

CLAUDE WATHEY ...doet niet mee...

111e JAARGANG — NO.: 6 ZATERDAG 8 JANUARI 1994

AMIGOE

Prèkè

Posttraumatisch syndroom

Volledig lidmaatschap moet volgen op partnerschap:

Ex-Oostblok wil garantie van NAVO

WARSCHAU/BRUSSEL - Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije hebben de NAVO vrijdag gevraagd om garanties dat nauwere militaire samenwerking uiteindelijk zal resulteren in een NAVO-lidmaatschap voor hun landen. De NAVO en de Verenigde Staten probeerden de Oosteuropese landen vrijdag op hun gemak te stellen.

De vier Oosteuropese VISEGRAD-landen noemden het Amerikaanse voorstel 'Partnerschap voor vrede' over nauwe samenwerking "een stap in de goede richting". Maar tijdens hun overleg in Warschau zeiden de ministers van Defensie van Polen, Hongarije en Slowakije evenals de Tsjechische viceminister van Defensie eveneens dat het partnerschap "moet resulteren in een volwaardig lidmaatschap".

De NAVO houdt maandag en dinsdag in Brussel een topoverleg, waar de wens van Oosteuropese landen om toe te treden tot de organisatie het belangrijkste agendapunt is. In Warschau zeiden de vier Visegradlanden dat "het wenselijk is dat de NAVO opnieuw bevestigt dat ze openstaat voor nieuwe staten die een democratie opbouwen".

OPEN DEUR

De secretaris-generaal van de NAVO, Manfred Worner, leek vrijdag tegemoet te komen aan de verlangens van de Visegrad-landen. Worner zei dat het bondgenootschap op zeker moment in staat zal zijn de Oosteuropese landen als lid op te nemen zonder zich de woede van Rusland op de hals te halen. Doelend op Rusland zei hij tevens dat geen enkel land een vetorecht krijgt over uitbreiding van de NAVO. Alleen de NAVO zal beslissen over het hoe en wanneer van uitbreiding.

De Amerikaanse vicepresident Al Gore verzekerde de Oosteuropese landen dat het partnerschap het begin is van veel nauwere banden **met de NAVO. Het "partnerschap voor vrede** biedt een open deur aan alle naties in Centraal- en Oost-Europa alsmede voor de naties die zijn voortgekomen uit de voormalige Sovjetunie - het nodigt hen allemaal uit om een nieuwe relatie te smeden met de NAVO," aldus Gore.

De Amerikaanse vicepresident zei donderdag in een toespraak op de universiteit van Wisconsin dat de NAVO zich de zorgen van Oost-Europa moet aantrekken, "want de veiligheid van de landen tussen Rusland en West-Europa beïnvloedt de veiligheid van Amerika". Gore hield de rede als invaller voor president Bill Clinton, die naar Arkansas gereisd was in verband met het overlijden van zijn moeder. Clinton begint zaterdag aan een negendaagse reis naar Europa en Rusland.

EENSGEZIND

De opmerkingen van Gore leken bedoeld als reactie op critici die bang zijn dat het Amerikaanse beleid te veel gericht is op de Russische president Boris Jeltsin, die zich verzet tegen uitbreiding van de NAVO in oostelijke richting. Washington is huiverig voor een NAVO-lidmaatschap van Oosteuropese landen, dat het nationalisme in Rusland zou kunnen aanwakkeren.

Tijdens het overleg in Warschau riep de Poolse president Lech Walesa de Visegrad-landen op zich eensgezind op te stellen bij hun aanvraag van het NAVO-lidmaatschap. "Als we solidair zijn, kunnen we voordelen behalen", aldus Walesa, die bij de Verenigde Staten opnieuw aandrong op grotere betrokkenheid van de NAVO in Oost-Europa.

LITOUWEN

Ondanks de oproep tot eensgezindheid liet de Tsjechische republiek zich in Warschau slechts vertegenwoordigen door zijn vice-minister van defensie. De Tsjechische autoriteiten hebben de afgelopen dagen herhaaldelijk laten blijken niet te voelen voor gezamenlijke Oosteuropese druk op de NAVO. "Wij houden niet van pressiegroepen", zo zei minister van Buitenlandse zaken Josef Zieleniec.

Ondanks de druk vanuit Moskou zal de NAVO op haar top van maandag en dinsdag ook de aanvraag van Litouwen voor lidmaatschap van de NAVO serieus nemen, zo verklaarde vrijdag secretaris-generaal Worner. Litouwen vroeg deze week formeel het lidmaatschap van de NAVO aan. Eerder heeft alleen Albanie dat gedaan, waarna het door de NAVO werd afgewezen.

PAR Bonaire doet mee aan verkiezingen

KRALENDIJK -- Precies 7 minuten voor sluiting van het hoofdstembureau diende Serapio Pop de lijst in van PAR Bonaire. Een complete verrassing voor de aanwezige politici zowel van de PDD, de Paboso en de UPB. Op de PAR-lijst staan onder andere de namen van Serapio Pop, Deis Schermer, Ruthlin Bernabela, Patricio Frans en Moses Semeleer.

ABVO-voorzitter Bonaire Eric Tjietjie was het overigens helemaal niet eens met dit initiatief van Michiel Bijkerk. "Die heeft niets met PAR te maken", aldus Tjietjie. Ook lijsttrekker Jopi Abraham was onaangenaam verrast. Hij veronderstelt dat de PAR een grote negatieve invloed zal hebben op de verkiezing. Willem van de Paboso lachte een beetje, maar het was niet direct van vreugde. Het meedoen van de PAR speelt volledig in de kaart van de UPB. En juist dat is de enige partij die niet voor samengaan met de andere eilanden is. Er althans geen uitspraak over doet. Zowel de PDB als de Paboso zijn in principe voor samengaan met de andere eilanden. Zij zullen door de deelname van PAR aanzienlijk benadeeld worden.

Op de vlucht voor de brand in Australië

■ *SYDNEY - Bewoners van de Sydney-voorstad Bundeene hollen uit de helikopter welke hen geëvacueerd heeft naar veiliger oorden. Deze voorstad van Sydney wordt namelijk door het vuur van enorme bosbranden bedreigd. Op vele kilometers afstand krijgt men te maken met de rook van deze branden.* *(AFP-satellietfoto)*

Secretaris Worner van NAVO optimistisch:

Oostbloklanden kunnen komen zonder Moskou te bruskeren

BRUSSEL - De secretaris-generaal van de NAVO, Manfred Worner, meent dat het bondgenootschap op zeker moment in staat zal zijn de Oosteuropese landen als lid op te nemen zonder zich de woede van Rusland op de hals te halen.

Geen enkel land krijgt een vetorecht over uitbreiding van de NAVO, zo zei Worner vrijdag tegen journalisten. Alleen de NAVO zal beslissen over het hoe en wanneer van uitbreiding. De toetreding van Oosteuropese landen "kan plaatshebben in een zorgvuldig gepland tijdspad".

Worner zei dat de zestien lidstaten van de NAVO tegemoet moeten komen aan de wensen van de landen in Oost-Europa en tegelijkertijd moeten zorgen voor een Europees veiligheidssysteem dat ook garanties biedt aan Rusland, Oekraine en andere landen. "Daarin zit geen interne tegenspraak," aldus de secretaris-generaal.

De NAVO houdt maandag en dinsdag in Brussel haar eerste top in twee jaar tijd. Belangrijkste agendapunt is de wens van Oosteuropese landen om toe te treden tot de organisatie. Rusland verzet zich tegen een uitbreiding van het bondgenootschap in oostelijke richting.

Nordholt: Half miljard nodig voor politie

AMSTERDAM - De politie heeft een half miljard gulden extra nodig voor uitgaven op materieel gebied. Dit zegt de Amsterdamse hoofdcommissaris E. Nordholt in reactie op de harde woorden van minister Dales van Binnenlandse zaken aan het adres van de 26 korpschefs.

Dales zette donderdag "vraagtekens bij de voortdurende jammerklachten van enkele korpschefs", onder wie Nordholt. De hoofdcommissaris haalde maandag in zijn Nieuwjaarstoespraak uit naar de politiek, die volgens hem de mond vol heeft van grotere veiligheid, maar niet bereid is daarvoor meer geld uit te trekken. Ook zijn collega's in Rotterdam en Utrecht lieten dergelijke geluiden horen. Volgens Dales rijden de korpsen zichzelf in de wielen door het personeelsbudget niet te gebruiken waarvoor het bedoeld is: Het personeel. Nordholt meent dat materiële investeringen belangrijker zijn, zo bevestigt de Amsterdamse politiewoordvoerder K. Wilting.

Betere zorg compenseert duurder consult

Huisartsen verdedigen aangepaste tarieven

WILLEMSTAD — De Curaçaose Huisartsen Vereniging (CHV) meent dat de herziening van de tarieven niet als een verhoging doch als een aanpassing gezien moet worden. De hogere tarieven gaan gepaard met concrete voorstellen ter verhoging van het niveau van de dienstverlening.

Gedeputeerde van Volksgezondheid Bentoera heeft volgens de CHV terecht gesteld dat hij behalve naar de tarieven ook naar de kwaliteit van de geboden huisartsenzorg wil kijken. Daartoe werd dit jaar de commissie Tarieven Huisartsen ingesteld. Daarin participeren de GGD, de afdeling Financiën, Sociale Zaken, het departement Vomil, de dienst Economische Zaken, het Bureau Ziektekostenvoorzieningen en de CHV.

Volgens Bentoera zou daarnaast de duurdere tweedelijnszorg (specialisten) ontlast moeten worden van taken, die de huisartsen op volkomen verantwoorde wijze kunnen uitoefenen. Daardoor kunnen de kosten van de volksgezondheid dalen, aldus nog steeds de CHV. Volgens de vereniging is het de specialisten zelf ook een doorn in het oog, dat veel huisartsenklachten bij hen terechtkomen.

De commissie Tarieven Huisartsen heeft het afgelopen jaar een aantal voorstellen geformuleerd dat handhaving dan wel verhoging van de kwaliteit moet garanderen. Het gaat daarbij om de outillage van de praktijk - vooral van de overheidspraktijken - de bereikbaarheid, algehele verwijsplicht, het niveau van de geboden hulp en de instelling van een huisartsenopleiding op Curaçao.

Het thans voorgestelde systeem van consult en verrichtingen moet volgens de CHV gezien worden als een geïntegreerd geheel: de huisarts die harder moet werken en zijn vaardigheden op peil wil houden wordt navenant gehonoreerd.

De vereniging noemt het een irreële situatie dat het tarief voor een consult al acht jaar rond de 25 gulden ligt. In Nederland betaalt men 34,10 gulden, op St. Maarten 43 en op Aruba 40 gulden.

In die acht jaar zijn de kosten voor de huisartsen flink toegenomen. De CHV noemt verbandmiddelen, elektra en salarissen van praktijkpersoneel. Het merendeel van de huisartsen treft geen pensioenvoorziening.

De CHV zou al jaren tegen de overheid roepen dat zij zich moet houden aan de afspraak om de tarieven elke twee jaar aan te passen. Daardoor worden drastische aanpassingen, zoals nu, voorkomen. De artsen zijn als vrije beroepsbeoefenaren gebonden aan prijsafspraken met de overheid.

De gemiddelde inflatie in GRIEKENLAND is afgenomen van 14,4 procent op jaarbasis in 1992 tot 12,1 procent in het afgelopen jaar. Daarmee is de doelstelling van de regering gehaald. De inflatie moet eind 1994 voor het eerst in twintig jaar onder de tien procent komen. Griekenland hoopt in 1997 het gemiddelde niveau te bereiken van de landen van de Europese Unie.

Mandela naar Nederland

DEN HAAG - ANC-leider Nelson Mandela bezoekt 17 en 18 februari Nederland. Hij voert gesprekken met vertegenwoordigers van de regering en anti-apartheidsbeweging, bevestigt het ministerie van Buitenlandse zaken.

Het Komitee Zuidelijk Afrika en de VARA noemen als hoogtepunt van Mandela's verblijf een televisieavond rond de Zuidafrikaanse verkiezingen. Daarin wordt geld ingezameld voor voorlichting aan zwarte kiezers.

Uitvloeisel van Autonomieakkoord:

Bescherming 30 gezinnen kost miljoenen per jaar

JERUZALEM - De bescherming van 120 joodse kolonisten in de nederzetting Netzarim, middenin de Gazastrook, kost in de toekomst tien miljoen gulden per jaar. Tot deze ruwe schatting komt de Israëlische krant Yedioth Aharonot vrijdag.

Om deze nederzetting in het hart van de toekomstige autonome Palestijnse zone, tussen de steden Gaza en Khan Younes, te bewaken zijn dagelijks zevenntig soldaten nodig die surveilleren in de 270 ha grote kolonie. De nederzetting Netzarim, die in 1972 gesticht is onder een regering van de Arbeiderspartij, vormt een ware herssenbreker voor het leger dat een afstand van acht km moet bewaken die de lokaliteit scheidt van Israël. Dit trace loopt tussen Arabische dorpen door.

Premier Yitzhak Rabin van Israël heeft bij herhaling verklaard dat hij geen enkele nederzetting wil sluiten gedurende de overgangsperiode. Maar deze week heeft een delegatie van de Arbeiderspartij van Rabin het idee geopperd Netzarim te sluiten. Er wonen dertig gezinnen.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* DE AMIGOE viert vandaag het 110-jarig bestaan met een seminar in het ITC op Curaçao. In een inleiding die hoofdredacteur Norbert Hendrikse daarbij hield, ging hij in op de positie van de Amigoe in de Antilliaanse mediawereld. Met name het gebruik van de Nederlandse taal door de Amigoe kwam hierbij aan de orde. pag. 1

* VORIG JAAR introduceerde het Curaçaose BC een nieuw beleid voor wat betreft de subsidieregeling van de stichtingen die in de zorgsector werkzaam zijn. Elisabeth de Montsouris onderzocht wat dit voor die stichtingen betekent. pag. 3 Op dezelfde pagina een artikel over het machogedrag en hoe dat de aanpak van seksuele intimidatie bemoeilijkt.

* INSPRAAK op de werkplaats is in de Antillen nog een taboe. Er wordt door niemand over gesproken en werkgevers staan nu niet bepaald te springen om een inspraakregeling voor hun werknemers in te voeren. Een beschouwing door drs. Harald Linkels op pag. 4

* NATUUR en MILIEU, een nieuwe rubriek waarmee de ÑAPA dit jaar begint, besteedt deze week aandacht aan de rol van de cactus in het leven van de vleermuis, een 'Jeugd milieuwijzer' en een woning op Scharloo die het centrum wordt van milieu-actie.

* Verder in Ñapa de rubrieken Buitenland, Boeken, de Kinderpagina, Geen sneeuw van betekenis (de nieuwe naam voor René van Nie's rubriek), Schaken en de wekelijkse Kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

De omzet van het EUROPESE vliegtuigbouwconsortium Airbus Industrie is vorig jaar met 9,2 procent gegroeid van 7,6 miljard dollar tot 8,3 miljard dollar, ondanks een daling van het aantal verkochte vliegtuigen. Dat kwam doordat er meer exemplaren werden verkocht van de dure types A330 en A340.

■ *SAN CRISTOBAL - Het gewone leven herneemt zijn loop in de Mexicaanse stad San Cristobal de las Casas. Het enige verschil is dat het leger duidelijk aanwezig is. San Cristobal was een van de plaatsen die bezet werd gehouden door de strijders van het Nationale bevrijdingsleger der Zapatisten.* *(AFP-satellietfoto)*

San Cristobal normaliseert

Sparen: Postbode heeft negatief imago

"Slechte postbezorging kwestie van psychologie"

= door Hennie Harinck =

WILLEMSTAD — Wie niet beter weet zou Curaçao een plaats in de onderste regionen toebedelen op de mondiale ranglijst van betrouwbare en efficiënte postbezorging. Want laten we eerlijk zijn. Wie heeft zijn kerstpost nu eigenlijk wel op tijd ontvangen? Niemand toch? Nog steeds druppelen de gelukwensen binnen, terwijl het jaar toch al weer een week oud is.

D. Sparen, hoofd van de commerciële afdeling van de Posterijen van de Nederlandse Antillen, is gewend aan de decemberklachten. "U zult het waarschijnlijk niet geloven, maar onlangs heeft de Universal Postal Union (UPU) een onderzoek afgerond naar de kwaliteit van postbezorging. Curaçao is op de derde plaats geëindigd, na Engeland en Nederland." Uit die analyse is het Caribisch gebied er overigens zeer bekaaid afgekomen. Met name Trinidad, Venezuela en Colombia scoorden 'zeer slecht' tot 'erbarmelijk'.)

Hoe die tegenstrijdigheid te rijmen valt? "Psychologie", antwoordt hij kort en goed. "De postbesteller heeft een uitermate negatief imago, ook al werkt hij zich te pletter. Want laten we eerlijk zijn. Niemand zegt iets als het goed gaat, maar als aan het eind van het jaar de post verlaat is dan klinkt het aloude liedje: het zijn ambtenaren en die werken niet."

Desalniettemin geeft Sparen ruiterlijk toe dat er nogal wat post is blijven steken, maar het idee dat het pas mis gaat op Curaçaose bodem wil hij de wereld uithelpen. "Weer een van die fabels, die een hardnekkig leven leiden. Het is een wereldwijd verschijnsel dat de post tijdens de feestdagen vertraging oploopt. Ook in Nederland."

Het onderzoek van de UPU wordt trouwens onderschreven door een lokale steekproef, een initiatief van de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao en de MCB bank. Besloten werd een kwaliteitscontrole in te stellen, die over de eerste drie weken van december leidde tot de opmerkelijk goede score van 99 procent. "Dat we 100 willen halen mag duidelijk zijn, maar perfectie is moeilijk te bereiken", aldus Sparen.

MARKTGERICHT

In de loop van vorig jaar heeft de directie der Posterijen besloten marktgericht te gaan werken. Dat vergt volgens de commercieel leider niet alleen een efficiënter beleid maar vooral een mentaliteitsverandering en hij zegt met nadruk: "Niet alleen van de postbode, maar juist ook van het publiek."

Sparen heeft een theorie over de wijze waarop elke positieve ontwikkeling op Curaçao stelselmatig de grond in wordt geboord. "Deze gemeenschap leeft in de contramine. Zij breekt zichzelf af." Het ontbreekt volgens hem ten enemale aan een groepsgevoel. "We zijn individualisten. Ieder voor zich wil uitblinken door de ander af te breken." Dat speelt mee als hij een postbesteller een schouderklopje wil geven. "Als ik dat openlijk doe, voelen de anderen zich tekortgedaan." Maar ook het omgekeerde geldt. Kritiek, hoe opbouwend ook, wordt immer negatief opgevat. "En dan kan er geen sprake zijn van een dialoog." En juist die dialoog ligt aan de basis van de verandering, meent hij.

Hoe moeizaam veranderingen kunnen worden doorgevoerd, blijkt volgens hem uit het protest dat opklonk nadat het periodiek rouleren van de routes werd ingevoerd. Dagelijks rijden 70 bestellers 59 routes. (Met de kerst werden overigens 18 extra krachten ingezet.) Voorheen reed men steeds een aantal vaste routes. "Dat hebben we ingevoerd om een zieke of vakantievierende postbode te vervangen." Ook werd ingesteld dat een wijk nooit langer dan één dag mocht worden overgeslagen.

Maar hoe het dan kan, dat sommige buurten dagen achtereen geen post krijgen? Daar heeft Sparen maar één verklaring voor: "Als iemand het gevoel heeft dat hij overgeslagen wordt, dan is er waarschijnlijk gewoon geen post voor die persoon." Maar tijdens de kerstdagen waren er, zo geeft hij toe, "wel wat mensen ziek of met vakantie". "U moet niet vergeten. De Postdienst werkt met mensen."

Gesprek Las Palmas directie en Horecaf

WILLEMSTAD — De vakbond Horecaf en de directie van Las Palmas houden morgen een gesprek over de uitbetaling van de zogenaamde trunk.

Vorige week werd een protocol ondertekend tussen beide partijen, waarin werd vastgelegd dat vòòr 12 januari duidelijkheid zou komen over het restant van de trunk, die de directie nog verschuldigd zou zijn aan het hotel.

Voor de Horecaf is dit een beslissend gesprek. Als er geen cijfers op tafel komen gaat de bond weer over tot actie, zo zei woordvoerder Kenneth Valpoort.

Siebesma: "Boot uit oog verloren"

Op Curaçao geregistreerde kotter 'Erva' gebruikt bij drugsvervoer

WILLEMSTAD/DEN HELDER — "Ik kan me niet voorstellen dat iemand met zo'n fors inkomen en zo'n goede reputatie zich met drugshandel zou inlaten." Toch werd de Helderse R.F. al een tijdje door de politie verdacht van drugshandel en zit hij nu in de cel.

Cees Siebesma zegt zijn cliënt, de 42-jarige R.F. uit Den Helder, al jaren te kennen. Vorig jaar liet R.F. de motorviskotter Erva bij Anton Trust, het offshore scheepvaartbedrijf van Siebesma, registreren. Daarna heeft de directeur de Erva uit het oog verloren. De omgebouwde viskotter dook een week geleden weer op toen zij door de waterpolitie werd geënterd op de Noordzee. De bemanning verklaarde bij de aanhouding 5 ton hasj ter hoogte van Spanje overboord te hebben gegooid.

De verdachte F. kocht jaarlijks enkele kotters op die hij vervolgens liet opknappen. Daarna werden zij ingezet bij de bevoorrading van boordplatformen, een succesvolle onderneming waarvoor hij in 1990 tot 'ondernemer van het jaar' werd uitgeroepen door de Helderse Ondernemers Vereniging.

De Erva is volgens het *Noordhollands Dagblad* enige tijd geleden opgeknapt bij een Helderse scheepswerf. Het schip droeg toen nog de naam Aruba. Onder deze naam is op Curaçao geen boot geregistreerd. Het schip lag aan de ketting omdat de eigenaar de rekening niet had betaald. "F. voldeed plotseling de schulden en nam de kotter over. Hij zei het schip te gaan inzetten voor een visserijprojekt op Antillen. Een kenner ze hierover dat hij toen aan z water voelde dat er iets n klopte, omdat daar te wei vis zit voor dat soort k ters", aldus het Dagblad.

Siebesma is niet de eni die ongelovig reageert op aanhouding van R.F. die do gaat voor een gevie zakenman. Ook directeur Leeuw van Marine Contr tors Den Helder, die ei 1992 het scheepvaartbedr van R.F. overnam, zegt gesprek met het *Noordh lands Dagblad* 'het n steeds niet te geloven'.

De motieven om schep op Curaçao te laten re streren zijn legio, aldus Si besma. "Maar is het is voor fiscaal aantrekkelijk." W een vaartuig laat register op Curaçao heeft een ve nootschap nodig. In dit gev is dat Erva Shipping nv. H is volgens de directeur v Anton Trust gebruikelijk d de directie gevoerd wor door een andere nv. In d geval is dat Centreville Tru Corporation nv.

Wanneer een schip ee maal op Curaçao staat ge gistreerd, valt niet meer achterhalen wat er allema met zo'n vaartuig gebeur aldus Siebesma. Hij hou het erop dat 'de verdachte onder de bemanning gezoch moet worden. Een recherch team probeert sinds de aa houding van F. in kaart brengen hoe zijn organisat was opgebouwd. "De reche che toont daarbij vooral int resse in de afnemers en fina ciers van de operatie", ald het *Noordhollands Dagbla*

Mendes bereid tot water bij de wijn

Maal in hoger beroep

WILLEMSTAD — Willy Maal en zijn Engelse ontwikkelaarspartner Castle gaan in hoger beroep tegen het vonnis inzake Oostpunt.

Vlak voor Kerstmis oordeelde rechter Warnink dat Maal, Castle en het eilandgebied maar weer eens om de tafel moesten gaan zitten. De dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting (DROV) hoeft het Eilandelijk Ontwikkelingsplan niet aan te passen, zoals Maal van de rechter vroeg.

Maal wil sinds 1988 samen met Castle een groot deel van het gebied dat bekend staat als Oostpunt toeristisch ontwikkelen. De DROV had echter een hele tijd niets meer van Maal gehoord. In het EOP was Oostpunt inmiddels tot deels tot conserveringsgebied, deels tot open land bestemd. Dat betekent geen grootschalige ontwikkeling. Toen Maal weer aan de bel trok, was het te laat. Daarop stapte hij, na lange besprekingen, naar de rechter.

Het hoofd van de DROV Etiënne van der Horst kondigde in de week na Kerstmis aan nog die week contact met Maal op te zullen nemen. Dat is volgens Maal echter niet gebeurd.

Wel heeft hij contact gehad met gedeputeerde van Toerisme Mendes de Gouveia. Die heeft Maal voor een gesprek uitgenodigd, dat dinsdag 11 januari plaatsvindt.

Mendes de Gouveia laat weten dat hij de draad van de gesprekken van voor de rechtszaak wil oppakken. Er moet een oplossing voor het probleem gevonden worden, meent hij. "En dan moet er altijd water bij de wijn worden gedaan".

Mendes denkt dat er gefaseerd toestemming moet worden verleend voor toeristische ontwikkeling op een deel van het terrein. Met nadruk stelt hij, dat als die toestemming er komt, die aan zware voorwaarden gebonden moet worden. Voorwaarden ten aanzien van milieu en ten aanzien van de infrastructuur. Het eiland heeft geen geld om de infrastructuur tot aan het terrein te Oostpunt te verzorgen. Dat zal de projectontwikkelaar dus zelf moeten doen, aldus de gedeputeerde.

Pressiegroep Kousa Komun:

'Maak bekend wie financiers verkiezingscampagnes zijn'

WILLEMSTAD — De pressiegroep Kousa Komun meent dat de partijen een goede stap zouden zetten, wanneer zij bekend maken wie hun verkiezingscampagne financieren.

De campagnes worden in de Antillen niet door de overheid betaald. Dat betekent dat partijen afhankelijk zijn van privé-donaties. Op zich is daar niets op tegen, aldus Kousa Komun, maar bij de bevolking heerst het idee dat de partijen de gulle gevers als een vorm van tegenprestatie ter wille zouden willen zijn. "Het Engelse spreekwoord *you scratch my back and I'll scratch yours* geeft dat goed weer", aldus de secretaris van Kousa Komun, Cayochi Römer.

Aangezien geld geven geen schande is, kan er volgens hem geen bezwaar tegen zijn om de namen van de gevers bekend te maken. Dat levert echter wel meer duidelijkheid op voor het volk. Vooral als de partijen uit zichzelf de namen openbaar maken, zal dat de mopperaars de wind uit de zeilen nemen, meent Römer.

Tot nog toe kampte de politiek volgens Kousa Komun met een gebrek aan integriteit en/of aan vaardigheden. Zij is dan ook reuze verheugd over de frisse wind die er door de politieke arena lijkt te waaien en hoopt dat de Antillen nu gezagsdragers krijgen, die deze beide eigenschappen weten te combineren.

Dorps Otrobanda moet toeristen gaan trekken

WILLEMSTAD — Voor de handelaren in Otrobanda was 1993 geen bijzonder jaar. De winst is in dat jaar met gemiddeld 10% teruggelopen. De dorpse sfeer van Otrobanda moet dit jaar een toeristische trekker worden.

Met spanning werd uitgezien naar de laatste weken van 1993, maar ook dit legde de handelaren geen windeieren. Door de verhoging van de invoerrechten met 6%, salarisverhogingen voor het personeel, kosten voor water en licht, stegen de prijzen en daalden de inkomsten. Ook het bezoek van de twee cruiseschepen '*Americanis*' en '*Oceanbreeze*' op 1 januari, leverde niets op.

Volgens de winkeliersvereniging van Otrobanda, SKO, geeft de groeiende belangstelling van toeristen, die 'cosmopolitisch' Punda ontvluchten en aan de dorpse sfeer van Otrobanda komen proeven, echter goede kansen voor 1994.

Vooral Nederlandse, maar ook Amerikaanse toeristen houden van de gemoedelijke sfeer in Otrobanda, waar men sen op de stoep zitten en me elkaar praten. Volgens voor zitter van de SKO, mevrou Boon Daflaar, hebben de toeristen genoeg grot steden in hun eigen land o nog onder de indruk te rake van Punda. De kansen voo Otrobanda zijn echter afhan kelijk van de inzet van de overheid.

De Breedestraat is vol gens Boon Daflaar al in gee 30 jaar meer vernieuwd e bij een inventarisatie van de vervallen panden bleken de meesten overheidsgebouwen te zijn. Volgens haar moet de overheid haast gaan maken met het opknappen van haar eigen gebouwen en met een vernieuwing van de infrastructuur." Het is toch niet aan winkeliers om de stoep op te gaan knappen", vraagt zij zich af.

Binnenkort worden de plannen voor 1994 bekendgemaakt. Onderdeel daarvan is een verbetering van het informatiecentrum voor toeristen.

OPINIE

door **Ronnie Rens Sr.**

ALLEEN EEN buitengewoon grote liefde voor eigen land en de sterke wil bij te dragen aan de vooruitgang ervan, drijft een mens ertoe een stevig salaris en een brok zekerheid op te geven om een politieke functie te vervullen. Tegenwoordig is men zo toegespitst bezig met het vullen van de eigen portemonnaie, dat vrijwel niemand offers wil brengen om, zelfs in crisisperioden, land en volk te dienen. Weinigen zijn bereid een trede lager te gaan leven terwille van hetzelfde land en volk waar ze hun rijkdom aan te danken hebben.

Toch zullen er mensen moeten opstaan die bereid zijn zichzelf op te offeren en weg te cijferen terwille van het algemeen belang. Het is immers onjuist de politiek almaar de schuld te blijven geven voor het verval waar land en eiland aan blootstaan, terwijl de deskundigen en capabelen aan de zijlijn staan toe te kijken en niet bereid zijn mee te doen.

Een pracht-voorbeeld heeft Miguel Pourier al gegeven. De man heeft de politiek niet nodig, heeft een bloeiend, eigen bedrijf en is financieel volkomen onafhankelijk. Toch heeft hij besloten de spiegelgladde politieke arena binnen te stappen, nadat van diverse zijden op hem een beroep was gedaan om, samen met zijn volgelingen van het eerste uur, van de PAR een politieke partij te maken.

Een ander, die zo een voorbeeld heeft gegeven, is onze staatssecretaris Tilly Pikerie. Ook die leidde haar eigen zaak en heeft veel moeten inleveren om het beroep in te willigen dat in november 1992 op haar werd gedaan. "Ook ik stond vroeger vanaf de buitenkant te schreeuwen, maar om verbeteringen aan te brengen, moet je met het team meedoen", merkt ze terecht op.

Vijf jaar eerder was Pikerie, geboren uit een Cubaanse moeder en een Bonaireaanse vader, uit Nederland teruggekeerd. Ze had haar opleiding als fiscaal jurist aan de Katholieke Hogeschool van Tilburg voltooid en was ook geslaagd voor het kandidaatsexamen psychologie. Pikerie startte hier haar eigen bedrijf dat binnen korte keren goed draaide. Ze is nooit politiek geëngageerd geweest maar werd als staatssecretaris gevraagd vanwege haar gedegen kennis en ervaring.

Ze heeft intussen indrukwekkend werk verricht. Een aantal dagen geleden produceerde ze een hele stapel documenten: vanaf Jaarplannen tot Doelennota's, van Kadernota's tot rapporten over hetgeen in 1993 tot stand is gebracht. Dank zij haar onvermoeide steun werd de Belasting Inspectie gereorganiseerd, niet alleen op Curaçao maar ook op Bonaire en St. Maarten. Hierdoor werd de weg geeffend voor het eilandgebied Curaçao om zestig miljoen gulden aan achterstallige belastingen te innen.

Pikerie heeft het enorme voordeel dat ze er niet voor hoeft te beijveren om populair te worden en daardoor bij verkiezingen goed voor de dag te komen. Daarom ook werkt ze evenzeer voor Bonaire als St. Maarten. Op Bonaire is de Belasting Inspectie verzelfstandigd en bestaat nu uit 22 man. Hierdoor zullen vele additionele miljoenen in de Bonaireaanse eilandskas vloeien. Pikerie heeft er verder voor gezorgd dat de offshore-maatschappijen nu strikt worden geregistreerd en — in tegenstelling tot vroeger — geen belastingbetalingen meer kunnen ontlopen.

Het feit dat ze in deze mannenmaatschappij als vrouw op hoog landsniveau uitstekend functioneert, is tevens een bewijs van haar zelfvertrouwen, werklust, visie en ambitie. Aan deze uit edelhout gesneden vrouw breng ik vandaag een groot eresaluut.

Nog twee kandidaten hoofd GGD

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege heeft besloten twee van de drie kandidaten voor het hoofd GGD een psychologische keuring te laten ondergaan. Volgens goed geïnformeerde bronnen zou de arts/apotheker Livio Hermans niet meer in de race zijn.

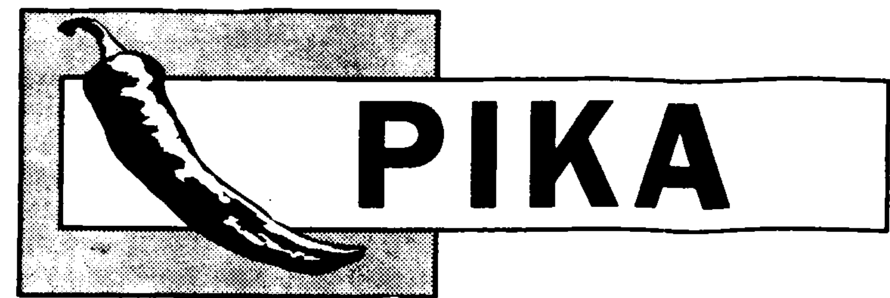
De keus zou nu gaan tussen de sportarts Earl Best en de heer Bodok. Volgens Bentoera moet de psychologische test uitmaken of de kandidaten voldoende management vaardigheden hebben. Hij wil in dit stadium geen uitspraken doen over de juistheid van de namen van de beide kandidaten.

Wel wil hij kwijt dat er zo spoedig mogelijk een sollicitatieprocedure van start gaat voor de invulling van de drie sectorhoofden bij de GGD: Financiën & Administratie, Medische Zorg en Preventie. Het idee van een extra sectorlaag is afkomstig van het management team dat zich in het afgelopen jaar heeft bezig gehouden met de reorganisatie van de GGD.

Politiebond dreigt met actie

WILLEMSTAD — De politiebond NAPB heeft staatssecretaris Lucien Arrendell gewezen op niet nagekomen beloftes. Eind december zouden alle promoties van het technisch en administratief personeel geregeld zijn. Nu dat niet gebeurd is, sluit de NAPB actie niet uit.

De brief aan de staatssecretaris is ondertekend door Ro Henriquez en Melvin Smith. Een kopie werd verzonden naar premier Paula.

Posttarieven

De tarieven voor een voorbedrukt luchtpostvel zijn verhoogd.

"Ja, dat klopt, ze kosten nu 1,25 gulden in plaats van een gulden. Oh, dat wist u nog niet? Tja, eigenlijk had de directeur van de Posterijen dat wel eerst eventjes publiekelijk mogen aankondigen, daar heeft u gelijk in. Maar ja, dat is niet gebeurd, nee".

"Wat er nu gebeurt met al die door u verstuurde luchtpostvellen van een gulden? Nou, als u geluk heeft gaan ze per luchtpost, maar eigenlijk moeten ze per zeepost. Dat duurt inderdaad wel een maandje of twee".

"En nou wilt u weten hoe al die andere Antillianen van die slinkse tariefswijziging op de hoogte worden gebracht? Tja, daar zegt u me wat. U kunt het misschien zelf aan uw vrienden en bekenden doorgeven".

en partijen dingen mee

Record-aantal Curaçaose kandidaten [?] plekt plaatsje in de Statenzaal

ILLEMSTAD — Op [Cur]açao zullen in totaal [..] partijen aan de Sta[ten]verkiezingen deel[ne]men. Er zullen in totaal [..] Curaçaose kandidaten [in] 't gooi doen naar een [van] de 14 voor Curaçao [beschi]kbare zetels. Het [..] leden van de PNP, MAN, Nos Patria, SI/ [..]en van de nieuwe par[tij]en PAR, PBP, PDH en PPGD. De laatste is de [Par]tido Politico pro Gober[nas]hon di Dios met [..]hts een kandidaat: par[tijo]prichter, -leider en ken[nel]ijk enige lid Dennis Ben[..]op. Hij zal zijn verkie[zin]gsstrijd in het paars [voe]ren.

[..] oude partijen hebben [..] best gedaan met [..]uwe gezichten' te komen. [..] heeft voor de ouwe [..]ouwen van de partij soms [..]elende gevolgen. Meest [..]allend -doordat het de [gro]otste partij betreft- is de [..]eling van de wacht bij de [..]P. Niet minder dan vier [..] de huidige PNP-Staten[led]en zullen niet in de [..]en terugkeren. Het zijn [..]dissidente Betto Thomas, [..]tieleidster Yolanda Evers[..]for die zich terugtrok [..]dat zij het niet eens was [..] haar zesde plaats) en [..]tenleden Veronico Job en [..]es Martina. In totaal [..]ft de PNP van de 22 [pl]aatsten er acht gevuld met voorheen nog niet als PNP-lid geregistreerden. Uitgaande van het huidige aantal Statenzetels (zeven) staan drie van de zeven nieuwkomers op een verkiesbare plaats. Als wordt uitgegaan van het huidige aantal eilandsraadzetels (10) zijn zelfs zes van de eerste tien kandidaten nieuw.

Anders is de situatie bij de DP Curaçao: die komt wel met vier nieuwe kandidaten maar de eerste nieuwkomer staat pas als tiende op de lijst genoteerd. De tot nu toe als 'onafhankelijk' optredende Agustin Diaz (DO) en Winston Lourens (Solidaridad) komen niet meer in de Staten terug, doordat zij zich niet met een partij hebben aangemeld.

STRUBBELINGEN

Bij de SI/Fol hebben zich bij het opstellen van de bruine lijst de nodige strubbelingen voorgedaan, doordat Ruben Cathalina (SI) werd gepasseerd door Anthony Godett (Fol). De laatste is dan wel Statenlid, maar niet omdat hij als zodanig gekozen werd. Godett heeft de plaats van zijn vader Wilson 'Papa' Godett 'geërfd', nadat deze ziek is geworden. Overigens kan men zich afvragen wat voor 'eigens' de Fol nog heeft in te brengen, want zelfs de kleur die de partij sinds haar oprichting na 30 mei '69 zo fier droeg -oranje- wordt niet meer gevoerd.

Over de plaatsing van Godett hoger op de lijst dan Cathalina is de laatste zo boos geworden, dat hij nu helemaal niet meer op de lijst voorkomt. De SI/Fol lijst is als volgt: 1. George Hueck (SI), 2. Nelson Monte (SI), 3. Anthony Godett (Fol), 4. Eithel Pietersz (SI), 5. Marius Römer (SI), 6. Herbert Mensche, 7. Editha Wright, 8. Robert Bomeberg, 9. Erwin Eustacia, 10 Odilio Willems, 11. Andres Schoop, 12. Gilberto Doran, 13. Julian Christina, 14. Erno Ayubi, 15. Sandra Losiabaar, 16. Amorella Cathalina-Schoop, 17. Wilfriedo Gijsbertha, 18. Panfilo Faneyt, 19. Aldonia Zefrin, 20. Hermenegildo Isena, 21. Emilio Kowsoleea, 22. Edwin Pensa.

De Partido Barbaro di Pueblo (PBP), kleur roze, komt met 12 kandidaten (zie elders deze editie), de Partido pa Derecho Humano (PDH) presenteert er vijf. Het zijn Freddy Antersyn, I. Baerecke, I. Moreno, A. Vicario en P. Laclé. Kleur van de partij is oranje.

Jubileumboek Landslab

■ *WILLEMSTAD — Ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van het Landslaboratorium is onlangs een informatief en educatief gedenkboek uitgegeven. Deze uitgave kwam tot stand dankzij een financiële steun van de firma Smith Kline Beecham. Op de foto: R. Nieuw (sponsor) overhandigt J. Eustatia (Landslaboratorium) de jubileumeditie.*

CBV-voorstel naar BC

Hospitaal heft opnamestop op

WILLEMSTAD — Sinds gisteren neemt het Sint Elisabeth Hospitaal weer patiënten op. Het Sehos besloot dinsdag alleen nog maar spoedgevallen te behandelen nadat beslag was gelegd op de tegoeden. Ook het arbeidsconflict lijkt even van de baan.

De Curaçaose Bond voor Verpleegkundigen had een ultimatum gesteld. Uiterlijk woensdag wilde men weten van de directie wanneer uitvoering zou worden gegeven aan het cao-akkoord, waarin een indexeringstoelage onder voorbehoud was toegezegd. Als voorwaarde stelde de Sehosdirectie dat het Bestuurscollege (BC) zou instemmen met tariefverhoging.

Het BC reageerde echter uiterst verstoord en gaf slechts toestemming voor een tijdelijke verhoging van de tarieven met 8,4 procent. Daarmee zijn de acute problemen even opgelost. De ruim veertig werknemers, die recht hebben op gelijktrekking van de salarissen, krijgen uitbetaald, wat een eind maakt aan de beslaglegging. Maandag kan het Sehos weer over haar gelden beschikken.

Nu het BC een vermanende vinger heeft opgeheven naar de directie en het bestuur omdat zij meent dat zij gekend had moeten worden in de geconditioneerde cao, heeft het Sehos de bal doorgespeeld naar het BC. De regering moet nu bepalen of de opbrengst uit de tariefverhoging mag worden aangewend om de indexeringstoelage uit te betalen, lijkt de directie te denken. De bond is al akkoord gegaan met de algehele gelijktrekking van de salarissen in april.

De CBV meent dat haar leden de indexering meer dan verdiend hebben. Sinds 1982 zijn de lonen van het ziekenhuispersoneel niet meer gestegen. Desondanks lijdt het Sehos verliezen, wat het BC doet opmerken dat het de allerhoogste tijd wordt dat er gestreefd wordt naar meer inkomsten. De overheid duidt dan evenwel niet op hogere tarieven, maar wil onder meer dat er commerciëler gebruik gemaakt wordt van de in het ziekenhuis opgestelde apparatuur.

Daarmee lijkt de regering zich te scharen achter het standpunt van de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao, die al eerder protesteerde tegen het voorgestelde optrekken van de tarieven met 25 procent. Het BC heeft besloten een Nederlands instituut een onderzoek te laten instellen naar de hoogte van de prijzen voor verrichtingen, afgemeten naar de kwaliteit van de zorg.

"Sehos kan rendabel"

VBC blij dat BC niet door knieën is gegaan

WILLEMSTAD — De wijze waarop het Bestuurscollege de crisis van het Sint Elisabeth Ziekenhuis heeft bezworen dwingt respect af. De Vereniging Bedrijfsleven Curaçao (VBC) meent dat de rendabiliteit van de kleine klinieken bewijzen dat de tarieven een gevolg zijn van de kostenstructuur.

"De hoogte van de tarieven is niet een noodzakelijke afgeleide van de economische groei zoals de door het ziekenhuis ingestelde commissie wil", aldus de VBC. De vereniging zegt het toe te juichen dat er een onafhankelijk onderzoek zal worden verricht naar de tarieven, alsmede naar het functioneren van het Sehos.

Het opheffen van inefficiënties is verder volgens de VBC de aangewezen weg om de gelijktrekking van de salarissen te betalen, 'al dan niet in combinatie met salarisverlaging'.

Voorts zegt de vereniging het een goede zaak te vinden dat de overheid niet is gezwicht voor de druk van de Sehosdirectie. "Op zakelijke en resolute wijze is de partijen duidelijk gemaakt dat er geen ruimte is om wensen onder druk gerealiseerd te krijgen. Zeker niet als deze op niet realistische veronderstellingen zijn gebaseerd."

KLM en Plaza Hotel vliegen tot 1998

WILLEMSTAD — Het Curaçao Plaza Hotel (Van der Valk) heeft de vervoersovereenkomst met de KLM tot 1998 verlengd.

De komende jaren brengt de Nederlandse luchtvaartmaatschappij elke week maximaal 250 passagiers voor het hotel van Amsterdam naar Curaçao en terug. Het Curaçao Plaza garandeert de betaling van de 250 stoelen.

Volgens de hotelassociatie Chata hebben de succesvolle 'charters' van Van der Valk veel toeristen naar Curaçao gebracht. De Nederlanders zouden zich veel meer bewust moeten zijn van de mogelijkheid van Curaçao als vakantiebestemming.

Onderstandtrekkers boos over uitblijven bonus

WILLEMSTAD — De [on]derstandtrekkers op [Cu]raçao zijn ontevreden. [In] tegenstelling tot de werkgestelden bij de [Di]enst Arbeidszorg, [he]bben zij eind vorig jaar [ge]en bonus gehad.

[Vo]or Elvio Carmela van de [Co]öperatie van Onderstand[tre]kkers is het onacceptabel [da]t de overheid selectief te [we]rk gaat in het geven van [bo]nussen. "Sinds de over[he]id in 1984 aankondigde [da]t de broekriem aangehaald [m]oest worden is de koop[kr]acht van onderstandtrek[ke]rs steeds verder verslech[te]rd. Alleen al sinds 1989 is [er] een koopkrachtverlies van [..]%", aldus Carmela. Vol[ge]ns hem pikken de onder[st]andtrekkers dit niet [la]nger en zullen zij uit pro[te]st niet gaan stemmen bij [d]e Statenverkiezing in feb[ru]ari. Hij eist dat de overheid snel over de brug komt met de bonus.

De Coöperatie voor onderstandtrekkers is in 1984 opgericht en telt momenteel ruim 1000 leden. Volgens Carmela wordt momenteel een automatisering doorgevoerd bij de Dienst Sociale Zaken. **Hierdoor kunnen onderstandtrekkers in de toekomst beter benaderd worden door de Coöperatie.**

De instelling is opgericht ter ondersteuning van onderstandtrekkers. Voor kleinschalige materiële hulp, zoals bij het bouwen van een huis, kunnen zij aankloppen bij de instelling. Momenteel wordt er gewerkt aan een collectieve uitvaartverzekering voor onderstandtrekkers.

[D]uits toerisme [n]og steeds [p]otentieel

WILLEMSTAD — Vol[g]ens het Toeristenbureau [C]TDB hoeft het failliet [v]an Aquatours hoeft geen [r]esastreuse gevolgen te [h]ebben voor het Duitse [t]oerisme naar Curaçao.

Volgens het CTDB heeft Aquatours de interesse voor Curaçao in Duitsland opgewekt. Het CTDB staaft dit met cijfers over de komst van Duitse toeristen naar Curaçao in november vorig jaar. Van de 1.371 Duitse toeristen kwam 44% per charter, terwijl de overige 56% met de reguliere vluchten van ALM en KLM naar Curaçao kwamen.

Volgens het CTDB zijn het eerder de nieuwere Duitse touroperators die de recessie in 1993 niet overleefd hebben. Traditionele operators worden zich steeds meer bewust van Curaçao als vakantiebestemming, waardoor het Duitse toerisme naar Curaçao nog steeds groeit, aldus het Toeristenbureau.

Opmerkelijk is de groei van het Duitse toerisme naar Bonaire. Tussen 1991 en 1992 is dat met 27% gestegen. Bonaire trekt vooral Duitse duiktoeristen.

Voor 1994 verwacht het Toeristenbureau meer concurrentie van de andere eilanden in het Caribisch gebied. Vooral Martinique, dat een agressieve marktstrategie voert, trekt steeds meer Duitse toeristen.

Natuur en Milieu wekelijks in Ñapa

WILLEMSTAD — Vanaf deze week krijgt de Ñapa (voorlopig) elke week een pagina Natuur & Milieu. Op die pagina wordt aandacht geschonken aan ontwikkelingen op het gebied van milieu, lokale activiteiten, milieuvriendelijke produktinformatie en aan milieu-informatie voor de jeugd.

Ook de natuur komt in al haar facetten aan de orde. Deze week (p.7) gaat het over de relatie tussen cactussen en vleermuizen. Vleermuizen-onderzoekster Sophie Petit legt uit, waarom noch de cactus noch de vleermuis mag verdwijnen.

Wit poeder verdacht

WILLEMSTAD — Een patrouille van het Speciale Aanhoudingsteam heeft in de Donkerstraat de 16-jarige J.D.C. aangehouden die in het bezit was van 9 pakjes, waarin een poeder zat dat leek op cocaine. Na verhoor werd de jongen op last van de hulp-officier van Justitie heengezonden.

Vals honderdje

WILLEMSTAD — Een patrouille van de SKS heeft gisternacht op de Cubaweg een 25-jarige fietser aangehouden die zonder licht reed. Bij controle bleek de man een vals biljet van 100 gulden in zijn bezit te hebben. De man is overgedragen aan de recherche.

Kandidaten Partido Barbaro

WILLEMSTAD — "Precies zoals ik het gewild heb", zo omschreef lijsttrekker Ruben de la Paz van de politieke partij Barbaro de samenstelling van de kandidatenlijst voor zijn partij. De lijst telt 12 personen. Lijsttrekker la Paz is gepensioneerde van SHELL, en eigenaar van de nachtclub *La Flor Copabana*. Tweede man op de lijst is Freddie Olaria, een onderwijzer. Nummer 3 is Wendel Margarita, technicus bij Kodela. Op nummer 4 staat de enige vrouwelijke kandidaat van de partij, Vivian Gonzales.

Eén kandidaat, een politiefunctionaris, moest zich volgens De La Paz terugtrekken uit de partij omdat volgens het volgens de politievoorschriften verboden zou zijn om als politiefunctionaris op een politieke lijst te staan. (bij de PNP staat echter wel een politie-functionaris op de lijst) Het hoofd van het verkiezingsbureau, de heer Rojer, heeft echter nog geen wet gezien waar dit in staat. "Eenieder is in beginsel vrij om in de politiek te gaan. Hooguit kan er uit ethisch oogpunt van af gezien worden", aldus Rojer. Volgens Ruben de La Paz was het al te laat om de politiefunctionaris alsnog op de lijst te plaatsen.

De overige kandidaten zijn: Norwin Casiano, Juancho de Leeuw, Rignald Bertinus, Roy Gibbes, Sigried de La Paz, Humphrey Maria, Erwin Johannes en Hubert Marquita.

Marokkaanse koning weer in problemen:

Onthullingen door Bourequat over Ben Barka's ontvoering

PARIJS — Koning Hassan II van Marokko, die zich "Commandeur der gelovigen" noemt en claimt een directe nakomeling te zijn van de profeet Mohammed, heeft opnieuw moeite om een menselijk gezicht te tonen. Ooit heeft hij voor de Franse televisie aantijgingen van wreedheid, willekeurige moorden en gevangenschappen afgedaan met: "Iedereen heeft zijn geheime achtertuin." Opnieuw ook zit de Franse regering in haar maag met een nieuwe affaire waarin de Marokkaanse koning de hoofdrol speelt.

Hassan II komt ditmaal in opspraak met de verschijning van een boek over de ontvoerders van zijn Marokkaanse tegenstander Mehdi Ben Barka. De ontvoering van de linkse Marokkaanse politicus vond plaats in 1965, in het hartje van Parijs. De Marokkaanse koning moet op zijn minst op de hoogte zijn geweest van die operatie. De zaak Ben Barka ligt nog steeds heel gevoelig in de Frans-Marokkaanse verhoudingen.

De schrijver van het boek is Ali-Auguste Bourequat. Hij is één van de drie broers Bourequat, die in 1992 zijn vrijgelaten na een verblijf van achttien jaar in de cellen van Hassan, waarvan tien jaar in het beruchte centrum van Tazmamart. Dat alles zonder ooit ergens voor te zijn veroordeeld. De broers, die de Franse nationaliteit hebben, zijn na hun vrijlating enkele maanden lang opgekalefaterd in een ziekenhuis bij Parijs. Daarna heeft de Franse staat hen een inkomen besorgd en gehuisvest. De drie dienden een aanklacht tegen de Marokkaanse koning in wegens misdaden tegen de menselijkheid. Voor radio en televisie en in de kranten vertelden zij over hun lijdensweg in de ondergrondse cellen zonder licht, waar ze enkel konden kruipen, zonder enige hygiëne, waar zij nauwelijks te eten kregen en over de mishandelingen.

NOOIT GEVONDEN

In die periode hebben ze in een geheime gevangenis in Rabat vier van de ontvoerders van Ben Barka gekend, misschien zijn moordenaars. Die zijn uiteindelijk gemarteld, vermoord en begraven onder ongebluste kalk. Vrij algemeen wordt aangenomen dat de ontvoering van Ben Barka op touw is gezet door de Marokkaanse geheime dienst. De chef daarvan, generaal Oufkir, zou de Marokkaan met een mes hebben gedood in een villa ten zuiden van Parijs. Ben Barka was de belangrijkste linkse Marokkaanse politicus. Hij had asiel gekregen in Frankrijk en was in zijn eigen land ter dood veroordeeld. Zijn stoffelijk overschot is nooit gevonden.

De affaire is altijd mistig gebleven, ook omdat Franse geheime diensten erbij betrokken waren. Ben Barka is meegenomen door twee Franse politiemannen en vastgehouden, geschopt en geslagen in de bewuste villa van een bordeeleigenaar, door drie anderen: Le Ny, Palisse en Dubail, drie gangsters met contacten met de Franse geheime dienst SDECE, nu DGSE geheten. Die drie zijn, net als de bordeeleigenaar, naar Marokko ontkomen met een inderhaast en op hun eigen naam afgeleverd paspoort. Officieel waren ze onvindbaar. Zij zijn bij verstek veroordeeld tot zware gevangenisstraffen.

In Marokko hebben zij kennelijk gewerkt voor Oufkir, onder wiens bescherming zij stonden. Maar Oufkir viel in 1972 in ongenade, verdacht de grote man te zijn achter een aanslag op Hassan. Een aantal militairen schoot toen de koninklijke Boeing uit de lucht, maar Hassan bracht het er levend van af. Oufkir pleegde daarop officieel zelfmoord en zijn hele familie verdween in gevangenissen. De Franse gangsters ondergingen hetzelfde lot. Zij hebben het er niet levend afgebracht, maar hebben de broers Bourequat details verteld over de zaak Ben Barka.

Vanaf hun vrijlating hebben de broers aangekondigd met onthullingen te komen. Hassan zag dat met lede ogen gebeuren en heeft kennelijk begin vorig jaar geprobeerd hun het zwijgen op te leggen. Via een bank in Genève heeft ieder van hen tien miljoen Franse franes (Nf 3,5 miljoen) gekregen. Niettemin zijn zij doorgegaan met hun onthullingen, onder andere voor de Nederlandse televisie. Nu is er het boek "Achttien jaar eenzaamheid. Tazmamart.

IN GEVAAR

Voor zij in de gevangenis belandden, waren de drie zeer geziene zakenlieden met nauwe banden met de koninklijke familie. Zij maken gewag van orgieen van Hassan en zij zijn niet de eersten. Enkele jaren geleden publiceerde de Franse schrijver Gilles Perrault "Notre ami le roi"(Onze vriend de koning). Hassan heeft geprobeerd de verschijning te verbieden. Het jaarlijkse rapport van Amnesty International was erbij vergeleken een slap aftreksel. De Frans-Marokkaanse verhoudingen kwamen in gevaar en minister Dumas van Buitenlandse zaken tijde naar Casablanca om de zaak te sussen.

De toelage voor de broers Bourequat is ondertussen door Parijs stopgezet. Ali is Frankrijk al uit, de twee anderen zouden overwegen dat ook maar te doen. Hun boek toont aan dat de hand van de Marokkaanse geheime dienst ...

Cursus natuur en milieukunde

ORANJESTAD — IPA, de opleiding voor leerkrachten, houdt op 18, 17 en 20 januari een cursus over natuur- en milieukunde educatie voor leerkrachten van het basis- en voortgezet onderwijs. Het bijzondere van deze cursus is dat demonstraties van lesmateriaal en spelvorm gecombineerd worden met suggesties ...

ORANJESTAD — Het bestuur van de Aruba Animal Shelter (AAS) is deze week gestart met een T-shirt verkoop ... deze actie is om met de verkregen fondsen een nieuw dierenasiel te bouwen. De campagne begon met een verkoopbezoek van de AAS-bestuursleden ... aan mevrouw Dora Kooiman-Croes, echtgenote van de gouverneur.

Doctorale promotie Wim Rutgers

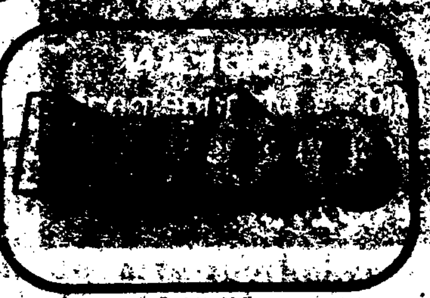
ORANJESTAD — ... vrijdag 28 januari ... kracht en *Amigoe*-... werker Wim Rutgers ... Universiteit van Utrecht ... doctoraal proefschrift 'Schrijven is zilver, ... is goud' in het openbaar ... dedigen. Dit proefschrift ... delt over oratuur, ... en literatuur van de ... landse Antillen en ... Als paranymfen tre... Maritza Coomans-E... en de directrice van de ... baanse bibliotheek, Al... Romondt. *Amigoe* kom... nertijd uitvoerig op de ... motie van Rutgers ter...

Wedstrijden Softballbond

ORANJESTAD — ... competitie van Aruba ... ball Bond word... zaterdag 15 jan... hervat. In het Du... Ballpark worden twee ... strijden gespeeld: om ... uur Ballantine ... Haime tegen Dur... (heren Kwihi League) ... Star Freight tegen ... (heren, Kibrah... League).

Voor zondag 16 januari ... de volgende wedstrijd... het programma: (Caribe ... park) 10 uur Ballantine ... tegen Tremont Sea... (Kwihi); 12 uur Caribe ... La Confianza (Kwihi); ... Blue Stars Rowigini's ... Star Freight (Kibrah...) 16 uur Deals on Wheals ... C.B.Lago Heights (d...) (Duracell Ballpark) 1... Duracell tegen Oly... (Kwihi); 12 uur Frisia... tegen Pueblo Superm... (Kibrahacha); 14 uur ... tegen Shell Barlock (Ki...hacha); 16 uur Seguros... tegen Kool-Aid.

De GOUDPRIJS ... woensdag ... niveau van de laatst... maanden bereikt. In L... sloot het edele metaal ... Volgens handelaren z... niet lang meer ... voordat de grens van ... dollar wordt genomen.

AGENDA

KANTOORUREN AMIGOE
...en van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur ...rdag gesloten.

TELEFOON
...233.
...spoedgevallen na kantoortijd: 21639. ...16 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
...16.445 Banco di Caribe.

POLITIE
100 (centrale) en 11141 (informatie).

ALARMCENTRALE
...5.

• • • • • • • •

...KERTJES verschijnen op dinsdag ...vrijdag en kunnen iedere dag tussen ...0-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

• • • • • • • •

WACHTREGELING DOKTOREN
...erdag+zondag van 09.00-10.00/17.00-...00 uur)
...stad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki ...dert, Paradera en Sta. Cruz: dokter ...Linden via Dr. Horacio Oduber Hospi... (tel.: 74300) of via Alarmcentrum
...Chiquito, Savaneta en San Nicolas: ...Tromp via Centro Medico San ... (tel.: 48633) of via Alarmcentrum

• • • • • • • •

...ICA'S
(...dienst)
...n de brug:
..., Caya B. Croes 101. Tel.:21780.
...de brug:
...n Lucas, B v/d/ Veen Zeppenfeldtstr. ...n Nicolaas. Tel.:45119.

• • • • • • • •

... BRANDGEVALLEN, onge... een of ander ongeluk gelieve ...centrale (tel.: 115) op te bellen.

• • • • • • • •

...TRO MEDICO CARABOBO
(...ndstraat 7, tel.: 21777)
...cht heeft dr. Lili G. Beke-Martinez, ...24696.

• • • • • • • •

...GELE KRUIS ARUBA ...ELINGENBUREAU
(...straat 22, tel.: 24444)
... geopend van 07.30-12.00/13.50-... uur; maandag te Paradera (tel.: ...) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San ... (45906)/Noord (23425) van 08.00-... uur; woensdag: Santa Cruz 28288) ...08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota ..., Oranjestad (23168), Savaneta ... en Brazil (48301) van 08.00-11.00

• • • • • • • •

...NGER? STICHTING CIZKA geeft ...rmatie en brengt u in contact met leden ...zwangerschapsbegeleiding, verloskun... hulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

• • • • • • • •

...RMATIECENTRUM KONINGIN ...ELMINA FONDS (voor de ...ontwikkeling op Aruba)
...od. van maandag t/m vrijdag van ...-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 ...chter de pastorie van Oranjestad).

...COTICS ANONYMOUS ... ...98989 (24 uur per dag).

• • • • • • • •

...HOTLINE
...en? Bel dan 23040/27352 ... 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

• • • • • • • •

...A/PRIDE
(...Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
... van maandag tot en met vrijdag van ...00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent ...ventie alcohol/drugsmisbruik.

• • • • • • • •

FUNDACION RESPETA MI

(Stichting tegen seksuele misbruik van minderjarigen)
Tel.: 24433.

• • • • • • • •

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

• • • • • • • •

TANDARTSEN
... Berendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

• • • • • • • •

BRIDGECLUB ARUBA ARIBA
(Tivoliclub, Wilhelminastraat 16)
Dinsdagavond om 19.30 uur speelavond. Voor opgave/informatie tel.: 24953.

• • • • • • • •

PARKE TIRAKOCHI
(Kinderpark te Savaneta, achter kleuterschool Promé Paso)
Geopend van maandag t/m zaterdag van 16.00-18.30 uur en op zondag van 11.00-18.00 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

• • • • • • • •

TELEARUBA
ZATERDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Kids Movie; 13.20 Movie: A High Wind in Jamaica; 15.06 Movie: Finish Line; 16.41 Movie: Incident at Dark River; 18.27 Style with Elsa Klensch; 18.47 Big Story; 19.07 Musical Coco-Band; 20.00 International Costume Festival 1993; 21.30 CNN News; 21.60 Movie: Cool World; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Images by Animation; 14.00 Movie: Josey Wales; 16.24 Studio Sport; 17.47 Movie: Cold Sassy; 19.30 Drawing Sanicolas Business Association; 19.45 Musical Luisito Ayala; 20.35 CNN News; 20.45 Movie: Story Ville; 22.35 Week in Review; 23.23 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

• • • • • • • •

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25171).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

• • • • • • • •

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

• • • • • • • •

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

David Bloch over zijn cursus 'Overtuigend Presenteren':

"Je krijgt nooit een tweede kans om een eerste indruk te maken"

ORANJESTAD — Zijn oog valt onmiddellijk op de advertentie over de seminar die vanmorgen in het ITC in Willemstad werd gehouden ter ere van het 110-jarig bestaan van Amigoe. "Sprekers op congressen en seminars komen vaak met hectaren tekst op overheadsheets en dia's die niet leesbaar zijn. En dan is het maar van ik-ik-ik, in plaats van: wat wilt u horen? Zo van: ik ga jou wat vertellen en jij gaat luisteren. Ik zeg altijd: 'The secret of being a bore is to tell everything'. Wie àlles wil vertellen is stomvervelend. Vertel alleen dingen waar je zelf het meest enthousiast over bent. Want wat jij uit je verhaal laat, mist niemand".

= door Eef Hermers =

Aan het woord is David Bloch. Al vakantievierend op Aruba en Curaçao schrijft hij in alle rust artikelen voor vakbladen en bereid hij zich voor op een nieuwe workshop. In Nederland is zijn cursus 'Overtuigend Presenteren' al jarenlang een topper. Duizenden directeuren, managers en pr-functionarissen volgden een seminar van 1595 gulden, bestelden een video-training van 1865 gulden of volgden een persoonlijke training van 550 gulden per uur. Bloch's inspanningen worden beloond met een ruime acht. Toch is hij niet helemaal tevreden. Terugblikkend stelt hij vast dat er altijd wel een paar deelnemers zijn die hun mond niet opendeden, tot wie hij niet werkelijk kon doordringen. Vijf tot acht procent van zijn doelgroep bereikt hij niet. Wat hij ook doet.

Toch probeert hij van alle knikkebollers knikkers te maken. "Zelf ben je het instrument daartoe. Je moet eerst jezelf beter verkopen, dan verkoop je ook je bedrijf en je boodschap beter. Bij een overtuigende presentatie neemt de zaal op de eerste plaats een gevoelsbeeld mee naar huis en op de tweede plaats een boodschap. Het gevoelsbeeld komt tot stand door de indruk die iemand nalaat, de uitstraling, de mate van charisma. Ook al zeg je niets, je communiceert de hele tijd".

Natuurlijk gaat het wel eens mis. Dat is bij iedereen zo. Iedereen heeft zijn fouten en maakt mislukkingen en persoonlijke blunders mee. En het is aan de andere kant ook waar dat bij veel bedrijven een sfeer heerst van 'je wordt betaald om succes te boeken en niet om te falen'. Toch is het volgens Bloch belangrijk om volledig achter je beslissingen en achter de feiten te staan, ook al blijkt achteraf dat een andere aanpak beter was geweest. Neem de verantwoordelijkheid om te zeggen: 'Met de informatie die ik nu heb, neem ik deze beslissing.' Verander je fouten in leerervaringen. Leer te kijken naar de positieve aspecten van de dingen die misgaan. Zie hoe je van een 'crisis' een 'kans' kunt maken. Het is prima om toe te geven dat je een fout hebt gemaakt, mits je aangeeft dat je ervan leert. Het is een misvatting als je zwak bent als je je zwakte laat zien. Het is juist een kracht.

Het zichzelf verkopen staat centraal. Presenteren is het overbrengen van emoties. "Wanneer ik jou niet kan raken, koop je niets. Richard Nixon had een kernachtige formulering voor dit basisprincipe van marketing: *'When you have a man by the balls, his heart will follow'*. Elkaar aardig vinden is de primaire voorwaarde voor zakendoen. Tweede voorwaarde is dat je als verkoper beseft dat je nooit verkóópt. Degene aan wie je zou willen verkopen heeft immers het geld, dus de macht. Hij beslist of hij wat van jou gaat kópen. En dat zal hij alleen doen wanneer hij je aardig vindt".

Na deelname aan zijn workshop schrijft journaliste Heleen Crul in het blad *Economie* : "Bloch is een belevenis, daarover is iedereen het aan het einde van de dag eens. Je wordt, of je wilt of niet, aan hem blootgesteld. Bloch kietelt je psychisch op plekjes die daarna een beetje pijn doen. 'Heb je hernia?' 'Zit je beha los?' 'Bang om je vijgeblad te verliezen?' Verbijsterd kijken deelnemers van de workshop naar de manier waarop ze voor de groep staan. Krom of in de knoop. Armen beschermend voor hun borst. Handen bij het kruis. Bloch doet hun houdingen na, als een geroutineerde pantomime-speler".

Volgens *Incentive*, een maandblad voor evenementen, organisatiebureaus, is Bloch doorgestoten tot de top drie van Nederlandse trainings- en opleidingsgoeroes. "Want goeroes zijn het. Zijn trainingen en die van zijn collega toptrainers Ralph Bakker en Bob Delbecque worden dan ook lang niet meer uitsluitend op de inhoud verkocht: de trainers zelf zijn het *selling point* geworden. *The singer, not the song*", aldus het blad.

Volgens Bloch wordt een boodschap bij een presentatie slechts voor 7 procent overgedragen door middel van het woord. De kwaliteit van de stem bepaalt 38 procent. Doorslaggevend is de lichaamstaal met 55 procent. Het is belangrijker hoe je iets zegt, dan wat je zegt. Bij een presentatie moet je nooit wortel schieten. Beweging en gebarentaal zijn zeer belangrijk. Ook voor jezelf om los te komen. Het is zaak uiterst bewust om te gaan met woorden. Dat betekent korte, door non-verbale communicatie ondersteunde, zinnen. "Heel veel sprekers, verkopers en managers beschikken over informatie. Probleem is alleen dat ze die informatie niet overtuigend kunnen overdragen. En dat is heel merkwaardig. Of het nu gaat om directeuren, hoofden marketing of public relations, zodra dat soort toplui op een congres of seminar moeten optreden, gaan ze royaal af".

Taalgebruik is essentieel bij een goede presentatie. Spreek zo weinig mogelijk in de verleden tijd, bijna alles kan in de tegenwoordige tijd. Gebruik werkwoorden in plaats van zelfstandige naamwoorden. Dus niet 'motivatie' maar 'motiveren'. Vermijd ook aan elkaar gebreide lange woorden als 'kinderslaapkamerdeurknop'. Gebruik ook de actieve werkwoordsvorm. Dus niet: 'Er wordt aan gewerkt' maar 'Ik werk er aan'. Bloch: "En het klinkt misschien afgezaagd maar het blijft een waarheid: deze dag, dit moment, is alles wat je werkelijk in handen hebt. En daar zul je het beste van moeten maken".

Bloch grijnst wat af. De glimlach is zijn handelsmerk want dat is de kortste weg tussen hem en zijn publiek. *Crack your face*. Op de vraag of dat wel spontaan is, slaat Bloch met gespeeld misbaar de ogen ten hemel. "Dat wordt het wel als je maar genoeg oefent".

Aan het einde van het gesprek vraagt Bloch naar mijn kaartje. Hij beantwoordt dat trots met de presentatie van zijn twee visitekaartjes. "Je mag kiezen", zegt hij arrogant. Ik kies voor het neutraalste en eenvoudigste kaartje, zonder zijn foto. "Want je foto op het andere kaartje lijkt niet", beargumenteer ik brutaal. "Ze heeft gelijk", giechelt Bloch's vriendin Charlotte. Met een instemmende glimlach schudt Bloch me, recht in de ogen kijkend, krachtig de hand. In mijn stoel zittend pak ik verlegen zijn hand aan. Fout. Doordat Bloch staat en ik zit, is hij de sterkste. Zegt hij. Ik had op moeten staan, oogcontact moeten maken en dan pas zijn hand moeten schudden. Nou ja. Volgende keer beter.

Seminar voor Colegio-docenten

ORANJESTAD — Het Examenbureau van Directie Onderwijs Aruba organiseert op 11,12 en 13 januari een seminar ten behoeve van de docenten van het Colegio Arubano en op 17, 18 en 19 januari voor de docenten van de MAVO/LBO.

De seminar heeft als thema 'De functie en wijze van toetsen in het voortgezet onderwijs' en wordt gehouden in Cas di Cultura en het Aruba Entertainment Center. De workshops, die, na de lezingen volgen, vinden plaats in enkele lokalen van het Colegio Arubano. De doelstellingen van deze seminar is drievoudig: ten eerste wil men meer inzicht verschaffen in het meten van leerresultaten in het algemeen, in de recente ontwikkelingen op dit gebied in het bijzonder en in de samenstelling van de (eind)examens. Ten tweede kunnen de leerkrachten meer inzicht krijgen in de functie en de waarde van toetsen in het onderwijs. Tenslotte is het van belang om de leerkrachten meer inzicht te verschaffen in het belang van functionele (concrete) onderwijsdoelstellingen.

Deze belangrijke seminar wordt gefinancierd door KabNa. De lezingen en de workshops zijn in handen van de CITO-medewerkers die deze seminar verder ook zullen leiden, bijgestaan door de Toetsconstructie deskundigen van het Examenbureau Aruba. CITO is het Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling in Nederland, een expert in het meten van leerresultaten. Naast het maken van examens verricht het CITO ook onderzoek of research om te komen tot verbetering van de kwaliteit van examens.

In samenwerking met Directie Onderwijs heeft het CITO cursussen gegeven aan enkele leerkrachten op het gebied van de Toetsconstructie. Deze leerkrachten, zeven in totaal, werken nu als toetsconstructiedeskundigen op het Examenbureau en begeleiden de examencommissies van het Lager en Middelbaar Beroeps Onderwijs bij het samenstellen van de eindexamens. Vorig jaar in maart werd eenzelfde cursus gegeven waaraan honderd leerkrachten deelnamen.

OLA-leider tegen invoer sales tax

ORANJESTAD — "Sales tax is niet nodig op Aruba omdat de regering al het geld dat het volk aan belasting betaalde, heeft opgesoepd en nu meer geld probeert te krijgen met deze maatregel", zo meent OLA-voorzitter Glenbert Croes over het voornemen van de regering om omzetbelasting op gekochte goederen in te voeren.

"Terwijl premier Oduber zegt, dat het volk meer moet bijdragen door betaling van sales tax, is het dezelfde Oduber die tax-holiday geeft aan grote maatschappijen, die hierdoor gedurende tien jaar geen belasting hoeven te betalen", aldus Croes. De OLA-voorzitter haalt aan hoe de regering in één jaar (1992) tijd aan zeventien bedrijven tax-holiday gaf, en dat dit het bewijs is dat het kabinet Oduber de rijken beschermt en de armen straft.

"Als de tax holiday geëlimineerd wordt, is het niet nodig om met sales tax te komen", aldus Croes die nog opmerkt, dat het einde voor de coalitie MEP-PPA-ADN nadert.

■ *ORANJESTAD — Onlangs werd een cursus georganiseerd voor de medewerkers van Bucuti Beach resort en het Pirates' Nest restaurant. De cursus werd geleid door Bartels Daal Consulting n.v. Op de foto, de personeelsleden, met hun certificaat en mej. Bartels Daal van voornoemd consulting bedrijf.*

CARNAVAL ARUBA

SAC-VOORZITTER Milo Croes voelt zich op zijn schoonvaderlijke carnavalstenen getrapt doordat wij in deze rubriek melding maakte dat uiteindelijk de schoonzoon van de SAC-voozitter, als minister van Algemene Zaken, de vergunning afgeeft. Dat is nu eenmaal een feit en daar kan Milo weinig aan veranderen. We hadden nooit gedacht dat de SAC-voorzitter hier politiek achter zou zoeken, hetgeen pertinent niet het geval is, want politiek en carnaval gaan nu eenmaal niet samen.

Om nog eens duidelijk te stellen: het is de minister van Algemene Zaken en niet de minister van Justitie die vergunningen afgeeft. Dat de minister van Algemene Zaken, premier Nel Oduber, in het dagelijks leven de schoonzoon van de SAC-voorzitter is, daar kan Milo alleen maar trots op zijn. Het feit dat Milo dit nooit verwacht had van een medeoprichter en erelid van de SAC is voor ons onbegrijpelijk omdat we dit niet als zodanig maar als *Amigoe*-redactie hebben geschreven. Overigens sans rancune.

Minister van Justitie Rudy Croes gaf in het radionieuws gistermiddag toe dat hij met vergunning aan ASOMA te geven inderdaad buiten zijn boekje was gegaan en zich op het terrein van een andere minister had begeven. Hij vroeg daarvoor verontschuldiging, maar wees erop dit gedaan te hebben in het belang van carnaval. Toen ASOMA bij hem aanklopte dat de musici niet van plan zijn op deze manier deel te nemen aan de door de SAC te organiseren contesten en bleek dat deze hierdoor in het water zouden kunnen vallen, was het besluit van de bewindsman snel genomen. Echt niet om macht te misbruiken maar als 'reddende engel' op te treden.

Minister Croes haalde in dit verband aan, dat ofschoon SAC zich beroept de enige te zijn die carnavalsactiviteiten organiseert, de Aruba Tivoli Club al jaren zonder de SAC op eigen houtje carnaval organiseert. De lichtparade is hierdoor een internationaal succes geworden. "Het wordt tijd dat we van onze voetstukken afkomen", aldus Croes, "en als volwassenen trachten gezamenlijk carnaval te organiseren, hetgeen ook voor Tivoli geldt". De bewindsman hoopt dat het overleg op de politiewacht tussen ASOMA en SAC resultaten zal opleveren in het belang van het Arubaanse carnaval.

Ten aanzien van de plannen statiegeld in te voeren op flessen en blikjes, stelde Croes dat dit zonder uitstel ook uit veiligheid dient te geschieden. Tijdens de carnavalsparade van 1993 werd met flessen problemen veroorzaakt tijdens en vechtpartij. Dit moet voorkomen worden. Het is de uitdrukkelijke wens van minister Croes dat gedurende het komende carnavalsfeest geen bier en frisdrank in flessen wordt verkocht. Volgens de minister moet dit ook in de verschillende vergunningen tot uitdrukking komen.

Savaneta viert ook dit jaar op grootse wijze carnaval. Het comité voor het kindercarnaval gaat aan parade deelnemen met een groep 'Fantasia di nos Parke Tirakochi'. Voor meer inlichtingen kan contact worden opgenomen via telefoon 41681 of 48067 of U kunt langs komen bij Savaneta 58-A. Vanmiddag wordt om 18 uur in het Heilig Hart College de kinderkoningin van Savaneta. Kandidaten zijn Naila Yarzagaray, Taisha Curiel, Joselle Farro, Shennelee Croes en Julisa Arends. Veel succes.

Bij Domeinbeheer is de afgelopen dagen hard gewerkt om het verhuren van kavels, waarlangs de parade trekt, klaar te maken. Op 14 januari komt waarnemend notaris mr. W.Smit om 10 uur de bus verzegelen. Daarna worden van 17 januari tot 21 januari aanvragen aangenomen, die in de bus gedeponeerd worden. Op 24 januari vindt de loting via *TeleAruba* plaats. Van 31 januari tot 4 februari kunnen de vergunningen bij Domeinbeheer worden afgehaald. Het verkregen kavel moet uiterlijk 14 februari in gebruik zijn genomen. Indien dit niet gebeurt, wordt aangenomen dat de vergunninghouder geen interesse meer heeft en wordt de vergunning ingetrokken. De betaalde retributie wordt niet terugbetaald.

Iedere persoon boven de 21 kan een verzoek aan de minister doen om in aanmerking voor een kavel te komen. Ieder verzoek kost ingevolge de zegelverordening vier florin. Per persoon kan slechts één verzoek worden ingediend. Bij aanvraag moet men zich persoonlijk identificeren met identificatiebewijs, paspoort of rijbewijs.

Er zijn dit jaar 315 kavels beschikbaar. De kosten zijn voor een kavel 75 florin, twee kavels 250 florin en drie kavels 500 florin. Om in aanmerking te komen voor een kavel voor verkoop van eten en drinken moet een apart verzoek aan de minister worden gericht. Nadat een dergelijk kavel is toegewezen moet een 'Buffetvergunning' worden aangevraagd. Hiervoor zijn zeven kavels beschikbaar. Later wordt bekend gemaakt hoe de vergunningen voor de kavels worden uitgereikt. Natuurlijk is die vergunning aan bepaalde voorwaarden gebonden, waarop wij later terugkomen. Voorts zijn er zeven toilet trailers voor het publiek beschikbaar.

Vertrek Blauwhelmen betekent veel prestigeverlies VN

Sarajevo zwaar onder vuu

SARAJEVO - De Bosnische hoofdstad Sarajevo ligt zwaar onder vuur. Het centrum en de wijk Grabavica worden bestookt met granaten van een groot kaliber en constant mitrailleurvuur. Nu het er op gaat lijken dat steeds meer landen hun troepen terugtrekken uit het vredesleger in het vroegere Joegoslavië kan men slechts erkennen dat dit een geweldige klap betekent voor het prestige van de Verenigde Naties.

Bij artilleriebeschietingen kwamen woensdagavond in Sarajevo twee mensen om en liepen zeker twintig anderen zware verwondingen op. Ook andere Bosnische steden werden in de nacht van woensdag op donderdag beschoten. Uit de omgeving van Tuzla werden talrijke slachtoffers gemeld. Servische pantservoertuigen namen volgens de moslim-militairen ter plaatse het centrum van de industriestad onder direct vuur. Ongeacht nieuwe afspraken tussen hun leiders in Wenen dat ze alles in het werk zullen stellen om de oorlog te stoppen, zetten de moslims en Kroaten in Mostar hun strijd voort.

WESPENNEST

Terugtrekking van de vredesmacht van de VN (UNprofor) uit het voormalige Joegoslavië zo geweldig prestigeverli kenen voor de volker nisatie. "En dat kun VN zich slecht perm in de chaotische were vandaag," meent Beaver, medewerker v gezaghebbende Brits taire tijdschrift Jane's nce Weekly.

Maar de kritische n Beaver zal vermoedelijk doende gewicht in de leggen om te voorkom de buitenwereld zich m terugtrekt uit het w nest op de Balkan. In l die aanzienlijk bijdrag de vredesmacht, zoals F rijk en Groot-Britt wordt de roep om u Bosnische chaos te st sterker.

In Bosnië zijn on twaalfduizend Blauwh gestationeerd, die zo g zo kwaad als het gaa verlenen aan de be die zwaar te lijden he de al 21 maanden in hevigheid woedende o Een cynische factor bi hulpverlening is dat en autonoom opererend ties vaker de hand op goederen weten te l dan de in grote nood rende burgerbevolkin door een tweede winter heen moet. zijn er vijftienduizend militairen in Kroatië. Eerder deze week d EU-bemiddelaar David met terugtrekking v vredestroepen uit Bos de strijdende partijen lims, Kroaten en Ser niet op korte termijn t wapenstilstand komen gaf er ook woensdag van dat zijn geduld op door de moslims en Kr - die voor bilateraal o in Wenen bijeen zijn - houden dat hij op het veld heel andere obser doet dan aan de onderh lingstafels.

De belangrijkste w landen die deelneme UNprofor - Frank Canada - beraden zich openlijk over het t trekken van hun milit uit het voormalige J slavië. De operatie kost veel geld, in een tijd w de Defensiebegrotingen genoemde landen onder druk staan.

SPORT

AGENDA

NTRO DEPORTIVO KORSOU
mbad:
n van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dag- en donderdagmorgen gesloten.

NTRO DI BARRIO JANWE
men:
donderdag van 15.00-18.00 uur les en -training voor de jeugd vanaf tot achttien jaar.
aakvereniging Janwé:
zaterdag van 09.00-12.00 uur akles en -training voor de jeugd vanaf n tot 23 jaar.

OL DI DAM STRATEGIA
donderdag van 19.30-23.00 uur in ro di Bario Janwé.
zaterdag van 09.00-12.00 uur in gebouw (naast Martinus mavo, Plasa .

T & BURGH
aakvereniging Curaçao)
e maandagavond om 20.00 uur gelegeid tot schaken.

OGEN
sow)
0 uur aanvang competitie - Scherpenvel.

. . . .

Kunstrijders jagen op ongelijk van Muller

ZOETERMEER — Het ongelijk van Jutta Muller vormt de jongste stimulans voor Nederlands beste kunstrijders. De Duitse trainster kon vorige winter op geen positief woord worden betrapt. Ze kwam op uitnodiging van de KNSB om te beoordelen, ze zag en ze vertrok met een algehele veroordeling. Het nationaal kampioenschap, dat vandaag in Zoetermeer wordt beslist, is het podium om te bewijzen dat er best nog enig verborgen talent is.

Jutta Muller was geschrokken van het niveau. "Dit is niks", sprak ze luidkeels. "En het wordt nooit wat ook." Trotse ouders, die zich misschien nog illusies maakten over kinderen en topsport, konden het ermee doen. Muller heeft door haar succes met tweevoudig Olympisch kampioene Katarina Witt immers recht van spreken. Sjoukje Kossmayer-Dijkstra, ook moeder: "Misschien had Jutta wel een beetje gelijk, maar ze had dat dan wel op een wat meer diplomatieke manier kunnen uiten."

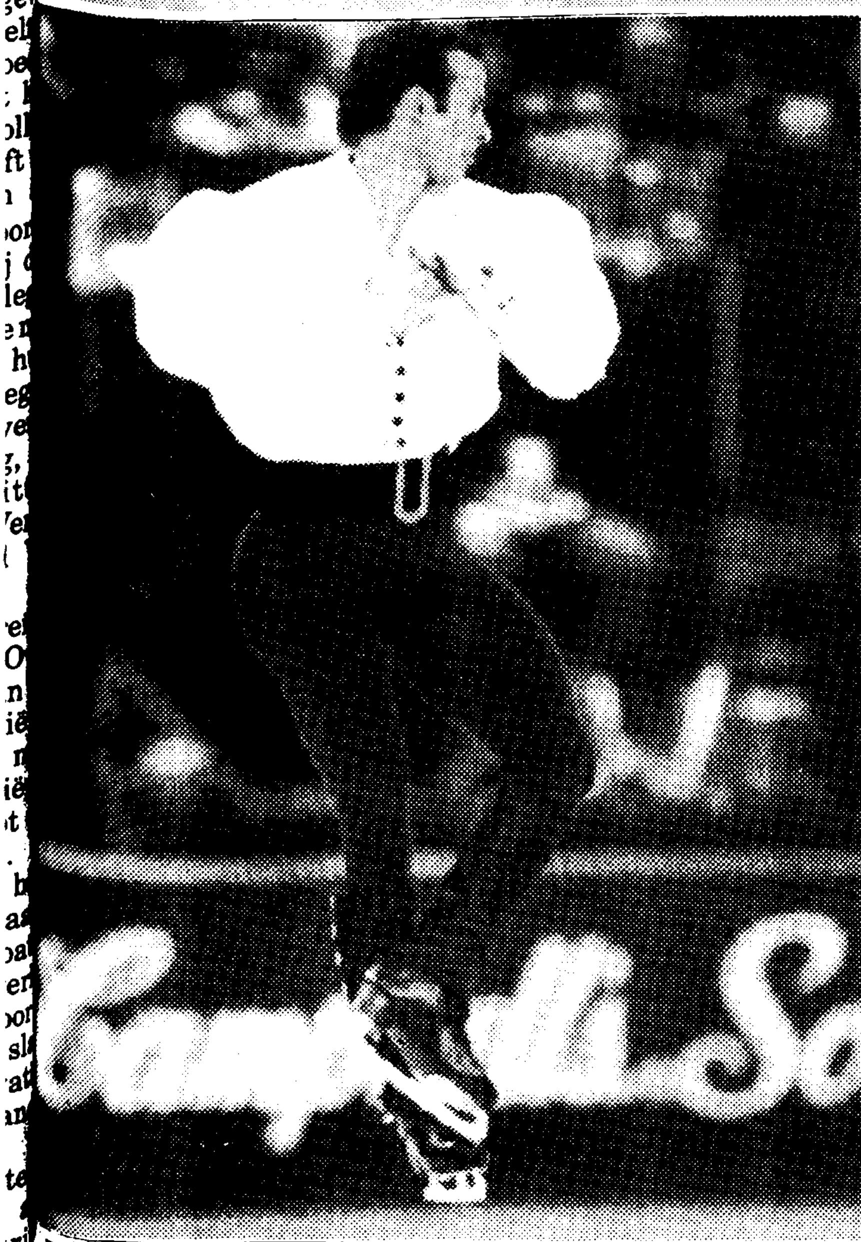
De barse toon beviel de succesvolste Nederlandse kunstrijdster aller tijden allerminst. "Ze maakte iedereen meedogenloos af. Al die kinderen, die hun uiterste best doen, kregen een stevige knauw."

Kijkend naar de prestaties, ook vrijdag tijdens de technische tests in Zoetermeer, werkt de kritiek lang en hevig door. "De kinderen hebben een opstekertje nodig, geen ontmoediging. Voor een buitenstaander is het heel gemakkelijk dit af te kraken, maar ik wil liever zo positief mogelijk blijven. Dat verdient het kunstrijden, het is een prachtige sport", aldus Kossmayer.

Als Sjoukje Dijkstra was ze in de jaren zestig drie keer wereld-, vijf keer Europees- en eenmaal Olympisch kampioen. "Ach, ik was ook geen natuurtalent, ik heb er altijd keihard voor gewerkt. Kon het niet in Nederland, dan ging ik maar in Engeland trainen." Nu vraagt dochter Katja, net 15, alle aandacht. Talentvol, naar door haar leeftijd grillig, maar vooral in haar sportieve ontwikkeling geremd door gebrek aan faciliteiten. "De combinatie school en sport is heel moeilijk, maar we moeten het blijven proberen", zo hoopt moeder op betere tijden.

Namens de schaatsbond, waar kunstrijden wel tot in de eeuwigheid een onderdeurtje zal blijven, is Sjoukje Kossmayer-Dijkstra actief als scout. De landelijke technische commissie wijst ze op aanwezig talent. "Er zijn hele leuke kinderen bij", heeft ze geconstateerd. "Maar op deze manier ontstaat er nooit regelmaat. En dat is in kunstrijden juist zo belangrijk, de techniek moet er echt ingeslepen worden. Dus veel trainen. Maar ja, de school is belangrijker."

Ton Winkelman, een van de organisatoren van het NK, laat daarbij nog eenmaal de naam van miskoop Jutta Muller vallen. "In de vroegere DDR gingen de kinderen per dag twee uur naar school en zes uur naar de ijsbaan. Hier is het precies andersom. Is het verschil duidelijk?"

DETROIT — Op het ment wordt een kwalificatoernooi gehouden in roit. Dat om na te gaan ke kunstrijders de VS len vertegenwoordigen op de Olympische Winterspelen. Die spelen vinden dit jaar plaats in Lillehammer. Op de foto de voormalige Olympisch kampioen Brian Boitano in actie.

ertien badmintonners n preselectie Oranje

NIEUWEGEIN — Bondsach Huub Franssen van e Nederlandse Badinton Bond heeft deren spelers geselecteerd oor de voorbereiding op e strijd om de Thomasn Uber Cup. Dat zijn de ereldkampioenhappen voor landenams. Van 20 tot 27 bruari is in Glasgow het walificatietoernooi voor e eindronde in Jakarta. ranssen koos de annen Jeroen van Dijk, hris Bruil, Pierre Peluessy, Ron Michels, Quinen van Dalm, Ruud Kuijen en Joris van Soernd.

Nederland is ingedeeld bij anada, Finland en een land at zich nog dient te kwalifieren. Begin februari is een rainingskamp in België.

De vrouwenploeg, die voorsnog bestaat uit Erica van en Heuvel, Astrid van der naap, Monique Hoogland, arolien Glebbeek, Georgy rouerbach en Nicole van ooren, speelt in de groep egen Engeland, Nieuweeland en een nog te aatsen land. De winnaars an vier poules gaan naar de alve finales. Van de vier alve finalisten mogen er rie meedoen aan de eindtrijd, van 10 tot 21 mei in akarta, Indonesië.

Automatisch geplaatst oor de finale zijn de wereldampioenen Maleisië mannen) en China vrouwen) alsmede het orgaiserende land. In Singapore s een ander kwalificatietoerooi.

Vandaag vertrekt een ederlandse selectie naar zië, voor deelneming aan e Taipei Masters (11-16 anuari) en de Open Japanse ampioenschappen (18-23 anuari). In beide toernooien edraagt het prijzengeld meer dan 200.000 gulden.

Van Dijk en Bruil doen beide keren mee aan het enkelspel. Michels vormt een mannendubbel met de Zweed Antonsson, hij speelt gemengd dubbel met Van den Heuvel, die bij de vrouwen een koppel vormt met Bengtsson uit Zweden.

Onduidelijkheid over entreekaarten

Grote toeloop van Noorse fans op Olympische Spelen

LILLEHAMMER/HAMAR — Liefhebbers uit Europa roepen: "Jammer, de Olympische Winterspelen in Noorwegen zijn uitverkocht. De organisatie zegt: "Wat? Kaarten genoeg." De waarheid ligt echter in het midden. Alle evenementen waarvoor de Noorse fans zich interesseren, zijn uitverkocht. Voor de andere onderdelen zijn nog kaarten verkrijgbaar, hoewel dat er niet zo veel zijn van de anderhalf miljoen in totaal.

Vooral langs de baan voor het bobsleeën en rodelen is nog plaats. In Noorwegen stelt vrijwel niemand belang in de afdaling per slee. De bob-accommodatie in Hunderfossen, vijftien kilometer ten noorden van Lillehammer, biedt plaats aan tienduizend toeschouwers.

De kans is groot dat voorzitter Kotter van de wereldbobbond alle kijkers persoonlijk de hand kan schudden. "Het bobsleeën trekt alleen toeschouwers die voor de andere onderdelen geen kaarten konden krijgen", aldus een lid van het organisatiecomité.

Uitverkocht zijn schaatsen, Alpine-skiën en skilopen voor mannen, skispringen, biathlon en kunstschaatsen. In de aanbieding zijn nog kaarten voor het vrouwenschaatsen (Noorwegen heeft geen topper à la Johan Olav Koss), Noorse combinatie, bobslee, rodelen en de trainingen van het kunstschaatsen. Het thuispubliek is happig op een bezoek aan de ijshockeyploeg van het land, maar het kost weinig moeite een ticket te bemachtigen voor bijvoorbeeld Tsjechië - Duitsland.

Buitenlandse fans die nog dubben over een bezoek aan de winterspelen zullen vaak genoegen moeten nemen met vrouwenwedstrijden. Want de Noorse wintersportvedetten zijn bijna zonder uitzondering mannen. Hun aantrekkingskracht is bijzonder groot.

ATLETIEK / MALDONADO — De Kenyaan Simon Chemwoyo, winnaar van de San Silvesterloop in Sao Paolo, heeft woensdag in Punta del Este een stratenloop over 8,5 kilometer op zijn naam gebracht. Hij finishte in 20.48. Tweede werd zijn landgenoot Sigei en derde de Braziliaan Costa.

■ KANSAS CITY — Honkballer Vince Coleman (rechts) is de nieuwe aanwinst van Kansas City Royals. Coleman speelde het vorig seizoen voor New York Mets. Hij ging in een ruil met Kevin McReynolds naar de Royals en McReynolds verhuisde naar Kansas. Op de foto zit Coleman tijdens een persconferentie naast oud-honkbalspeler en nu vice-president van Kansas City Royals, George Brett (links).

TeleCuraçao krijgt steun van Nederlandse omroep

NOS maant Flamingo TV aan te stoppen met de uitzendingen van Studio Sport

WILLEMSTAD — TeleCuraçao en Flamingo TV zijn elkaar hard aan het beconcurreren op het gebied van de uitzending van Nederlandse voetbalwedstrijden. Die strijd is zo ver gegaan dat de Nederlandse Omroep Stichting (NOS) zich in de zaak heeft gemengd en partij heeft gekozen voor de Antilliaanse Televisie Maatschappij (ATM), lees TeleCuraçao. NOS-directeur Ed van Westerloo sommeerde Flamingo TV, in de volksmond bekend als TV11, om onmiddellijk te stoppen met het overnemen van onder andere het Nederlandse sportprogramma 'Studio Sport'.

TeleCuraçao heeft van de NOS het alleenrecht in de Nederlandse Antillen, verworven om Nederlandse voetbalwedstrijden en het programma Studio Sport uit te zenden.

Bij de ATM-bestuurders was de verbazing dan ook groot toen bleek dat op TV11 Nederlandse voetbalwedstrijden en het programma Studio Sport werden uitgezonden. De ATM-directie bleef echter niet met gekruiste armen zitten en ging na wat met de ATM contractueel was vastgelegd omtrent die uitzendingen. Daarbij bleek dat de uitzendingen van Nederlandse voetbalwedstrijden en Studio Sport door TV11 niet rechtmatig plaatsvonden.

"De ATM heeft op de Antillen het alleenrecht op de Nederlandse voetbalwedstrijden en op Studio Sport," verklaarde desgevraagd Jaime Rofina, waarnemend directeur van de ATM. Hij weet met zekerheid dat op 12 en 19 december de commerciële zender op Bonaire zonder toestemming van de NOS het sportprogramma live had uitgezonden.

Op 19 december vertoefde Rofina in Nederland voor besprekingen over die overtreding van de uitzendrechten met de NOS-directie. Op die datum had TeleCüraçao een driedubbele live sportuitzending die begon met Studio Sport, gevolgd door de WK-loting in Las Vegas en besluitend met het voetbalinterview 'Uno a Uno con el Rey Pelé'.

Merkwaardig was dat op een bepaald moment de signalen van Studio Sport uitvielen bij TeleCuraçao, en hetzelfde gebeurde bij TV11. Na enkele seconden hervatte echter het televisiestation op Curaçao de live-uitzending van Studio Sport, terwijl TV11 overging tot het uitzenden van een amusementsprogramma.

De waarnemend-directeur van ATM vindt dat de brief van de NOS-directeur een logisch gevolg was: "De wetten werden gewoon overtreden. De NOS moest ingrijpen. Ik weet niet van waar die signalen van NOS onrechtmatig werden opgepikt. Ik weet zelfs niet of het TV11 is of Euro TV Broadcasting die daar achter zit. In ieder kan ik met zekerheid vertellen dat 12 en 19 december Studio Sport op kanaal 11 werd uitgezonden."

NOS-directeur Ed van Westerloo had het in zijn brief aan TV11 ook over meer dan één uitzending. Hij schreef: "Bij herhaling vernemen wij dat u uitzendingen van ons programma Studio Sport overneemt. Reeds in december hebben wij onze agent ISC (International Sport Consultancy, red) laten weten dat deze firma niet gerechtigd was om u uitzendrechten van Nederlandse voetbalwedstrijden te gunnen. Laat staan uitzendrechten van het volledige Studio Sport-programma. ISC heeft u daarop laten weten dat de leverantie gestaakt moest worden." Rofina wist daarop nog te vertellen dat ISC in Nederland is gevestigd.

TV11 en Euro TV Broadcasting waren onbereikbaar voor commentaar.

Dobermann Klup Kòrsou met cursus voor honden

WILLEMSTAD — De 'Dobermann Klup di Kòrsou" begint deze maand met de nieuwe gehoorzaamheidscursus voor honden. Op zaterdagmiddag 8 januari tussen 5 en 6 uur wordt de inschrijving gehouden voor de Puppie-klas en de Beginners-groep in het clubhuis van de Dobermannclub achter McDonald'ste Saliña. De inschrijving staat open voor Dobermanns en andere rashonden met een stamboom. Die andere rashonden moeten behoren tot de door de Raad van Beheer erkende 'Werkhondenrassen", zoals Duitse Herder, Rottweiler, Belgische Herders en Bouviers.

In de Puppie-klas kunnen jonge honden worden ingeschreven die tussen de vier en zes maanden oud zijn. Voor de beginners-groep geldt de minimumleeftijd van zes maanden. Een maximum leeftijd is er niet.

De lessen voor de Puppieklas worden gegeven op iedere zaterdag van 16.30 tot 17.00 uur. In ongeveer 3½ maand krijgt de pup een goede socialisering en leert elementaire gehoorzaamheids-oefeningen. Deze cursus zal begin februari aanvangen. Er wordt geadviseerd nu reeds in te schrijven omdat de belangstelling erg groot is.

De deelnemers aan de beginnerscursus kunnen de lessen volgen op de donderdagavonnden van 7 tot 8 uur of op de zaterdag-middagen van 5 tot 6 uur. Duur van de cursus is ongeveer 5 maanden. De honden leren om netjes naast de geleider te lopen (-volgen-), om zonder kommando te gaan zitten als de geleider stilstaat, om op bevel te blijven zitten en liggen. Tevens leren ze om een weggeworpen voorwerp terug te brengen en dan weer naast de geleider te gaan zitten. De cursussen voor deze groep beginnen op 13 en 15 januari.

De Dobermanns die slagen voor het examen kunnen doorgaan met het Gevorderde gedeelte van de training. De andere rashonden die slagen komen op een wachtlijst, omdat er niet meer dan 5 honden van een ander ras bij de gevorderden van de Dobermann club worden toegelaten.

Bij dat gedeelte van de cusrus leert de hond behalve een uitgebreider gehoorzaamheids-programma ook hoe hij een "boef" moet opzoeken en aanpakken als het nodig is. Nadere inlichtingen over de cursussen kunnen worden verkregen bij: Hans Theunissen op telefoonnummer 681477 en Jan Tak op telefoonnummer 377261.

Walker dient ontslag in bij Norwich

LONDEN — Mike Walker heeft vrijdag zijn ontslag ingediend als manager van Norwich City. Meteen daarop heeft hij Everton gemeld dat hij bereid is aan de slag te gaan bij de club uit Liverpool. Everton is sinds het vertrek van Howard Kendall op 4 december zonder technisch verantwoordelijke.

De leiding probeerde daarop gesprekken aan te knopen met Walker, maar Norwich-voorzitter Chase gaf geen toestemming. Vrijdag stuurde Walker een fax naar Everton-directeur Greenwood met de mededeling: "Ik wil je laten weten dat ik vanmorgen ontslag heb genomen als manager bij Norwich City Football Club." Norwich is van plan een officiële klacht bij de voetbalbond in te dienen tegen de 'ronselpraktijken' van Everton.

TAFELTENNIS / DEN HAAG — Jorg de Cock debuteert in de Nederlandse tafeltennisploeg, die van 7 tot en met 9 januari in Most deelneemt aan het toernooi om de eerste Open Tsjechische kampioenschappen. De Cock is pas veertien jaar en speelt voor de vereniging Veldhoven. De afvaardiging bestaat voorts uit: Emily Noor, Gerdie Keen, Melissa Muller, Danny Heister, Trinko Keen en Henk van Spanje. Coaches zijn Dusan Tigerman (vrouwen) en Li Jo Shu (mannen).

* * * * *

VOETBAL / FLORENCE — Stefan Effenberg is het aanvoerderschap van de club Fiorentina, uitkomend in de serie B, ontnomen. 'Effe' werd gestraft voor het feit, dat hij te laat van zijn Kerstvakantie terugkeerde. Bij zijn eerste training liep Effenberg ook nog een voetblessure op.

Besjastnik gaat naar Werder Bremen

BREMEN — Het Russische talent Vladimir Besjastnik voetbalt de komende drie seizoenen voor Werder Bremen. De Duitse kampioen betaalde nog geen twee miljoen gulden voor de 19-jarige speler van Spartak Moskou.

Besjastnik, die vorig seizoen in de kwartfinales van het Europese bekertoernooi (EC 2) tegen Feyenoord speelde, was een van de meest gewilde talenten op de Europese voetbalmarkt. Hij is snel en technisch. Bremen maakte gebruik van zijn goede contacten met Spartak, die dateren uit 1988, toen de clubs tegen elkaar voetbalden voor de Europa Cup. Manager Lemke heeft Spartak sindsdien begeleid op financieel gebied.

De vijfvoudig international Besjastnik neemt komend seizoen de plaats in van een andere buitenlander, de Noor Bratseth. Deze beëindigt zijn loopbaan na het WK in de Verenigde Staten. De andere buitenlanders van Werder zijn de Nieuwzeelander Rufer en de Oostenrijker Herzog.

RRCK komt als eerste met jaarprogramma

WILLEMSTAD — Roadrunners Club Kòrsou (RRCK) is één van de eerste sportbonden op Curaçao die het activiteitenkalender rond sturde naar de diverse kranten. De moddercross op zaterdag is de allereerste activiteit van RRCK voor dit nieuwe atletiekseizoen.

Twee weken daarna volgt op 23 januari de Coca Cola-loop. De race gaat over een traject van tien kilometer. Het start- en eindpunt zijn beide vastgesteld op het Sentro Deportivo Kòrsou (SDK). Het startschot wordt om klokslag 07.00 uur gegeven.

Inschrijving voor de Coca Cola-loop is mogelijk op 15 januari tussen 10.00 en 12.00 uur en op 17 januari tussen 18.00 en 21.00 uur in de kantine van het SDK. Inschrijfgeld bedraagt tien gulden per persoon. Leden van de Curaçaose Atletiek Bond (CAB) en jeugdige lopers beneden de zestien jaar betalen vijf gulden. RRCK-leden doen gratis mee aan de Coca Cola-loop.

De eerste vijf RRCK-wedstrijden:

Modder Cross	08-01 om 17.00 uur
Coca Cola loop	23-01 om 07.00 uur
Amstelloop	20-02 om 07.00 uur
Klipkleun	20-03 om 07.00 uur
Barbara Beach	10-04 om 07.00 uur

NAC huldigt shirtsponsor

BREDA — Het nieuwe stadion waarin NAC met ingang van het seizoen 1995-1996 gaat spelen wordt de eerste tien jaar genoemd naar de huidige hoofdsponsor Fuji. De Bredase eredivisieclub krijgt daar 1,25 miljoen gulden voor. Fuji is nog tot volgend seizoen shirtsponsor van NAC. Partijen zijn momenteel in onderhandeling over een verlenging van het contract met tien jaar.

Met de bouw van het nieuwe stadion wordt uiterlijk in mei 1995 begonnen. Het gaat om een volledig overdekt stadion met een maximale capaciteit van 15.000 toeschouwers. De totale bouwkosten bedragen 21 miljoen gulden. De gemeente Breda neemt 15 miljoen voor haar rekening. NAC moet zelf zes miljoen op tafel leggen. De club hoopt een groot deel van dat bedrag terug te verdienen met de verhuur van diverse ruimtes in het stadion.

De Bredase club heeft trainer Rond Spelbos een aanbieding gedaan voor nog twee seizoenen. Voor 1 februari valt daarover een beslissing. Spelbos staat niet onwelwillend tegenover een langer verblijf in Breda. Aanvoerder Ton Lokhof treedt zo snel mogelijk full time in dienst bij NAC. Zijn contract loopt nog anderhalf jaar door.

Commentaar van Vissers à titre personnel

'Kritiek op huisartsentarieven onterecht'

WILLEMSTAD — De laatste dagen is door verschillende instanties en personen kritiek geuit op het besluit tot verhoging van de tarieven voor particuliere huisartsen door het Bestuurscollege (BC) van Curaçao. Kritiek die in de ogen van Titus Vissers verre van terecht is. Hij maakt wel de aantekening dat hij alleen à titre personnel op de tariefsverhoging wil reageren.

Hij begrijpt dat een verhoging in deze tijd van bezuinigingen bij velen vreemd over komt. Dit was volgens hem ook de reactie van het BC en met name van de gedeputeerde van Financiën toen de voorstellen van de commissie Huisartsentarieven werden gepresenteerd.

De nu totstandgebrachte tariefsafspraken zijn echter verre van ondoordacht zoals in sommige media wordt gesuggereerd, meent Vissers. "Integendeel, met het overnemen van de voorstellen van de commissie heeft het BC een aanvang genomen met de beheersing van de kosten en kwaliteit van de gezondheidszorg. De voorstellen betreffen een aantal kwalitatieve en financiële spelregels waaraan de tariefsverhoging gebonden is. Regels met betrekking tot de kwaliteit van zorg betreffen onder meer de praktijkgrootte, de pensioenleeftijd en de bereikbaarheid in avond, nacht en weekend. De financiële spelregels gaan in op de wijze waarop het tarief nu en in de toekomst wordt vastgesteld".

In de opbouw van het tarief is volgens Vissers de splitsing van inkomen en praktijkgebonden kosten terug te vinden. De praktijkgebonden kosten zouden met behulp van een accountantsrapport item voor item zijn benoemd. "Daardoor waren deze controleerbaar voor de commissie. De kosten zijn door ze aldus te omschrijven ook in de toekomst controleerbaar en daardoor beheersbaar geworden. Door vervolgens het inkomen te koppelen aan het inkomen van een huisarts in fulltime dienst van het eilandgebied is ook dat deel van de tariefsopbouw beheersbaar geworden".

"Daarnaast is de gemiddelde kwalitatief benodigde tijd per patiënt, de normpraktijk en het gemiddelde aantal jaarlijkse consulten door de commissie vastgesteld", zo vervolgt Vissers. "De praktijkgebonden kosten en het norminkomen dienen verdiend te worden uit dit totaal aantal consulten. Op grond van bovengenoemde redenering is de commissie tot de vaststelling van het consulttarief gekomen".

Dit inzicht in de wijze waarop het tarief opgebouwd moest worden had echter een tariefsverhoging als consequentie. Die heeft het BC, zij het na enige aarzeling, dan ook geaccepteerd.

KRITIEK

"Natuurlijk is op alles kritiek te leveren", zegt Vissers. "Misschien moest de bedrijfsauto van de huisarts toch wat goedkoper zijn of diende eerst iedereen een computer te bezitten alvorens deze in het tarief verdisconteerd kon worden en ga zo maar door. Ook valt commentaar te leveren op het feit dat sommige huisartsen een grotere praktijk hebben dan de normpraktijk; dat een aantal huisartsen boven de leeftijdsgrens nog praktijk uitoefent; de leeftijdsgrens voor sommigen te laag en voor weer anderen te hoog ligt, en ga zo maar door".

"Op zich heel vanzelfsprekende kritiek. Die gaat echter voorbij aan het feit dat met dit BC-besluit de hoofdlijnen voor een kwalitatief verantwoorde huisartsenzorg zijn vastgesteld".

"Uitzonderingen zullen er altijd blijven maar zonder spelregels valt daar niet op te sturen. Het BC heeft nu een set spelregels die, met uitzondering van de tariefsopbouw, ook van toepassing zijn op de huisartsen in eilandsdienst, hun praktijkinrichting en hun bereikbaarheid".

De huisartsen, de verzekeraars en de patiënten weten nu volgens Vissers waar ze aan toe zijn. De hoofdlijnen zijn te toetsen door de patiënt, de huisartsen zelf, de Inspectie Volksgezondheid, de klachtencommissie GGD alsmede door de betalende instanties. In grote lijnen komen de afspraken op het volgende neer:

• Door het 'norminkomen' te verbinden aan een kwalitatief verantwoorde praktijkgrootte heeft zowel het BC als de huisartsvereniging zich uitgesproken over het benodigde aantal huisartsen voor het eilandgebied Curaçao. Zij volgen daarin de aanwijzingen uit de Discusie Nota Beroepskrachten Planning van de Centrale Overheid, te weten één huisarts op 2300 inwoners.

• In de jaarlijkse praktijkgebonden kosten is een post pensioengelden meegenomen. Met de opname van deze post is ook de pensioenleeftijd voor huisartsen (65 jaar) vastgelegd. Dit laatste was een van de andere kwaliteitseisen die de commissie heeft gesteld en waarin het BC zich heeft kunnen vinden.

• Met de vaststelling van het norminkomen is tevens vastgesteld dat aan een dergelijk inkomen regels zijn verbonden aangaande de bereikbaarheid in avond-, nacht- en weekenddiensten. De eerste initiatieven hiertoe zijn al zichtbaar geworden. Vissers meent dat er door twee zaken toch bezuinigd kan worden. Ten eerste worden de huisartsen weer beter bereikbaar waardoor de toeloop op de duurdere hulp van het ziekenhuis kan verminderen.

Daarnaast komt de huisarts door de introductie van de normpraktijk weer wat centraler te staan in de gezondheidszorg. Deze normpraktijk geeft de huisarts meer tijd per patiënt. Dat moet zijn vruchten afwerpen bij het verwijsgedrag naar de specialist.

Vissers realiseert zich dat dit alles zeker voor de normpraktijk niet van vandaag op morgen te realiseren is. "De afspraken hierover zijn echter gemaakt en het BC heeft zijn vertrouwen erin uitgesproken".

Of het een ijdele hoop is zal volgens Vissers afhangen van hoe de gemeenschap met de hierbij behorende verantwoordelijkheden omgaat. Het BC heeft zowel in zijn rol van werkgever naar de eigen huisartsen en de door hen bemande overheidspraktijken als in zijn rol van verzekeraar naar de particuliere huisartsen de verantwoordelijkheid van toezicht op de naleving van de commissievoorstellen op zich genomen. Een verantwoordelijkheid die grotere gevolgen met zich mee brengt dan alleen de vaststelling van een hogere tarief, meent Vissers. Ook de eilandspraktijken zullen 'op norm' gebracht moeten worden. Dit betekent dat er paal en perk gesteld moet worden aan het zogenaamde huisartsen *shoppen* van patiënten; maar ook dat de aanwezigheid en bereikbaarheid van de eilandsartsen gegarandeerd moet worden. Met dit laatste heeft de GGD, als directe werkgever van de eilandsartsen, eind vorig jaar een eerste aanvang genomen.

De particuliere huisartsen hebben door instemming met de voorwaarden waaronder de tariefsverhoging tot stand is gekomen, de verantwoordelijkheid op zich genomen hun aldus aangegane verplichtingen na te komen.

De patiënten en de betalende instanties hebben zodoende de verantwoordelijkheid gekregen bovengenoemde afspraken te evalueren en de bevindingen terug te koppelen naar het BC. Een formele evaluatie na een jaar vindt Vissers daarom aan te bevelen.

Naar zijn overtuiging zal een goede toepassing van de regels meehelpen aan een kwalitatieve verbetering van de eerstelijns gezondheidszorg en tevens een bijdrage leveren aan de benodigde bezuinigingen in de volksgezondheid ondanks deze paradoxaal schijnende maatregel van tariefsverhoging.

Agenten raken bekneld bij boevenvangst

WILLEMSTAD — Twee agenten raakten vannacht tussen hun eigen auto en de auto van een verdachte bekneld.

Zij waren voor een van joyriding verdachte auto gaan staan, om zodoende de bestuurder G.M. tot stoppen te dwingen. Deze reed echter onverwachts vooruit, tegen de politie-auto. De uitstappende agenten raakten bekneld en de verdachte reed daarop met hoge snelheid achteruit.

Toen hij na sommatie weigerde te stoppen, losten de agenten drie gerichte schoten, die echter geen doel troffen. De verdachte trachtte te voet te ontsnappen, echter zonder resultaat.

Na zijn aanhouding werd verdachte G.M. samen met de agenten voor behandeling naar de poli gebracht. G.M. werd daarna overgebracht naar de recherche. Hij wordt verdacht van betrokkenheid bij een beroving in een clubhuis te Suffisant en een diefstal uit een personenauto.

OP ZATERDAG 30 januari wordt de eerste carnavalsoptocht georganiseerd, en wel te paard. De stoet vertrekt van het Rifstadion naar Rancho La Romantika. Degenen die aan deze optocht willen deelnemen kunnen in contact treden met de heer Stanley Ignacio (prins Carnaval 1993) op het telefoonnummer 603653.

* * * * *

DE CARNAVALSCOMMISSIE staat dit jaar wederom onder leiding van coördinatrice Altagracia Bryson. Ze wordt bijgestaan door de bestuursleden van de commissie en door niet minder dan tachtig medewerkers. Het kantoor van de carnvalscommissie is op Scharloweg 160 gevestigd.

* * * * *

DE MEESTE CARNA[VALS]GROEPEN zijn deze [dagen] druk aan het vergader[en om] alles te inventari[seren]. Natuurlijk zal de [...] route, die nog steeds in [behan]deling bij de carnava[lscom]missie is, worden besp[roken].

Het is dit jaar pre[cies ...] jaar geleden dat de [carna]valsoptocht niet over [de ...] kon, vanwege een aan[varing] met een schip. Het [...] toen in Otrabanda e[n ein]digde op Santa Maria. [Voor] verschillende carn[avals]groepen is deze rout[e niet] meer bespreekbaar.

* * * * *

■ *WILLEMSTAD — Rudsel van Lamoen is de man achter Riba Tarima Foundation. Hij is voorzitter van die stichting en tevens hoofdredacteur van het blad 'Riba Tarima'. Onlangs ging hij een joint venture aan met het blad 'Ki Tin' van zangeres Melania van der Veen (Arroyo's Printing). Op de foto Rudsel van Lamoen (links) samen met Carmen Faneyte (modeblad Carmen) en Miss Kòrsou 1992 Elza Rozendaal tijdens de offciële presentatie van het modeblad Carmen. Archieffoto: Ken Wong.*

Tarima Foundation reikt 'Farandula Awards' uit

Boy Thode & ERA met zes nominaties voor begeerde 'Riba Tarima Award'

WILLEMSTAD — Er bestaat geen twijfel over dat 1993 het succesjaar was voor zanger Mellenger 'Boy' Thode en muziekformatie ERA Outéntiko. Uit een enquête van de Riba Tarima Foundation blijkt dat zowel de band als de vertolker van het successnummer 'Ayo Amor' een onafscheidelijke combinatie vormen. Een muzikale combinatie die de meeste nominaties kreeg voor de in de Curaçaose *farandula* zeer begeerde 'Riba Tarima Award'. Boy & ERA Outentiko werden in vijf categorieën samen maar liefst zes keer genomineerd.

Op dinsdag 11 januari vindt de gala-presentatie plaats van de Riba Tarima Foundation. De avond wordt opgeluisterd door het kinderkoor Angelitos, de Broché Dance Academy en het duo Mirugia Elisabeth & Tony Sherman. De gala-presentatie staat geprogrammeerd voor 20.30 uur.

Riba Tarima Foundation wordt voortgezeten door Nobo-journalist tevens hoofdredacteur van het *farandula*-blad 'Riba Tarima', Rudsel van Lamoen. Op dinsdag worden in totaal 33 awards weggeven aan artiesten, toneelspelers, radio-d.j.'s, producers van radio- en televisieprogramma's, zangkoren, discotheken, hotels, bands en andere personen of instanties die in het afgelopen jaar hebben uitgeblonken in de *farandula*. Dat gebeurt op dinsdag 11 januari tijdens een gala-presentatie in het Holiday Beach Hotel & Casino.

Mellenger 'Boy' Thode verraste in 1993 met een solo-cd met nummers die maanden op de diverse hitparades bleven bivakkeren. Ook op Aruba en het zustereiland Bonaire was de uiterst verlegen zanger een zeer gevraagde artiest. De mannen achter het daverende succes van Boy Thode zijn ongetwijfeld tekstschrijver Ike Jesurun en manager Nelson 'Joe Black' Fara.

IKE JESURUN

Helaas is er geen categorie ingesteld voor de beste tekstschrijver, anders had Jesurun ongetwijfeld ook een Riba Tarima Award gewonnen. Niet alleen schreef hij de romantische hitnummers voor Boy Thode, maar ook voor andere Curaçaose artiesten zoals La Banda-zangeres Mirugia Elisabeth ('Bon Dia?!'), Eksplosivos-zanger Moises Ramos ('Redu') en de muziekformatie Risaam ('No korta mi orea') was hij actief als tekstschrijver. Zelf produceerde Ike Jesurun in de maand november samen met Risaam een solo-cd met allemaal nummers die hij zelf heeft geschreven.

Manager Nelson Fara zou zeker ook een Riba Tarima Award hebben gewonnen, als er een categorie 'beste manager' zou zijn ingesteld. De eigenaar van de nummerkantorenketen Joe Black heeft het afgelopen jaar grote bedragen geïnvesteerd in Boy Thode en ERA Outéntiko.

Fara produceerde en financierde de solo-cd van Thode, van ERA en sloot het jaar af met de co-productie van de twee bekendste vertolkers van 'Salsa Antiyana': Little Leito en Macario Prudencia zongen samen op een cd. Op Aruba liet hij een video vervaardigen van een optreden van Boy Thode en hij was de man achter de succesvolle Kerstshow van Melania & Boy op 'Noche Buena' (Kerstnacht) in het Holiday Beach Hotel & Casino. Dat hotel zorgde in het afgelopen jaar voor diverse internationale en lokale shows op het eiland.

Boy Thode is genomineerd voor beste toneelspeler van het stuk 'Kaya ta shushi, bari bo man II' samen met Pachi Damon en Sandy Andrea. Verder is hij genomineerd in de categorie 'beste zanger in een muziekformatie' samen met Carlos Salsbach (Arneil i su Orkesta) en tumbakoning Irving Llano (Gibi i su Orkesta). In de categorie 'beste showzanger' is Boy ook genomineerd samen met Tony Sherman en Ced Ride. Verder komt hij als genomineerde twee keer voor met ERA Outéntiko in de categorie 'Beste lied van het jaar' met de nummers 'Ayo Amor' en 'Maske bo no ke mi mas' en het hitnummer 'Bon Dia?!' van Mirugia Elisabeth.

● DENNIS PIKERO

Man met kruiwagen aangehouden

WILLEMSTAD — De SKS heeft gisternacht in de buurt van de Prinses Margriet School een 22-jarige man aangehouden, die met een volgeladen kruiwagen rondliep. Over de inhoud ervan kon de man niet voldoende uitleg geven aan de politie. Daarom werd hij aangehouden. De man is een goede bekende van de politie.

Openingstijden Burgerlijkestand

WILLEMSTAD — In verband met de ondersteuning van de kandidatenlijsten zijn de kantoren van de Burgerlijke stand, Bevolkingsregistratie en Verkiezingen aanstaande maadag 10 januari alleen geopend voor het tekenen van de kandidatenlijsten. Op dinsdag 11 januari zijn de kantoren weer geopend voor de normale dienstverlening.

SEA en DP gaan om Statenzetel Statia strijden

WILLEMSTAD/ PHILIPSBURG — Op Sint Eustatius zullen twee partijen strijden om de ene voor het eiland beschikbare Statenzetel te bemachtigen. Het zijn de DP Sint Eustatius en de Sint Eustatius Alliance (SEA).

De oudere partijleiders Ralph Berkel (SEA) en Kenneth van Putten (DP Statia) hebben hun eerste plaatsen afgestaan aan jongeren. De SEA wordt aangevoerd door Ingrid Whitfield, gevolgd door Kenneth Lopes, Joslyn Courtar. Ralph Berkel staat op de vierde en laatste plaats. Berkel vond het niet nodig om met een langere lijst te komen, gezien de ene zetel die er te vergeven valt. Hoewel de partij al enige jaren in de oppositie verkeert, denkt hij dat de bevolking misschien nu rijp voor verandering is.

Kenneth van Putten (DP) heeft zijn plaats afgestaan aan gedeputeerde Julian Woodley en wordt gevolgd door gedeputeerde Nora Sneek-Gibbs, staatsecretaris Cyril Lopes, Edreis Bennet-Merkman, Winston Fleming, de op Curaçao woonachtige Cedric Lijfrock, Wilhelm Spanner en als negende Arvedo Lopes.

Bertucci moet in Italië verhoord

OM teleurgesteld over afwijzing Italiaanse R[...]

WILLEMSTAD — Niet geheel volgens de bedoeling van het openbaar ministerie van de Antillen en dat van Aruba, zal Enzo Bertucci, verdachte in de luchthavenuitbreidingszaak op Sint Maarten en het Beta Hotel op Aruba, in Italië moeten worden gehoord. Het verhoor van slechts een dag zal gebeuren door de Italiaanse rechtercommissaris aan de hand van een door het Antilliaanse en Arubaanse opgestelde vragenlijst. De officieren van justitie mogen dat verhoor slechts bijwonen, maar niet zelf ondervragen.

In eerste instantie zou Bertucci naar Nederland gaan onder vrijgeleide en daar worden verhoord. Dat gebeurt wel met drie andere Italiaanse verdachten in de havenzaak, Geatano Graci, Antonio Barbagallo en ene Polivi van het bouwbedrijf IRA. Leden van het Antilliaanse OM zullen daarvoor op 11 januari naar Nederland afreizen en vermoedelijk tot de 19-e met het verhoor van deze drie bezig zijn.

Van de Italiaanse justitie kwam ondertussen het bericht, dat Enzo Bertucci niet naar Nederland zal afreizen, maar in Italië op de 21-ste gehoord zal kunnen worden. Zowel het Antilliaanse als Arubaanse OM moeten die ene dag delen.

Een dag is daarvoor eigenlijk veel te kort, omdat Bertucci een omvangrijke rol speelde in de bouw van het Beta Hotel op Aruba (zowel als mede-aannemer in [het] bedrijf Sicel/Beico dat [het] Beta Hotel en het [...] Beach Hotel bouwde en [...]volgens failliet ging, al[s] opsteller van het haalb[aar]heidsrapport voor het [...] alsmede bemiddelaar tu[ssen] de financier en de Aruba[anse] overheid), terwijl hij in [de] luchthaven- en haven[zaak] de haalbaarheidsrappo[rten] verzorgde.

Het OM kan dan wel, sc[hrif]telijk, vragen stellen, m[aar] antwoorden lokken soms [een] volgende vraag uit en [het] hangt dan maar af van [de] medewerking van de rech[ter-]commissaris of het OM [die] kans krijgt. In de kome[nde] dagen zal getracht wor[den] de RC tot andere gedach[ten] te brengen en toestemm[ing] te verkrijgen om Bert[ucci,] zoals eerder gepland, [...] naar Nederland te krijge[n].

Een van de andere [ver]dachten, de Panamese [...]ator Alfredo Oranges, zal k[om]ende maandag op Cur[açao] worden gehoord over zijn [rol] in het Ebenezer Hous[ing] project. De volgende [...] wordt hij dan op Ar[uba] gehoord over zijn (grote) [aan]deel in het Beta Hotel. [...] Oranges, presidentska[ndi]daat voor de verkeizinge[n ...] mei, heeft de toezegging [dat] hij niet zal worden gear[res]teerd. Althans niet in [dit] stadium van het onderzo[ek].

RAYTHEON, VS-wapenpr[o]ducent, heeft van het mini[s]terie van Defensie in Wa[s]hington opdracht gekreg[en] voor de levering van [...] raketten voor de middellan[ge] afstand.

ONAIRE

AGENDA

OLITIE: 8000/
armnr.: 11
RANDWEER: 8222/
armnr.: 11
AXICENTRALE: 8845
OSPITAAL: 8900/
x 7446/
armnr. 14
EJAARDENTEHUIS: 8350

* * * * * * * * *

PENBARE BIBLIOTHEEK
peningstijden voor het publiek:
ralendijk:
aandag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, oensdag en donderdag van 08.00-12.00/ 4.00-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/ 4.00-17.30 uur.
incon:
oensdag van 14.00-18.00 uur en vrijdag an 14.00-17.30 uur.

* * * * * * * * *

OSTKANTOOR
peningstijden)
egelverkoop
ralendijk (tel.: 8508): maandag t/m donerdag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; rijdag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zatrdag gesloten.
incon (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag an 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; aterdag gesloten.
eldloket
Postwissels, Postspaarbank, Siguneque en Giro Betaalkaart)
ralendijk en Rincon: maandag t/m rijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; aterdag gesloten.

* * * * * * * * *

ERVICE CLUBS
ions: informatie H. van Bommel, tel.: 896.
otary: woensdag 12.00 uur - Restaurant eefeater.

* * * * * * * * *

LACHTHUIS LVV
el.: 4393)
pen van maandag t/m vrijdag van 06.00-4.30 uur. In verband met planning van te oren aantal slachtdieren bij keurmeester helden.

* * * * * * * * *

IERENARTS
Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
preekuren maandag, woensdag en rijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 ur bij Hulpbestuurskantoor.
oor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te ellen of fax 7655.

TICHTING DIERENASIEL ONAIRE
onaire Animal Shelter Foundation
Lagunweg 26. Tel.: 4989)
peningstijden maandag t/m zaterdag van 8.00-12.00/15.00-17.00 uur.

* * * * * * * * *

LACHTEN(BEZORGING)
hon Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, el.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

* * * * * * * * *

Broertje Janga op lijst van Paboso

KRALENDIJK — De grootste verrassing op de lijst van de Partido Boneriano Sosial is wel de naam van de vroegere POB-voorzitter Broertje Janga als nummer 11. Bij het indienen van de lijst zei partijleider Willem dat Janga daarmee erkenning wilde geven aan het streven van de Paboso om tot blokvorming te komen. Zoals bekend is dat niet gelukt. Janga staat op de Paboso-lijst a titre personnel en niet als vertegenwoordiger van de Paboso. De lijst van de Paboso is zeer aanvaardbaar al staat Andres Figaroa op de zesde plaats.

Figaroa is de Paboso-vertegenwoordiger met opmerkelijke ideeën over echtspraak. "Wie echt schuldig is mag niet door een advocaat verdedigd worden. Doet die advocaat dat wel, dan is hij zelf ook schuldig". Ook over de technische bijstand op het gebied van belasting heeft Figaroa een mening.

"Die makamba's moeten opdonderen". Verder bestaat de lijst van de Paboso uit lijsttrekker Regina Janga, 2. Alex Statie, 3. Gladys Seraus-Pop, 4. Eric Newton, 5. Richi Emerenciana, 6. Andres Figaroa, 7. Andres Martijn, 8. Oscar Martijn, 9. Rodger Gijsbertha, 10. Nochi Willem en 11. Broertje Janga.

UPB lijst zonder echte grote verrassingen

KRALENDIJK — Op het aangetrokken waarnemend hoofd van het departement van Onderwijs Ambrosio Molina en het hoofd van de afdeling financiën van het Eilandgebied Hubert Martis na, heeft de UPB-lijst geen opvallende lijst voor de verkiezingen van de Staten.

Het aantrekken van Molina — die nimmer echt politiek actief was, al bleek hij in 1973 wel de vergadering te leiden van de ADEN — is eén noodsprong om de zwakke positie van de UPB op Rincon te versterken. Voorheen waren ex-minister Cai Marsera en Statenlid Urba Pourier, beiden afkomstig van Rincon, daarvoor de aangewezen figuren, maar Marsera (Staten '90 totaal 186 stemmen) noch Pourier (Staten '90 totaal 131 stemmen) bereikten voor de UPB aanvaardbare resultaten. De eerder door de UPB verguisde weggestuurde maar inmiddels weer teruggehaalde Humphry Wout, was de beste stemmentrekker die de UPB ooit op Rincon had. Wout heeft echter zijn leergeld betaald en ondanks zijn hoge positie in de UPB, weigert het ex-statenlid van de UPB op het politieke toneel terug te keren.

De UPB-lijst wordt aangevoerd door partijvoorzitter Rudi Ellis, de enige die terugkeert op de lijst van de vijf Bonaireaanse representanten op regeringsniveau. Op de tweede plaats staat Ramoncito Booi die een Statenzetel niet ambieert, maar op de tweede plaats wel een ingebouwde veiligheid heeft, indien het op eilandelijk niveau zal fout gaan. 3. Ambrosio Molina, 4. Papi Cicilia, 5. Papito Thomas, 6. Hubert Martis, 7. Noris Gomes, 8. Ramon Semeleer, 9. Henny Thielman, 10. Ro Coffie en 11. James Kroon.

Bestuurscollege Bonaire wankelt

UPB ontdoet zich van statenlid Alipio Goeloe

KRALENDIJK — De grootste verrassing van de UPB verkiezingslijst voor de Staten is het ontbreken van de namen van de ex-minister Statia en ex-minister Marsera van het kabinet Liberia-Peters. Ook de Statenleden Urba Pourier en Alipio Goeloe werden niet zwaar genoeg gevonden om op een verkiesbare plaats gezet te worden. Voor Goeloe voldoende reden om de alreeds bekoelde verhouding met de UPB nog verder te bekoelen.

Statenlid Alipio Goeloe ambieert een derde plaats op de lijst van de UPB. UPB-Voorzitter Rudi Ellis en vice voorzitter Ramoncito Booi, die de beide eerste plaatsen innemen, zien in een derde plaats voor Goeloe geen enkele aanleiding. Bovendien is de derde plaats bestemd voor een kandidaat die in het 2000 zielen tellende dorpje Rincon voor voldoende stemmen kan zorgen. De UPB weet daar als tegenkandidaat Regina Janga van de Paboso. Janga is een sterke kandidate, en bovendien lijsttrekker van de Partido Boneriano Sosial. Daarop heeft de UPB een kunstgreep uitgehaald en de nimmer op het politieke toneel opererende onderwijsinspecteur Ambrosio 'Broertje' Molina als derde op de UPB-lijst geplaatst. Molina is geboren in Rincon en is de enige aanvaardbare kandidaat voor Rincon waarover de UPB beschikt. Ook ex-minister Cai Marsera komt uit Rincon, maar die is net als Goeloe door de UPB geëlimineerd.

Alipio Goeloe neemt de houding van gedeputeerde Ramoncito Booi, die erg veel invloed heeft op de samenstelling van de lijst zeer kwalijk. Goeloe heeft daarin naar zijn mening ook wel gelijk, want het was Alipio Goeloe die in 1989 als fractievoorzitter van de Partido Democratico (PDB) overliep naar de in de oppositiebanken zittende UPB en daarmee de door de Warahamakwestie van zijn voetstuk gevallen gedeputeerde Booi weer terugbracht in het Bestuurscollege.

Goeloe deed meer. Hij bracht ook de algemeen secretaris van de PDB Arthur Domacasse mee die gedeputeerde buiten de raad werd in het UPB Bestuurscollege. Bij de laatste verkiezingen voor de eilandsraad bleek Domacasse een zeer grote stemmentrekker. Hij werd zelfs de grootste na partijleider Ellis. Toch moest Domacasse enkele maanden geleden door de UPB gedwongen ontslag nemen uit Bestuurscollege en de tweede afrekening, nu met Goeloe vond donderdagavond laat plaats.

Verwacht wordt, dat de uitschakeling van Alipio Goeloe aanzienlijk repercussies zal geven op eilandelijk niveau. Zoals bekend heeft daar de UPB 6 zetels, de PDB één en de Paboso 2. Niet uitgesloten wordt geacht dat minstens twee van de UPB raadsdelen —en in dit geval worden de namen genoemd van raadslid Domacasse, raadslid Piekeur (evenmin een plaats op de lijst) en Cai Marsera — zich onafhankelijk zullen gaan opstellen in de Bonaireaanse eilandsraad. Verwacht wordt, dat dit nog zal gebeuren voor de verkiezingen van de Staten.

Togo en Ghana staan weer tegenover elkaar

ABIDJAN - Het conflict tussen Togo en Ghana is opnieuw opgelaaid. In de nacht van donderdag op vrijdag is volgens het Togolese ministerie van Buitenlandse zaken vanuit Ghanees grondgebied op de belangrijkste grensovergang tussen beide landen aan de rand van Lome geschoten.

"De aanval kwam uit Ghana, hij kwam van een commando dat vanuit Ghana opereert, zoals gewoonlijk", zei minister Ouattara Natchaba van Buitenlandse zaken.

Eén importheffing zeep voor Curaçao en Bonaire

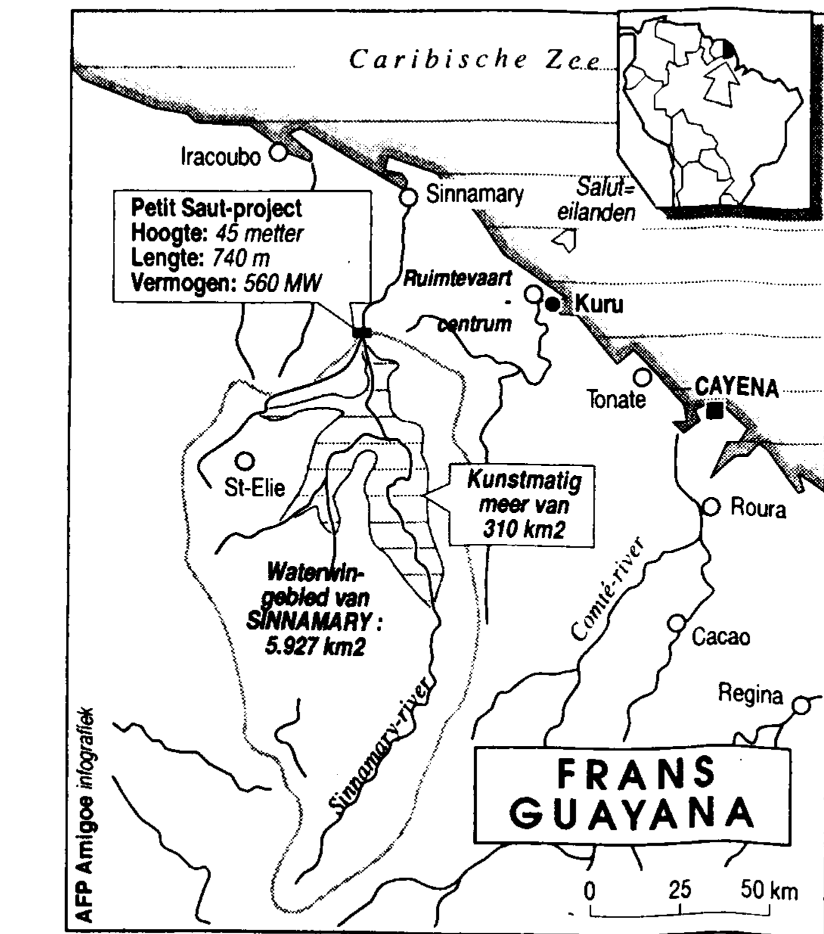
WILLEMSTAD/KRALENDIJK — Medio januari zal de discrepantie tussen de economische heffingen op Bonaire (60 procent) en Curaçao (95,5 procent) worden gelijkgetrokken. Er zal dan één beschikking voor beide eilanden van kracht worden.

Het was MAN-leider Don Martina die wees op de verschillen binnen één economisch territoir. Hij zei dat bovendien het voordeel voor de Bonaireaan niet acceptabel is. Ook werkt het verschil in prijs handel in de hand.

Staatssecretaris Tilly Pikerie van Financiën besloot naar aanleiding van de discussie die in de media losbrandde naar aanleiding van Martina's kritiek tot aanpassing. Zij meent evenwel dat de twee verschillende heffingen niet strijdbaar zijn met de wettelijke bepalingen. Eind 1993 is officieel de economische protectie op geïmporteerde zeepprodukten vervallen. Die bescherming was ooit ingevoerd om de afzet van produkten van Antillean Soap Company op Curaçao en Bonaire te beschermen.

Van begin af aan was echter duidelijk dat het bedrijf uiteindelijk op eigen benen zou dienen te staan. Evenwel heeft de Soap Company drie maanden geleden verlenging gekregen van de heffing op importprodukten. Verzoeken die aan de Bestuurscolleges van Curaçao en Bonaire waren gericht. Pikerie: "Dit is een eilandsaangelegenheid."

De gezamenlijke beschikking die wordt afgesproken zal na drie maanden evenwel automatisch in een Landsbeschikking overgaan.

Een vallei van 310 vierkante kilometer moet onderlopen voor de vorming van het kuntsmatige meer dat als voedingsbodem dient voor het Petit Saut-waterkrachtproject. Dit moet gaan zorgen voor de stroomvoorziening van de ruimtevaartbasis Kuru.

Generaal Conte blijft aan als president:

Hooggerechtshof van Guinee: Stembus correct

CONAKRY - Het Guinees hooggerechtshof heeft de omstreden verkiezingsoverwinning van de zittende president Lansana Conte bekrachtigd. De president heeft vorige maand 51,7 procent van de stemmen behaald volgens het hof.

Het hof heeft dinsdagavond onder strenge veiligheidsmaatregelen zijn beslissing bekendgemaakt in een korte ceremonie. Het heeft erkend dat er technische moeilijkheden waren. Volgens het hof is er geen verkiezingsfraude gepleegd. De oppositie zegt dat de verkiezingen van 19 december oneerlijk zijn verlopen. De kandidaat van de oppositie, Alpha Conde, heeft officieel 19,55 procent van de stemmen gekregen.

President Conte, een generaal, kwam in 1984 door een staatsgreep aan de macht. Hij stemde pas in 1992 in met het invoeren van democratische hervormingen. Talrijke mensen zijn bij gewelddadigheden voorafgaande aan en tijdens de verkiezingen om het leven gekomen.

Walt Disney-kleren in China

■ *PEKING - Een Chinese vrouw bekijkt de uitgestalde in China gemaakte Mickey Mouse-kleding. China ziet zijn textiel- uitvoer naar de Verenigde Staten beperkt omdat Washington Peking wil dwingen tot het treffen van maatregelen zodat Chinese textiel niet via volgens de VS illegale wegen naar de VS wordt uitgevoerd.*
(AFP-satellietfoto)

***

De regering van de VS zal het congres voorstellen het maximum voor het stemrecht van BUITENLANDSE ondernemingen in VS-luchtvaartmaatschappijen te verhogen van 25 tot 49 procent. Het plan is onderdeel van maatregelen om de positie van de VS-luchtvaartindustrie te versterken. De regering verbindt aan de versoepeling van de bepalingen inzake buitenlans eigendom wel de voorwaarde dat andere landen vergelijkbare mogelijkheden bieden.

***

Bij de privatisering van het FRANSE olieconcern ELF Aquitaine later deze maand zal 10 procent van de aandelen in handen komen van een "harde kern" van aandeelhouders die moeten dan garant staat voor stabiliteit op lange termijn. De eveneens te privatiseren verzekeringsmaatschappij Union des Assurances de Paris krijgt daarvan 1,5 procent.

Partijleden tot het laatst onzeker

Wathey niet op DP/PDP-lijst, maar houdt partijtouwtjes wel stevig vast

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Voor het eerst in de politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen zal DP-man van het eerste uur Claude Wathey niet de Democratische partij aanvoeren. Maar tot enkele minuten voor het sluiten van de kandidaatstelling bij het Bureau Bevolking heeft hij niet alleen de Sint Maartense bevolking, maar ook zijn eigen partijgenoten daarover in het ongewisse gelaten.

Zowel donderdag als vrijdag werd de hele dag vergaderd door DP en PDP-mensen. Claude Wathey was daar niet bij; hij stuurde voortdurend boodschappers die met nieuwe instructies kwamen. Tot vrijdagmiddag laat was het niet alleen onzeker of hij de lijst zelf zou gaan aanvoeren, maar ook wie de overige kandidaten waren en op welke plaats zij zouden komen te staan.

Tweede man op de lijst was tot nu Marcel Gumbs. Maar dat hij, bij wegblijven van Wathey, automatisch de eerste plaats zou innemen was niet zeker. Het was niet eens zeker dat hij op de lijst zou voorkomen. Gumbs, voormalig bestuurslid van de luchthaven, is immers de man die civiele procedures is gestart tegen Claude's zoon Al Wathey. Die had, in zijn functie van luchthavenvoorzitter, de contracten met de Italianen getekend zonder zijn medebestuursleden daarvan op de hoogte te stellen.

Mede door de civiele zaak van Gumbs (die wilde voorkomen dat hij persoonlijk voor het terugbetalen van het leningsbedrag zou worden aangesproken), kreeg het openbaar ministerie stukken in handen waarmee een onderzoek naar de strafrechtelijke kant van de luchthavenuitbreiding kon worden gestart. Dat leidde weer tot de aanhouding van onder anderen Al en Claude Wathey.

Anderzijds heeft Gumbs zich altijd een trouw DP-er betoond en is hij zeker een stemmentrekker. De vraag was, of Gumbs deze klap in het gezicht wel zou accepteren. Maar Gumbs hield stand, liep niet weg, zoals verschillende personen hem aanraadden en werd even voor vijf uur vrijdagmiddag beloond met de mededeling dat hij de lijst mocht aanvoeren. Partijleider Claude doet, voor het eerst sinds bijna 45 jaar, niet persoonlijk mee aan de verkiezingen.

Over de tweede en derde plaats werd niet veel gevochten. Die gingen naar Sarah Wescott-Williams, oud-DP-ster en lijsttrekster van de PNP, en naar notaris Elco Rosario. De laatste was eerst DP-er, probeerde het toen bij de SPA, richtte vervolgens zijn eigen partij op, die meteen daarna een lijstverbinding aanging met de DP, en is nu weer 'gewoon' DP-er. Rosario kwam het afgelopen jaar vooral veel in het nieuws vanwege een strafrechtelijk onderzoek dat het OM naar hem startte inzake gronduitgifte.

De vierde plaats bleek echter minder gemakkelijk: zowel GEBE-bestuurslid/zakenman Frank Mingo als Claudius Buncamper hadden hun zinnen op die plaats gezet. Wathey liet hen ook tot het laatste moment in onzekerheid. Uiteindelijk werd het Buncamper en verscheen Mingo helemaal niet op de lijst. Een lijst die overigens extreem kort is: op Sint Maarten kunnen zich maximaal elf personen kandidaat stellen (de SPA en de SAPP hebben dat ook gedaan), maar de DP/PDP-combinatie kwam slechts tot zes personen. De laatsten op de lijst zijn Lilian Kuiper en Mario Hodge. Hodge is een oud-DP-gediende; in zijn huis werden de afgelopen twee dagen de slopende vergaderingen over de partijlijst gehouden.

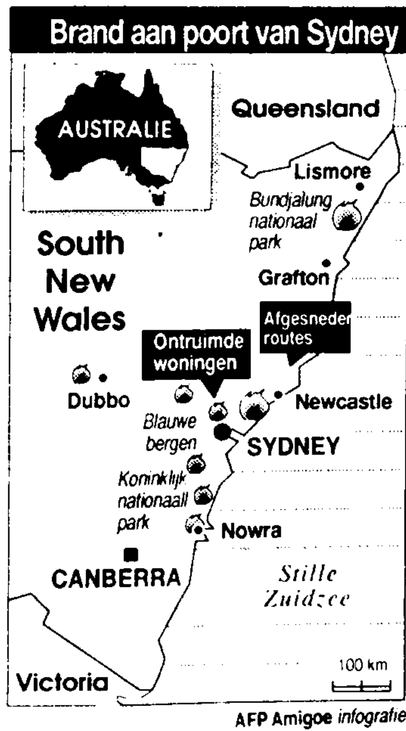
Vele nieuwe gezichten op lijst van de PDB

KRALENDIJK — In tegenstelling tot de vorige verkiezingen is de lijst van de Partido Democratico Boneriano (PDB) geen gecombineerde lijst met de Bonaireaanse Arbeiderspartij POB. Tussen de eerste plaats van ex-minister Jopi Abraham en de laatste en elfde plaats van ex-Statenlid en momenteel fractievoorzitter van de PDB Ernesto Melaan, zijn vele nieuwe gezichten. De PDB-lijst wordt in politieke kringen als een zeer aanvaardbare lijst beschouwd.

Een heet hangijzer in de partij was de verhouding tussen partijleider Jopi Abraham en fractievoorzitter Ernesto Melaan. Sedert de vorige verkiezing was er tussen beide DPB-ers wat oud zeer, dat inmiddels opgelost is. In gesprek met Abraham bleek dat zijn lijst naar de mening van het bestuur een goed uitgebalanceerde lijst was, waar tussen de bekende politieke figuren ook een groot aantal nieuwe gezichten te zien was. "Deze lijst is in grote eenheid en harmonie met elkaar samengesteld". Dat zei Jopi Abraham bij het aanbieden van zijn lijst vrijdagmiddag kort na 2.00 uur.

Zoals te verwachten was zal Abraham zelf de lijst aanvoeren. Op de tweede plaats staat de secretaris van de partij Peter Silberie, 3. Roosje Vinck-Crestian, een zus van de op Bonaire politiek uitgeschakelde exminister Franklin Crestian en de voorlaatste partijvoorzitter Eddy Crestian, 4. Willem Cecilia, 5. Claudette Domacasse-Frans, 6. Robby Beukenboom, 10. Jose de Jongh en 11. Netto Melaan.

Voor de eerste maal op een verkiezingslijst zijn Eufracio Thielman, Robby Beukeboom, Hubert Emerenciana, Claudette Domacasse en Roosje Vinck-Crestian.

Een aantal niet onder controle te krijgen bosbranden bedreigt de voorsteden van Sydney. Door deze branden is al ontzaglijk veel schade aangericht en zeker drie mensen vonden door de brand hun dood.

Drie lijsten bij verkiezing op Bonaire

KRALENDIJK — Bonaire zal met 3 lijsten deelnemen aan de verkiezingen voor de Staten. Voor Bonaire zijn 3 zetels beschikbaar. De afgelopen vier jaar waren die in handen van de UPB. De 3 lijsten zijn Union Patriotico Boneriano (UPB) aangevoerd door lijsttrekker Rudi Ellis, de Partido Democratico Boneriano (PDB) met lijstaanvoerder Jopi Abraham en de Partido Boneriano Sosial met lijsttrekker Regina Janga. De overige politieke partijen doen niet mee met deze verkiezingen. Dat zijn de Partido Obrero Boneriano (POB) van Broertje Janga, de Partido Akshon Nobo (PAN) van Arthur Sealy en de Caribiaanse Alliantie pro Solidaridat (CAS) van Michiel Bijkerk.

Donderdag was er plotseling sprake van, dat ook een Bonaireaanse PAR-lijst zou deelnemen. Dat is een initiatief van de omstreden advocaat-politicus mr Michiel Bijkerk, die in de PAR op Curaçao een geestverwant en een trampoline ziet. Bijkerk heeft in zijn politieke carrière tot nog toe weinig indruk gemaakt met zijn partij. Bij de raadsverkiezingen van 12 april 1991 behaalde Bijkerk met zijn tweemanslijst totaal 156 stemmen. Bijkerk zelf behaalde er 145 en zijn medekandidaat Moses Semeleer behaalde er 11. Semeleer is geen lid meer van de CAS.

Volgens Bijkerk is besloten dat de PAR aan de raadsverkiezingen zal deelnemen. Als potentiële kandidaten voor de lijst noemt Bijkerk zijn persoonlijke vriend Tico Magdalena, die al voorzitter is van de commissie pro Bijkerk, commissie pro Husticia, voorzitter van de Vereniging Bedrijfsleven en lid van het bestuur van de Kamer van Koophandel. Hij was indertijd campagneleider van Bijkerk. De tweede kandidaat is Serapio Pop, leider van de SGB schaakclub.

Clinton met Partnerschap voor vrede-plan naar Europa:

Jeltsin bepaalt VS-beleid bij uitbreiding van NAVO

WASHINGTON - Moet het westen de NAVO naar het oosten uitbreiden, juist nu Rusland zwak is en het geen vuist kan maken? Of zal een beschermende maatregel voor de voormalige Russische satellieten de dolksteek betekenen voor het hervormingsproces in Rusland?

Voor de Amerikaanse president Bill Clinton is de teerling geworpen als hij zaterdagavond na de begrafenis van zijn moeder op het vliegtuig stapt naar Brussel om zijn eerste Europese reis te beginnen. Zowel Rusland als de voormalige satellietlanden van het Warschau-pact voeren dezelfde argumenten aan voor en tegen uitbreiding van de NAVO. Zij wijzen op het gevaar van de extreem-nationalistische Zjirinovski's in Rusland. Uitbreiding van de NAVO zal de steun voor de ideeen van Zjirinovski versterken, betoogt Jeltsin. Zjirinovski bewijst eens te meer waarom Oost-Europa de veiligheidsparaplu van het westen nodig heeft, zeggen de presidenten Havel (Tsjechie) en Walesa (Polen).

"We willen niet dat zij zich nog langer bedreigd voelen vanuit het oosten", aldus Clinton. "Maar we willen ook niet vooruitlopen op de toekomstige bedoelingen en politiek van Rusland en andere pas onafhankelijke staten, in het bijzonder Oekraine."

Er is in Washington begrip voor de ongerustheid van Walesa en Havel dat een instabiel Rusland in de toekomst opnieuw expansionistisch en agressief kan worden. De Amerikaanse regering is zelf allerminst gerust op de ontwikkelingen in het land. Maar Clinton onderschrijft de uitspraken van president Jeltsin dat een verschuiving van de NAVO-grens naar het oosten de anti-westerse en anti-democratische krachten zal versterken, en dat daarom een uitbreiding van de NAVO-paraplu naar het oosten averechtse gevolgen zal hebben. Het trekken van nieuwe scheidslijnen in Europa ziet Rusland niet anders dan als een motie van wantrouwen.

Clintons standpunt wordt in Washington niet algemeen geprezen. Zowel binnen als buiten de regering zijn er twee stromingen. Zbignjev Brzezinski, de voormalige Nationale veiligheidsaviseur van president Carter, staat op het standpunt dat Clinton zich te zeer door de Russen de wet laat voorschrijven.

VERZEKERINGSPOLIS

Amerika kan de ontwikkelingen in Rusland slechts marginaal beinvloeden. De Russen zullen hun eigen gang gaan en opkomen voor hun eigen nationale belang. Daarom is het zaak dat ook het westen voor zijn nationale belang opkomt en de westelijke buren van Rusland in zijn geledereren opneemt zolang Rusland zwak is en dat op nog betrekkelijk pijnloze manier kan.

Brzezinski vergelijkt de uitbreiding van de NAVO met een verzekeringspolis. "Die sluit je af in de verwachting van een bepaald risico, niet als de noodlottige gebeurtenis heeft plaatsgevonden. Bovendien is het niet verstandig op één paard te wedden, Jeltsin dus. Want er is geen enkele garantie dat zijn hervormingspolitiek zal slagen."

KIEZEN

Clintons ideeën zijn gebaseerd op de Rusland-politiek van Strobe Talbott, die onlangs bevorderd is van reizend ambassadeur voor de voormalige Sovjetunie (SU) tot tweede man op het ministerie van Buitenlandse zaken. De prioriteit ligt dus bij Rusland, hoeveel begrip en sympathie de Amerikaanse regering ook heeft voor Ruslands buren. De boodschap die Polen, Tsjechie en Hongarije uit Washington krijgen is, van alle franje ontdaan, dat ze kunnen kiezen of delen. Ofwel het zogeheten *partnership for peace* aanvaarden, of in de kou blijven staan.

Die harde boodschap wordt natuurlijk in beschaafde diplomatieke taal gegoten. President Clinton heeft zijn VN-ambassadrice Madeleine Albright - zelf van Tsjechische afkomst - en stafchef John Shikashvili - van Poolse afkomst - naar Praag, Boedapest en Warschau gestuurd om de nieuwe partners ervan te overtuigen dat ze helemaal niet in de kou staan.

President Clinton zal zelf als de belangrijkste verkoper van zijn *partnership for peace* moeten optreden. Zijn uitstraling in Brussel en Praag zal van groot belang zijn voor de vraag of de Polen, Hongaren en Tsjechen uiteindelijk het aanbod zullen aannemen.

De betrokken landen hebben op die manier een sterke troef in hun handen, namelijk een afwijzing van het *partnership for peace*. Een dergelijke stap zou een afgang voor Clinton zijn, die hij zich niet kan veroorloven. Reden waarom de Amerikanen niet met een loos gebaar kunnen volstaan dat slechts tot doel heeft de vragen over de rol van Europa op de lange baan te schuiven.

■ SARAJEVO - Twee inwoners van Sarajevo verkopen wat kleine producten op een lege marktplaats. Door zware Servische beschietingen van de afgelopen dagen zijn de meeste inwoners binnengebleven.

Sarajevo blijft binnen

Nederlaag Rode Khmer gevierd

■ PHNOM PENH - Co-premier Hun Sen van Cambodja schept rijst in de schalen van de Buddhistische monniken. Dit gebeurde bij gelegenheid van de herdenking van de verjaardag van de val van het Rode Khmer bewind in 1979. Voor de viering waren drie dagen uitgetrokken. Vijftien jaar geleden werd de Rode Khmer overwonnen door het Vietnamese leger.

(AFP-satellietfoto)

Onderzoek onder Franse politie:

Op Algerijnse verdachte belastend document verstopt

PARIJS - De Franse minister van Binnenlandse zaken, Charles Pasqua, heeft vrijdag een onderzoek gelast naar beschuldigingen dat de politie een belastend document heeft verstopt bij een Algerijnse fundamentalist, zodat deze kon worden gearresteerd.

Twee kranten meldden vrijdag dat onderzoeken aannemelijk hebben gemaakt dat de belastende kopie op het hoofdbureau van de politie is gemaakt. Politieagenten zouden het document aan de Algerijnse fundamentalist hebben gegeven of het zonder zijn medeweten bij hem hebben verstopt.

De 34-jarige Algerijn, Moussa Kraouche, werd op 9 november vorig jaar gearresteerd. Politieagenten hadden tijdens een huiszoeking bij Kraouche een kopie aangetroffen van een document waarin fundamentalisten de verantwoordelijkheid opeisten voor de ontvoering van enkele medewerkers van een Frans consulaat in algerije.

De Franse krant Le Figaro meldt bovendien dat de politie-inspecteur die de aandacht vestigde op de mogelijkheid dat de bewijsstukken zijn vervalst, op 22 december onverwacht is overgeplaatst. Indien de beschuldigingen juist blijken, betekent dat gezichtsverlies voor minister Pasque. Hij gaf vorig jaar opdracht tot een grootscheepse klopjacht op Algerijnse fundamenalisten in Frankrijk.

In vroegere DDR:

Minder predikanten met belast Stasi-verleden dan gedacht

BERLIJN - Van de ongeveer 4.700 Evangelisch-Lutherse predikanten in het oosten van Duitsland hebben er in ieder geval zestig een belast Stasi-verleden.

Dit blijkt uit een onderzoek van het Duitse persbureau EPD onder de acht evangelische "Landeskirchen" in de voormalige DDR. De onderzoeken naar Stasi-contacten van predikanten zijn nog niet in alle kerken afgerond. Maar het is voor de kerkleiders al wel duidelijk dat het aantal medewerkers dat samenwerkte met de veiligheidsdienst aanmerkelijk lager uitvalt dan aanvankelijk gevreesd werd. In de kerk van Anhalt is het onderzoek afgerond en is duidelijk geworden dat acht van de 526 kerkelijke medewerkers een belast verleden hebben.

De beschuldiging dat de Stasi de hele kerk geïnfiltreerd had, is derhalve "mateloos overdreven", reageert voorzitter Eberhard Natho. Maar tegelijk is gebleken "dat er ook in de kerk zonde bestaat".

Tsjechië wint van Duitsland voor Hopman tennis-cup

PERTH — Tsjechië heeft vrijdag in Perth het tennistoernooi voor gemengde landenteams om de Hopman Cup gewonnen. In de finale versloegen de Tsjechen titelverdediger Duitsland. Door overwinningen van Jana Novotna op Anke Huber en Petr Korda op Bernd Karbacher nam Tsjechië een beslissende voorsprong van 2-0. Korda en Novotna ontvingen een bedrag van circa 250.000 gulden en ieder een met diamanten bezette tennisbal. Het was de zesde keer in successie dat de zege naar een Europees paar ging.

Novotna herstelde zich na een slecht begin tegen Huber, die de eerste set probleemloos bemachtigde met 6-1. Nadat de Duitse in de tweede set een voorsprong had bereikt van 3-2 ging Novotna beduidend beter spelen. Huber stond haar opponente door een jammerlijke dubbele fout een doorbraak toe naar 3-4, waarna Novotna het initiatief tot het einde toe behield.

Korda had niet veel moeite met Karbacher, die in de tweede set last kreeg van een opspelende dijbeenspier. De nummer twaalf van de wereld, die half december verraste met de winst in het prestigieuze evenement om de Grand Slam Cup in München, is in Perth ongeslagen gebleven.

Groot alarm voor Sydney

SYDNEY - Wegens d oprukkende, zeer felle bo branden in de Austra sche oostelijke deelsta New South Wales vrijdag in Sydney gro alarm geslagen.

Aan de stadsrand ging tientallen woningen vlammen op en duizend mensen moesten uit voo zorg worden geevacueer Later werden de brand die Sydney bedreigden te noorden van de groots stad van het land enig zins ingedamd. Maar m angst en beven wor gekeken naar vanda (zaterdag), omdat het we opnieuw uitermate ongu stig leek te worden: Ee temperatuur van circa 4 graden Celsius in comb natie met een harde win

De bosbranden in Ne South Wales hebben to dusver vierhonderddu zend ha bos en kreupe hout in de as gelegd. D autoriteiten hebben ve klaard dat alleen geluk e de onvermoeibare inze van de brandweer to dusver een grote ram hebben afgewend.

DENEMARKEN heeft vo de negende maal in v maanden zijn disconto v laagd. Woensdag werd beke gemaakt dat het tarief m een kwart procent wordt v laagd tot zes procent. Vo gens een woordvoerster v de Deense Centrale bank de verlaging mogelijk do de sterke positie van de D nse kroon en de toestro van kapitaal.

■ Moskovieten genieten v hun kerstvakantie aan d bevroren vijver in de om ving van Moskou. Zij vie het orthodoxe kerstfeest o januari op traditionele w door te gaan zwemmen ijswater.

Vrolijk kerstfeest!

Verenigde Staten beperken de import van Chinese textiel.

China's export naar de VS in 1992

(U$S miljoenen)

Generators voor stroom 1.056

Plastics en olie 1.243

Electronica 3.431

Speelgoed, spelletjes en sportmateriaal 3.688

Kleding 4.475

4.961

Rest 6.846

$ 25.700

Bron: Department van Handel van de VS

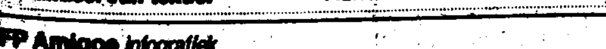
Directe export van Chinese textiel

inclusief die welke via Hong Kong loopt (in miljoenen $)

Totale export van China

1991: 18.900 — Aandeel van textiel 3.400

1992: 25.700 — Aandeel van textiel 4.500

AFP Amigoe infografiek

Metallgesellschaft reorganiseert:

Twintigduizend banen op tocht

FRANKFURT - Het verlies van het Duitse metaal-, mijnbouw- en chemieconcern Metallgesellschaft is veel groter uitgevallen dan de onderneming in eerste instantie bekendgemaakt.

President-directeur Kajo Neukirchen bevestigde donderdag schattingen, dat het negatieve resultaat over het in september afgelopen boekjaar op 1,8 miljard mark uitgekomen. Dat is ruim twee keer zoveel als het in november genoemde bedrag 347 miljoen mark. De beurs kwam uit op 27 miljard mark. Het lot van de groep ligt nu in handen van de banken. Schuldeisers reageerden donderdag onthutst op de verklaring van Neukirchen. "Dit is veel, veel meer dan wij dachten."

Woensdag kregen de banken van de directie een saneringsplan voorgelegd. Onderdeel daarvan is een verlaging op de arbeidskosten van zes- tot zevenhonderd miljoen mark per jaar. Dat zou volgens onbevestigde berichten neerkomen op een verlies van twintigduizend banen op een totaal van 58.000. Tegelijkertijd hoopt Metallgesellschaft het eigen vermogen met 2,7 miljard mark te versterken. Bovendien wil het concern dat de banken de kredietmogelijkheden met nog eens vijfhonderd miljoen mark uitbreiden.

POSITIEF

De banken reageerden in eerste instantie positief, maar de definitieve beslissing zullen zij pas volgende week woensdag nemen. Mochten zij het plan afwijzen, dan zal Metallgesellschaft uitstel van betaling moeten aanvragen, zo vreest Neukirchen.

Neukirchen heeft ook een drastische herstructurering van de wijdvertakte activiteiten aangekondigd. Men zal zijn belang in het Canadese mijnbouwbedrijf Metal Mining Corporation afstoten. Verder wil de president-directeur een aantal andere van de onlangs aangekochte ondernemingen van de hand doen.

Belgische vice-premier beschuldigd:

Document herschreven bij aanschaf van helikopters

BRUSSEL - De Belgische vice-premier Guy Coeme wordt beticht van valsheid in geschrifte. In een voorbereidend rapport over de aankoop van de Agusta-helikopters waarvoor Coeme in 1988 als minister van Defensie verantwoordelijk was, zou geknoeid zijn.

Dat heeft het persbureau Belga en de Nederlandstalige Belgische radio BRTN, die donderdag vernamen uit parlementaire kringen in Brussel, is de beschuldiging afkomstig van de Luikse onderzoeksrechter Veronique Ancia. Op haar initiatief werd donderdag een officieel verzoek ingediend tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van Coeme, zodat hij kan worden vervolgd wegens corruptie. De commissies van de Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat buigen zich donderdag over het verzoek.

Volgens door Ancia ingediende stukken die de commissieleden onder strikte geheimhouding mogen inzien, staat dat het rapport over een vergelijkend onderzoek dat de aankoopdienst van het Belgische leger destijds opstelde, is veranderd ten gunste van de Agusta's. Parlementariers spreken van "een van de meest essentiële documenten" uit het dossier, aldus Belga.

HERSCHREVEN

Of Coeme zelf of kabinetsmedewerkers van hem het rapport hebben "herschreven", is niet duidelijk. Het was wel de minister die de gewijzigde stukken voorlegde aan het (kern)kabinet dat eind 1988 de Italiaanse heli's verkoos boven de Duitse en Franse concurrenten van Messerschmitt en Aerospatiale.

Zo wilde de landmacht de Franse toestellen wel, maar die voorkeur staat nergens meer te lezen in het rapport. De aankoopdienst beschreef ook de voordelen van de Duitse helikopters, ondanks een hogere prijs. Volgens de inspectiedienst van Financien waren deze BK 117's de beste koop omdat ze dertig jaar up to date zouden blijven. Voor de Agusta beperkte zich dat tot acht jaar.

De zaak-Agusta draait om de uitbetaling van steekpenningen aan met name de Franstalige socialistische partij PS, waartoe Coeme behoort. De Luikse onderzoeksrechter verwijst in haar dossier naar dat soort betalingen zonder dat zij volgens de BRTN daarvoor spijkerharde bewijzen, zoals rekeningafschriften, heeft.

***

Er zullen dit jaar in het westen van DUITSLAND nog eens 300.000 a 400.000 werklozen bijkomen. Dit heeft de directeur van het Duitse arbeidsbureau, Bernhard Jagoda voorspeld. In de vroegere DDR zal de werkloosheid zich volgens Jagoda stabiliseren op een hoog niveau. Er waren eind december ruim 2,5 miljoen werklozen in West-Duitsland en bijna 1,2 miljoen in het oosten van het land.

FINANCIEEL NIEUWS

Damrak eindigt positief

AMSTERDAM - De Amsterdamse effectenbeurs stond vrijdag het grootste deel van de dag in de min. Een eindsprint, ingegeven door een hogere opening van Wall Street en forse koerswinst in Londen, deed de AEX-index tegen het slot van de handel alsnog iets hoger eindigen. De beursbarometer voegde uiteindelijk 0,45 toe op 424,02 punten.

Een handelaar noemde de lichte teruggang in de ochtenduren niet ongewenst. "Een koerscorrectie zou heel gezond zijn. De index is de afgelopen weken veertig punten gestegen, terwijl beurzen als Frankfurt en Londen per saldo niets hebben gedaan." Overigens was Londen vrijdag wel bezig aan een stevige inhaalrace. De toonaangevende FTSE-index sloot 43 punten hoger op 3446. Frankfurt moest daarentegen 8,58 punten terug op 2211,64.

Op Beursplein 5 was de handel - evenals op donderdag - geanimeerd. Er werd voor Nf 6,7 miljard in effecten gehandeld, waarvan Nf 2,1 miljard in aandelen. Recordhouder was Koninklijke Olie met een omzet van Nf 235 miljoen (dubbeltelling).

Amsterdam option traders waarschuwt:

'Dijkbewaking' op plaats wegens hoogte van koersen

AMSTERDAM - In de afgelopen maanden zijn de koersen op vrijwel alle internationale beurzen gestegen tot ongekende hoogten. Het effecten- en optiebeursbedrijf Amsterdam option traders (AOT) waarschuwt ten aanzien van de hoogte van de koersen nu dan ook dat "verscherpte dijkbewaking" op haar plaats lijkt.

Zo sloot de toonaangevende beurs van New York donderdag op het hoogste punt aller tijden, met 3803,88 voor de Dow Jones index van dertig toonaangevende fondsen. De graadmeter van de effecten- en de optiebeurs in Amsterdam, de AEX, bereikte de recordslotstand van 423,57.

AOT heeft een aanmerkelijk beter jaar achter de rug dan 1992 was. Mede dankzij een goed laatste kwartaal zal de nettowinst ten minste Nf 7 miljoen (Nf 2,15 per aandeel) hebben bedragen vergeleken met Nf 4,2 miljoen (Nf 1,30 per aandeel) in 1992.

In het vierde kwartaal verbeterden de resultaten van AOT in het Nederlandse optiebedrijf aanzienlijk. De effectenbeursdochters hadden baat bij de grote omvang van de omzet.

De overeenkomst voor samenwerking van AOT met de ABN AMRO-bank Meespierson in de handel op de Duitse beurzen staat vrijwel geheel in de steigers. De bijzondere bate die hieruit voortvloeit, zal ten gunste van de uitkomsten over 1994 worden gebracht.

Slecht nieuws in Hongkong

■ *HONG KONG - De effectenbeurs van Hongkong is het nieuwe jaar slecht begonnen. Dagelijks duikelt de Hang Seng-index omlaag. Vrijdag kreeg men te maken met een negatief record sedert de beurskrach van oktober 1987. De situatie in China beïnvloedt de beurs van Hongkong ten zeerste.* *(AFP-satellietfoto)*

VOORBURG - De prijsindex voor de gezinsconsumptie is in Nederland van half november tot half december met 0,3 procent gedaald. Tussen december 1992 en december vorig jaar stegen de prijzen met 1,7 procent.

Dat blijkt uit cijfers die het Centraal bureau voor de Statistiek vrijdag heeft bekendgemaakt. De prijsindex zonder het onderdeel medische verzorging steeg tussen december 1992 en december vorig jaar met 2,2 procent. Van half november tot half december daalden vooral de prijzen van dames- en kinderkleding. Verder werden ook benzine en schoenen goedkoper. Het indexcijfer inclusief medische verzorging is minder gestegen dan zonder medische verzorging omdat de kosten van de gezondheidszorg vorig jaar per saldo zijn gedaald.

Tokyo Pacific:

AMSTERDAM - De handel in het beleggingsfonds Tokyo Pacific Holdings aan de Amsterdamse effectenbeurs, is de afgelopen dagen beïnvloed door verkeerde informatie over de netto vermogenswaarde.

Door een zetfout op 3 januari werd een verkeerde waarde per aandeel op 27 december gegeven. In plaats van een netto vermogenswaarde van 213,05 dollar werd 231,50 dollar opgegeven. Tokyo Pacific Holdings is bereid de schade te vergoeden. Hoe groot de schade is, kon een woordvoerder niet vertellen. "Beleggers die in de periode van maandag 3 januari tot en met 6 januari onze aandelen hebben gekocht, worden door tussenkomst van de beurs via hun bank of commissionair schadeloos gesteld." Op 29 december sloot het fonds op 220 dollar. Tijdens de daaropvolgende handelsdagen steeg de koers tot 238. Donderdag werd een slotkoers van 235 dollar genoteerd.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	07-01	FRANKFURT	PREV.	07-01	AMSTERDAM	PREV.	07-01 $
DOW JONES	3810	3822	DAX INDEX	2220	2211	EOE	422.90	423.88
AM.EXP.	29.00	29.00	BASF	302.80	303.00	ABN-AMRO	72.00	71.40
ATT	53.75	54.50	COMMERZBANK	385.00	379.70	AEGON	107.90	108.40
ALZA CORP	27.90	28.00	DAIMLER BENZ	842.00	846.00	AHOLD	49.70	49.30
ARCHER	24.13	24.00	DEUTSCHE BANK	869.50	859.00	AKZO	205.10	206.00
BORDEN	15.25	15.50	MAN	410.50	407.20	AMEV	85.60	85.60
CITICORP	36.90	37.65	PREUSSAG	459.50	468.50	DSM	107.60	107.60
COASTAL CO	28.00	28.00	SIEMENS	787.40	783.50	ELSEVIER	182.50	184.80
COCA COLA	42.65	42.75	VW	441.00	441.50	FOKKER	21.00	21.10
CORNING IN	28.39	30.13				GIST BROC.	55.80	55.90
DIGITAL	37.00	36.50				HAGEMEYER	137.00	0,0
DUPONT	52.50	51.39				HEINEKEN	219.40	217.60
EAST.KODAK	46.25	46.00				HOOGOVENS	54.60	55.70
EXXON	64.65	63.65	LONDON			ING	91.80	90.10
FORD	63.25	64.39				KLM	43.00	44.80
GEN.ELECT.	103.75	104.50	FT-100 INDEX	3407	3443	KNP-BT	49.20	48.80
GEN.MOTORS	57.65	58.13				NEDLLOYD	60.40	59.70
HEINZ	35.75	35.90	ARGYLL	2.83	2.90	NUTRICIA	143.00	141.50
HOMESTAKE	24.00	22.90	BARCLAYS BANK	6.13	6.15	PHILIPS	43.30	43.30
IBM	58.75	59.25	BASS	5.46	5.68	POLYGRAM	79.00	79.20
KELLOGG	57.25	57.65	BRITISH STEEL	4.62	4.66	ROBECO	125.50	125.50
MC DONALDS	56.00	57.13	BRITISH TEL	3.50	3.48	ROLINCO	128.50	127.90
MEAD	45.66	45.90	CADBURY	5.16	5.32	RORENTO	99.30	99.30
MERCK	36.75	37.13	CABLE & WIRE	5.20	5.03	RODAMCO	64.80	65.40
MINNES.MNG	107.39	107.90	GRAND MET	4.69	4.77	ROYAL DUTCH	210.40	210.40
MOBIL CORP	79.75	79.39	MARKS & SPENCER	4.44	4.47	UNILEVER	227.50	227.00
PFIZER	68.65	68.13	REDLAND	5.93	5.87	VMF STORK	43.60	43.60
P.MORRIS	58.00	58.39	TATE & LYLE	4.17	4.26	VNU	177.50	183.30
QUAKER	69.65	69.75						
SEARS	52.90	52.65						
UP JOHN	28.90	29.00	TOKYO			TORONTO		
US SURGIC.	24.13	24.00				TSE 300	4416	4421,0
WOOLWORTH	24.75	25.00	NIKKEI DOW IND.	18027	18131			
						ALCAN	29.13	29.00
			BRIDGESTONE	1350	1350	BELL	45.50	45.90
GOLD	387.30	391.70	CANON	1600	1590	BANK OF NS	30.39	30.50
SILVER	5.14	5.03	DAI ICHI KANGYO	1820	1820	CAN.PAC.	22.39	22.90
CRUDE OIL	15.16	15.33	DAIWA SEC.	1300	1360	IMASCO	40.50	41.25
US$/YEN	112.70	111.95	HITACHI	840	840	LAIDLAW	9.50	10.00
US$/DMARK	1.75	1.73	HONDA MOT.	1650	1590	MOORE	26.25	26.13
GBP/US$	148.10	149.40	JAPAN AIRLINES	630	619	NORANDA	25.90	25.75
US$/NLG	1.95	1.93	NOMURA SEC.	1910	1960	PLACER DOME	35.68	34.50
ECU/US$	111.30	112.20	NIPPON STEEL	314	310	POWER CORP.	21.39	21.50
CAN/US$	1.32	1.32	MAZDA	430	450	ROYAL BANK	28.90	28.90
			SONY	5920	5790			

Dollar toch omlaag, aantal nieuwe arbeidsplaatsen valt tegen:

Werkloosheidspercentage VS op laagste niveau sinds januari 91

WASHINGTON - Het percentage werklozen onder de beroepsbevolking van de Verenigde Staten is in december gedaald van 6,5 tot 6,4, het laagste niveau sinds januari 1991. Dit heeft het Amerikaanse ministerie van Arbeid vrijdag bekendgemaakt.

Er ontstonden vorige maand, exclusief de landbouw, 183.000 nieuwe arbeidsplaatsen, iets minder dan de door analisten verwachte 200.000. Het ministerie van Arbeid had aanvankelijk voor november ook een werkloosheidspercentage opgegeven van 6,4, maar dat is herzien tot 6,5. De groei van het aantal banen in die maand is gecorrigeerd van 208.000 tot 202.000, terwijl het totaal voor oktober volgens de jongste berekeningen 162.000 bedroeg in plaats van 147.000.

DUIDELIJK

De cijfers over geheel 1993 geven aan dat de Amerikaanse economie een duidelijk herstel heeft doorgemaakt. Eind december 1992 lag het werkloosheidspercentage nog op 7,3. Het aantal arbeidsplaatsen buiten de landbouw steeg vorig jaar met ongeveer 1,95 miljoen, de sterkste groei sinds 1989. Het aantal voor 1992 was half zo groot en in het recessiejaar 1991 gingen er 860.000 banen verloren.

De groei van de werkgelegenheid in december kwam voor het overgrote deel voor rekening van de dienstensector. Daar ontstonden 173.000 nieuwe banen, waarvan 36.000 bij de overheid. De verwerkende industrie zorgde voor slechts tweeduizend nieuwe arbeidsplaatsen en de mijnbouw voor negenduizend. In de bouw gingen duizend banen verloren.

DOLLAR LAGER

De Amerikaanse dollar heeft de laatste werkdag van de week op de Europese wisselmarkten afgesloten met een wat lagere koers. In Amsterdam kwam de munteenheid uit op Nf 1,9420 na Nf 1,9455 op donderdag. De dollar begon de dag wat hoger, maar toen in de middag de Amerikaanse werkloosheidscijfers over december werden bekendgemaakt, ging de koers naar beneden.

De groei van het aantal banen in de VS, de landbouwsector uitgezonderd, viel namelijk wat tegen. Er bleken 183.000 banen te zijn bijgekomen, terwijl rekening was gehouden met een gemiddelde groei van 200.000. Dit gegeven had meer invloed op de dollarkoers dan de daling van de werkloosheid van 6,5 tot 6,4 procent van de beroepsbevolking.

Het pond sterling zakte van Nf 2,8935 naar Nf 2,8800. Het Ierse pond was met een slot van Nf 2,7770 vrijwel onveranderd, maar eerder op de dag was de koers kortstondig omlaag gegaan tot onder Nf 2,7600. De Centrale bank van Ierland verlaagde het rentetarief voor kortlopende leningen aan de commerciele banken met een kwart procent tot 6,75 procent.

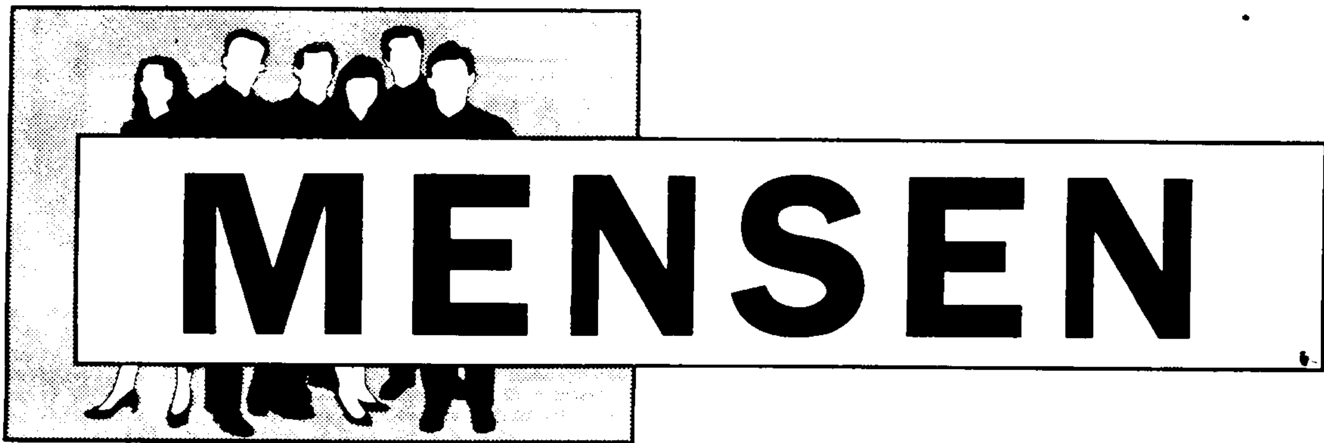
Economisch akkoord met PLO ondertekend

Jordanië voldaan: bankfilialen kunnen heropenen

AMMAN - Jordanie en de PLO hebben vrijdag na een overleg van drie dagen een economisch akkoord getekend dat beide partijen oproept hun beleid te coordineren en de weg opent voor hervatting van bankieractiviteiten op de bezette westelijke Jordaanoever.

"Dit is een zeer goed akkoord en het begin van een nieuwe fase van praktische samenwerking en overleg", zei de Jordaanse minister van Informatie, Jawad al-Anani, die de Palestijnen onder druk heeft gezet om in te stemmen met de overeenkomst. Het eerste praktische resultaat van het akkoord is de heropening van Jordaanse bankfilialen op de westelijke Jordaanoever. De kantoren zijn gesloten sinds Israël het gebied in 1967 bezette.

Het overleg volgde op harde uitspraken van de Jordaanse koning Hussein, die had gezegd dat Jordanie een eigen politieke lijn zou volgen in de vredesbesprekingen indien de PLO de besprekingen over het economische akkoord niet snel zou afronden. Over het akkoord is sinds oktober gepraat.

Koninginne-tranen om overleden hondje

Koningin Margrethe van Denemarken heeft een **nieuwe hond**, weer een tekkel. De acht weken oude Celimene stond vrijdag afgedrukt in de Deense kranten, op schoot bij de koningin.

Haar nieuwe hond heeft de Deense vorstin cadeau gekregen van haar man, prins Henrik. De vorige, ook een tekkel met de naam Zenobie, had de prinsgemaal in oktober meegenomen voor een wandeling in het bos. Maar er ging iets mis en Zenobie is nooit meer naar het paleis teruggekeerd.

Bij duizenden trokken de Denen in oktober de bossen ten noorden van Kopenhagen in om Zenobie te zoeken. Maar de speurtocht naar de als verlegen te boek staande tekkel leverde niets op.

Een kleine twee jaar geleden raakte koningin Beatrix haar hond, een borderterrier, kwijt. In de tuin van paleis Huis ten Bosch stikte Miss Pepper in februari 1992 in een konijnehol. De vorstin heeft inmiddels twee nieuwe viervoeters: De borderterriers Dushi (schatje) en Mobi.

Clinton treurt om moeder

■ *President Bill Clinton neemt afscheid van zijn vrouw Hillary voor zijn vertrek naar Arkansas waar zijn moeder, Virginia Kelly, begraven zal worden.*

Dreigbrieven voor de grap

De politie van Waalwijk heeft de daders opgespoord die in november onder de naam "White Power Waalwijk" **dreigbrieven** verstuurden naar buitenlanders in Waalwijk. De verdachten zouden "een grap" hebben willen uithalen. Er zou niet zijn gehandeld uit racistische motieven.

De jongens kenden de mensen niet aan wie zij een brief stuurden. De namen werden willekeurig uit het telefoonboek gekozen. Op geen enkele manier is volgens de politie gebleken dat de jongens lid zouden zijn van een politieke partij, rechtse beweging of groepering.

Geen Zwan voor Arabieren

Unilever heeft een partij van "enkele honderdduizenden" **blikken rundvlees** van het merk Zwan teruggehaald uit de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). In de conserven zijn eiwitten verwerkt die abusievelijk afkomstig waren van varkens. Volgens het islamitisch geloof is een varken een onrein dier.

De fout kwam aan het licht na een klacht van lokale gezondheidsautoriteiten. In overleg met de tussenhandel en lokale autoriteiten werd besloten de bewuste partijen terug te nemen. De blikken zullen elders worden afgezet.

Miljonair bestelt luxe-mini

Een **miljonair uit Hongkong** heeft een luxueuze versie besteld van de kleine Britse auto Mini Cooper. George Wong wilde zijn verzameling auto's uitbreiden met iets zeer speciaals en heeft het wagentje laten uitrusten met onder andere een karaoke-machine om mee te zingen en een koelkast.

De firma John Cooper Cars besteedde bijna 90.000 gulden om de mini van 17.000 gulden op te sieren met een notenhouten dashbord en te voorzien van een cd-speler, een televisie, een karaokemachine en een koelkast waarin een fles champagne past.

De miljonair wilde ook een ouderwetse telefoon van bakeliet in de deur maar het portier zou dan niet meer dicht kunnen. De meest luxueuze mini wordt over drie weken geleverd aan Wong, die een dag overkwam om zijn kleine praalwagen te inspecteren.

45 Jaar oude baby mag gratis vliegen

Een uit Irak afkomstige Jood mag de rest van zijn leven **gratis vliegen** met El Al. Reden hiervan is dat de 43-jarige David Cohen het levenslicht zag aan boord van een toestel van de Israelische luchtvaartmaatschappij. Dit staat vrijdag in de krant Yedioth Aharonoth.

Cohen werd op 5 augustus 1950 geboren aan boord van een toestel van El Al, dat meedeed aan de luchtbrug "Ezra En Nehemia", die tussen mei 1950 en augustus 1951 110.000 Iraakse Joden van Bagdad overbracht naar Israel.

Zijn vader en moeder besloten hem David te noemen, naar de toenmalige premier David Ben Goerion. El Al heeft meer dan veertig jaar gezocht naar de in het vliegtuig geboren Cohen. Uiteindelijk schakelde de maatschappij de televisie in om de bofferd op te sporen.

Portugal wil "fado" uit treurnis helpen

De Portugese regering heeft besloten het nationale lied "de fado" uit een crisis te helpen. Sinds 1988 werden al veertig cabarets en café's in de hoofdstedelijke regio gedwongen te sluiten vanwege de teruggelopen belangstelling voor de melancholieke fado.

De minister van handel en industrie Faria de Oliveira heeft dinsdag een overeenkomst ondertekend waarin de regering café-restaurants belooft kredieten te verlenen tegen zeer lage rente teneinde "het kapitaal van de fadohuizen te versterken en hun modernisering te bevorderen."

Het teruglopen van het toerisme en de invoering van de BTW heeft de afgelopen jaren veel gelegenheden waar de fado ten gehore wordt gebracht in ernstige moeilijkheden gebracht. Volgens voorzitter Mario Goncalves van de vereniging van restaurants in Portugal kunnen de nog bestaande twaalf fadohuizen in Lissabon en omgeving met het gereduceerde publiek het salaris van de artiesten en hun personeel nauwelijks meer opbrengen.

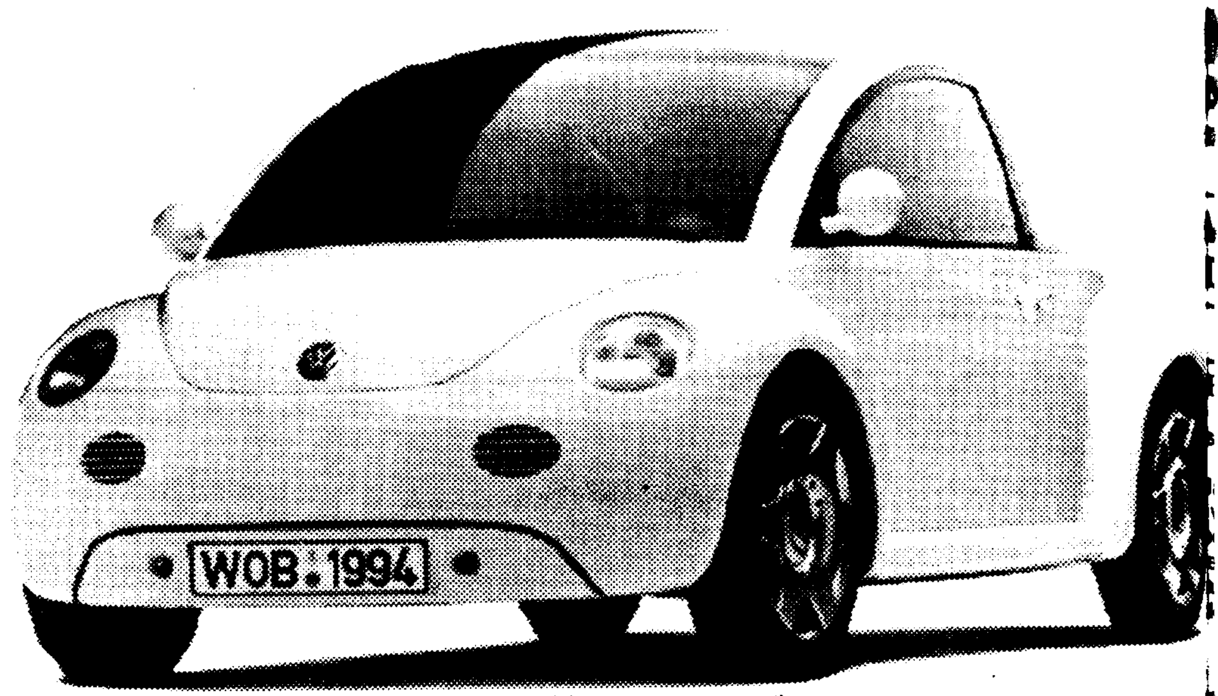
De fado is een zwaarmoedig lied voor solostem met gitaarbegeleiding. Over de herkomst van de naam is weinig bekend, maar men vermoedt dat het latijnse woord voor noodlot, fatum, het lied zijn naam heeft bezorgd.

Zedenprediker overleden

De Ridder van Rappard, bekend als **"bestrijder van het morele verval"**, is woensdag op 87-jarige leeftijd in zijn woonplaats Leusden overleden.

Louis Rudolph Jules (Ridder van Rappard) werd op 15 juni 1906 geboren in Bloemendaal. Van 1932 tot 1939 was hij burgemeester van Zoelen. Daarna werd hij burgervader van Gorinchem, een functie die hij tot 1972 bekleedde.

Ridder van Rappard kwam herhaaldelijk in de publiciteit door zijn kruistocht tegen "de zedenverwildering". Hij liet schilderijen en andere kunstwerken die in zijn ogen aanstootgevend waren, verwijderen. Ook schreef hij een boekje waarin hij fulmineerde tegen de NVSH, de Nederlandse Vereniging Voor Seksuele Hervorming.

■ *De Volkswagen komt [...] schien weer op de m[...] maar dan wel in een n[...] jasje. Dit futuristische m[...] verbergt vernuftige tech[...] gieën. Of het model in [...] ductie wordt genomen, is [...] niet bekend.*

Nominaties Grammy Awards

Sting en Billy Joel hebben de meeste **nominaties voor de Grammy Awards** voor de beste opnames van 1993. Beiden zijn zowel genomineerd voor het album, de plaat en de song van het jaar. Sting verzamelde in totaal zes nominaties, Joel vier.

De 36e jaarlijkse uitreiking van de prestigieuze prijzen van de muziekindustrie vindt op 1 maart plaats in de Radio City Music Hall in New York. Op de lijst van de belangrijkste genomineerden komen ook Neil Young, R.E.M., Meat Loaf, het thema uit de film Aladdin en Whitney Houston's thema-album uit de film "The Bodyguard" voor.

Sting is tevens genomineerd in de categorieen beste muziek-video, beste mannelijke vocale pop-uitvoering (Ook Billy Joel) en beste solo rock-uitvoering. In de categorie beste album van het jaar is Joel genomineerd voor zijn "River of dreams" en Sting voor zijn "Ten summoner's tales".

Voor de beste plaat van het jaar (alleen singles) komen in aanmerking "A whole new world" (Aladdin), Joels "the river of dreams", "If I ever lose faith in you" van Sting, "Harvest moon" van Neil Young en "I will always love you" van Whitney Houston. Op Houston's plaat na zijn al deze nummers ook genomineerd voor de beste song van het jaar.

De academy-leden hebben Belly, Blind Melon and Digable Planets, Toni Braxton en Sisters with Voices voor de beste nieuwe artiest van het jaar genomineerd. In de categorie rap zijn dr Dree + Snoop Doggy Dog, Arrested Development, Cypress Hill en Naughty by Nature kanshebbers.

In Japan weten ze alles over UFO's

Het mysterie rond **ongeidentificeerde vliegende objecten** (Ufo's), waarvan de oorsprong buiten onze dampkring wordt vermoed, kan mogelijk worden ontrafeld in de kleine Japanse stad Hakui. De stad in het westen van Japan werkt aan de oprichting van een databank voor gegevens uit het universum, in het bijzonder die over Ufo's.

Een woordvoerder zei vrijdag te hopen dat de faciliteiten internationale aandacht krijgen. Dan kunnen alle meldingen van en informatie over Ufo's worden verzameld.

De stad heeft zich goed voorbereid op haar taak. Tien jaar lang verzamelde Hakui documentatie over Ufo's, die in een bibliotheek is opgeslagen. Het gaat om ruim 10.000 officiële stukken. Voorts is er een zaal voor conferenties of tentoonstellingen over buitenaardse fenomenen.

De drijvende kracht achter Hakui's ambities is de 38-jarige gemeente-ambtenaar Josef Takano. Hij blijft bescheiden over de resultaten van het project: "We pretenderen geen conclusies te bieden over het al of niet bestaan van Ufo's, we willen informatie bieden zodat iedereen zelf conclusies kan trekken."

Denken ko[...] veel moeit[...]

Het **concentratie[...] mogen** van Kim Il-Sung[...] danig terug. Deze conc[...] ligt voor de hand als [...] weet dat de 81-jarige p[...] dent van Noord-Korea [...] dit jaar zeventig keer v[...] terde tijdens het uitspr[...] van zijn nieuwsjaars[...] spraak. Vorig jaar gebe[...] dat maar 40 keer, zo m[...] een Japans bedrijf dat [...] toelegt op het beluist[...] van de radio in het bu[...] land.

"Een dergelijke toen[...] van zijn vergissingen is op[...] kelijk", aldus Radio P[...] die al jaren uitzendingen[...] de radio in Noord-Kore[...] andere landen zorgvu[...] volgt.

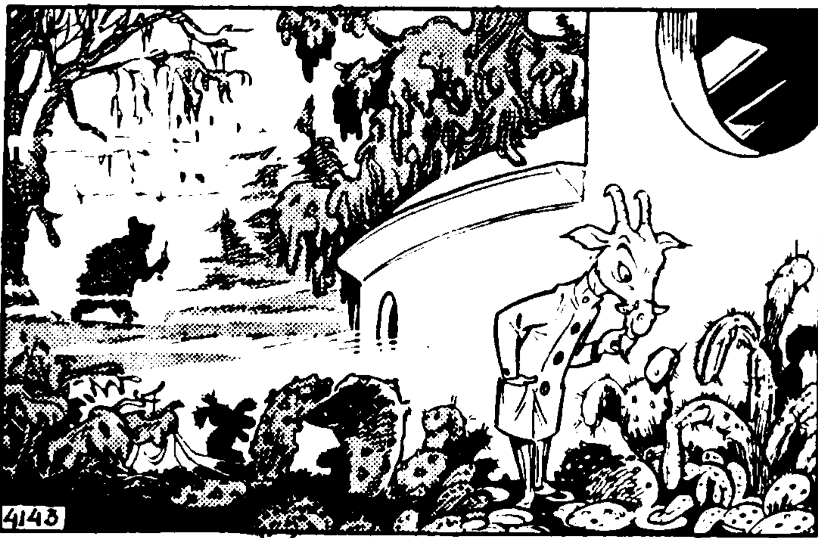
De Noord-Korea[...] leider werd op 15 april [...] jaar 81. Al jaren wordt ge[...] culeerd dat zijn zoon [...] Jong-Il hem zal opvolgen[...]

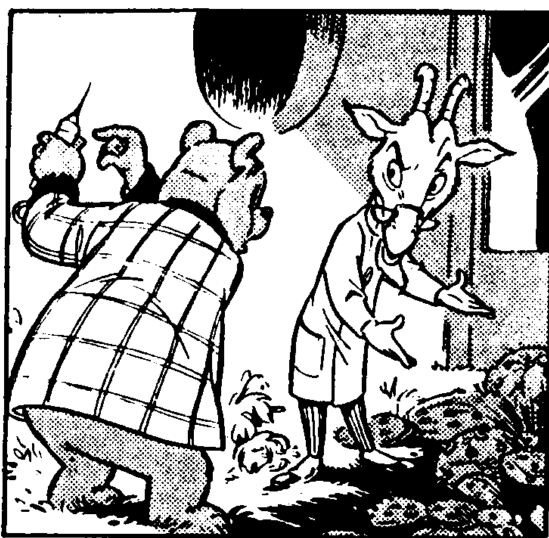
***

Het VS-autocon[...] GENERAL MOTORS [...] gaat na de tienduizen[...] ontslagen in de afgel[...] jaren weer personeel [...] nemen. Dit jaar worden o[...] veer 2000 technici aa[...] trokken om te kunnen [...] doen aan de groeiende v[...] naar auto's, zo heeft top[...] Jack Smith verklaard. S[...] zei ook dat het gecon[...] deerde nettoresultaat va[...] concern vorig jaar voor[...] eerst sinds 1989 positi[...] geweest. GM publiceer[...] jaarcijfers begin februari.

Heer Bommel en de Toornviolen

door Marten Toonder

4143 — **Heer Bommel liep al mompelend heuvel op en heuvel af. De verantwoordelijkheid van een heer die alle mir uit de omtrek in een spuit meevoert, drukte hem zwaar, zodat hij niet op de weg lette. Hij schrok op, toen hij een wit gebouw uit de nevels op zag doemen, want hij herkende plotseling het laboratorium van professor Sickbock.**

De geleerde bevond zich op het lapje grond, dat hij naast zijn deur had ontgonnen en staarde bevreemd naar de cacteeën die hij daar gekweekt had.

"Ei, ei", zo prevelde hij, "geheel slap! In één dag verflenst. Wat mag hier gebeurd zijn?"

"Het is de mir", sprak heer Ollie met bevende stem. "Die zit in de pippeling, u weet wel".

De professor keek op en glimlachte vaag.

"Ach, de heer Bommel!" zei hij. "Onze proefpersoon. Wat was het, wat u zei?"

"Het is de mir", herhaalde heer Ollie wanhopig. "Ik kan het niet langer geheim houden; de verantwoordelijkheid wordt te zwaar voor een heer alleen. Misschien kunt u mij helpen".

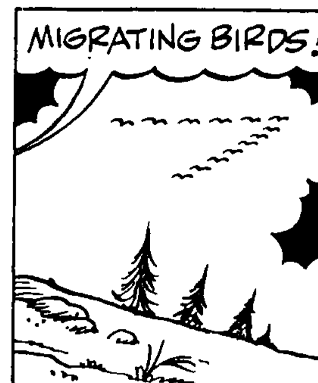
"Als iemand u kan helpen ben ik het", gaf de ander toe. "Maar wees zo goed om u duidelijker uit te drukken. Zonder nauwkeurige gegevens kan ik niet werken".

Heer Ollie gehoorzaamde. Het luchtte hem op om alles over de muziekmakende bloemen te vertellen, vooral omdat de geleerde vol begrip toeluisterde.

"Juist", zei deze tenslotte. "U bent in de handen gevallen van enkele primitieven. Men moest figuren als Pastinakel en Kwetal onder rijkstoezicht plaatsen. Maar u bent mij aan het goede adres. Komt u toch binnen!"

HENRY ® By Dick Hodgins

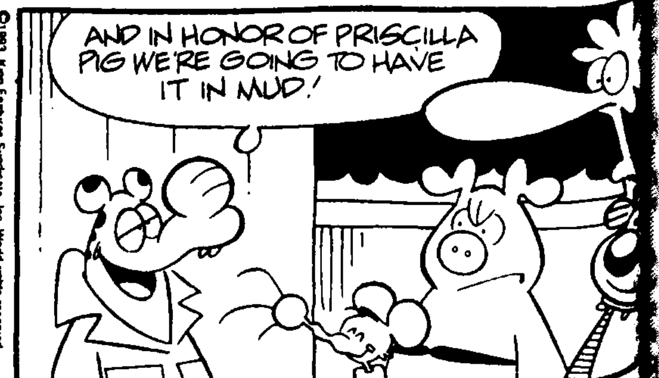

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

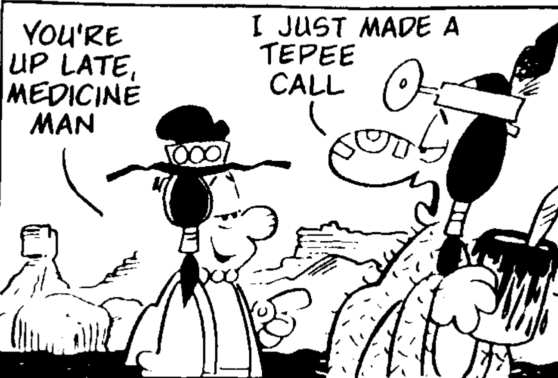
BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN

van de artsen van Bandabou (district) kunnen in spoedgevallen 641658 bellen en dan het apparaat afluisteren. De van de andere districten kunnen spoedgevallen de artsenpraktijk van een huisarts bellen en het apparaat zal dan mededelen wie dienstdoende arts is.

KINDERARTS

(particuliere patienten) dienstdoende arts belt U tel.: 25100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN

dienstdoende arts gedurende weekeinde en op feestdagen : 682222 op te bellen.

WIJKVERPLEGING

HET GELE KRUIS WIJKVERPLEGING PRINSES MARGRIET'

17. Tel.: 682344/ 682947, 682574. Fax: 681000. Kantoor: 07.00-16.30 uur.

wachtzuster gelieve tel.: bellen na 17.00 uur.

spreekuur in ieder wijkgebouw: van 08.00-08.30/14.30- 15.00

Halman Otrobanda: tel.: ; spreekuur: woensdag van -11.00 uur.

Maria 17: tel.: 682344; spreekuur: donderdag van 09.00- uur.

gebouw Bonam: tel.: 371865. spreekuur: dinsdag van 09.00- uur. Sokudi: tel.: 367824.

Mediko Mentagne Abao: 673711; spreekuur: dag van 09.00-11.00 uur.

Feneu 9 (Koraal Specht): 18577; spreekuur: donderdag 9.00-11.00 uur.

gebouw Suffisant: tel.: 687707; spreekuur: donderdag van 09.00- uur.

gebouw Sta. Rosa: 671628; spreekuur: dinsdag van 09.00- uur.

spreekuur voor zuigelingenkleuterzorg: vrijdag van 08.00- uur. Hoek Vondelstraat/ Pintostraat. Tel.: 373584.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

weg 15: P.O. Box 3619. 231/692232. Fax: 682709; van 07.00-17.00 uur.

Bandabou: Silberie Kavel 16; 8.00-16.00 uur. Tel.: 649422.

wachtzuster vanaf 7 januari om t/m 14 januari om 07.00 uur 691847 of page 669-0368 te

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

weg Noord 43. P.O. Box Tel.: 691838/ 692510. Fax: voor informatie over prenatale zorg gedurende en na de bevalling. bureau zuigelingen: iedere donderdag van 13.30-16.00 uur. bureau peuters: iedere dinsdag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

25, tel.: 648077/648387; open t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur bereikbaar: zuster Plass.

AMIGOE Colofon

Tel.: 649641 b.g.g. 601760.

Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST

8 januari 1994 vanaf 8.00 uur tot 10 januari 1994 om 07.00 uur:

Dokter Braam, Sentro Mediko Marie Pompoen. Tel.: 615265; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 601370 b.g.g. 689266/689337.**

(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Ten Holt-Suiters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeijer, Ayubi, De Vos en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST

7 januari 1994 vanaf 17.00 uur tot 10 januari 1994 om 07.00 uur:

Dokter Hermelijn, Dokterskamer Van Leeuwenhoekstraat. Tel.: 624113/624443; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 683691 b.g.g. 689266/ 689337.**

(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

DERDE DISTRICT BANDABAO

7 januari 1994 vanaf 17.00 uur tot 10 januari 1994 om 07.00 uur:

Dokter Sommer, Sentro Mediko Barber. Tel.: 641605 of 641658; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; **spoedgevallen tel.: 648930 b.g.g. 689266/689337.**

(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

ZATERDAG

Otrobanda:
Gosie, Gosieweg 90-A. Tel.:379744.

Punda:
Plasa, De Ruyterkade 36. Tel.:615545.

ZONDAG

Otrobanda:
Union, Breedestraat 137. Tel.:623575.

Punda:
Del Pueblo, Sha Caprileskade 7-A. Tel.:612444/612555.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	[illegible]
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135

ZONDAG

15.00-19.00 uur bingomiddag - Asiento.

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)

8 jan: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

9 jan: E. Cannister, Schottegatweg Oost 25.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

STICHTING PROTESTANTS KOOPVAARDIJWERK
(Curaçao Seamen's Mission)

Emancipatie Boulevard 42. Tel.:375317. Open op **dinsdag t/m zaterdag** van 20.00-22.30 uur. **Radioprogramma:** elke vrijdag via Radio Hoyer II van 19.05-19.30 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU

Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

LUCHTPOSTSLUITING POSTKANTOOR GROOT KWARTIER

Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.

Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.

Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM

(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.:686644

openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 686917.**

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO

Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS

voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (**Veterinaire Dienst**) voor de dienstdoende arts.

TOERISTENSCHEPEN

ZATERDAG

07.00-17.00 uur *Song of Norway* (AUA).
09.00-19.00 uur *Amerikanis* (SJU)
08.00-17.00 uur *Ocean Breeze* (AUA)

ZONDAG

09.00-16.00 uur *Regent Sun* (SJU).

MAANDAG

11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).
07.00-18.00 uur *Meridian* (AUA)

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur mevr. Y. Isidora.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds D. Huurman.
[illegible]
(Rio Canario)
09.30 uur ds P.v.d. Waal.

NOACH-KAPEL

EERSTE EN DERDE zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIEGEMEENTE YUBIA BENDITA

zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

* * * * * * * * * * * * * * * *

AE (kanaal 73)

ZATERDAG

16.00 Repo Man
18.00 Evening at the Improv
19.00 In Search Of...
19.30 In Search Of...
20.00 Bob Villa
20.30 Bob Villa
21.00 Time After Time
23.00 Comedy on the Road
24.00 Caroline's Comedy Hour
01.00 Time After Time
03.00 Comedy on the Road
04.00 Caroline's Comedy Hour
05.00 Movie: Scott of the Antartic

ZONDAG

14.00 To Be Announced
16.00 Movie: The Battle of Neretva
18.00 Civil War Journal
19.00 Real West
20.00 House of Elliott
21.00 America's Castles (Pt 1 of 2)
23.00 Miss Marple
24.00 Caroline's Comedy Hour
01.00 America's Castles
02.00 America's Castles (Pt 2 of 2)
03.00 Miss Marple
04.00 Caroline's Comedy Hour
05.00 Movie: The Battle of Neretva

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG

16.30 College Basketball
19.00 News
19.30 CBS News
20.00 Countdown at the Neon Armadillo
21.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
22.00 Harts of the West
23.00 Walker, Texas Rangers
24.00 News
24.30 Roseanne
01.00 Movie: American Graffiti
03.00 Movie: Wonder Woman
05.00 CNN Headline News

ZONDAG

12.00 Charlie Gaddy Reports
12.30 Guide to Homes
13.00 Les Robinson
13.30 To Be Announced
14.00 College Basketbal
16.30 NFL Today
17.00 NFL Football
20.00 60 Minutes
21.00 Murder, She Wrote
22.00 Movie: Snowbound: The Jim and Jennifer Stolpa Story
24.00 News
24.15 CBS News
24.30 Amen
01.00 Les Robinson
01.30 Entertainment This Week
02.30 Court TV: Inside America's Courts

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG

16.30 NFL Postgame
17.00 NFL Foorball
20.00 News
20.30 NY Views
21.00 TBA
21.30 Where I Live
22.00 Wide World of Sports
24.00 News
24.30 Movie
02.30 News
03.00 Movie
05.00 Guns of Will Sonnett
05.30 Topper

ZONDAG

12.00 New York Views
12.30 This Week With David Brinkley
13.30 News Conference
14.00 Like it Is
15.00 Other Side of Victory
16.00 Golf
19.00 News
19.30 ABC News
20.00 America's Funniest Home Videos
20.30 Funny People
21.00 Lois & Clark
22.00 ABC Sunday Night Movie
24.00 News
24.30 Movie
02.30 News
03.00 Runaway With the Rich & Famous
03.30 Worlds News Now
05.30 Oprah Winfrey

CINE (kanaal 83)

ZATERDAG

15.30 Movie: Bad Attitudes
17.30 Movie: Flight of the Intruder
19.30 Movie: Cry of the City
21.30 Movie: Police Squad
23.00 Movie: Bad Attitude
24.30 Movie: Flight of the Intruder
03.00 Movie: The 10 Million Dollar Getaway
05.00 Movie: Point Break

ZONDAG

12.30 Movie: Frankestein: The College Years
14.30 Movie: Memories of Me
16.30 Movie: The Naked Gun
18.00 Movie: The Alligator People
19.30 Italian Inn
21.30 Movie: Frankestein: The College Years
23.00 Movie: Naked Gun
01.00 Movie: Memories of Me
03.00 Movie: Nightmare on the 13th Floor
05.00 Movie: Some Girls

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG

16.30 To Be Announced
19.00 News
19.30 NBC News
20.00 Inside Edition
20.30 Saturday Sports
21.00 Mommies
21.30 Getting By
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Golden Globe
24.00 News
24.30 Satuday Night Live
02.00 HBO Comedy Showcase
03.00 Paid Program
03.30 Movie
05.30 To Be Announced

ZONDAG

12.00 Roswell St. Baptist
13.00 NFL Live
13.30 NFL Football
16.30 NFL Postgame
17.00 To Be Announced
19.00 News
19.30 NBC News
20.00 I Witness Video
21.00 seaQuest DSV
22.00 Confessions: Two Faces of Evil
24.00 News
24.35 Mama's Family

01.05 Golden Girls
01.35 Golden Girls
02.05 ALF
03.05 Paid Program
03.35 NBC Nightside

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG

13.05 Movie: G.I. Blues
17.05 Roustabout
19.05 WCW Saturday Night Wrestling
20.30 NBA Basketball
22.50 Movie: Golden Voyage of Sinbad
03.05 Movie: Foolin' Around
05.05 Thew Stooges
05.30 Laverne & Shirley

ZONDAG

13.35 Movie: Popcorn
15.35 Movie: Single Bars, Single Woman
17.35 Happy Days
18.05 2 Stupid Dogs
18.35 New Adventures of Captain Planet
19.05 WCW Main Event Wrestling
20.00 U.S. Open Figure Skating Championship
22.00 National Geographic Explorer
24.00 Network Earth
24.30 Paid Program
01.30 World Tomorrow
02.00 Paid Program
05.00 Paid Program
05.30 Three Stooges

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG

15.00 L.A. Law
16.00 Unsolved Mysteries
17.00 Movie: Lady in Corner
19.00 Movie: Spenser: Pale Kings & Princes
21.00 Movie: This is Elvis
23.00 Hidden Room
23.30 Hidden Room
24.00 Unsolved Mysteries
01.00 China Beach
02.00 Self-Improvement Guide
05.00 Self-Improvement Guide

ZONDAG

12.00 Frugal Gourmet
12.30 Clapprood Live
13.00 Lifetime Magazine
14.00 Supermarket Sweep
14.30 Shop 'Til You Drop
15.00 L.A. Law
16.00 Unsolved Mysteries
17.00 Movie: Maybe Baby
19.00 Movie: Summer Girl
21.00 Movie: Tell Me That You Love Me
23.00 Lifetime Magazine
24.00 Clapprood Live
24.30 Unsolved Mysteries
01.00 Self-Improvement Guide
04.00 Self-Improvement Guide

FLAMINGO TV (kanaal 11)

ZATERDAG

16.00 Cartoons
16.30 Cartoons
17.00 Motorweek
17.30 Texaco Championship
18.00 Euro TV
18.30 News
19.00 Bonaire Magazine
20.00 Ritmo Internacional
21.00 Euro TV
22.30 Lo Mejor de Lo Mejor
23.30 Saturday Night Movie

ZONDAG

16.00 On Pit's Road
16.30 Future Watch
17.00 Week in Review
18.00 Euro TV
18.30 Moda ku Mylène
19.00 Wrestling
20.00 News
20.30 Ku Bista Riba (presentator Reyna Joe)
21.00 Euro TV
22.30 Movie

Egypte begint reclamecampagne:

Terugloop toerisme na aanslagen moet gestopt

CAIRO - Egypte bereidt een reclamecampagne voor om het toerisme nieuw leven in te blazen. De minister van Toerisme, Mahmoud el-Beltagi, wil bijna vijftig miljoen gulden uitgeven om met reclamespots en advertenties de door het fundamentalistische terrorisme afgeschrokken buitenlandse bezoekers terug te lokken.

Drie toeristen - een Brit, een Turk en een Zweed - zijn in de afgelopn vijftien maanden omgekomen bij politiek gemotiveerde aanslagen. Beltagi erkende de problemen, maar rekende voor dat hiermee slechts een op een miljoen toeristen is gedood. Jaarlijks komen namelijk meer dan drie miljoen toeristen naar Egypte.

Hun aantal daalt evenwel sterk en ze blijven korter dan voorheen. In de eerste tien maanden van 1993 kwamen 22 procent minder toeristen naar Egypte. De inkomsten uit het toerisme daalden in die periode met 42 procent. Het toerisme is een van Egypte's belangrijkste bronnen van harde valuta. De afname van het aantal Egyptegangers kostte het land vorig jaar bijna drie miljard gulden.

De extremistische Gama'at al-Islamiyya, die van Egypte een Islamitische staat wil maken, heeft de verantwoordelijkheid opgeeist voor de meeste aanslagen. Vorige maand nog raakten acht Australiers gewond bij een aanslag op een bus met toeristen.

■ *MANAGUA - Een kind speelt bij een verlaten complex voor goederentreinen bij Managua. De trein staat er als onderdeel van een actie van het spoorwegpersoneel. Er is namelijk geen geld voor het onderhoud van de treinstellen en evenmin voor het personeel. Dit omdat de staatsbegroting nog niet is aanvaard. Het personeel der spoorwegen heeft de trein zo geparkeerd dat al het treinverkeer vastzit. Pas als men zijn salaris krijgt gaat men weer aan de slag.*

(AFP-satellietfoto)

Dankbaar voor wat hij voor ons heeft betekend, vervullen wij de droeve plicht U kennis te geven dat, toch nog onverwacht, is overleden

MICHIEL PETRUS GORSIRA

op de leeftijd van 80 jaar.

Oud Gezaghebber Curaçao
Oud Ambassadeur
Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw
Officier in de Orde van Oranje Nassau
Grootkruis met zilveren plaque in de Orde van Ruben Darío (Nicaragua)
Grootkruis in de Orde van Vasco Nuñez de Balboa (Panama)
Officier in de Orde van Verdienste voor de Handel en Industrie (Frankrijk)
Erekruis "Honor al Mérito de Salud Pública" (Paraguay)

M. Gorsira-Boom

M.C.B. Gorsira
J.E. Gorsira-Gusseldoo
Mitch
Lisa

J.A.B. Gorsira
H.M. Gorsira-van den Adel
Alexandra
Stephanie

M.E.B. Peltzer-Gorsira
H.O.G. Peltzer
Martin

en overige familieleden.

Op uitdrukkelijke wens van de overledene heeft de crematie in besloten familie-kring plaatsgevonden, zaterdag 8 januari in het crematorium Ockenburg te 's Gravenhage.

Correspondentie adres: **Spechtlaan 185, 2261 BD Leidschendam.**

Gelieve geen rouwbeklag aan huis.

Psalm 23: De Heer is mijn herder.

Met intens verdriet maken wij het overlijden bekend van ons jongste kindje:

AXEL WILLY HENNEKES

26-10-1993 06-01-1994

Axel en Martha Hennekes
Gina en Melissa

Voorafgaand aan de begrafenis die zal plaatsvinden op zondag 9 januari 1994, zal er om 11:00 uur een Eucharistieviering zijn in de Chapelle Ardente te Bottelier.
Vanaf 10:00 uur zal er gelegenheid zijn tot condoleren in de Chapelle Ardente.

Liever geen bezoek aan huis.

Herdenking begint in Engeland, slot in Frankrijk

Duitsland afwezig bij viering halve eeuw D-day

LONDEN - Duitsland is in juni afwezig bij de herdenking van de landing van de geallieerden in Normandie (D-day), vijftig jaar geleden. Dit heeft premier John Major van Groot-Brittannie gezegd.

"Ik heb er met kanselier Kohl over gesproken. Die zei mij dat hij er niet bij zal zijn", aldus de Britse eerste minister donderdag in Londen tijdens een ontmoeting met veteranen uit de Tweede Wereldoorlog. Het gaat, volgens Major, vooral om een herdenkingsbijeenkomst voor de geallieerden die de oorlog hebben gewonnen van Hitler-Duitsland. De Britse regeringsleider voegde er overigens aan toe "dat Duitsland in de toekomst meedoet aan festiviteiten die het eind van de oorlog markeren".

Major ontvouwde ook het programma van de officiele herdenking in Groot-Brittannie. Deze heeft op 4 en 5 juni plaats in Portsmouth (Zuid-Engeland) en omgeving, waar de inscheping op 6 juni 1944 plaatshad.

Op 4 juni komen de staatshoofden van de vroegere geallieerden bijeen voor een besloten plechtigheid in Southwick House, waar de commandant van de geallieerde strijdkrachten in Europa in 1944 zijn hoofdkwartier had. Dat was de Amerikaanse generaal Ike Eisenhouwer, de latere president van de VS.

Voorafgaand aan een galadiner wordt een defile van militaire orkesten gehouden door de straten van Portsmouth. In de ochtend van 5 juni wordt een godsdienstige en militaire ceremonie gehouden bij het zeemonument in Portsmouth. Daarna escorteert een mini-vloot, bestaande uit oorlogsschepen van de voormalige geallieerden, het koninklijke jacht Brittannia naar de Normandische kust. Aan boord zijn dan de Britse koningin Elizabeth en de amerikaanse president Bill Clinton.

Passagiersschepen, waaronder het luxe schip Queen Elizabeth II, sluiten zich aan bij de mini-vloot bij "Piccadilly circus". Dat is de plek waar de drieduizend schepen zich verzamelden die de 156.000 soldaten vervoerden voor de operatie Overlord.

De rest van de festiviteiten speelt zich op Frans grondgebied af. President Francois Mitterrand van Frankrijk heeft donderdag gezegd dat Duitsland niet echt meedoet aan de plechtigheden in Normandie, maar dat het "op een andere manier" blijk geeft van zijn meeleven. "Ik denk dat de voorspelbare afwezigheid van de Duitse autoriteiten kan worden gecorrigeerd door een belangrijk maar ander teken, om aan te geven dat Duitsland niet alleen bevriend is met Frankrijk, maar ook dat het is toegetreden tot de groep van democratische volkeren."

GITAARLES
voor beginners
en anderen
Individueel privé
Dus snel
GRATIS lesboeken!
Tel.: 376650

Te huur
Volledig gemeubileerde woning.
(incl. dienstmeisje)
periode 26 febr. t/m eind april 1994.
Centraal gelegen in goede buurt. Liefst ouder echtpaar, geen kinderen.
Tel. 375097

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, br. bonen, bloedworst kunt u elke zondag tussen 12 en 4 uur bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht van de week
Koraal Partier kav. 87
Tel: 674103

TE KOOP
Weekend Huis
te Westpunt
eigendomsgrond 820 m².
Inlichtingen:
Tel.: 689994

Woonhuis te koop
Jan Sofat K67
Indeling:
* 3 slaapkamers
* 2 badkamers
* woonkamer
* eetkamer
* keuken
* washok
* berghok
* dubbele garage
* meidenkamer/badkamer

Op 1000 m²
eigendomsgrond
Vraagprijs Nafl. 550.000,-
Hypotheek mogelijk
Info: tel. 679488

Te koop
zeer goed uitziende
HONDA PRELUDE 1989
km. stand 20.000
electr. fuel inj. 2 liter engine, 5 speed four wheel steering system, fully equipped sportvelgen, electr. sunroof + moonroof, radio cass. en CD.
Prijs n.o.t.k.
Tel. 658357
na 18.00 u.

Verkrijgbaar bij
DRUKKERIJ CONSERVEN
Sta Rosaweg 159
TAALOEFENINGEN
als herhalingsstof voor klas 6

SURINAAMS ETEN
Voor lekker Surinaams eten moet u aan de **Rooseveltweg 133** t/o de Antillen wezen (Sta. Maria)
Zondag van 12 - 4 uur
O.a. verkrijgbaar
Moksi-Moksi, Roti Bami, Nasei, Pom, etc.
Ook catering.
Tel. 685679

schildersbedrijf
Perfect
De huisschilder van huis uit.
Tel. 601766 - 369127
Fax: 369127

Tuin schoonmaken
Vuil weggooien
Planten verzorgen
Tuinman, Portugees
Tel. 689784

Te koop aangeboden
wegens vertrek een
Chevrolet Corsica 1990
in zeer goede staat.
Naf. 25.000,=
bespreekbaar.
Zeer geschikt voor zakenman.
Tel. 368561

Cursus praktijkdiploma
BOEKHOUDEN
Een nieuwe cursus start maandag 10 januari 19.00 uur
Inschrijving: vóór de les op 10 januari vanaf 18.30 uur
RADULPHUS COLLEGE lok. 10
Docent: Th. Buysman, drs. Economie, bevoegd leraar, 612071

***TPR* Papiamentu & Spaans**
Op 31 januari a.s. starten onze cursussen Papiamentu en Spaans volgens de *TPR*methode. Binnen 12 weken leert U op een vlotte manier een basis luister- en spreekvaardigheid aan in deze talen. Privé-lessen op verzoek ook mogelijk.
Voor aanmeldingen:
Tel.: 627728, 658711
Tel.: 649135 (antwoordapparaat)

TE KOOP
vrijstaand woonhuis, 4 slaapkamers, 2 badkamers, eigendomsgrond

TE HUUR GEVRAAGD
woonhuis met minimaal 2 slaapkamers 1 of 2 badkamers en grote, goed omheinde tuin.

Tel. 649135

GESLOTEN WEGENS INVENTARISATIE:
Maandag 10 januari '94
Dinsdag 11 januari '94
Woensdag 12 januari '94
La Bonanza
Breedestraat 33 - 35, Otrobanda.

Las Vegas SUPERMARKET
Gosieweg 90
Tel. 373772/371950/373044
Wist u dat......
de bakkers van Las Vegas echte vakmensen zijn?

LANDHUIS BRIEVENGAT
Elke zondag **geopend**
vanaf 5.00 uur om het landhuis te bezichtigen.
Happy Hour van 18.00 - 19.30 uur
Live Muziek van **"Chips"**
vanaf 19.00 - 24.00 uur
Zaterdagavond 8 jan. Boerenprinsenbal
Elke **laatste zondag** van de maand
Folkloristische dansshow van 5.00 - 6.00 uur.
Tevens verkoop van souvenirs en lekkere hapjes.
Iedereen is van harte welkom!!!

BISON-KIT®
"gewoon de beste"
Distributeur : Bel Briet Bel Briet Bonaire
Tel.: Tel.:

LANGUAGE TEACHERS
IF YOU WANT TO LEARN DUTCH TALK TO LANGUAGE TEACHERS FIRST!
Hours : 18.00 - 19.30
Date : starting 18th January
Location : Radulphus College
Information : 674017

HARD ROCK SOCIETY
zoekt vlotte
WAITERS / WAITRESSES
liefst met ervaring.
Persoonlijk solliciteren bij
HARD ROCK SOCIETY
op het Keukenplein in Punda.
Nadere inlichtingen: **Tel.: 656633**

INSTITUTO ESPAÑOL BEATRIZ YUNG
deelt mee, dat de nieuwe cursussen spaans vanaf 17 januari a.s. van start zullen gaan:
beginners, semigevorderden, gevorderden en conversatie gevorderden.

Voor inschrijving en informatie: tel. 673565,
maandag t/m vrijdag van 16.00 - 21.00 uur.
Docent: Mw. Drs. B. Mink-Yung.
De lessen worden gegeven te: Hoek Kaya Samuél/Kaya Jonas kavel 87, Abrahamsz.

De **secretaris** van de Voogdijraad Curaçao deelt hierbij mede dat de **kasafdeling tot d.d. 17 januari 1994** wegens inventaris **GESLOTEN zal zijn.**
Tot die datum kunnen er alleen stortingen plaatsvinden, echter zal er **geen alimentatie** kunnen worden uitbetaald.

Vanaf 17 januari 1994 zijn wij weer tot uw dienst.

PROTESTANTEN CREDIT UNION
SPAAR EN CREDIETVERENIGING
Curaçaostraat 50 P.O. Box 3833
Tel.: 624995

ALGEMENE LEDENVERGADERING PROTESTANTEN CREDIT UNION

Het bestuur van de Protestanten Credit Union wil bij deze al haar leden uitnodigen voor een vergadering op:
Datum: maandag 10 januari 1994
Plaats : gebouw Kransji Bjew (Curaçaostraat 50)
Tijd : 19.30 uur

Deze vergadering is een voortzetting van de algemene ledenvergadering die op maandag 22 november 1993 heeft plaatsgevonden.
Gelieve deze aankondigiging te beschouwen als een persoonlijke uitnodiging.

Bestuur Protestanten Credit Union.

R. Lane
voorzitter

M. Gosepa
sekretaris

Z.L. COMPLES N.V
Dr. Maalweg #3B.
CURSAL Versie 3.0
is uw oplossing voor alle salaris berekeningen
Op **12, 13 en 14 januari** a.s. krijgt u de gelegenheid om een kom demonstratie van dit salaris programma te zien.

Mis deze kans niet en bel meteen voor een afspraak
tel: 654272 of fax: 612951

KUMINSA TRAIN P
MUNDIAL 1994
Ken ku kumpra pa Fl. 5,- por gana un bala di futbòl na kada unu dje restorantnan di KFC. Kuater ganadó tur dia, te dia 9 di mart 1994.
KFC
WorldCup USA94
E KAMPAÑA TA KUMINSA DJA-LUNA DIA 10 DI YANUARI

Klynveld Peat Grootens
Accountants

KPMG Klynveld Peat Grootens is een toonaangevend accountantsbureau o Curaçao. Zij biedt haar cliënten een breed pakket van gespecialiseerde diensten. Het bureau maakt deel uit van KPMG, een internationale organisatie op het terrein van accountancy, belasting- en organisatie adviezen en administratieve dienstver lening. KPMG Dutch Caribbean (Nederlandse Antillen en Aruba) kent een staf va circa 195 personeelsleden.

Voor KPMG Klynveld Peat Grootens op Curaçao zijn wij op zoek naar

SENIOR-/ ERVAREN JUNIORASSISTENTEN (m/v)

Senior-/ ervaren juniorassistenten zijn bij KPMG primair verantwoordelijk voor d dagelijkse uitvoering van de controlewerkzaamheden bij de cliënt.

De geschikte kandidaten hebben de wil om naast werken verder voor accountan te studeren en beschikken over een grote mate van zelfstandigheid, een kritisch instelling en doorzettingsvermogen. Voorts hebben zij een sterke affiniteit met he gebruik van personal computers gezien het intensieve gebruik daarvan bij d uitvoering van de controles. Aangezien wij menen dat ons werk een toegevoegd waarde voor onze clienten moet omvatten, zijn naast de vaktechnische kwaliteite met name de persoonlijkheidseisen van groot belang.

Wij denken aan kandidaten met:
- Enkele jaren Nivra-onderwijs, dan wel een bewijs van toelating tot de tweede fas van het NIVRA-accountantsexamen of een opleiding HEAO-RA, HEAO-BE in he bezit van het schakelpakket Accountancy, UNA Accountancy richting, US University Bachelor of Masters in Accountancy, CPA, of bezig met de UNA-op leiding Master of Arts in Accounting.
- Ervaring als senior-/juniorassistent (minstens twee jaar) op een accountants- kantoor.
- De instelling om als accountant carrière te maken.
- Goede beheersing van Engelse en Nederlandse taal.

De arbeidsvoorwaarden zijn afgestemd op de opleiding, ervaring en capaciteiten.

Zij die interesse hebben in bovengenoemde funktie kunnen hun sollicitatie (schrif telijk) binnen twee weken richten aan:

De heer A.J. Visser
KPMG Klynveld Peat Grootens
Kaya Flamboyan 5 / Postbus 3082
Curaçao, N.A.

With the future in mind!

ÑAPA

ZATERDAG 8 JANUARI 1994

AMIGOE

INTERVIEWS | REPORTAGES

Weekend Bijlage Amigoe

Inspraak op werkplaats 'non-issue'

Cactus speelt hoofdrol bij vleermuizen

Ter gelegenheid van de viering van het 110-jarig bestaan van de Amigoe, werd vandaag in het ITC een seminar gehouden met voordrachten van de NRC-hoofdredacteur Ben Knapen, Amigoe-hoofdredacteur Norbert Hendrikse, mevr. Ingrid de Maayer, directrice van de Uitgeverij Amigoe n.v. en Lloyd Richardson van het St.Maartense dagblad Chronicle. Op deze pagina van Napa vandaag de inleiding van Amigoe hoofdredacteur Norbert Hendrikse.

Nederlandse taal geen belemmering voor groei

Amigoe: een bijzondere krant in een uniek media-landschap

Bij de viering van het 22ste lustrum van de Amigoe, heb ik getracht na te gaan wat deze krant zo uniek heeft gemaakt in het Curaçaose media-landschap dat op zich al een unicum is.

Waar ter wereld treft men immers in een relatief kleinschalige gemeenschap zo'n groot aantal media aan: vier ochtendbladen, vier avondbladen, als ik goed geteld heb zeven radiostations, waarvan er drie met twee verschillende programma's en een televisiestation dat in vier talen en zonder ondertiteling uitzendt.

En dan heb ik het uitsluitend over het media-aanbod op Curaçao. Op Aruba, Bonaire en de Bovenwinden, waar de Amigoe ook dagelijks verschijnt valt eenzelfde beeld waar te nemen. Voor de aanhangers van een pluriforme pers, een ideale situatie. Voor degenen die moeten leven met de financieel-economische realiteit vaak een moeilijke, die de vraag oproept of al deze media wel bestaansrecht hebben. Op dat onderwerp wil ik vandaag niet in gaan.

Wat maakt de Amigoe dan zo uniek? Het feit misschien dat een Nederlandstalige krant na 110 jaar en in een tijdperk waar een sterk groeiend nationalisme valt waar te nemen, en de bevordering van het papiamentu door de overheid en door tal van andere sectoren als hoge prioriteit wordt beschouwd heeft weten te overleven ? En méér nog, is blijven groeien en nu, anno 1994, nog steeds de krant is met het grootste abonnementenbestand, zowel op Curaçao als Aruba.

Wellicht de bewuste keuze van de opeenvolgende redacties, om de lezer niet uitsluitend het lokale nieuws voor te schotelen, maar de blik gericht te houden op de wijde wereld. En door een gebalanceerde selectie en aantrekkelijke presentatie van het totale nieuwsaanbod de belangstelling van de lezers te wekken en ze ervan bewust te maken dat die wereld groter is dan Curaçao, Aruba en de Antillen ?

Of zijn het de kritische beschouwingen en kanttekeningen bij het nieuws, de voorlichtende artikelen, de 'in depth stories' om een Engels woord te gebruiken, die de vriendschap tussen de Amigoe-lezers en de krant hebben weten te bestendigen. En het feit dat bij de Amigoe, in tegenstelling tot de meeste andere lokale media, uitvoerig en consequent aandacht wordt besteed aan culturele onderwerpen en het bevorderen van de cultuur als zodanig.

Uiteindelijk zal het wel een combinatie zijn van al dit soort zaken die de Amigoe-lezers aanspreekt en die maakt dat er een markt is en voorlopig blijft waarin de Amigoe als Nederlandstalige krant dagelijks een belangrijke rol speelt als informatieverschaffer en opinievormer.

HEILIGE BAND

In het hoofdartikel dat in de eerste Amigoe op 5 januari 1884 verscheen, kan men lezen dat er tussen de nieuwe krant -toen nog een weekblad - en de lezer een 'heilige' band bestaat. "Ons streven is gelijk, onze verlangens zijn dezelfde. Wij willen het waarachtig welzijn van Curaçao (lees de kolonie Curaçao en dat waren in die jaren de zes eilanden N.H.) bevorderen en dit is wat ook zij (de lezers **N.H.) verlangen"**.

Die band met de lezers is door de jaren heen de voornaamste richtlijn en drijfveer geweest voor degenen die de Amigoe hebben bestiert. Met loslating van het economische principe en soms ten koste van grote financiële offers, heeft het name de oprichter van deze krant, het Bisdom Willemstad, er naar gestreefd het karakter van kwaliteitskrant te bereiken en te handhaven.

■ *Het gebouw aan de Consciëntiesteeg in Otrobanda, waar de Amigoe tot 1976 was gehuisvest.*

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog betekende dat het aantrekken van 'dure' professionele journalisten uit Nederland die de functie van hoofdredacteur gingen vervullen. Er werd gezorgd voor opleidingen voor het grafisch personeel en er werd geïnvesteerd in nieuwe apparatuur zodat de met rasse schreden voortschrijdende technologie van het krantenbedrijf toch enigszins kon worden gevolgd. Zij het dan op kleinere schaal en aangepast aan de lokale situatie.

Dat de aandeelhouder die deze taak van het Bisdom overnam de ingezette koers heeft voortgezet is toe te juichen. Al moet daarbij meteen worden opgemerkt dat de Amigoe nu wel degelijk in staat is te functioneren met in achtneming van het economisch principe. Kwaliteit betaalt zichzelf.

TAAL

Ik wil wat uitvoeriger ingaan op een van de facetten die ik in het begin genoemd heb: het gebruik van de Nederlandse taal door de Amigoe.

De eerste krant verscheen op 11 december 1812, in de tijd dat Napoleon zijn tocht naar Rusland hield. Het was de Engelstalige 'Curaçao Gazette and Commercial Advertiser', later bekend onder de nog steeds bestaande naam 'De Curaçaose Courant'.

In 1871 verscheen de eerste papiamentstalige krant de : 'Civilisadó'. In de periode daartussen waren alle kranten meertalig, men bediende zich van het Engels, Spaans, Nederlands en het Papiamentu. De Amigoe aanvankelijk uitgegeven als weekblad in twee talen, Nederlands en Papiamentu, verscheen na 1900 uitsluitend in het Nederlands. Het Bisdom als uitgever kwam tot de conclusie dat er naast de tweetalige krant ook behoefte was aan kranten die uitsluitend in de landstaal zouden verschijnen en richtte de weekbladen La Cruz en La Union op.

Vaak wordt de vraag gesteld waarom de Amigoe nog steeds het Nederlands handhaaft, terwijl toch de meeste Amigoe-lezers zich in het dagelijks leven bedienen van het papiamentu? Het is een vraag die ook bij mijzelf dikwijls is opgekomen. In de beginjaren zeventig, toen ik als hoofdredacteur-directeur van deze krant fungeerde, heb ik zelfs overwogen of het niet beter zou zijn over te schakelen op een tweetalige krant, danwel een krant in het papiamentu. Dat is dus niet gebeurd.

Vanaf het moment dat de Amigoe een dagblad werd op 1 maart 1941, heeft steeds een Nederlandse hoofdredacteur de redactie geleid en zo de redactionele inhoud bepaald.

In het begin waren dat paters Dominicanen, die dat journalistieke werk deden naast hun normale priesterwerk. Met Johan Hartog, bekend om zijn boeken over de geschiedenis van onze eilanden, kwam de eerste 'leek' de krant leiden. Dat was overigens in de moeilijke jaren van de Tweede Oorlog, toen de verbindingen met Nederland nagenoeg verbroken waren en het niet alleen moeilijk was aan grondstoffen te komen om een krant te produceren maar ook om het dagelijkse internationale nieuws te vergaren. Ik herinner me het verhaal van een zekere Jan Albertus die ik in de jaren zeventig als incassoloper bij de Amigoe heb meegemaakt. Hij moest in de oorlogsjaren elke middag op een 'konfó', een primitief houtskoolbrandertje, het lood smelten van het zetsel van die dag, dat dan de volgende dag weer gebruikt kon worden. Ook toen werd er dus 'recycled', zij het dan om andere reden dan tegenwoordig...

Het was ook de periode van de perscensuur, ingevoerd door de militaire autoriteiten en gesanctioneerd door de gouverneur. Er deed zich in die jaren een incident voor waarbij de Amigoe met een gedeeltelijk blanco voorpagina verscheen, als protest tegen een publicatieverbod van een artikel dat ging over de schietpartij in het zogenaamde Chinezenkamp.

Kritiek op de houding van de autoriteiten in deze krant leidde ertoe dat de zaak in een Statenvergadering werd behandeld en de richtlijnen voor de censuur werden versoepeld en deze uiteindelijk geheel werd afgeschaft.

LOKAAL KARAKTER

De gewoonte om op contractbasis Nederlandse journalisten aan te trekken om de functie van hoofdredacteur te vervullen, zette zich in de jaren na de oorlog voort. Toen ik op 30 mei 1969, een historisch belangrijke datum in de sociale geschiedenis van Curaçao, in Nederland mijn handtekening zette onder het contract dat mij voor 4 jaar als hoofdredacteur bond aan de Amigoe, was ik de eerste Antilliaan die die eer en ik moet achteraf zeggen, dat genoegen, te beurt viel.

Wat mij toen meteen opviel was het sterk lokale karakter van de krant. Tot in de kleinste details werd aandacht besteed aan alles wat met name politici en vakbondslieden te zeggen hadden. En dat was in die jaren heel veel. Opvallend daarbij was dat handel en bedrijfsleven zich uitdrukkelijk *low profile* opstelden en er zo zelf debet aan waren dat het noodzakelijke evenwicht aan informatie, nodig om te geraken tot een zo objectief mogelijke meningsvorming ontbrak. Maar dat is weer een ander chapiter.

In de periode na 30 mei werd er trouwens op alle vergaderingen en persconferenties praktisch uitsluitend papiamentu gesproken. Dat betekende in het geval van de Amigoe dat er door de verslaggevers aantekeningen werden gemaakt in het papiamentu, die op de redactie vertaald moesten worden in het Nederlands om in die taal gepubliceerd te worden voor een lezerspubliek dat voor een groot deel niets anders sprak dan de landstaal en via radio en televisie hetzelfde nieuws volgde in het papiamentu. Het klinkt gek, maar zo was het nu eenmaal en het is nog steeds zo.

Een voor de buitenstaander moeilijk te begrijpen situatie en voor mij zelf in die tijd reden om na te gaan of wij er wel verstandig aan deden om via de krant in het Nederlands te blijven communiceren met onze lezers.

Bij het nagaan van ons abonnementebestand, was mij opgevallen dat er in typische volkswijken op Curaçao zoals Sta. Maria, Suffisant, Groot Kwartier en Brievengat minstens evenveel of meer Amigoe-abonnees waren dan in wijken als Mahaai, Julianadorp, Cas Cora etc waar er meer 'makamba's woonden. En op Aruba en Bonaire was dat ongetwijfeld niet anders. Waarom dan in een taal blijven publiceren die door het lezerspubliek na de schooljaren praktisch niet meer werd gebruikt ?

Bij een van mijn toen frequente wandelingen door Otrobanda, waar de Amigoe in die jaren was gehuisvest in de 'hanchi bientu' of zoals de officiële naam luidt de Consciëntiesteeg, de 'steeg van het geweten', bleef die gewetensvraag knellen. Ik besloot een wat oudere Curaçaose man, die voor het open raam de Amigoe zat te lezen, lastig te vallen met mijn probleem. Hij keek wat verbaasd toen ik hem vroeg waarom hij de voorkeur gaf aan een Nederlandstalige krant en niet aan La Prensa, op dat moment de enige papiamentstalige krant op het eiland. Dat kwam, zei hij, omdat hij op school geleerd had in het Nederlands te lezen en dat hij nu, eerlijk gezegd, moeite had met het papiamentu waarvan de krant zich bediende.

Oud-premier Ciro Kroon, had kort daarvoor in een openbare statenvergadering gezegd dat hij al dat papiamentu wel leuk vond, maar "bo mester pone bo lenga den papiyòt' pa pronunsiá e kos ku korantnan ta skirbi awendia". Letterlijk: "Je moet je tong in de krulspelden zetten, om hetgeen de kranten tegenwoordig schrijven uit te spreken". Hij had kennelijk hetzelfde probleem als de bejaarde Amigoelezer...

IDENTITEIT

De Nederlandstalige kranten Amigoe en Beurs hadden in die jaren verreweg het grootste aantal abonnees. En aangezien er nog geen losse verkoop van kranten bestond, dat kwam pas in 1973 met de oprichting van Nobo, kan gesteld worden dat de papiamentstalige Curaçaose bevolking zich via de kranten praktisch uitsluitend in het Nederlands liet voorlichten.

In de beginjaren zeventig, werden er als nasleep van de sociale omwenteling van 30 mei uitgebreide campagnes gevoerd ter versterking van zoals dat heette de 'eigen identiteit'. Onze huidige premier, Jandi Paula, was daarbij een van de gangmakers. Er werd, en terecht moet ik zeggen, eindelijk meer aandacht besteed aan de bevordering van het papiamentu als officiële taal. Helaas is daarbij teveel tijd verloren gegaan aan eindeloze gekissebis omtrent de schrijfwijze en werd er te weinig gedaan aan het ontwikkelen van nieuwe leermethodes voor de scholen. Daardoor kampt men nu nog, bij de introductie van het papiamentu op school, met de grootste problemen.

Ondanks deze 'patriottische tendensen', waarbij men zich ging afzetten tegen de 'culturele overheersing van het koloniale moederland', zoals dat door de meer strijdvaardigen werd gepresenteerd, is het abonnementenbestand van de Amigoe blijven groeien. En deze krant nu nog steeds een betaalde oplage heeft die groter is dan het abonnementenbestand van de twee papiamentstalige bladen die aan huis bezorgen samen. Een bewijs dat er in ons medialandschap wel degelijk plaats is voor Nederlandstalige kranten.

Dat heeft, en ik wil herhalen wat ik al eerder heb opgemerkt, te maken met een aanpak waarbij de redactie, met de zegen van de aandeelhouder en gesteund door de directie, er naar streeft een kwaliteitsprodukt af te leveren. Een krant die met alle inzet en toewijding dagelijks op serieuze en kritische wijze aandacht schenkt aan het wel en wee op onze eilanden. Die het lokale nieuws op de voet volgt en begeleidt met analyses en commentaren. Die ruime plaats reserveert voor het belichten van educatieve en culturele aspecten en zo een rol vervult die verder gaat dan het uitsluitend presenteren van nieuwsfeiten. Die behalve aan het lokale gebeuren ook uitvoerig aandacht besteedt aan internationale ontwikkelingen.

Dat laatste doelbewust en overtuigd van de noodzaak dat wij in een kleine gemeenschap als de onze, onze blik gericht moeten houden op hetgeen er in de rest van de wereld gebeurt. Want dat zijn gebeurtenissen die vroeg of laat, gewild of ongewild onze eigen samenleving gaan beïnvloeden.

Men hoort wel eens de opmerking dat het handhaven van de Nederlandse taal in ons

vervolg op pag. 4

Ongecensureerde films naar Nederland gesmokkeld

Filmfree in de bres voor met censuur bedreigde filmers

= door Paul Brader, anp =

De schoten die drie jaar geleden in de straten van Buenos Aires op de Argentijnse filmmaker Fernando Solanas werden afgevuurd waren de aanleiding. President Carlos Menem had Solanas juist wegens smaad voor de rechter gedaagd. Het viel Emile Fallaux, directeur van het Rotterdamse Filmfestival, toen op dat de filmwereld geen georganiseerd protest liet horen. Hij nam daarom het initiatief tot een organisatie die de repressie waaraan filmmakers blootstaan, aan de kaak moest stellen.

Het werd Filmfree. De stichting met deze naam werd in september opgericht en op 1 januari start in Amsterdam een klein bureau dat informatie gaat verzamelen over schendingen van de vrijheid van meningsuiting van filmmakers. Die variëren van censuur tot fysiek geweld. Op basis van die informatie wil Filmfree actie gaan ondernemen. In theorie is het moeilijk een eenduidige norm te hanteren wanneer de vrijheid van meningsuiting wordt geschonden. "Ik vind dat een film nooit verboden moet worden, tenzij de wet wordt overtreden. Als je je met de inhoud gaat bemoeien is het eind zoek", zegt Fallaux. Zijn grote voorbeeld is de Amerikaanse Civil Liberties Organisation, toen deze groep van vooral joodse advocaten de mars van een groep neo-nazi's door Chicago verdedigde. "Het geeft aan dat minderheden altijd baat hebben bij open en democratische maatschappelijke verhoudingen."

NIET OVERAL

Fallaux erkent dat zijn opvatting over vrijheid van meningsuiting en de grenzen die daaraan moeten worden gesteld, niet overal hanteerbaar is. "Dat beginsel kun je bijvoorbeeld niet op China toepassen, waar wetten bestaan die zelf een inbreuk vormen op die vrijheid van meningsuiting." Uitgangspunt is dan ook artikel 19 van de universele verklaring van de rechten van de mens, waarin de Verenigde Naties in algemene termen hebben vastgelegd dat er vrijheid van opvattingen en meningsuiting moet bestaan.

"In de praktijk komt het overigens vrijwel niet voor, dat niet duidelijk is of we met een inbreuk daarop te maken hebben. We zijn nog niet echt met twijfelgevallen geconfronteerd", aldus Fallaux. Hij schat het aantal filmmakers dat wegens hun werk in de gevangenis zit op tachtig, terwijl het aantal gevallen van censuur, bedreiging, het onmogelijk maken van produkties en vertoningen jaarlijks op rond vijftig wordt geraamd.

Het Rotterdamse filmfestival kent sinds enkele jaren een vast onderdeel waarop films worden vertoond die aan een of andere vorm van censuur onderhevig zijn geweest. Dat onderdeel, *The limits of liberty* (De grenzen van de vrijheid) getiteld, zal vanaf het komende festival (26 januari tot 7 februari) onder de naam Filmfree door het leven gaan.

Daar hoopt de festivaldirecteur bijvoorbeeld 'testament' van Lordan Zafranovic te vertonen. Deze drie uur durende documentaire gaat over de banden van Kroatië met de nazi's. Hoewel de film volledig uit archiefmateriaal is samengesteld, willen de Kroatische autoriteiten zich niet aan deze zwarte bladzijde uit de geschiedenis laten herinneren.

FESTIVALS

Een ander voorbeeld. Fallaux hoopt *'Please forgive me'* van de Vietnamees Luu Trong Ninh in aanwezigheid van de filmer te kunnen brengen. "We zijn erin geslaagd de ongecensureerde kopie van de film in delen het land uit te smokkelen. Als het doorgaat zullen we de reis en de verblijfkosten van de filmmaker betalen", zegt Fallaux.

Het veiligstellen van een filmprint, het financieel steunen van een filmmaker of van zijn familie als hij is opgepakt, handtekeningenacties, protestbijeenkomsten, het uitoefenen van druk via diplomatieke kanalen, het zijn mogelijkheden voor actie die Filmfree kan ondernemen. Daarnaast zal een aantal filmfestivals (Venetië, Nantes, Jeruzalem, New York, Sundance) op een soortgelijke manier als Rotterdam een vaste plaats voor door censuur getroffen filmmakers inruimen.

De opzet van het Filmfree-bureau (een vaste kracht en enkele vrijwilligers) is met opzet klein gehouden naar het voorbeeld van het *writers-in-prison*-project van de schrijversorganisatie Pen Internationaal. Ook zal Filmfree nauw samenwerken met andere organisaties op het gebied van mensenrechten. Naast Pen zijn dat onder meer Amnesty International, Index on Censorship en de internationale organisatie van filmcritici Fipresci.

Filmfree zal van het correspondentnet van deze organisaties gebruik kunnen maken om censuur en repressie op het spoor te komen. Ook zal de organisatie, waarvan het kantoor in de balie wordt gevestigd, toegang hebben tot IFEX, de databank van de belangrijkste internationale mensenrechtenorganisaties. Dat moet snelle actie mogelijk maken.

Tot nu toe heeft het Rotterdamse filmfestival voornamelijk de activiteiten van Filmfree gefinancierd, aldus Fallaux, de penningmeester van de stichting is. Voor het nieuwe bureau denkt hij jaarlijks zo'n 150.000 gulden nodig te hebben.

■*Mexicaanse militairen op zoek naar zapatistische opstandelingen in het stadje San Cristobal waar ongeveer honderd mensen het leven verloren tijdens vijf dagen hevige gevechten.*

Comandante Marcos: "Doodstraf tegen volk"

Moderne Zapatistas strijden ook tegen armoede en ellende

Mexico-Stad - "Land en vrijheid" was de leus van de Mexicaanse legendarische held Emiliano Zapata bij het veroveren van ranches en de strijd tegen de regering in het begin van deze eeuw. Meer dan tachtig jaar later heeft een bende gewapende boeren zijn naam en zaak overgenomen in de onrustige staat Chiapas, al heeft hun strijd een modern tintje gekregen. "Het noordamerikaanse vrijhandelsverdrag Nafta is het doodvonnis voor de oorspronkelijke bevolking van Mexico. We hebben de wapens opgenomen om te antwoorden op (president) Salinas' doodstraf tegen ons volk", verklaarde de leider van de moderne Zapatista's, die zichzelf 'Comandante Marcos' noemt.

Bij de dramatische opstand op nieuwjaarsdag - dezelfde dag dat het Nafta-verdrag in werking trad - veroverden de honderden strijders van het zogeheten Zapatista nationale bevrijdingsleger zeker vier steden. Ze riepen onmiddellijk op tot landhervormingen en de vorming van een nieuwe regering in bewoordingen die het revolutionaire verleden van Mexico echoden.

"Voor de regering maakt het niet uit dat we niets, absoluut niets, hebben: geen huis, geen land, geen werk, geen opleiding", stelden de nieuwe revolutionairen in een communiqué. Het vrijhandelsakkoord dat barri tussen de Verenigde Sta Canada en Mexico m slechten, is slechts een de redenen voor de onge zeshonderd boeren indiaanse afkomst om opstand te komen. Ze ook gefrustreerd over het 'd tatoriale' optreden van huidige Mexicaanse regeri De bestuurders behande de oorspronkelijke bevolk van het land al eeuwenla slecht.

Volgens functionarissen de overheid en de room katholieke kerk zijn indianen in het straatar Chapias de afgelopen jar steeds bozer geworden om de economische herv mingen volledig aan h voorbij zijn gegaan. "De w kelijke achtergrond van de opstand is armoede en frustratie over het doodlop van alle pogingen om situatie te verbeteren", me voorganger Gonzalo Itural van de parochie in San Cri tobal de las Casas. "De ec nomische verschillen tuss de indianen en de rest van bevolking zijn hier veel zic baarder."

Eén van de boerenleide verklaarde tegenover het per bureau Notimex dat de Zap tista's vele jaren hebbe getraind in de Lancondo jungle in afwachting van ee goed moment om toe te slaa

Chiapas, dat grenst aa Guatemala, is een staat va bergen en oerwoud. Het het thuis van talrijke indi nengroepen, waarond afstammelingen van he beroemde Maya-rijk, van wi velen in armoede leven. Vo gens statistieken van de ove heid kan 30 procent van d bevolking lezen noc schrijven. Eén op de vij indianen spreekt alleen d eigen taal in plaats van he Spaans. Etnische en rel gieuze conflicten teisteren d staat al tientallen jaren.

De goedbewapende opsta delingen zouden volgen geruchten banden hebbe met linkse guerrillastrijder in Guatemala, maar zelf ont kennen ze dat. Ze zegge allen Mexicanen te zijn. Ee regeringsfunctionaris Mexico-stad beschrijft he als "een degelijk gefinan cierde gewapende groepering die probeert de situatie manipuleren en geweld ui te lokken". Eerder rappor teerden Mexicaanse kranten dat guerrillastrijders trainden in Chiapas, maa de regering ontkende hu bestaan.

VOORBEELD

Het beroemde voorbeeld van de Zapatista's, Emiliano leidde een leger van boeren in de Mexicaanse revoluti van 1910. Hij veroverde land voornamelijk in de staat Morelos ten zuiden van Mexico-stad, dat de oorspron kelijke bevolking was afge nomen door rijke boeren. Hij vocht aan de zijde van Pancho Villa, maar werd in 1919 vermoord in een kom plot van regeringsleiders die jaloers waren op zijn popula riteit en die zich verzetten tegen landhervormingen.

Terugkerende bewoners wacht harde strijd

Charlestown nieuw begin voor ballingen Apartheid

= door Pat Sidley, ANP =

CHARLESTOWN - Het woonoord Osizweni even buiten het industriestadje Newcastle in Natal lijkt nog het meest op een serie smerige vuilstortplaatsen. Er wonen zo'n 70.000 zwarten. De meesten zijn in de dagen van de 'grote apartheid' met geweld hier naar toe gebracht, na van hun bezittingen op het platteland te zijn verdreven. De plaats staat bekend als *'ezunyawo'* (uitstekende voeten), want de uit een kamer bestaande huisjes zijn zo klein dat een volwassene er niet languit in bed kan liggen zonder dat zijn voeten door de deur naar buiten steken.

Ongeveer 70 of 80 procent van de bevolking is werkloos. De jongeren zitten voor de rest van hun leven opgescheept met de gevolgen van het 'Bantu onderricht' dat ze hebben genoten, het met opzet inferieure onderwijs dat Zuid-Afrika vanaf 1955 verstrekte aan zwarten.

GEWELD

Geweld is aan de orde van de dag. Misdadigers maken handig gebruik van de politieke rivaliteit tussen het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) en de Inkatha-vrijheidspartij. Technisch gezien behoort het woonoord tot het thuisland Kwazulu. De politieagenten die er rondlopen, heten in de volksmond malicieus *'zulu popeye'*.

Omdat het gebied in het Zulu-thuisland lag, werden Zulu-sprekende mensen destijds - in overeenstemming met de door Hendrik Verwoerd uitgedachte apartheidspolitiek - hier naartoe gedeporteerd. Zo'n drie miljoen mensen werden op die manier van hun land en bezittingen gezet. Een groep mensen belandde in de jaren zestig en zeventig vanuit Charlestown aan de grens van Transvaal en Natal in Osizweni. Zij hielden zich op de been met de herinnering aan hun land in de heuvels, een uur rijden van hen vandaan. Nu, als een van de gevolgen van de opbouw van een nieuw Zuid-Afrika, kunnen ze weer terug. Maar hun problemen zijn daarmee verre van opgelost.

De papieren van hun vroegere bezittingen hebben zij niet terug, en al hun huizen en de hele infrastructuur zijn destijds door de bulldozers van de apartheid verwoest. De meesten zijn arm en nauwelijks in staat nog weer iets nieuws op te bouwen.

Charlestown ligt in groene, beboste heuvels. Hier vlakbij vond in 1881 de historische slag bij Majuba plaats, waarin de boeren de Britten versloegen. Het stadje werd kort na deze slag door de Britten opgezet aan de Natalse kant van de grens. Er woonde een multiraciale bevolking van zo'n 10.000 mensen, landbouwers, veehouders en kleine neringdoenden.

In de 'nieuwspraak' van de apartheid werd het een 'zwarte vlek': een plaats waar zwarten woonden in een gebied dat de blanken was toegedacht. En zwarte vlekken werden verwijderd. Na verschillende pogingen om de zaak tegen te houden, kwamen de bulldozers. "Ze kwamen om zes uur 's ochtends en trapten de deur in," zegt Simon Tshabalala, de leider van de gemeenschap die actie heeft gevoerd om terug te keren naar Charlestown. Er waren ook politiemannen met geweren en vrachtwagens. Families moesten hun huisraad opladen en toekijken hoe hun huizen en overige bezittingen werden platgewalst. Daarna werden ze afgevoerd naar Osizweni waar ze - als ze geluk hadden - een huisje van een kamer kregen dat te klein was voor een hele familie. "De ouderen moeten soms buiten blijven om de kinderen onderdak te kunnen geven", zegt Ephraim Zwane, de plaatsvervangend burgemeester van Osizweni en eveneens een van de oud-inwoners van Charlestown die terug willen. "Sommigen werden ziek", zegt hij, "en sommigen stierven". Anderen - maar niet iedereen - kregen compensatie. Op een uiterst willekeurige manier. Zwane kreeg 480 rand voor zijn uitgestrekte bezittingen, Tshabalala kreeg 1.700 voor de zijne. "Kinderen wier ouders toevallig afwezig waren, kregen 20 rand en het bevel in de vrachtwagen te stappen, anderen kregen helemaal niets", vertelt Tshabalala.

Een rit met hem naar Charlestown is een oefening in hoop en wanhoop tegelijk. Er is niets. Een paar hopen rommel wijzen Tshabalala de plaats waar de huizen van hemzelf en anderen hebben gestaan. Alleen de buitenmuur van de oude katholieke kerk staat nog overeind. Hij wordt gebruikt door een blanke boer als schuilplaats voor het vee.

Van de school, die een goede reputatie had tot hij in 1955 werd overgenomen door de Nationale Partij en het verplichte bantu onderricht ging geven, bestaat alleen nog de fundering. Tshabalala wijst waar het softballveld is geweest, de hal en de kamer van de concierge. De geesten uit het verleden leven nog voor hem. Met het comité dat de terugkeer heeft voorbereid, wil hij de school opnieuw opzetten. Een fabriek die ooit werk verschafte maar nu leegstaat, wil zijn gebouw wel verhuren. De huurprijs is echter 1.000 rand in de maand en er is niets in kas. "We hopen hulp te krijgen, van de nieuwe regering en internationaal", zegt Tshabalala.

NIEUW BEGIN

Tijdens een rit over de zandpaden in de heuvels, komen we langs een paar hutjes van mensen die al zijn teruggekeerd. Sommigen zijn aan het werk. Ze maken het land rijp en proberen wat te zaaien in de hoop dat ze straks wat nieuw vee kunnen kopen en hun leven opnieuw beginnen. Tot voor kort was dit weideland van blanke boeren. Zij hebben nu op hun beurt het veld moeten ruimen voor de vroegere eigenaars.

Nimrod Methethwa is een van de mannen die is teruggekeerd. Hij heeft een paar koeien en geiten en land om ze te weiden. Hij heeft nu goede hoop op een redelijk bestaan voor hem en zijn tien kinderen, maar nog steeds denkt hij met pijn terug aan het leven dat hij vroeger had. "Ik had een taxibedrijf en raakte alles kwijt. Toen we naar Osizweni gingen, kregen we te horen dat we geen vergunning kregen voor een bedrijf. Frank Mdlalose (nu de voornaamste onderhandelaar van de Inkathapartij) vertelde ons dat. Hij was er toen burgemeester." Tshabalala, een aanhanger van het ANC, beaamt dat: "De thuislandregering keek nooit naar ons om en Mdlalose, die er nog steeds een huis bezit, deed dat evenmin."

De terugkeer naar het land is economisch een hele toer voor de Charlestownians. Het merendeel is na verdrijving naar het woonoord blijven steken in armoede en honger. Maar voor de blanken in het gebied is het eveneens een hele ingreep. De meesten van hen verkopen nu hun hebben en houden en verdwijnen. Slechts een enkeling blijft. Een van hen is Petrus Schoeman, een kleine handelaar, die al 40 jaar in het gebied woont. Hij is intussen voorzitter geworden van een commissie die verantwoordelijk is voor de levering van openbare diensten. "We geven ze nu een tank met water", zegt hij, "de aanleg van een waterleiding komt later". De levering van elektriciteit staat nog niet op het programma. Wat de riolering betreft, wordt voorlopig een open afvoersysteem voldoende geacht.

Over de deportaties van destijds zegt Schoeman nu: "Het was de regeringspolitiek. We dachten toen dat het juist was. We wisten dat mensen daar soms een prijs voor moesten betalen, maar het was voor een ideaal waarvan we dachten dat het haalbaar was. Maar misschien hield de uitvoering niet altijd genoeg rekening met degenen om wie het ging."

Een harde strijd ligt er voor de terugkerende inwoners van Charlestown nog in het verschiet over de eigendomspapieren van hun land. De regering wil dat zij eerst de bedragen terugbetalen die zij destijds als compensatie hebben gehad. De gemeenschap wil echter dat zij in plaats daarvan schadeloos wordt gesteld voor al het geleden leed. Voordat dit conflict is beslist, kunnen de inwoners alleen aanspraak maken op een principieel recht om terug te keren, zonder een papier te kunnen tonen dat hun juridisch recht geeft op welk stukje grond dan ook. Tevergeefs hebben ze opgeroepen alle landtransacties in het gebied te bevriezen. Daartoe hebben ze de legale middelen niet, werd hun verteld.

■*De vreugde die er bij de zwarten in Zuid Afrika heerste na de afschaffing van de Apartheid, sloeg weldra om in verdriet door de onderlinge stammenoorlogen, werkloosheid, honger en ellende.*

Herzien subsidiebeleid moet dit jaar zijn kracht bewijzen

= door Elisabeth de Montsouris =

Het Nieuw Beleid. Sinds de presentatie ervan in juni ligt het woord op ieders lip. Vooral de politici mogen het woord graag in hun mond nemen. Het vijftig pagina's tellende boekwerk vormt immers het bewijs dat ze hun zaakjes serieus nemen. Zolang de daden van het Bestuurscollege echter alleen op papier staan, is er nog weinig kracht van te verwachten.

Behalve...; om dat *behalve* draait het; op 17 januari -net niet meer in 1993 -tekent een van de gesubsidieerde stichtingen een proefzorgcontract met de overheid. Daarmee is de eerste praktische uitwerking van het Nieuw Beleid een feit geworden: efficiënt werken en aan sommige sectoren meer accent geven dan aan andere.

In augustus dit jaar introduceerden de gedeputeerden Bentoera (Volksgezondheid en Sociale Zaken) en Betrian (Financiën) hun plannen ten aanzien van een geheel nieuw subsidiestelsel. Daarin wordt gekozen voor een betere kwaliteit van de zorg op Curaçao gekoppeld aan een grotere beheersbaarheid van de kosten. De kern van het systeem bestaat uit zorgcontracten die elke stichting vanaf 1 januari 1995 afzonderlijk met de overheid afsluit. Voor 1994 gaan vijf stichtingen als proefkonijn fungeren: Seda, Mama di bon Konseho, stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten, meisjestehuis Rose Pelletier en Birgen di Rosario, een stichting met vijf bejaardentehuizen onder zich. De laatste bijt met haar handtekening de spits af.

Zuster Rigoberta Pieters van Birgen di Rosario denkt dat dit nieuwe stelsel alleen maar een verbetering kan zijn. "Met zo'n zorgcontract weten beide partijen waar ze aan toe zijn. De overheid weet tot in detail welke zorg we bieden en levert ons de daarvoor benodigde financiën. Daardoor weten wij weer precies wat we te verwachten hebben. Dat bedrag en geen cent meer of minder".

OVERHEIDSTAAK

De zorgcontracten zijn er niet voor alle nu gesubsidieerde instellingen. Met ingang van 1995 staakt de overheid de subsidie aan stichtingen met bij voorbeeld recreatieve doeleinden. Alleen organisaties die werk doen op een gebied dat als overheidstaak wordt gezien, kunnen nog op financiële steun rekenen.

Dat is heel triest voor onder meer de stichting Jeugdorkest, de Vrienden van het Bolivariaans Museum, de *Sosiedat Antiano di Beibel* en de *Fundashon Obra di Man*, maar wel nodig: de overheidstekorten zijn inmiddels tot onaanvaardbare hoogte gestegen.

Blijven over de kerntaken, die altijd worden gesubsidieerd, en de 'andere gebieden van overheidszorg'. Vrouwenemancipatie bij voorbeeld. Wel een 'gebied van overheidszorg', maar geen kerntaak zoals bejaardenzorg. Als er nu psychisch helemaal niemand iets doet aan vrouwenemancipatie, dan zal de overheid geen initiatieven nemen. Nu er een Vrouwencentrum (Seda) bestaat, kan het subsidie krijgen, mits het die kwaliteit kan garanderen, die de overheid wenst.

En daar zijn ze bij Seda maar wat tevreden over. Projectleidster Jeanne Henriquez: "Hiermee erkent de overheid dat vrouw en ontwikkeling een overheidstaak is. Daarmee is de eerste stap gezet. Er komt nu ook een budget voor de zo noodzakelijke infrastructuur. We hebben voor onze cursussen bij voorbeeld een computer nodig, en benzine voor de huisbezoeken. Tot nog toe hebben we het altijd zonder geld voor dergelijke zaken moeten stellen. Daar komt nu hopelijk verandering in. Net als in de salarisstructuur voor ons personeel".

Ook binnen de instellingen wordt niet meer alles gesubsidieerd. Voorlichtende, preventieve en educatieve activiteiten hebben - financieel gezien - voorrang. Puur recreatieve zaken krijgen geen subsidie. Een buurtcentrum kan dus wel geld krijgen voor het geven van cursussen, maar niet voor het jaarlijkse carnavalsfeestje. In een bejaardentehuis daarentegen kan recreatie een wezenlijk deel uitmaken van de verzorging: zonder zinvolle bezigheden vindt er immers achteruitgang van de patiënt plaats. In dat geval worden de recreatieve activiteiten weer wel gesubsidieerd.

FLEXIBEL

"Een subtiel en uiterst flexibel systeem", zegt Freek de Vries van adviesbureau IMD. Hij is een van de adviseurs die de overheid aantrok om de subsidie-klus te klaren. "Per instelling wordt precies vastgelegd wat men in het komende jaar wil bereiken. Daarbij moeten de te leveren prestaties worden gedefinieerd. Bij voorbeeld de bezettingsgraad in een bejaardentehuis, het op zich nemen van reparaties of het aantal cursussen dat gegeven wordt en hoeveel personen daaraan meedoen".

■ *Recreatie; in een bejaardentehuis behoort dat wel tot een subsidiabele overheidstaak. Een carnavalsfeestje in het wijkcentrum zal het echter zonder overheidsgeld moeten stellen.*

Ook de kwaliteit van de zorg moet in controleerbare activiteiten worden aangegeven. Het is volgens De Vries afgelopen met vaagheden als 'met alle middelen streven naar de hoogst mogelijke kwaliteit'. Concreet graag: Komt er een diëtiste en zo ja, wat doet die dan precies? Hoe vaak zijn er patiëntenbesprekingen? Wanneer komt de hygiënische dienst controleren en waaruit bestaat het medisch behandelplan?

"Het voordeel is dat er afstand komt tussen overheid en stichting", zegt B. van Hellenberg Hubar, voorzitter van de stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten, een andere stichting die in 1994 een proefzorgcontract met de overheid gaat sluiten. "De overheid op armlengte en meer speelruimte voor de stichting. Nu maar hopen dat het budget dat we krijgen ook de ruimte biedt voor de zorg die je als stichting wilt geven".

Dat budget stelt de overheid vast aan de hand van de in het contract opgenomen voornemens en de bijbehorende begroting van elke stichting. Betaling vindt iedere maand plaats. Niet achteraf dus, zoals tot nog toe het geval was; met soms een achterstand van jaren.

■ *Therapie in het Ricardustehuis, een van de vijf bejaardentehuizen van de stichting Birgen de Rosaio.*

Na afloop van elk jaar evalueert men of bereikt is wat men heeft beloofd. Zo niet, dan wordt de oorzaak van het falen gezocht. Met die kennis wordt bij de afsluiting van het volgende contract rekening gehouden. Achteraf wordt er echter niet gekort. Ook niet als de doelstelling niet is bereikt.

Een hele vooruitgang, meent Jeanne Henriquez (Seda). "In het oude systeem was een groot deel van onze inspanning gericht op het zoeken naar geld voor een project in plaats van op het werken eraan. Nu kunnen we meer de diepte in".

Ze blijft echter sceptisch. "Ik kan pas rustig ademhalen, wanneer het contract getekend is", zegt ze voorzichtig. "Pas dan weet ik het zeker". Eind januari hoopt Seda de handtekening te kunnen zetten.

Zoals gewoonlijk heeft het allemaal toch langer geduurd dan verwacht. De gestelde limiet van 1 januari is niet gehaald. "Dat ligt echter zeker niet aan weerstand bij de stichtingen", zo verzekert De Vries. "Het bleek gewoon een veel grotere klus dan aanvankelijk voorzien".

SCHROEF

Van Hellenberg Hubar van de stichting Zorg voor Geestelijk Gehandicapten, denkt dat het allemaal komt omdat het de eerste keer is dat alles zo gedetailleerd wordt vastgelegd. "Maar als het eerste contract is doorgeëxerceerd, kun je als stichting binnen het budget schuiven. Zolang je de beloofde kwaliteit maar levert. Je hoeft straks niet meer voor elke schroef naar de overheid".

Een belangrijke oorzaak van de vertraging ligt volgens De Vries in de extra problemen die men onderweg tegenkwam. Zoals de vreselijke staat waarin sommige gebouwen verkeerden. "Op zich een bekend feit, maar nu we toch bezig waren, wilden we daar ook maar meteen een definitieve en vooral structurele oplossing voor vinden". In het geval van Birgen di Rosario werd dat een beheersstichting, die alle onroerend goed onder zich krijgt. De stichting kan geld lenen op de kapitaalmarkt en daarmee groot onderhoud en verbouwingsplannen bekostigen. Birgen di Rosario huurt op haar beurt de gebouwen van de stichting.

Dat grapje is verre van een besparing voor de overheid. De huur kost een flinke smak per jaar. "Maar", zegt De Vries, "en daar gaat het om, de kosten zijn wel beheersbaar: de komende jaren een vast huurbedrag en geen onverwachte schokken wegens een plotseling noodzakelijke verbouwing. Daarvoor zorgt de beheersstichting immers. Voor Rose Pelletier is een zelfde constructie in voorbereiding".

SAMENWERKING

Andere consequenties van de geheel nieuwe aanpak zijn verbeterde plaatsingsprocedures. Behalve dat de stichtingen nauwkeurig moeten aangeven wat ze willen bereiken en kunnen bieden, probeert de overheid meer samenwerking te creëren tussen gelijksoortige stichtingen. Crèches bij voorbeeld, en internaten.

Samenwerking niet alleen op het gebied van administratie en inkoop, maar ook op het gebied van opname. Een gevolg daarvan is dat in de toekomst een kind niet meer naar dat internaat gaat, dat toevallig plaats heeft, maar dat het eerst ter observatie wordt opgenomen. Bij voorkeur in een speciaal tehuis voor de eerste opvang. Daarna kan dan bekeken worden welk internaat het meest geschikt is voor dit kind. En daarmee wordt dan weer een grotere kwaliteit van de zorg geboden. Precies wat het Bestuurscollege beoogt.

Het komend jaar zal de toetssteen worden voor dit geheel nieuwe subsidiestelsel. Als de sceptici gelijk krijgen, gebeurt er weinig; kijk maar naar de eerste vertraging, hoor je ze denken. Maar de initiatiefnemers blijven optimistisch: vanaf 1995 zitten alle overheidstaken in een zorgcontract.

Machogedrag bemoeilijkt aanpak seksuele intimidatie

'Mentalitietsverandering blijft eerste vereiste'

■ EARL BALBORDA

'Saying things once, don't make things done', redeneert Earl Balborda. "Sexueel en fysiek geweld moeten vaker ter sprake komen, zodat de samenleving uiteindelijk gaat inzien dat het een probleem is. Slachtoffers moeten naar buiten durven treden en beseffen dat seksuele intimidatie geen familieprobleem is dat binnenshuis afgehandeld moet worden". Earl Balborda is als psycholoog werkzaam bij The Spring of Tampa Bay in Florida, een organisatie vergelijkbaar met een Blijf van mijn Lijf huis in Nederland. Hij geeft een schets van de knelpunten op Curaçao.

De Curaçaoenaar had een ontspannen verblijf op zijn geboorte-eiland in gedachten, maar het dreigt uit te lopen op een werkvakantie. Balborda had in de afgelopen week onder andere contact met Jeanne Henriquez, zijn voormalige geschiedenislerares aan het Peter Stuyvesant College. Henriquez is projectleidster van de werkgroep 'Kontra Violensia' van de SEDA en de drijvende kracht achter de problematiek van seksueel geweld.

Balborda brengt een aantal punten onder de aandacht waarop de situatie op de Antillen zich onderscheidt van die in de Verenigde Staten. Volgens hem zit seksuele intimidatie voor een groot deel verankerd in de mentaliteit van de Curaçaoenaars. "De mannen vertonen een macho-gedrag dat in de Caribische en Latijns-Amerikaanse cultuur ingebakken zit. Mannen hebben de leiding over het gezin en daarmee een machtige positie. Dat maakt de problematiek van seksueel geweld ingewikkelder. Antilliaanse vrouwen zijn eraan gewend dat ze door mannen worden nageroepen of -gefloten. Hoewel ze er misschien niet van gediend zijn, accepteren ze het als een normale gang van zaken".

Seksuele intimidatie op de werkplek komt volgens Balborda dan ook veelvuldig voor op Curaçao. "Alleen is er niemand die er tegen ageert". Seksuele mishandeling wordt op Curaçao nog steeds gezien als een familieprobleem, een zaak tussen echtgenoten die onderling opgelost moet worden. "Je trouwt een man dus moet je er maar mee leren leven", is de opvatting van veel vrouwen volgens Balborda. "Meestal weet de omgeving niet wat er werkelijk gebeurt binnen de relatie. Vaak is er sprake van een *Dr Jeckyl en Mr Hyde*-situatie. De man gedraagt zich buitenshuis als een joviaal persoon en wordt door iedereen gewaardeerd, maar binnen de vier muren van de woning slaat zijn karakter om en terroriseert hij zijn eega. Wanneer de vrouw besluit naar buiten te komen met haar verhaal, gelooft niemand haar. 'Hij is tenslotte een aardige man, dus zij zal wel liegen'.

Uit een telefonisch onderzoek onder ongeveer 250 respondenten blijkt dat een op de acht Curaçaose vrouwen te maken heeft met seksueel of fysiek geweld. Balborda, die in Amerika zowel met daders als met slachtoffers werkt, is ervan overtuigd dat het werkelijke aantal veel hoger ligt. Zijn schatting is dat een op de zes of misschien zelfs een op de vier vrouwen slachtoffer is. Veel geënquêteerden zeiden iemand te kennen bij wie sprake was van seksueel geweld. Daarmee reflecteerden zij vermoedelijk hun eigen probleem op een ander.

Slechts 20 procent van de vrouwen doet aangifte van mishandeling. De redenen daarvoor zijn onder meer angst voor de gevolgen en de vrees dat de politie niets zal doen. In veel gevallen komt de politie niet opdagen of biedt geen hulp. Balborda herinnert zich het verhaal van een sociaal werkster bij de politie die gesprekken opving over hoe agenten hun eega's behandelen. Dat voorspelde weinig goeds voor hun optreden in soortgelijke situaties. Bovendien zijn de straffen voor seksueel geweld zo mager dat de politie niet de moeite neemt in te grijpen. Na een paar dagen is de dader toch weer op vrije voeten.

In Amerika wordt een dader in 90 procent van de gevallen na een melding meegenomen. In sommige gevallen worden beide partijen afgevoerd voor verhoor. Op Curaçao is dat een ondenkbare situatie. Er moeten eerst aantoonbare bewijzen zijn. Volgens Balborda is een aanpassing van de wet nodig om daadkrachtig op te kunnen treden. Zo moeten de bewijsmogelijkheden worden uitgebreid en straffen worden verzwaard. Nu zijn de verordelingen voor seksueel geweld licht. Balborda geeft het voorbeeld van een vrouw die haar man met een mes bewerkte en daarvoor slechts 68 dagen de cel in moest.

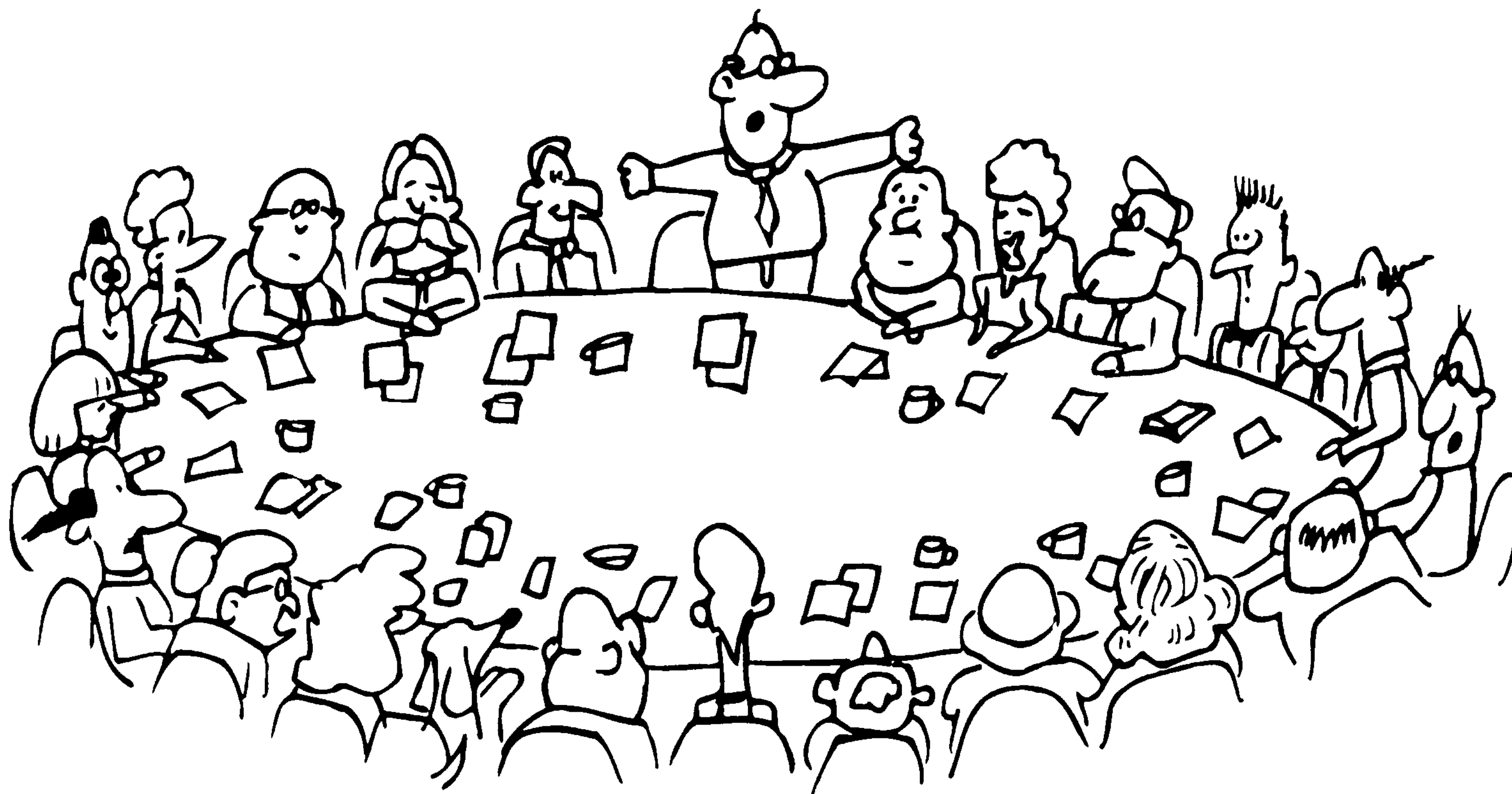
Veel slachtoffers doen volgens hem geen aangifte omdat de dader na het uitzitten van een korte straf weer naar huis terugkeert en de situatie alleen maar erger is geworden. "Wettelijke druk is nodig om de dader verantwoordelijk te stellen voor zijn handelingen en te confronteren met de gevolgen ervan".

Een aanpassing van de wet en een metaliteitsverandering van de bevolking zijn essentieel bij de aanpak van de problematiek van seksueel geweld. Die mentaliteitsverandering geldt ook ten aanzien van een therapie. "Mensen staan hier, in tegenstelling tot Amerikanen, sceptisch tegenover een behandeling door een psycholoog", oordeelt Balborda. "Het is de omgekeerde wereld. In Amerika loopt iedereen bij een psycholoog". Therapie heeft volgens hem de meeste kans van slagen als het als educatief verkocht wordt.

Balborda is enthousiast over de plannen die de SEDA heeft ontwikkeld voor een crisiscentrum. Hij overweegt terug te keren naar Curaçao en te helpen bij het opstarten van het opvanghuis. Het centrum moet een centrale plek worden waar alle slachtoffers van seksueel geweld behandeld worden. Balborda denkt aan een systeem waarbij zowel vrouwen als kinderen hulp krijgen. "Het is belangrijk dat bij de kinderen een andere mentaliteit ontstaat en zij beseffen dat de situatie die zij thuis hebben gezien niet normaal is".

Daarnaast spreekt Balborda op langere termijn over een speciaal politieteam dat kan worden uitgestuurd bij meldingen van seksueel geweld. Hij voorziet nog een lange weg die Curaçao moet afleggen. "Wat vrouwenrechten betreft loopt Curaçao ongeveer tien jaar achter bij Amerika. Maar ook daar is de ontwikkeling niet over een nacht ijs gegaan".

= door drs. Harald Linkels =

Hoewel het een belangrijke motivator is voor werknemers

Inspraak op de werkplaats is bij ons nog altijd een 'non-issue'

Het is vandaag de dag *common knowledge* dat het betrekken van de werknemers bij de besluitvorming in een bedrijf of organisatie een belangrijk instrument is om de motivatie en de betrokkenheid van die werknemers bij hun werk te vergroten. In de afgelopen jaren is er in de meeste ontwikkelde landen het nodige gedaan om te komen tot een zekere democratisering in bedrijven. Hieruit is vaak een wettelijke regeling voortgevloeid die de inspraak van werknemers op hun werkplek regelt, overigens met zeer wisselend succes.

Juist in landen waar een goede wettelijke regeling bestaat, blijken werknemers soms verrassend weinig interesse te tonen om ook inderdaad actief te participeren in de besluitvorming binnen hun bedrijf. Op de Nederlandse Antillen bestaat evenwel nog geen enkele regeling voor de inspraak van werknemers in bedrijven. Daarentegenover staat dat de invloed van het vakbondswezen in een groot aantal bedrijven en de overheid op met name Curaçao zo sterk is dat af en toe door sommigen spottend wordt gesproken over een vakbondsstaat. Men kan zich de vraag stellen of de invloed van vakbonden een tegenstrijdigheid vormt met de afwezigheid van een wettelijke regeling voor inspraak van werknemers in bedrijven of dat die invloed daar juist door wordt versterkt.

NON-ISSUE

Inspraak op de werkplek is op de Antilliaanse eilanden een zogenaamd *non-issue*. Er wordt door niemand over gesproken. En er is geen wettelijke regeling waar werknemers op zouden kunnen terugvallen als zij enige vorm van inspraak zouden willen afdwingen. De werkgevers op de Antillen staan bepaald niet te dringen om in hun eigen bedrijf inspraak van werknemers te regelen of te bevorderen. Blijkbaar wordt inspraak van werknemers als synoniem gezien voor inmenging van de werknemer in zaken waar hij niets mee te maken heeft. Tegelijkertijd dienen veel werkgevers terdege rekening te houden met de inmening van de bonden in hun bedrijfsvoering.

Voorbeelden van bedrijven die in hun bedrijfsvoering te maken hebben met een (zeer) sterke invloed van de vakbonden zijn onze nationale luchtvaartmaatschappij ALM, het Dok en de Kodela. Ook de overheid dient voor wat betreft haar arbeidsvoorwaarden beleid en dus financieel beleid rekening te houden met een sterke invloed van de vakbond. Door de niet altijd even redelijke opstelling van de vakbonden en de *impact* van vakbondsinmenging op de dagelijkse bedrijfsvoering in vele bedrijven is het dan misschien ook niet verwonderlijk dat werkgevers niet staan te dringen om naast de invloed van vakbonden ook nog plaats in te ruimen voor andere vormen van inspraak voor werknemers.

WOR

Hoewel in Nederland sinds het begin van deze eeuw hier en daar reeds werd geëxperimenteerd met de inspraak van werknemers in bedrijven werd in 1950 middels de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) een eerste aanzet gegeven tot het wettelijk regelen van de inspraak van werknemers in hun bedrijf. De ondernemingsraad moest op basis van deze wettelijke regeling gaan dienen als een overlegorgaan voor de werknemers en de directie van het bedrijf. Dit overlegorgaan moest het algemeen belang van de onderneming dienen. Het was dus niet zo dat de WOR in de eerste plaats werd ingevoerd ter verdediging van de belangen van de werknemers. Zij diende eerder het algemeen belang van het bedrijf.

Deze eerste WOR legde het hoofd van een onderneming met 25 of meer personeelsleden de verplichting op om een ondernemingsraad op te richten, waarvan de voorzitter echter de ondernemer zelf mocht zijn. In 1971 trad een nieuwe en uitgebreidere WOR in werking. Deze nieuwe WOR regelde meer als de WOR uit 1950 deed. Daar waar de WOR 1950 nog een vrij optimistisch en vrijblijvend uitgangspunt had, werd in de WOR van 1971 een aantal zaken meer expliciet geregeld. De twee voornaamste functies van de WOR 1970 waren een wettelijke regeling voor gezamenlijk overleg in de bedrijven én de behartiging van de belangen van de werknemers in de organisatie. Zaken die in de WOR geregeld werden, waren:

- De ondernemer moest de ondernemingsraad (OR) goedkeuring vragen voor beslissingen op personeelsgebied (zoals pensioenregelingen, beoordelingssystemen etc.
- De OR moest geraadpleegd worden bij belangrijke beleidsbeslissingen;
- de leden van de OR mochten eigen bijeenkomsten gaan beleggen en eigenhandig externe adviseurs uitnodigen;
- de leden van de OR zouden van dan af bescherming genieten tegen ontslag door de werkgever.

In 1971 werd in Nederland overigens nog een wet ingevoerd die van invloed was op de inspraak van werknemers in hún bedrijf namelijk de Structuurwet uit 1971. De Structuurwet verplichtte bedrijven met meer dan honderd man personeel of meer dan tien miljoen kapitaal om een raad van commissarissen in te stellen. Dezelfde wet regelde de bevoegdheden en de samenstelling van de raden van commissarissen. De OR kreeg daarbij de bevoegdheid om kandidaten aan te wijzen voor de raad van commissarissen en op die wijze een verdere controle op het beleid van de ondernemer. In 1979 werd de WOR 1971 opnieuw aangepast.

Belangrijkste wijzingen waren de bepalingen dat de OR geheel uit gekozen leden moest gaan bestaan, en dat er minimaal zes keer per jaar een vergadering met de directie moest plaatsvinden. Ondanks de vrij vergaande regeling in Nederland van de inspraak van werknemers in hun bedrijf middels de WOR is het succes van het functioneren van de OR sterk wisselend van bedrijf tot bedrijf. De wet op de ondernemingsraden, zoals deze in Nederland bestaat, is maar één van de manieren waarop medezeggenschap in bedrijven geregeld kan zijn. Andere manieren van een regeling voor inspraak van werknemers zijn werknemersvertegenwoordigers in de raad van commissarissen, arbeidsraden, vakbondsvertegenwoordiging en de wettelijke verplichting tot informatievoorziening. Bij werknemersvertegenwoordigers in de raad van commissarissen bestaat een wettelijke regeling voor het aantal commissarissen in de raad van commissarissen dat door de werknemers benoemd mag worden. Deze vorm van inspraak komt bijvoorbeeld voor in Duitsland.

ARBEIDERSRAAD

In het voormalige Joegoslavië werd vergaande inspraak van werknemers geregeld middels de zogenaamde Arbeidersraad welke voorzag in een soort zelfbestuur van bedrijven door haar werknemers. Vakbondsvertegenwoordiging komt ongeveer overeen met hetgeen wij op de Nederlandse Antillen kennen. Middels het installeren van *shop stewards* tracht de vakbond invloed uit te oefenen op de gang van zaken binnen het bedrijf. Bij vakbondsvertegenwoordiging als instrument voor medezeggenschap is er vaak een verdergaande wettelijke regeling die de invloed van de bonden regelt dan dat op de Antillen het geval is. In een aantal landen is medezeggenschap van werknemers geregeld middels een verplichting tot informatievoorziening welke de ondernemer verplicht om periodiek bepaalde informatie te verschaffen aan de werknemers omtrent het reilen en zeilen van de organisatie, beleidsbeslissingen, bedrijfsresultaten en dergelijke.

Hoe wenselijk is het nu om te komen tot een wettelijke regeling van inspraak van werknemers op de Nederlandse Antillen? Gezien de eenzijdige invloed van de vakbonden binnen vele bedrijven op de Antillen zou het erg wenselijk zijn dat er een wettelijke regeling komt die inspraak van werknemers op een andere manier dan via de vakbonden bewerkstelligt. Men mag niet uit het oog verliezen dat elke vakbond behalve de behartiging van de belangen van de werknemers ook haar eigen doelen nastreeft die niets uit hebben te staan met de belangen van de bedrijven én ook niet van de werknemers die men vertegenwoordigt. Die vakbondsbelangen kunnen betrekking hebben op de groei in aantal leden, status, politieke invloed en dergelijke. Zo kan het geschieden dat een vakbond eenzijdige nadruk legt op aanwenden van financiële ruimte binnen een bedrijf voor de verbetering van de arbeidsvoorwaarden, terwijl het algemeen belang van het bedrijf eerder gebaat zou zijn bij het opbouwen van een grotere financiële reserve.

Door velen zal nu worden betuigd dat de werknemers op de Antillen niet 'klaar' zijn voor een participatie in de besluitvorming, en dat het daarom niet zinnig is om te komen tot een wettelijke regeling. Ten dele is deze gedachtengang terecht. Immers, het vereist het nodige aan kennis en vaardigheden van werknemers om te kunnen participeren in besluitvorming en het is een legitieme vraag of de medewerkers beschikken over deze kennis en vaardigheden. We moeten hierbij denken aan het vermogen om financiële stukken en beleidsstukken te lezen, het beschikken over communicatieve vaardigheden en vergadertechnieken. Het is bij voorbeeld in Nederland gebleken dat het succes van de ondernemingsraad staat of valt met de kwaliteiten die de leden van de ondernemingsraden met zich meebrengen. Leden van inspraakorganen moeten terdege worden voorbereid om hun taak door bij voorbeeld het volgen van trainingen om de benodige vaardigheden op te doen. Anderzijds mag men er niet zonder meer van uitgaan dat er geen werknemers op de Antillen voorhanden zijn die wel degelijk voldoende vaardigheden hebben om succesvol te kunnen participeren in een inspraakorgaan. In eerste instantie kan gedacht worden aan medewerkers die een management opleiding hebben voltooid waarin aandacht is besteed aan het fenomeen inspraak en waarin ook de benodigde vaardigheden zijn aangeleerd. Daarnaast kan men denken aan medewerkers die in het buitenland werkzaam zijn geweest en daar ervaring hebben opgedaan met medezeggenschap in bedrijven.

TRAININGEN

Het zijn de bedrijven zelf die het voortouw zouden moeten nemen om hun werknemers trainingen aan te bieden in gesprekstechnieken, vergadertechnieken en dergelijke. Ook in de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden zullen werknemers daar namelijk gebruik van kunnen maken, en zal dit de produktiviteit van werknemers doen toenemen. Net als bij bijna alles geldt dat alle begin moeilijk is en dat men in het stellen van doelen bescheiden dient te zijn. Een eerste aanzet die door individuele leidinggevenden in bedrijven gedaan kan worden, is het vertrouwd maken van de onder hen vallende ondergeschikten met inspraak in het werk door het starten van een regelmatig werkoverleg. Hiervoor is geen wettelijke regeling vereist, en welhaast geen enkele werkgever zal er bezwaar tegen hebben dat zijn leidinggevenden periodiek overleg voeren met de eigen medewerkers om te komen tot een betere uitvoering van de werkzaamheden binnen de afdeling. Hooguit vereist dit van de leidinggevende dat deze zich verdiept in wat er zoal bij werkoverleg komt kijken en hoe een werkoverleg opgezet kan worden.

Het is aan de overheid o[m] het voortouw te nemen o[m] werkgevers voor te licht[en] over de voordelen d[ie] inspraak van werkneme[rs] binnen bedrijven k[an] hebben voor de kwaliteit va[n] de bedrijfsvoering. De ove[r]heid kan hierbij steunen [met] de kennis die over deze mat[e]rie aanwezig is bij een inste[l]ling als de UNA. Daarnaa[st] is het aan de overheid o[m] een maatschappelijke di[s]cussie op te starten over [de] wenselijkheid van een wett[e]lijke inspraakregeli[ng] binnen onze bedrijven. We[l]licht zouden één of meerde[re] politieke partijen dit onde[r]werp op kunnen nemen i[n] hun partijprogramma. Bij [de] werkgevers vereist het waa[r]schijnlijk ee[n] gedachten*switch* om zich [te] gaan realiseren dat a[an] inspraak voor werkneme[rs] niet slechts nadelen kleve[n] maar dat er ook een gro[ot] aantal voordelen aan ve[r]bonden zijn.

Eerder werd al genoem[d] dat inspraak een belangrij[ke] motivator voor werkneme[rs] kan zijn. Daarnaast voele[n] medewerkers zich meer be[t]rokken bij de bedrijfsvoerin[g] in hun bedrijf. Maar er [is] meer. Het is in Nederla[nd] gebleken dat het niet zeld[en] voorkomt dat de ondern[e]mingsraad een ander stan[d]punt inneemt over bepaal[de] zaken als de vakbond die [de] werknemers vertegenwo[or]digt. In die zin kan ee[n] ondernemingsraad een ste[un] betekenen voor de direct[ie] van een bedrijf. Daarnaa[st] kan de ondernemingsraad fu[n]geren als een 'denktank' vo[or] de directie van een bedrij[f].

Als laatste is het belangrij[k] om te beseffen dat he[t] regelen van inspraak binne[n] bedrijven juist tot gevolg ka[n] hebben dat de werkneme[rs] minder de behoefte voele[n] om zich middels een va[k]bond te verenigen. Imme[rs] men heeft al een zekere ma[te] van inspraak op de gang va[n] zaken in de eigen onderne[]ming, en zal minder genei[gd] zijn zich middels een va[k]bond te verenigingen en [] een vuist te maken tegen [de] werkgever.

Amigoe: een bijzondere krant

vervolg van pag. 1

onderwijs, een belemmering vormt voor een authentieke culturele ontwikkeling van onze bevolking. Het is een stelling waar ik persoonlijk niet in geloof. Immers 300 jaar culturele beïnvloeding vanuit Nederland en een dagelijkse culturele infiltratie vanuit het Spaanstalige Venezuela via radio en televisie, hebben niet belet dat wij een geheel eigen cultuur hebben ontwikkeld. Een cultuur die is gegrondvest op een heterogene, meertalige gemeenschap. Waar Europa, Afrika, Latijns Amerika en het Caribisch gebied elkaar ontmoeten. Waar tradities uit oude, gevestigde culturen samenkomen met sprankelende expressies van onze nieuwe wereld.

Onze grote schrijvers zoals Cola Debrot, Boeli van Leeuwen, Tip Marugg en Frank Martinus, hebben zich in hun beste werken bediend van de Nederlandse taal en doen dat nog. 'Het is een instrument dat ik mij niet laat afpakken', zei Martinus nog onlangs in een interview in het Nederlandse weekblad 'Vrij Nederland' over die taal. En dat is de man die aan het hoofd staat van het Instituto Linguístiko Antiyano, het officiële talenbureau van de Nederlandse Antillen.

Het Nederlands waarvan deze auteurs zich bedienen is geënt op een Curaçao[se] cultuur, ik zeg bewust ge[en] Caribische cultuur, want o[ok] daar geloof ik niet in, omd[at] daar teveel diversiteit [in] schuilt. Het bezit daardo[or] een klankkleur en ee[n] dimensie die verschilt va[n] die van het Nederlands va[n] de kille Nederlandse polder[s] van het prozaïscher Vlaa[n]derenland of van het deftig[e] en afgemeten Surinaam[s] Nederlands.

Waar anders dan op o[ns] dushi Kòrsou kan 'de morg[en] aanloeien' zoals in dat pra[ch]tige boek van Tip Marug[g]. Toch niet in het druiler[ig] land achter de dijken? [] welke Nederlandse schijv[er] kan met dezelfde mix va[n] vlijmscherp sarcasme en ch[ar]mante humor, Van Leeuw[en] evenaren in het noteren va[n] de tekortkomingen van ee[n] kleine samenleving, zoals hi[j] dat doet in zijn 'Geniale ana[r]chie'.

Doordat zij zich van d[e] Nederlandse taal hebbe[n] bediend, zijn hun werke[n] bovendien bekend geworde[n] buiten onze landsgrenzen, waardoor ook aan andere[n] dan alleen onze eilandbewo[]ners een blik wordt gegun[d] op onze geaardheid en o[ns] dagelijks doen en laten.

Wij van de Amigoe, late[n] ons hierdoor inspireren. He[t] lang niet altijd foutloos Neder[]lands waarvan wij o[ns] bedienen, is en blijft voor[]lopig ons instrument waar[]mee wij met onze lezers com[]municeren. En zolang da[t] kan op het door o[ns] gewenste niveau en on[ze] lezers hierop positief r[ea]geren, als blijk dat ons w[erk] wordt gewaardeerd, zul[len] wij dat blijven doen. De 'h[ei]lige band' die aan het eind van de vorige eeuw gesmeed werd mag dan wat minder heilig zijn geworden, een vri[]end van 'nos dushi Kòrsou' en van alle andere eilanden die toen nog onder dezelfde naam bij elkaar waren, zullen wij altijd proberen te blijven.

Nieuw boek over massa-moordenaar van Londen

Jack the Ripper was een seksist

Engeland spreekt nog slechts over één ding", schreef de beroemde journalist W.T. Stead op 1 oktober 1888 in zijn *Pall Mall Gazette*; en dat éne was het personage dat de geschiedenis in zou gaan als 'Jack the Ripper'. Door deze geheimzinnige *serial killer* werden tussen 31 augustus en 9 november 1888, "de herfst van angst", in Whitechapel, een buurt in het Londense East-End, vijf vrouwen op gruwelijke wijze vermoord. Grijze mist, glimpjes gaslamp en het gedempte geluid van gehaaste voetstappen in duistere stegen, terwijl een bleek mager meisje angstig om zich heen tuurt - dit soort beelden verschijnt voortdurend op het netvlies bij lezing van *City of Dreadful Delight*, een sfeervolle analyse van het sociale klimaat in Londen aan het einde van de vorige eeuw. Dat je steeds verwacht dat in het volgende hoofdstuk van dit boek te lezen hoe Sherlock Holmes (wiens eerste avontuur een jaar vóór de moorden werd gepubliceerd) het mysterie volgens de wetten der logica ontrafelt, zegt veel over hoe het laat-negentiende-eeuwse Londen als beeldverhaal in onze geest is opgeslagen.

In werkelijkheid werd de identiteit van de Ripper nooit achterhaald en hoe spannend ze het ook maakt, Walkowitz heeft niet de bedoeling dat raadsel na een eeuw van professionele, amateur- en zelfs spiritistische naspeuringen alsnog op te lossen. Jack the Ripper is voor de cultuurhistorica een *case* waaraan ze kan laten zien dat sociale conflicten (zoals die tussen aristocratie, burgerij, proletariaat en lompenproletariaat, en die tussen mannen en vrouwen en tussen immigranten en gevestigde Londenaren) zich niet alleen afspeelden op het schouwtoneel van de grote stad, maar ook de toegang tot die openbare ruimte als inzet hadden. Ook al omdat toegang tot de straat een metafoor is voor de toegang tot de politieke macht. "Zijn of haar plaats kennen", moest in Victoriaans Engeland letterlijk worden genomen, en een van de ontwikkelingen die het *fin-de-siècle* voor velen zo'n bedreigend aanzien gaven, was dat men zijn plaats steeds minder leek te kennen. Zo werd vooral de strikte scheiding tussen het chique Londense West-End en de duistere 'achterbuurten' van East-End in toenemende mate aangetast. De opkomende arbeidersbeweging penetreerde met zijn demonstratieve optochten diep in West-End, een wijk die voor de deelnemers individueel welhaast onbetreedbaar was.

BLANKE MOEDERLAND

Walkowitz aarzelt niet de symboliek van de Londense geografie in verband te brengen met het racisme van het Britse imperium: in het 'verre' oosten de uitgebluste 'primitieve' koloniën, in het westen het 'beschaafde' blanke moederland waarheen de winsten vloeien. Net als in Elaine Showalters in 1990 verschenen studie *Sexual Anarchy. Gender and Culture at the Fin de Siècle* speelt de symbolische dichotomie in *City of Dreadful Delight* een grote rol: er was een strijd tussen een 'bewust' versus een 'onderbewust' bestaan. Er is een nette wereld (*high life* in West-End), die wordt bedreigd door een invasie uit de 'onderwereld' (*low life* in East-End). De nieuwe wetenschappelijke gedachte dat mensen donkere kanten hebben en dat zich achter een façade van beschaving en goedheid een beest kan schuilhouden, beïnvloedde ook de jacht op de Ripper. Hij zou, zo luidde een veelgehoorde theorie, best een keurige West-Ender kunnen zijn, die 's nachts volledig van gedaante veranderde, zoals dr. Jekyll een mr. Hyde kon worden (Stevensons roman verscheen in 1886). Eenzelfde dubbelrol speelde ook de wijk Whitechapel, waar de vermoorde vrouwen domicilie hadden. Het was een ietwat louche, arme en dichtbevolkte buurt, met veel werklozen, losse arbeiders, immigranten, prostituées, muziektenten, cafés en goedkope logementen. In de ogen van de gezeten burgerij was het een even opwindend als gevaarlijk oord. Vanouds betraden mannen uit die kringen dit soort buurten, waarin zij van hun leven niet zouden wonen of werken, bij wijze van voyeuristisch of anderssoortig vermaak. Aan het eind van de eeuw waren zij echter niet langer de enige bezoekers. Als gevolg van het opkomend sociaal gevoel onder de burgerij deed ook een legertje sociale wetenschappers en filantropen zijn intocht. Nieuw was daarbij de entree van vrouwen uit gegoede milieus - als verpleegsters, onderwijzeressen, bekeersters en aktievoersters. Vooral de feministische akties omstreeks 1870, tegen de reglementering van de prostitutie, ondermijnden de opgelegde segregatie van enerzijds dames uit de hogere standen voor wie de straat nagenoeg taboe was zonder begeleiding, en anderzijds werkende of zwervende arme vrouwen. Dames die geacht werden van zoiets als prostitutie niet op de hoogte te zijn, begaven zich nu in *unspeakable* buurten, formuleerden hardop welke handelingen er te pas kwamen aan de 'instrumentele verkrachting' zoals zij het geneeskundig onderzoek van overheidswege op geslachtsziekte betitelden, en leerden persoonlijk vrouwen 'uit het leven' kennen. Het aantal *upper* en *middle class ladies* dat tijdens de Ripperjaren de achterbuurten introk, wordt door Walkowitz geschat op zo'n twintigduizend betaalde krachten en een half miljoen vrijwilligsters: zij ontfermden zich over daklozen, zieken en andere hulpbehoevenden en gaven aldus ook hun eigen leven nieuwe inhoud. Vrouwen uit de lagere klassen creëerden eveneens mogelijkheden om zich met het openbare leven te bemoeien: in de *Hallelujah Lasses* bijvoorbeeld, de vrouwen van het Leger des Heils, ziet Walkowitz een onmiskenbaar emancipatiestreven. Vrouwen eisten steeds duidelijker toegang tot het openbare domein, ook simpelweg om bijvoorbeeld te kunnen 'winkelen', een opkomende vorm van consumptie en vertier. Ze drongen bovendien een bij uitstek mannelijk heiligdom binnen, de leeszaal van het British Museum, waar overigens ook na de komst van de damesleestafels aan Eleanor Marx op grond van haar sekse nog steeds het recht werd ontzegd de *Kama Soetra* in te zien.

VERLANGENS

Terwijl in deze tijd enerzijds zogenaamde *Men and Women's Clubs* ontstonden, gemengde clubs waar progressieve intellectuelen en wereldhervormers maatschappelijke problemen bediscussieerden, werden vrouwen die de vrijheid namen zich ongechapperoneerd op straat te begeven, juist in deftige buurten als West-End en de City vaak lastiggevallen door mannen. Het is in dat klimaat van onzekerheden, eisen, verlangens en strijd dat Walkowitz de mythevorming rond de Rippers plaatst. De door de *penny*-pers in deze tijd uitgegroeid tot een massamedium, verspreide feiten en verzinsels joegen vrouwen uit alle sociale lagen de stuipen op het lijf, ook al doordat de moorden gretig als intimidatiemiddel werden gehanteerd. Zelfs kleine jongetjes riepen op straat meisjes toe dat ze hen zouden 'ripperen'. In *working-class* gezinnnen kwam het voor dat mannen hun vrouwen dreigden: 'Ik zal je Whitechapellen'.

Aan de hand van de toenmalige theorieën en fantasieën omtrent The Ripper ontvouwt zich in *City of Dreadful Delight* een kaleidoscopisch panorama. In de eerste plaats was er het thema van de schuld: de vermoorde vrouwen hadden allemaal wel eens met losse seksuele contacten hun kostje voor de dag verdiend en hun dood werd door sommigen geïnterpreteerd als straf voor de zonde. Die visie won aan invloed toen bekend werd dat The Ripper (die deze betiteling overigens dankt aan een met die naam ondertekende brief waarin de volgende moord werd voorspeld) uit de lichamen van zijn slachtoffers met grote precisie die geslachtsorganen wegsneed.

Aanvankelijk leidde dat tot de gedachte dat de moordenaar een in de buurt woonachtige slager was; lag er niet bij het abattoir vlakbij en wees het feit dat iemand in zo'n overbevolkt stadsdeel kon moorden niet op een onopvallende dader? Vervolgens kwam het tot de suggestie dat de moordenaar moest worden gezocht onder de Oosteuropese joden die zich, gevlucht voor progroms, massaal in Whitechapel hadden gevestigd. Het beeld van een rituele slachting door een fanatiek-religieuze jood gaf aanleiding tot een golf van antisemitisme en tot grove intimidatiepraktijken tegen de nieuwkomers. Langzaamaan verschoven de verdenkingen echter van East-End naar West-End.

Was vandaar de buurt per metro niet makkelijk toegankelijk en even snel te verlaten? En lag er bovendien niet een ziekenhuis vlakbij? De anatomische kennis die de moordenaar moest hebben, en zijn vaste hand van snijden, gaven grond aan het gerucht dat tot vandaag de dag dominant is: dat de Ripper een dokter moest zijn, of misschien een *mad scientist* die experimenteer-materialen behoefde. Het 'raadsel vrouw' was immers onder wetenschappers toentertijd een populair vraagstuk en zij verklaarden als 'wezen' gaarne uit de door de Ripper verwijderde lichaamsdelen.

Werkende vrouwen in Victoriaans Londen: belichaming van armoede, emancipatiestreven en een maatschappelijk taboe.

Dat de gedachte aan een *upper-class* schuldige aansloeg, was niet in de laatste plaats te danken aan de journalistieke inspanningen van genoemde W.T. Stead. Hij had zich in voorgaande jaren sterk gemaakt voor het feministisch protest tegen de prostitutiewetgeving en had die campagne zelfs persoonlijk ter hand genomen met sensationele publikaties over een *Maiden Tribute* riepen een enorme volkswoede op tegen de parasitaire rijkaards die volgens Steads bronnen voor luttele ponden jonge onschuldige 'dochters van het volk' opkochten. In dat klimaat kon een Ripper-profiel ontstaan, dat een mengeling was van de *Mad Doctor* en de *Aristocratic Libertine*, de verdorven vrijbuiter gemodelleerd naar markies De Sade die de gezonde arbeidersjeugd - en niet alleen de meisjes - ten eigen gerieve misbruikte.

Zo werd, betoogt Walkowitz, de sociale paniek over veranderingen in de hiërargische orde der seksen en klassen via Jack the Ripper omgezet in seksuele angst. Voor vrouwen was die herdefinitie niet voordelig. The Ripper miste zijn disciplinerende uitwerking niet. Het feministisch streven gleed mede door Steads dubbelzinnige steun langzaam af naar een algehele *Social-Purity* beweging een accentverschuiving die vrouwen duur is komen te staan. Walkowitz beschrijft hoe arbeidersbeweging, christelijke hervormers en kleine burgerij elkaar wisten te vinden in hun afkeer van de decadente adel. Deze brede coalitie beoogde vrouwen te beschermen tegen de vrouwenhandel en tegen de gevaren van alle niet op huwelijkse voortplanting gerichte seks. Dat gebeurde onder meer door te schrijven dat in een 'fatsoenlijke' rolverdeling mannen de kost verdienen zodat ('hun') vrouwen zich niet buitenshuis hoeven te begeven. Jack the Ripper werd in die lezing een excessieve vorm van een risico dat vrouwen-alleen-op straat zouden lopen. In de vakbondspolitiek (die immers juist de lagen van de arbeidersklasse representeerde die zich wilden distantiëren van het lompenproletariaat), kregen zaken als het gezinsloon en een verbod op nachtarbeid door vrouwen een centrale plaats. Kortom: in plaats van dat burgervrouwen zich voortaan net als hun werkende seksegenoten vrij over straat konden begeven, werden nu ook arbeidersvrouwen geacht hun leven binnenshuis te slijten. De feministen zelf waren aan deze uitkomst overigens niet geheel onschuldig: ook zij benadrukten de gevaren van seks, zij het dat hun remedie niet het opsluiten van vrouwen was, maar mannelijke zelfbeheersing. Een concreet politiek feit waarin het effect van de nieuwe coalitie zichbaar is, was de Criminal Law Amendment Act van 1885 die niet alleen de *age of consent* van meisjes omhoog bracht van dertien naar zestien jaar (een klassieke feministische eis), maar in één moeite door ook de politie meer bevoegdheden gaf om prostituées op te pakken (precies dus waartegen het feministisch streven gericht was geweest) en bovendien *inde-*

vervolg op pag. 9

The Client van John Grisham

Goed in zijn genre maar niet overtuigend

Het succes van John Grisham's eerste grote thriller, *The Firm* (1991) heeft hem meteen de status bezorgd van topauteur. En terecht. Het knap geschreven verhaal overtuigt van begin tot eind. Ook al groeit de hoofdpersoon, Mitch McDeere, al snel uit tot een wat onwaarschijnlijke David, die de super-georganiseerde maffia feilloos te slim af is, bijgestaan door twee dames, die zich ook al ontpoppen als onverschrokken en geniale medestanders, de spanning die Grisham opbouwt maakt dat je het boek haast niet kunt neerleggen voor het uit is.

Met de opvolger, *The Pelican Brief* (1992), werd die status gehandhaafd: het verhaal is niet zo spectaculair, maar de spanning is er niet minder om.

Een van Grisham's sterkste punten is de vanzelfsprekendheid waarmee hij de bezigheden van advocaten, de FBI en de maffia van binnenuit beschrijft, geen moment twijfel je aan het waarheidsgehalte. Tot echte karakterontwikkeling komt het echter niet.

Datzelfde geldt voor *The Client*, Grisham's derde bestseller, die onlangs in paperback verscheen. Ook hier weer vele FBI-kopstukken, rechters en maffia-bonzen; door de zwart-wit presentatie weet je in ieder geval meteen wat je aan ze hebt; het zijn of goedwillende helden of incompetente geldwolven.

Het begin is direct heel beklemmend: een elfjarig jongetje probeert de zelfmoord van een advocaat te voorkomen en hoort daarbij een geheim. De rest van het boek draait om de vraag: vertelt-ie het of vertelt-ie het niet? Helaas is dat meteen een van de twee zwakke kanten van *The Client*. De lezer voelt op zijn klompen aan dat hij pas aan het eind van het boek het antwoord op die vraag krijgt, wat niet erg is als de jacht daartussenin spannend genoeg is. Maar dat is hij niet, er is nauwelijks sprake van enige handeling, en de nadruk ligt heel sterk op de juridische spitsvondigheden van de diverse partijen.

Het tweede zwakke aspect is de hoofdpersoon. Dit elfjarig jongetje kan geen moment overtuigen als elfjarig jongetje. Weliswaar horen we al meteen aan het begin dat hij zeer *streetwise* zou zijn, en laat Grisham hem af en toe in huilen uitbarsten als om ons aan zijn leeftijd te herinneren, maar verder praat en handelt deze Mark voortdurend als een zeer gewiekste volwassene.

Laat het duidelijk zijn dat *The Client* in zijn genre (de juridische thriller) een van de betere produkten is. Tegelijkertijd mogen we hopen dat 1994 ons een nieuwe John Grisham brengt waarmee hij weer op het hoge niveau van *The Firm* terugkeert.

John Grisham: The Client
Dell Publishing: NA...
ISBN: 0 440 29...

Verhalen

DE eerste verhaaltjes voor de nieuwe wedstrijd zijn al binnen. Ja, Sue-Ann en Christoffer, toen jullie verhaaltjes in november bij de Kinderkrant bezorgd werden, was de krant van 20 november al gedrukt. Dus moest ik hem bewaren tot de eerstvolgende keer. En dat is vandaag. Wat een leuke verhalen. Hebben jullie dat echt zelf allemaal verzonnen?

(Dit is een omgekeerd sprookje, meer om te lachen)

Ik heet stofdoekje, zo ben ik genoemd door mijn stiefzusjes omdat ik zo graag rommel opruim en schoonmaak. Vind je dat ik er vies uitzie? Ja, roetvegen op m'n gezicht en rooie werkhanden? Dat heb je als je steeds in het huishouden bezig bent. Mijn moeder en stiefzusjes zeiden ook altijd: Ga eens rustig zitten, stofdoekje. Wij doen vandaag de afwas wel. Ja kom zeg, dat laat ik me niet afpakken, dacht ik. Nee hoor lekker afwassen, de keukenvloer schrobben, de pedaalemmer uitstoppen en de boel nog even wegstrijken.

Ze wilden ook dat ik mooie jurken aantrok, maar daar houd ik helemaal niet van. Nee, afgedragen versleten kleren en oude schoenen die lekker zitten, daar voel ik me fijn in. En ik was dol op mijn duiven. Die waren tam en kwammen zo binnenvliegen... en als ze wel eens een poepje op de keukenvloer lieten vallen ruimde ik dat meteen weer op. Soms had ik zo'n zin in schoonmaken, dat ik de vloer vol krantesnippers gooide, nog een paar flessen kapot sloeg en dan alles lekker kon opvegen. Mmmm!

Op een dag was er een groot bal in de stad. Mijn zusjes waren al dagen bezig met jurken passen en make-up spulletjes kopen. De hele dag zeurden ze aan m'n kop: Stofdoekje, je moet mee. Wij zullen je haar opsteken, wij zullen je aankleden. En moeder zei: Je mag mijn mooiste ketting. Maar ik wilde er niet van horen. Ik heb me verstopt bij het grootvuil in de tuin totdat ze allemaal weg waren.

O, en wat me toen overkwam. Verschrikkelijk. Komt me daar een toverfee om de hoek, die me aanraakte... en opeens heb ik toch een baljurk aan. Zo'n eng glimmend ding met een rok en daaronder wel twintig petticoats. Je weet wel, zo'n vreselijke japon die ze bij ballroom danswedstrijden altijd aan hebben. Wat voelde ik me voor de joker staan! Maar voor ik het wist... veranderde een rotte pompoen uit de vuilnisbak in een koets en vier witte muizen veranderden in paarden. En ik werd meegesleurd. Weet je waar naar toe? Ja, naar het paleis. De koets stopte voor het paleis en toen ik de balzaal binnenliep zag ik de prins op me afkomen. Ook dat nog, dacht ik.

Ja hoor, ik was de klos. De hele avond wou hij met mij dansen, terwijl ik liever in een hoekje was gaan zitten... Nee eigenlijk had ik, het liefst alle asbakjes geleegd en de vuile glazen achtergebracht. Maar ik kwam niet meer van hem af. Tot twaalf uur ledigde het glas hief om op zijn verjaardag te proosten. Toen rukte ik me los en vluchtte weg, de trappen af. In die haast, verloor ik één van die stomme schoenen met zo'n onwijs hoge hak. Weg, weg van die engerd, dacht ik! Pff, ik ben van hem af!

Maar de prins, ook niet achterlijk, raapte mijn schoen op en weet je wat hij de dag daarna deed? Hij ging alle huizen langs en liet alle dames dat schoentje passen! Wat een doordouwer, he? Tja, en zo heeft hij mij toch gevonden en toen heeft hij mij meteen ten huwelijk gevraagd. Mijn moeder en stiefzusjes waren zo blij. Ik eerst niet zo. En weet je waarom ik ja zei? Eh... bij nader inzien vond ik hem toch aardig en hij zei me: Stofdoekje, mijn paleis is ontzettend smerig. Handig van hem want ik spitste meteen mijn oren. Ja, ging hij door, het is zo duur tegenwoordig om bedienden te hebben, dat het nergens echt schoon is.

De ramen moeten nodig gezeemd, er zit spinrag in de hoeken van de kamer, er liggen vlokken stof onder de bedden. Hij ging nog wat door maar ik omhelsde hem al en riep: Ja, ik wil!

We trouwden, we hielden een groot feest. Er was een heerlijk grote afwas en nu hebben we ons eerste babietje al, dat verrukkelijke poepluiers maakt. Het kleine prinsesje heet Prikdoorntje. Maar dat is een ander verhaal. Einde.

Geschreven door:

SUE-ANN MAMBRE
THALIAWEG 3
Curaçao (12 jaar)

IN 1492 leefde er een misdadiger. Hij heette: "Koen Pompoen. Hij pleegde geen moord, maar stal veel. Op een zonnige dag in mei liep hij door de stad en kwam langs een autozaak, waar hij een auto zag staan met de sleutels in het stopcontact. Hij haalde zijn zakmes tevoorschijn en... liep naar de auto. Met zijn zakmes peuterde hij het slot open en reed weg, maar het alarm ging aan. Hij reed met de politie achter hem aan tot hij bij de St. Annabaai kwam.

De pontonbrug was er toen nog niet. De politie dacht dat ze hem hadden, maar Koen was niet voor één gat te vangen.

Hij nam een aanloop en sprong over de St. Annabaai. Hij werd steeds brutaler, en op een nacht toen het regende liep hij naar Fort Nassau om daar te schuilen. Het woei hevig en het was mistig. Toen zag hij een voorbijganger en wilde die beroven maar wist niet hoe. [illegible] Hij nam zijn zakmes [illegible] naar achter. Ging hij de man van achteren aanvallen? Hij nam de vlakke kant van zijn zakmes, en deed alsof het een pistool was en zei: "Je geld of je leven". Hij kreeg het geld, maar merkte later dat het de Burgemeester was. Deze liet de volgende dag aanplakbiljetten maken, omdat hij zijn stem herkent had. Het aanplakbiljet duidde aan:

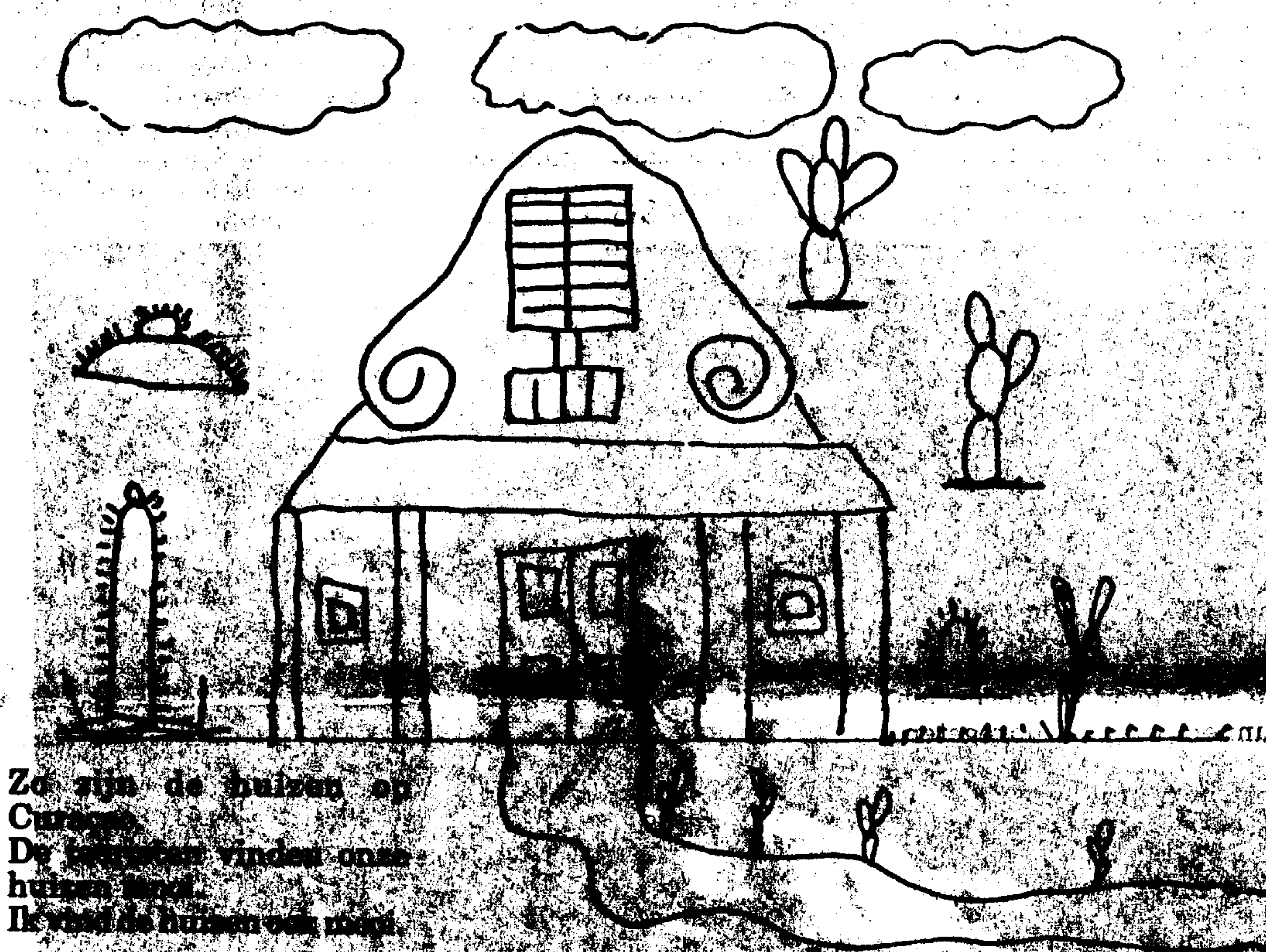
Toen Koen dit zag nam hij de benen. Hij nam de boot naar Maracaibo in Venezuela maar ook hier wisten ze van hem af. Koen wist dit niet en ook hier ging hij stelen. Maar het zat hem niet glad. Toen hij Tropical wilde overvallen greep de politie hem.

Toen hij in de gevangenis kwam dreigde hij dat als ze hem niet vrij zouden laten dat hij zelfmoord zou plegen. Helaas lieten ze hem niet vrij en pleegde hij inderdaad zelfmoord. Dit had de politie niet verwacht. En twee dagen later lag hij in zijn kistje.

CHRISTOPHER ESSER
Kaya Samuel 89
(11 jaar)

Uit de schoolkrant

IK HEB weer een mooie schoolkrant (met een hele moeilijke naam) van het Colegio Chaya Willems gekregen: De Kodikochawi. Hé! Ineens ontdek ik, dat de naam toch niet zo moeilijk is, want hij bestaat uit de eerste letters van **Korant di kolegio Chaya Willems**. Leuk, he! Hieronder zien jullie, wat een van de leerlingen getekend en geschreven heeft:

Zo zijn de huizen op Curaçao.
De toeristen vinden onze huizen mooi.
Ik vind de huizen ook mooi.

RAISHELINE
TOPPENBERG

De hele krant gaat over toeristen. Lees maar eens, wat Nikola Brewer geschreven heeft:

IK BEN EEN PILOOT

Ik bestuur een vliegtuig. Ik breng alle toeristen, die het willen, op ons mooie Curaçao. Ze gaan naar al de mooie landhuizen en ook naar de baaien, hotels en museums. De zon schijnt hier altijd. Ik ben een piloot. Ik moet het vliegtuig rustig besturen en langzaam, zodat de toerist veilig voet aan wal op Curaçao kan zetten.

Maar in een vliegtuig zijn er ook stewardessen. Die stewardessen brengen eten en drinken aan de toeristen. Zij moeten altijd vriendelijk zijn tegen de toeristen. Want als die stewardessen niet vriendelijk zijn, dan komen er geen toeristen meer naar ons dushi Curaçao.

Iedereen moet vriendelijk en gastvrij zijn tegen alle toeristen. Want als ze weer naar hun land gaan, dan zeggen ze tegen de andere toeristen: "Curaçao is fijn. De mensen zijn gastvrij, zelfs de stewardessen en piloten. Altijd hebben ze een lachje op hun gezicht" In de hele Caribische Zee is ons eiland het beste.

= door Nel de Jong =

Pinkie doet boodschappen

"HE", ZUCHTTE Poetsje, "Nu ben ik zo fijn aan de schoonmaak en nu moet ik boodschappen doen. Wat jammer, dat kabouter Brr nu net vandaag bij Opa konijn op bezoek moest".

"Zal ik boodschappen gaan doen, mama?" riep Pinkie opgewonden. "Dat kan ik best, hoor". "Maar je hebt het nog nooit gedaan", zei Poetsje. "Ik ben toch vaak met je mee geweest. Ik kan best alles vinden. He toe, mama!" smeekte Pinkie.

"Vooruit dan maar", zei Poetsje, "Je bent al zo groot. Hier heb je het mandje, het boodschappenlijstje en de bezem. Maar geen kattekwaad uithalen, hoor en dadelijk terug komen".

Weet je, hoe de kaboutertjes hun boodschappen doen? Als Poetsje suiker of meel nodig had, ging ze naar het winkeltje van baas Jopi. 's Nachts als de mensen sliepen. Dan pakte ze alles, wat ze nodig had in haar mandje. En omdat ze geen centjes had om te betalen, maakte ze de winkel voor baas Jopi schoon.

En zo ging Pinkie, toen het donker was geworden, met het mandje en de bezem op stap. "Kom je spelen?" vroeg Moene Muis. Maar daar had Pinkie nu geen tijd voor. "Ga maar mee naar baas Jopi", zei hij. En dat liet Moene zich geen twee keer

zeggen. In het winkeltje van baas Jopi waren een heleboel dingen, waar kleine muisjes dol op zijn.

"Waar gaan jullie naar toe?" vroegen de broertjes en zusjes van Moene, toen ze even later langs het muizenholletje stapten.

"Naar baas Jopi, boodschappen doen", zei Pinkie trots. "He toe, mogen wij dan ook mee?" smeekten de muisjes. "Nou eh, dat weet ik niet", schrok Pinkie. Stel je voor, dat ze gaatjes in de meelzakken zouden knabbelen of van de kaas gingen snoepen!

"We zullen heus nergens aan komen", beloofden de muisjes, "Alleen wat op de grond ligt, eten we op". "Vooruit dan maar", zei Pinkie. En luid piepend renden de muisjes voor hem uit. Door een spleetje in de muur kropen Pinkie en zijn muizevriendjes naar binnen. "Mmm, daar ligt een rozijn!" piepte er een. En met z'n allen renden ze er op af. Behalve Pinkie. Pinkie haalde zijn boodschappenlijstje voor de dag om te kijken, wat hij nodig had. Hij voelde zich veel te gewichtig om voor een rozijn te vechten. Twintig korrels suiker, vijf koffiebonen en een zakje meel stond er op het lijstje.

"Wie wil me helpen?" vroeg hij. En dat wilden ze natuurlijk allemaal. "Ik zal de suiker wel pakken", zei het dikste muisje en likte zijn lippen al af. Maar Pinkie stuurde hem gauw naar de koffie. "Tsjé", mopperde de dikzak. "Ik lust geen koffie". Hij pakte een koffieboon en gooide die naar zijn broertje, dat net wat meel in een zakje wilde doen.

"Au!" schreeuwde het muisje en liet van schrik het zakje vallen. Boven op een ander muisje. "Help! Prr prr!" proestte dat muisje. Haaatsjie!" Hij had [illegible] lachte de dikzak. En daar werden de twee andere muisjes zo kwaad om, dat ze allebei een poot vol meel grepen en dat naar de plaaggeest gooiden.

"Goeiei!" schreeuwde Moene, die Pinkie met de suiker hielp. Hij vond het een leuk spelletje en gooide een pootvol suiker naar de vechtersbazen. "Ik ben niet bang, hoor", schreeuwde de dikzak en smeet de ene koffieboon na de andere naar zijn broertjes en zusjes. "Stop stop!" gilde Pinkie kwaad. En verschrikt hielden de muisjes op.

Aiaiai, wat hadden ze gedaan! De vloer van baas Jopi's winkeltje lag vol meel, suiker en koffiebonen. "En ik heb mama Poetsje nog wel beloofd om geen kattekwaad uit te halen en dadelijk weer naar huis te komen", zuchtte Pinkie.

"We ruimen alles weer netjes op", beloofde Moene. "Ga jij je boodschappen maar pakken". En terwijl Pinkie meel en suiker en koffie in zijn mandje pakte, renden de muisjes heen en weer. Ze pikten de suikerkorreltjes uit het meel en stopten ze weer in de zak. Het dikke muisje kon het natuurlijk weer niet laten er gauw een paar op te eten. Ze likte de koffiebonen weer netjes schoon en deden ze in de koffiezak. En met de kabouterbezem van Poetsje veegden ze het meel keurig op een stuk krant en gooiden die in de vuilnisbak. Moene rende intussen met een stofdoek over de busjes en blikjes. En toen Pinkies mandje vol was, was het winkeltje van baas Jopi weer helemaal schoon.

"Goed zo, hoor", zei Poetsje tevreden, toen ze met de boodschappen thuis kwamen. "Volgende keer mogen jullie weer voor me naar baas Jopi". En Pinkie en de muisjes hoopten maar, dat da[t] heel gauw zou zijn.

Xingoe de hond

WEETJE het nog? Xingoe heeft een merrie met haar veulen in haar schuilplaats gevonden. Hij vindt het jammer, dat ze nu zo kwaad tegen hem doet. Plotseling hinnikt ze met een schel geluid en komt met het veulen achter zich aan uit het struikgewas. Het veulen is bang voor de hond. Xingoe gaat op de grond liggen, kwispelt met zijn staart en blaft heel hoog, heel vriendelijk. Maar het veulen wordt er alleen maar banger van. Het kruipt zo dicht mogelijk tegen zijn moeder aan. En tussen haar benen door kijkt het angstig naar die vreemde indringer.

Iedere dag komt Xingoe nu naar de paarden toe en gaat bij de merrie met het veulen zitten. En langzamerhand went het veulentje aan hem. Het springt voor de neus van de merrie rond, blijft op zijn stakige beentjes staan en staart naar de hond. Tot hij ineengedoken overeind komt en langzaam, loerend dichterbij sluipt. En ineens is het dan weer bang en rent terug naar zijn moeder.

's Avonds brengt de merrie haar veulen naar de rest van de kudde. Ze zorgt ervoor, dat ze ergens in het midden van de paarden staat, zodat de vijanden er niet bij kunnen.

Op een avond, als Xingoe naar huis gaat, vindt hij de hutdeur al gesloten. Met zijn kop [illegible] hij bij de kieren, waar het licht van binnen doorheen schijnt. Hij krabbelt aan de deur. Niemand doet open en teleurgesteld gaat hij in het maisstro onder het afdak liggen en jankt zachtjes. Hij voelt zich eenzaam. Maar plotseling vliegt de deur van de hut open en stormt Tomo naar buiten. "Een jongen!" roept hij, "Het is een jongen!" In zijn handen heeft hij een geweer en daarmee schiet hij vijf keer in de lucht. Christa heeft een zoon gekregen!

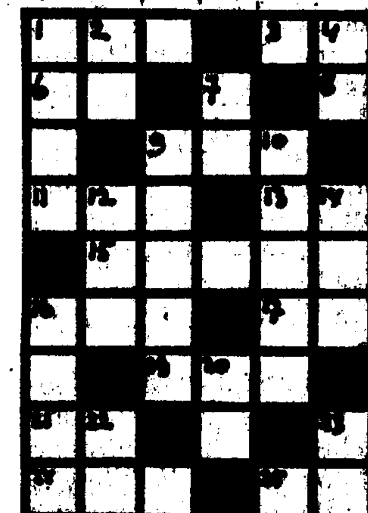
Onrustig loopt Xingoe om de hut heen. Overal zoekt hij de vrouw. Al dagen lang heeft hij haar niet gezien. Maar dat ze er is, weet hij. Dat ruikt hij aan de kleren en handen van de mensen, die uit het huis komen. Hij snuffelt aan de deur en de grond ervoor. Dan wringt hij zich door de kier van de deur. Maar Andreas stuurt hem weer naar buiten. "We kunnen je nu niet hier hebben", zegt hij. "Pas maar liever op de kudden. Daar hoor je".

(word vervolgd)

Wedstrijd

IK HAD het jullie vorig jaar al beloofd: We gaan weer met een nieuwe verhaaltjeswedstrijd beginnen. Heb je een leuk verhaaltje ZELF geschreven, thuis of op school? Stuur het dan op naar onze kinderkrant en je doet mee met de wedstrijd. Je verhaaltje komt in de krant en je hebt kans fl.50,- te winnen. De uitslag wordt in de laatste kinderkrant vóór de grote vakantie bekend gemaakt.

Puzzel van de week

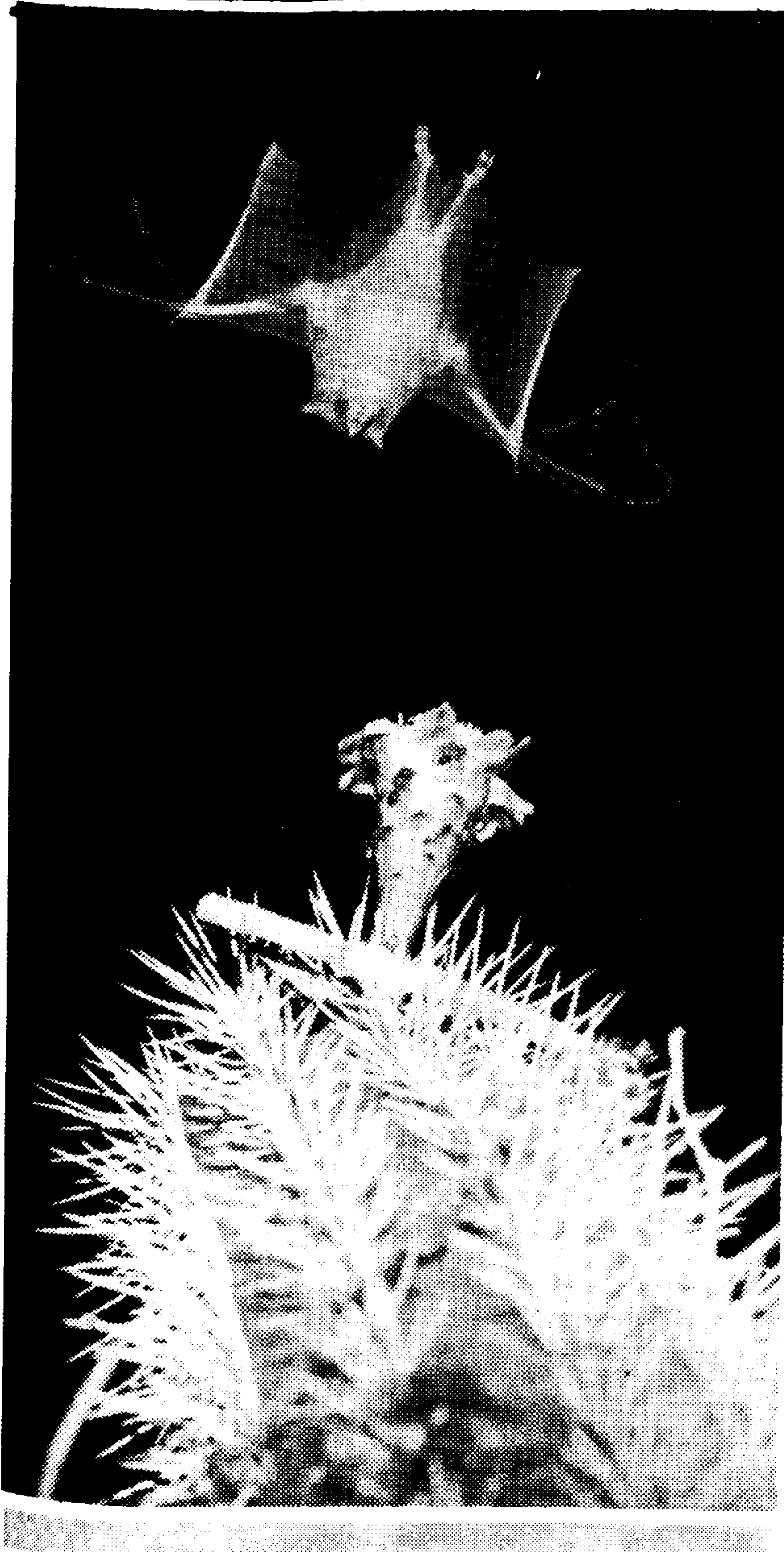
HORIZONTAAL: 1. [...]kengerei; 3. Spinnewe[...] Indien; 8. Muzieknoo[...] Sufferd; 11. Muziekn[...] 13. Bewoner van Ierla[...] 15. Scheppen; 16. Ver[...]ging van zijn; 17. Spro[...]jesfiguur; 19. Onzichtb[...]stof; 21. Voegwoord; [...] Voorzetsel; 24. Huisd[...] 25. Wasbeurt.

VERTIKAAL: 1. Huisd[...] 2. Klaar; 4. En dergel[...] (afkorting); 5. La[...]bouwer; 7. Thans; 9. [...] zonder poten; 10. Iets [...] [illegible] Familielid; [...] Een zekere; 16. Leesw[...] 18. Watervogel; 20. Re[...] 22. Achter; 23. Zegt [...] ezel.

Oplossing Kerstpuzzel

HORIZONTAAL: 1. [...]len; 6. St.; 8. Lied; 9. [...] 11. Boos; 12. Ev.; 13. K[...] 15. Belg; 16. Spel; 18. [...] 20. Wol; 21. Aai; 23. [...] 25. Aak; 27. Les; 29. [...] 32. Lat; 34. Al; 35. [...] 37. Knop; 39. Nam; 41[...] 42. Aken; 44. Een; [...] Naar; 48. Oost; 50. Ar[...] Nar; 53. Vat; 55. Pa[...] Bes; 57. e.d.; 59. U.S[...] 61. Oh; 63. Por; 65. [...] 67. B.L.O.; 68. Ursula[...] Nee; 74. Verte; 77. [...] 79. l.e.w.; 80. La; 82. [...] 84. Ree; 85. Ed; 86. [...] 88. Stam; 90. Nat[...] Deel; 94. Ka; 95. Nog[...] Pees; 99. Ene; 101. [...] 102. Est; 105. L.l.; [...] Dia; 108. Rees; 110. [...] 112. Oor; 114. Dag; [...] Neten; 117. Iers; [...] Irene; 122. Navel; 12[...] 124. Feeks; 125. Al; [...] Meer; 128. Me; [...] Zelden.

VERTIKAAL: 2. A[...] Liep; 4. Leve; 5. E[...] Sol; 7. Toga; 9. Vee[...] Are; 11. Bel; 14. Sla[...] Bos; 16. Si; 17. La; 19[...] 20. Welk; 22. As; 24[...] 26. Kaas; 27. Laars[...] Nu; 29. En; 30. Non[...] La; 33. Titel; 35. UNA[...] Re; 37. Knap; 38. Pa[...] Nr.; 40. Mee; 43. E[...] Ev.; 47. Aan; 49. O[...] Auto; 52. Rouw; 54. [...] 56. Beer; 58. Dood; 60[...] 62. Hl.; 64. Ree; 66. [...] 67. Be; 69. Rin; 70. [...] 71. Alt; 73. Een[...] 76. T.E.E.; 78. [...] [illegible] 83. Ra; 8[...] Oasen; 88. SG; [...] 91. Te; 93. Enige; 9[...] 98. O.L.; 100. Na[...] Teen; 104. Ja; 106. [...] 107. Dans; 109. Sta[...] Knel; 111. Ml; 112[...] 113. Riem; 114. Dek; [...] Eva; 118. Ezel; 119. [...] 121. Ree; 126. Me[...] Re.

Kappen oorspronkelijke begroeiing funest voor ecosysteem

Cactus speelt hoofdrol in vleermuizenbestaan

Cactussen: Curaçao heeft er eerder te weinig dan te veel. De venijnige prikkers spelen een uiterst belangrijke rol in het eilandelijk ecosysteem en volgens vleermuizenonderzoekster Sophie Petit is het dan ook volslagen verkeerd om deze planten niets ontziend te kappen en te vervangen door exoten uit regenachtiger delen van de wereld: "Curaçaoënaars zouden trots moeten zijn op hun planten die er miljoenen jaren over hebben gedaan om zich zo goed te wapenen tegen het droge klimaat. Het is een wonder der natuur, zoals deze planten zich aan hun omgeving hebben aangepast".

Biologe Sophie Petit heeft zich op Curaçao sinds april 1992 beziggehouden met de relatie tussen cactussen en nectaretende vleermuizen. Deze week heeft zij haar onderzoek afgesloten en is zij naar Miami teruggekeerd om de gegevens uit te werken.

Dat de relatie er is, staat als een paal boven water. Zonder vleermuizen geen cactussen en zonder cactussen geen vleermuizen; en ook geen vogels, - of andere dieren. Die snoepen immers van de cactusvruchten, die de aangename gewoonte hebben om juist in het droge seizoen, wanneer er verder weinig te eten is, in grote overvloed aanwezig te zijn.

Van de vermoedelijk zeven (of meer) vleermuizensoorten die Curaçao rijk is, zijn er twee, de *Leptonycteris Curasoae Curasoae* en de *Glossophaga longirostis elongata*, die zich met nectar voeden.

Nectar van cactus- en agavebloemen, van de bananebloem en van de bloesem van de kalebasboom. Voor de broodnodige portie proteïne likt de vleermuis het stuifmeel van zijn kop, dat daar na een duik in de (cactus)bloem is achtergebleven. Doordat de vleermuis van bloem tot bloem gaat, transporteert hij het stuifmeel ter bevruchting naar de stampers.

Overdag hangen de dieren in hun grotten. Op een toon alsof ze over haar eigen kinderen praat vertelt Sophie hoe de vleermuizen zich dan wat krabben, zich lekker uitrekken, met elkaar 'praten' en natuurlijk slapen. 's Nachts gaan de razendsnelle vliegers erop uit. Met hun enorme ogen, groter dan die van hun insectenetende soortgenoten, vinden ze de bloemen. Verder gebruiken vleermuizen hun reukorganen en hun uitstekende oren.

Uitgebreid onderzoek van Sophie heeft uitgewezen dat vooral nachtdieren de Curaçaose cactussen bevruchten. De *kadushi* wordt ook wel een beetje door de kolibri bezocht en bevrucht, maar zonder de vleermuizen is het echt afgelopen met de cactussen. En dus met een belangrijke schakel in de voedselketen.

En daar maakt Sophie zich zorgen om. Hoewel ze bij toeval in dit vleermuizenonderzoek is gerold, spreekt ze inmiddels met grote liefde over 'haar' dieren. "Vroeger waren er veel meer. Nu zijn het er misschien nog maar 7000. Maar zeker weet ik het niet, want van een soort heb ik absoluut geen idee van het aantal". Wel weet ze dat er van de insecteneter *Natalus tumidirostris* nog maar een stuk of zestig rondvliegen. Ze leven verspreid over zo'n drie tot vier grotten. Van een ander soort zijn er weliswaar nog zo'n 600, maar die zitten slechts in een of hooguit twee grotten.

"Er hoeft dus maar iets te gebeuren en de hele populatie is weg. Het zijn heel kwetsbare dieren. Ze worden al door het minste of geringste verstoord: beweging, geluid of licht. Dan vliegen ze op, maar daarvoor hebben ze overdag gewoon te weinig energie. Die hebben ze voor hun nachtelijke fouragetochten al opgebruikt. Als er dus vaak mensen in een grot komen, zullen de vleermuizen daar verdwijnen. Met alle gevolgen voor het ecosysteem van dien".

Ze wijst enigszins geërgerd op de grotten van Hato, volgens haar ooit hele rijke grotten, waarin wellicht zelfs diverse vleermuizensoorten huisden. "Nu zijn er nog maar een paar te vinden van een enkele soort. Eerst werden ze lastiggevallen bij de verbouwing van de grot en nu door het vele licht en de bezoekers die er elke dag komen. Dat verstoort het hele ecosysteem. Eigenlijk zou een deel van de grot afgesloten moeten worden. En verder zou rood licht misschien helpen. Men denkt namelijk dat vleermuizen dat licht niet kunnen zien".

Omdat een vleermuis - het enige vliegende zoogdier - maar een enkele baby per jaar krijgt, is een bijna verdwenen populatie moeilijk weer op sterkte te brengen. Sophie heeft dan ook geen enkele vleermuis gedood voor haar onderzoek. Daarmee is zij een uitzondering in onderzoeksland, vertelt ze. "De meeste vleermuizenvangers zetten 's avonds een val en komen 's ochtends terug. Dan zijn bijna alle gevangen dieren dood door stress".

Geen tas dode vleermuizen dus bij terugkeer naar de universiteit. Maar de gegevens van zo'n 250 zelf gevangen en zo gauw mogelijk weer losgelaten nectareters. "De vleermuis is een bedreigde diersoort. We hebben er al zo weinig. Dan ga je ze voor je onderzoek toch niet doodmaken?"

De liefde voor haar onderwerp kostte Sophie menig nachtje rust. Het vangen moest in de uiterst vroege uurtjes gebeuren, als de vleermuizen naar de grotten terugkeren. Ook het onderzoek naar de bevruchting van cactussen kon niet anders dan midden in de nacht plaatsvinden. Uren zat zij in een stoel te wachten, totdat een vleermuis zo goed was om de alleen die ene nacht bloeiende bloem te bevruchten. Gauw wakker worden, een foto maken en luid vloeken als de flitser het niet doet. "God, wat was dat saai", verzucht zij.

Een kapot flitsapparaat was niet de enige frustratie. Mislukte foto's en het nummeren van de dieren met een speciale pen, waarvan de inkt kennelijk toch verdween, brachten haar af en toe tot razernij.

De verknochtheid aan de vleermuis is er echter niet door verminderd. Angst boezemt het frêle diertje haar zeker niet in. Bij een groot aantal eilandbewoners ligt dat wel anders. Die angst weet zij echter onmiddellijk te ontzenuwen: "Ze zuigen geen bloed en ze gaan echt niet in je haren zitten", verzekert zij.

"Wat ze wel doen is voor het voortbestaan van de cactus en daarmee van een aantal andere diersoorten zorgen. De cactus op zijn beurt verschaft de vleermuis voedsel. Kaalslag van terreinen voor nieuwbouw is dus volslagen verkeerd. Daarmee haal je een heel fourageergebied voor de vleermuis en voor de vogels weg. Curaçao moet haar cactussen echt in ere houden".

= door Elisabeth de Montsouris=

Milieu, wat is dat eigenlijk?

Dat het milieu vervuild kan worden, weet zo langzamerhand iedereen wel. We horen en lezen vaak genoeg over milieuvervuiling bij de stranden, we ruiken de milieuvervuilende rook van de Isla en ook sommige auto's kunnen aardig stinken, als je ze met open raampjes passeert.

Milieu heeft dus iets met vuil en stank te maken, zou je op het eerste gezicht denken. Maar dat is natuurlijk niet zo. Vaak denkt men ook dat het milieu alleen iets met de natuur te maken heeft, met de planten, de dieren en de zee. Maar dat klopt ook al niet helemaal.

Jeugd milieu wijzer

Letterlijk vertaald betekent milieu onze 'omgeving'. De omgeving waarin we wonen, naar school gaan of werken. Dat is dus meer dan de 'levende natuur'. Ook de stad, de haven, de Schottegatweg en de waterfabriek horen bij ons dagelijks milieu. Het gaat zelfs nog verder. Want als wij een houten tafel kopen, dan komt dat hout misschien wel uit de tropische regenwouden van Brazilië, en daarmee hoort ook Brazilië tot ons milieu, tot onze omgeving. We hebben immers dagelijks met die tafel te maken.

Milieukundigen hebben natuurlijk een definitie voor het woord milieu bedacht. Die luidt als volgt:
'Onder milieu verstaan we de tastbare, levende en niet-levende omgeving van de mens, waarop de mens ook zelf invloed uitoefent'.

Dat wij allemaal invloed op onze omgeving, ons milieu uitoefenen is wel duidelijk. We halen er bij voorbeeld iets uit, zoals water uit de zee. In de grote waterfabriek aan de zuidkust van Curaçao halen we het zout uit het zeewater en zo kunnen we dat water vervolgens drinken, we kunnen ons er mee douchen en we doen er de was mee.

Een gevolg daarvan is echter dat we ook weer van alles terugsturen naar het milieu. Vaak minder prettige dingen. Kijk maar naar de schoorstenen van de waterfabriek. Daar komt allemaal vieze rook uit, want we moeten de vuile lucht kwijt, die ontstaat bij het maken van drinkwater.

Zo voegen we heel wat meer aan het milieu toe. Afval bij voorbeeld. Ook al gooien we het netjes in de sushi-bak, het gaat daarna met Selikor naar Malpais en dus naar ons milieu.

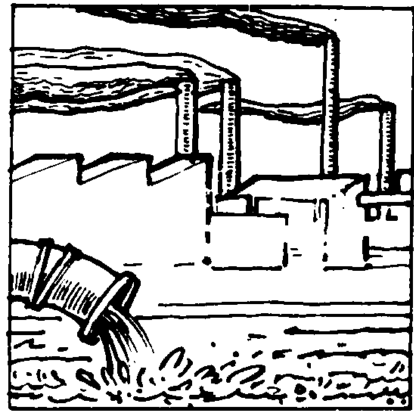
Soms passen we het milieu ook aan. We bouwen huizen en hotels en we leggen een weg aan. Daarmee veranderen we het milieu, want waar eerst mondi was en cactussen groeiden, staan nu huizen.

Ook bij de aanleg van een kunstmatig strand veranderen we het milieu door er zand aan toe te voegen. Dat spoelt de zee in, komt op de koralen terecht en die kunnen daardoor dood gaan.

De natuur is anders. Die kent geen afval. Zij gebruikt alles opnieuw, zodat er niets verloren gaat. Kijk maar naar de tekening. Mensen en dieren eten van de planten; wat ze niet eten, de schillen bij voorbeeld, komt net als de dode bladeren op de grond terecht. Daar wordt het door wormen en insekten opgegeten en verwerkt. Die wormen zijn net kleine afvalfabriekjes. Ze eten het natuurlijk afval op en wat ze dan weer uitpoepen is plotseling voedsel voor de planten geworden, die dat weer met het water uit de grond opnemen. En daarmee is de kringloop rond.

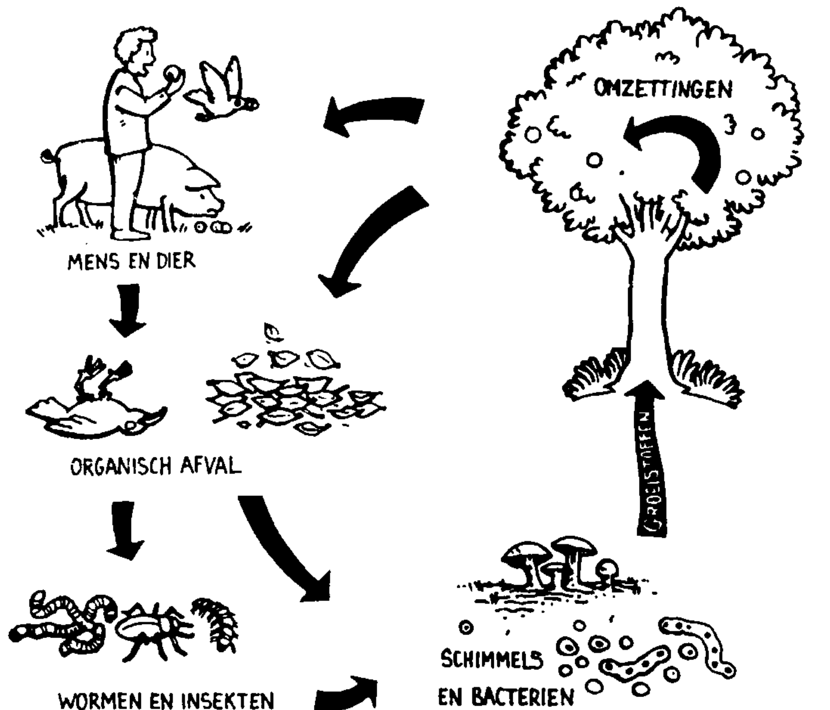
Met dieren die dood zijn gegaan, gebeurt hetzelfde. Er zijn altijd wel beestjes of schimmels in de grond die er weer bruikbaar materiaal van maken. Dat noemen we het 'verteren' van oud materiaal. Alles wat doodgaat in de natuur wordt dus uiteindelijk weer voedsel voor planten of dieren.

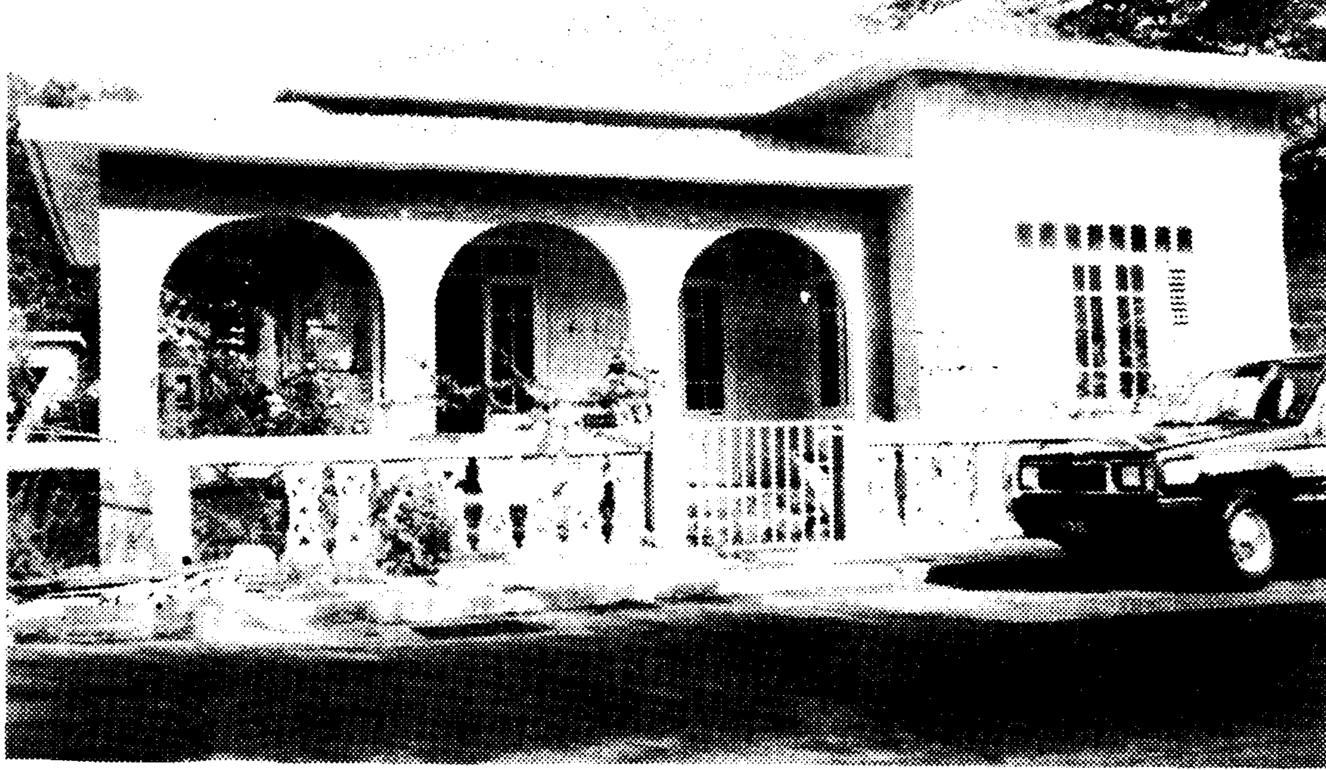
Maar de mens maakt intussen zo veel materialen, die niet door regenwormen kunnen worden opgegeten, dat ze in ons milieu terechtkomen, daar blijven en soms zelfs schade aanrichten. Vieze lucht bij voorbeeld, of de giftige metalen kwik en cadmium die in batterijen zitten.

Een milieuprobleem ontstaat als we
- *te* veel aan het milieu toevoegen (afval dat niet opnieuw te gebruiken is);
- *te* veel uit het milieu halen (cactussen kappen voor de bouw van huizen; zonder cactussen hebben de vleermuizen en de vogels geen eten meer);
- het milieu *te* veel aan onze eigen wensen willen aanpassen (aanleg van zandstranden, waardoor het leven onder water dood gaat).

Wat we aan milieuproblemen kunnen doen, en vooral ook wie er wat aan kunnen en moeten doen, komt over twee weken aan de orde.

■ *Het toekomstige documentatiecentrum van Amigu di Tera op Scharloo.*

Woning op Scharloo wordt centrum van milieu-actie

Amigu di Tera begint het nieuwe jaar, tevens het vijfde jaar van haar bestaan, met hele concrete plannen voor een documentatiecentrum. Het pand, op Scharloo, is er al; het heeft alleen nog een uitgebreide opknapbeurt nodig. Als de milieubeweging deze maand voldoende geld binnenkrijgt, hoopt ze over een half jaar het centrum te kunnen openen. "Dan zijn we voor iedereen duidelijker identificeerbaar", aldus voorzitter Yvette Raveneau.

De milieubeweging is al zeker een jaar op zoek naar een geschikt onderkomen voor de vele informatie, die nu verspreid over diverse particuliere woonhuizen ligt. "Dat materiaal is niet toegankelijk", zegt Raveneau. "Het is er wel en iedereen is welkom om het in te zien, maar de drempel is gewoon te hoog. Je gaat niet zo gauw bij een ander uitgebreid in documentatiemateriaal zitten snuffelen".

Het documentatiecentrum krijgt verschillende functies. Het gaat dienen als kantoor en vergaderruimte voor Amigu di Tera, het wordt ontvangstruimte voor groepen en/of klassen, aan wie de milieubeweging informatie geeft en de milieutelefoon wordt er gevestigd. "We willen een eigen nummer hebben, waarmee mensen kunnen bellen als ze vragen of klachten hebben. Vragen over het kappen van een boom of klachten over voortdurende stankhinder. Die klachten kunnen we dan bundelen en aan de bevoegde instanties doorgeven. Indien nodig voeren we actie naar aanleiding van herhaalde klachten. Door zo'n telefoonlijn weten we tenminste wat er bij de mensen leeft".

Maar voor het zover is, moet er nog van alles gebeuren. Het stadswoonhuis aan de Scharlooweg 110, op een steenworp afstand van de openbare bibliotheek, vertoont verrote ramen en plafonds, volslagen kapot sanitair, aantasting door termieten, ontbrekende deuren, niet of nauwelijks functionerende sloten en verveloze muren. Voorzichtige berekeningen komen op een bedrag van 40.000 gulden voor het basisherstel. "En dan willen we het echt eenvoudig houden. Het hoeft niet luxueus te zijn, als het maar functioneel en sfeervol is", zo verdedigt Yvette het hoge bedrag. "Maar ja, het grootste deel van het geld gaat helaas op aan beveiliging tegen inbraak".

Een eerste poging om geld van het bedrijfsleven los te krijgen is een beetje tegengevallen. Er kwam wel respons, maar 'het ging niet gemakkelijk'. Inmiddels probeert de milieuvereniging de certificaten van honderd gulden ook aan de particuliere man te brengen. "Maar een kleinere bijdrage is ook welkom hoor", zegt Yvette gauw. "Evenals materiele hulp".

Ze vertelt het verhaal van de man die beide en zei geen geld te hebben, maar wel goed te kunnen schilderen, 'want ik houd van de natuur'. "Dat is nou het leuke. Als iedereen op zijn of haar eigen manier een steentje bijdraagt is het centrum straks van iedereen, van de gemeenschap. En dat is de bedoeling. De mensen moeten zich er thuis voelen: zoiets gaat pas leven, als veel mensen eraan bijgedragen hebben".

Het is de bedoeling dat het centrum straks in elk geval elke middag geopend is. Het draait voorlopig op vrijwilligers, maar stiekem hoopt de vereniging dat er ooit geld genoeg is om een vaste kracht in dienst te nemen.

Verder wil ze vooral ook jongeren bij het centrum betrekken. "Eigenlijk de hele bevolking. We zouden het bij voorbeeld erg op prijs stellen wanneer men artikelen over milieu uit buitenlandse tijdschriften zou willen uitknippen en bij ons brengen. Dan kan iedereen daar kennis van nemen. Het moet echt een milieucentrum van, voor en door de Curaçaose bevolking worden".

Innerlijke vrijheid is zeer complexe werkelijkheid

Kardinaal Simonis over "Tot vrijheid geroepen"

Het is mij een vreugde om met U te mogen nadenken over het boeiende thema Tot vrijheid geroepen. Vrijheid is namelijk fundamenteel met ons menszijn gegeven. Samen met begrippen als waarheid, vrede en rechtvaardigheid maakt vrijheid deel uit van die noties die in heden en verleden in telkens wisselende gestalten de menselijke denkkracht mobiliseren. Dit denken over de vrijheid heeft in de laatste jaren nog aan actualiteit gewonnen. Want de vrijheids-gedachte heeft nieuwe overwinningen behaald, juist op een ogenblik toen - althans in het Westen, velen waren gaan twijfelen aan haar uiteindelijke zege. Regimes die haar nauwelijks ruimte wilden geven, zijn als kaartenhuizen in elkaar gestort. Daardoor staan we in Oost en West voor de grote uitdaging: Hoe kunnen we in vrijheid en verantwoordelijkheid een samenleving uitbouwen waarin essentiële waarden zoals de onaantastbaarheid van het leven en de waardigheid van de mens zijn gewaarborgd.

...ving kardinaal Adrianus Simonis de lezing aan welke hij voor een geinteresseerd gehoor op uitnodiging van FESSKA hield in de aula van de Antilliaanse universiteit. Het aantal belangstellenden was niet buitengewoon groot, eerlijk gezegd had men meer mensen mogen verwachten. Titel van de lezing, met de hand uitgeschreven door de kardinaal, was In vrijheid geroepen. Uit de tekst van de lezing ziet men de kardinaal te voorschijn komen zoals men hem uit publicaties en berichten meent te kennen. Zich soms afzettend tegen de populaire opvattingen en dan met name tegen de media in het algemeen. Herlezing van de tekst maakt de figuur Simonis duidelijker, zo overkwam het schrijver dezes tenminste. Maar ook treft de duidelijkheid van de voordracht. Die is niet voor allerlei uitleg bruikbaar. Herlezen van de tekst is dus om die reden al de moeite waard. Een enkele bemerking is daarbij wel op zijn plaats voor degenen die persoonlijk aanwezig waren. Al sprekend ging de kardinaal op sommmige onderdelen nog wat nader in, werkte een en ander verder uit. Deze uitweidingen mist men in de nu volgende tekst. Verder zag de kardinaal af van het voorlezen van de soms wat uitgebreide citaten in het Italiaans zoals men die aantreft in de geschreven tekst. Deze citaten en verwijzingen naar bepaalde Italiaanse boeken hebben we gewoon achterwege gelaten. Het doet naar onze bescheiden mening geen geweld aan de inhoud van de lezing als zodanig. Hierbij dan het vervolg van de inleiding door de kardinaal in de universiteitsaula op Curaçao.

INDELING

Terecht, aldus de kardinaal, plaatste de Heilige Vader dan ook de Europese bisschoppensynode 1991 onder het motto Gemeenschappelijk getuigen zijn van Christus, die ons heeft bevrijd.

Ik stel U voor om het onderwerp in drie gedeelten te behandelen. Na enkele misverstanden ten aanzien van de vrijheid uit de weg te hebben geruimd zullen we ons allereerst bezig houden met drie authentieke betekenissen van het woord vrijheid. In een tweede gedeelte zullen we in het kort zien hoe de bijbel als woord van God spreekt over vrijheid en bevrijding. Om in een derde deel een moment na te denken over de weerbarstigheid van het menselijk hart als bedreiging van onze vrijheid. Enige conclusies ten aanzien van de vrijheid in het geloof zullen onze overwegingen afronden.

NOODLOT

1 a. Wat is menselijke, christelijke vrijheid?

In het nu volgende laat ik mij leiden door de priesterfilosoof A. Dondeijne (Geloof en wereld, Patmos, Antwerpen) die gebiologeerd werd door Jezus woord: De waarheid zal U vrij maken.

Allereerste noodzaak is dan ook te achterhalen wat vrijheid nu eigenlijk is en inhoudt, wat de waarheid is omtrent de vrijheid. Want over wezen en structuur van de menselijke vrijheid bestaan nogal verschillende opvattingen. Ze wordt zelfs geloochend door sommigen. Zo meende Democrates, een Griekse wijsgeer uit de vijfde eeuw voor Christus dat de mens niet zozeer vrij was alswel uitgeleverd aan een soort noodlot. Alles wat op de wereld bestaat is het product van toeval en onvermijdelijkheid, was zijn mening. Toch wisten ook de Griekse zieners en dichters dat onafwendbaar lot en vrijheid, in de zin van verantwoordelijkheid, hand in hand gaan. De tragische held beweegt zich in het clair obscur van schuld en onschuld......

Innerlijke vrijheid is echter altijd een eindige en geincarneerde vrijheid en daarom een zeer complexe werkelijkheid die meerdere aspecten of componenten kent. Naar gelang men een of ander aspect van de menselijke vrijheid overbenadrukt of ontkent, krijgt men met verschillende interpretaties te doen. En het is precies de eenzijdigheid, dat wil zeggen de neiging om het hele menselijke vrijheidsleven tot één van zijn aspecten te reduceren, die de menselijke vrijheid perverteert. In die zin heeft ook de menselijke vrijheid verlossing nodig. Niet alleen omdat ze door de zonde aangetaste vrijheid is, maar ook omdat er zoveel verwarring en misbruik ten aanzien van het begrip vrijheid aanwezig is.

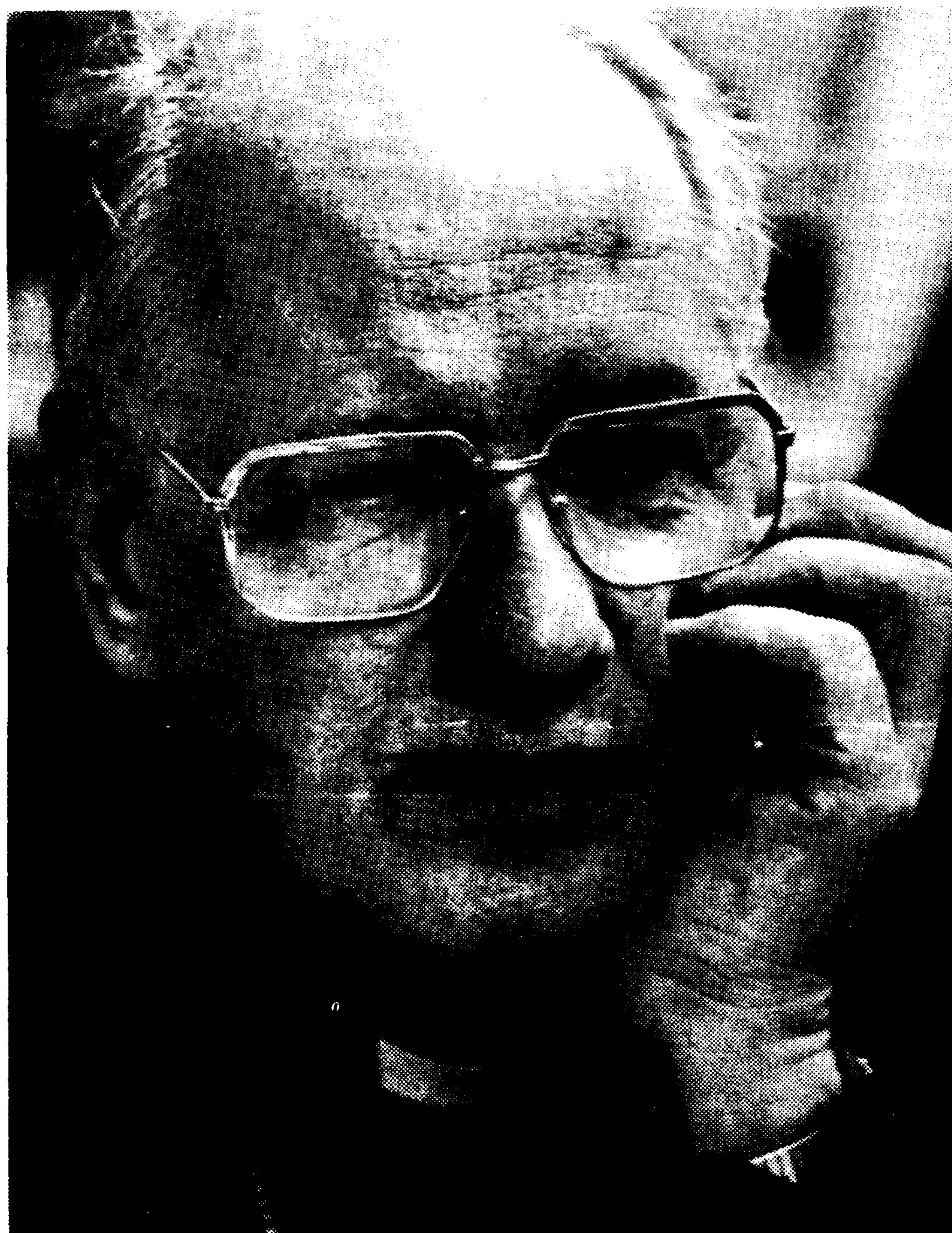
VRIJBLIJVENDHEID

Zo bestaat er altijd de neiging om vrijheid te verwarren met willekeur en vrijblijvendheid, dit is afwezigheid van elke verplichting. Vrij zijn betekent dan zoveel als kunnen en mogen doen wat je maar wilt, ongestoord je instincten en lusten botvieren, door niets en niemand gebonden zijn. Dat sommige mensen er geen ander ideaal van vrijheid op lijken na te houden is een teken dat hun levenspeil niet ver uit stijgt boven dat van het dier.

Er is nog een andere verkeerde opvatting van vrijheid, namelijk de gedachte dat vrijheid de afwezigheid betekent van moeite en last. Men droomt dan van een hypergesocialiseerde staat, die de mens van de wieg tot het graf verzorgt. Zodat men zelf geen initiatieven hoeft te nemen of verantwoordelijkheid te dragen. Het vrijheidsideaal dat men zich aldoor voorspiegelt, is tenslotte de vrijheid van het onmondige kind dat nog geen verantwoordelijkheid hoeft te dragen. Dit betekent natuurlijk geen veroordeling van een gezonde sociale verzorging. We willen alleen onderstrepen dat veiligheid niet hetzelfde is als vrijheid. Veiligheid moet een middel zijn om het de mens mogeijk te maken tot de ware vrijheid te komen.

B: Drie authentieke betekenissen van het woord vrijheid. In de menselijke vrijheid onderscheidt Dondeijne nu drie essentiële aspecten, die goed onderscheiden dienen te worden, zonder hun onderling verband uit het oog te verliezen.

1. Een eerste betekenis is die van vrijheid, verstaan als ideaal van existentiële volkomenheid, zelfstandigheid, persoonlijkheid. De mens ervaart namelijk zijn vrijheid eerst en vooral als een bestaansideaal en dus als de zin zelf van zijn mens-zijn. In de mens schuilt een onuitputtelijke drang naar zelfverwerkelijking, naar zelfstandigheid, meer autonomie, naar mondigheid, welnu: Het woord vrijheid werd te allen tijde gebruikt om juist dit ideaal van zelfstandigheid, van zelfheid, zelfbepaling uit te drukken. Daardoor wordt de mens enerzijds negatief bevrijd van de vele vervreemdingen die op hem drukken. Anderzijds positief wordt hij vrijgemaakt voor een volwaardig, zelfstandig leven en scheppend handelen.

KARDINAAL SIMONIS

Foto Ken Wong

MEESTER ZIJN

Men zou hier kunnen denken aan een vakman, die zijn vak werkelijk kent en beheerst. Hij is iemand die niet meer zo maar nadoet wat anderen voordoen maar die vrij en souverein zijn kunnen en kundigheid beoefent. Hij is, zoals men zegt, een meester in zijn vak. Hetzelfde kan men zeggen van de meester-kunstenaar die vrij en autonoom zijn kunstwerk schept, zijn techniek volkomen beheerst en er als het ware mee speelt. Men zou ook kunnen denken aan voorbeelden uit het gebied van kennis en wetenschap. Denk maar aan het verschil tussen een verstandig mens die persoonlijk nadenkt, uit eigen inzicht spreekt, die weet wat hij zegt en waarom en de oppervlakkige massamens, die klakkeloos napraat, wat "men" zegt. Maar vooral waar het gaat om de hoogste toppen van het morele en religieuze leven van de mens aan te duiden wordt steeds op de idee van "vrijheid" een beroep gedaan. Men spreekt dan over een innerlijk vrij mens. Dat betekent dat voor de held en de heilige, het goede niet zozeer een gebonden voorschrift is, dat van buiten wordt opgelegd als wel een innerlijk appel, dat zich als het ware met de vrijheid vereenzelvigt en haar onuitputtelijke scheppende kracht verleent. Paulus spreekt hier van de "geestelijke mens", die de "vrijheid van de kinderen Gods" bezit. Zijn ziel leeft in samenklank met Gods liefde, want hij werd door de Heilige Geest omgevormd en vrijgemaakt voor het mysterie van God en Zijn genadevol handelen.

Hier is sprake van geestelijke mondigheid, die de mens vrij maakt voor de zedelijke en religieuze waarden. Uit deze voorbeelden mag blijken dat vrijheid als ideaal van geestelijke zelfstandigheid en mondigheid niet alleen niets met willekeur te maken heeft, maar ook niets met ziekelijk narcisme, dat wil zeggen de gezapige beate zelfgenoegzaamheid die de mens in zichzelf opsluit en hem tot onvruchtbaarheid doemt.

Menszijn betekent immers openheid naar de wereld, openheid naar God en de anderen. Eerst in die openheid, waardoor de mens zich vrijmaakt voor de ander, realiseert hij zichzelf, bereikt hij zelfstandigheid, wordt hij een waarachtig, onherleidbaar en vrij "iemand". Grote personen op het gebied van wetenschap en kunst, de grote sociale denkers en pioniers, de helden en heiligen, hun namen zijn synoniem met persoonlijkheid, zelfstandigheid, vernieuwing, schepping en bevrijdende vrijheid. Wanneer onze tijd gekenmerkt wordt door een verlangen naar meer vrijheid en bevrijding, voor alleen enkelingen en voor volken dan spreekt het vanzelf dat dat verlangen ingevuld moet worden in de richting van deze eerste en meest fundamentele betekenis van het vrijheidsbegrip. Niet dat men er aan hoeft te denken om van iedereen een genie of een held te maken, maar wel om enkelingen en volken van talrijke vervreemdingen te bevrijden en hen in de gelegenheid te stellen om de geestelijke mogelijkheden die in hen sluimeren tot een grotere volkomenheid op te voeren.

VERSCHIL

Het zal duidelijk zijn dat vanuit deze idee van vrijheid er diepgaande verschillen kunnen bestaan. Wat Paulus met de "vrijheid van de kinderen Gods" bedoelt, is bepaald niet hetzelfde als wat een atheist of materialist onder vrijheid en bevrijding verstaat.. Zeker, ook de atheist beoogt vrijheid en zelfstandigheid maar de concrete inhoud hiervan verschilt aanzienlijk met wat de gelovige hierbij invult. Reduceert de een het menselijk bestaan tot een alleen maar 'in der Welt sein", de gelovige erkent in de mens nog een diepere dimensie van waarheid en vrijheid, namelijk de religieuze waardoor de mens vrijgemaakt wordt, zich laat vrijmaken om God zelf en Zijn heilswerk. Het zal duidelijk zijn dat de vrijheid, begrepen als ideaal van zelfstandigheid en mondigheid voor de mens een doel is dat slechts moeizaam, langzaam en gedeeltelijk wordt bereikt.

2. Vandaar een tweede aspect van het begrip vrijheid dat van groot belang is, namelijk vrijheid als het vermogen in de mens om vrij aan de uitbouw en bevrijding van zijn bestaan te werken. Vrij dat wil zeggen in verantwoordelijkheid, wetende dat wat hij doet en waarom hij het doet. Met andere woorden: vrijheid is het vermogen dat elke mens bezit om aan zijn leven en zijn arbeid een zin en richting te geven, zelfstandig ja of nee te zeggen tegenover de vele mogelijkheden en waarden (of onwaarden) die zich voortdurend voordoen. Vrijheid betekent hier dus een kwaliteit van het willen. Wie werkelijk van een of andere waarde houdt, bv van de kuisheid, is bereid om voor die waarde iets te doen, haar door concrete en doeltreffende daden te behartigen en in de wereld te bevorderen.

AFSTEMMEN

Daaruit blijkt opnieuw dat waarachtige vrijheid met vrijblijvendheid, willekeur en grilligheid niets te maken heeft, maar verantwoordelijkheid kent en op zich neemt. Om toeval en wanorde te kunnen overleven treedt de vrijheid juist op als een beginsel van orde, gerichtheid en regelmaat. Zij verhindert dat wij ons door de omstandigheden zouden laten heen en weer slingeren; ze nodigt ons ertoe uit alle omstandigheden te benutten met het oog op de waarden waaraan wij ons leven gewijd hebben. Dit verklaart ook waarom de wijsheid en de orde en de wetmatigheid van de natuur niet aan elkaar tegengesteld zijn. Integendeel, vrijheid heeft wetmatigheid voortdurend nodig. Zonder haar zou onze vrijheid, die een geincarneerde en historisch gesitueerde vrijheid is, onbekwaam zijn om werkelijk nuttig werk te verrichten. Vrijheid en bepaaldheid zijn geen tegenstrijdige werkelijkheden maar twee complementaire zijden van het menselijk bestaan als lichamelijk en wereldgebonden bestaan. Men kan hier een vergelijking maken met de FM-band op de radio. Wie een concert in al zijn schoonheid wil beluisteren zal zeer bewust zo zuiver mogelijk moeten afstemmen.

3. Dit leidt ons nog tot een derde aspect van het vrijheidsbegrip: vrijheid in de sociologische en politieke betekenis. Het gaat hier om de fysieke en sociale voorwaarden die noodzakelijk zijn om de concrete uitoefening van onze vrijheid en voor de effectieve vrijwording van de mogelijkheden die in elke mens sluimeren. Het is duidelijk dat hier mede voor de staat een belangrijke taak ligt voor zover deze belast is met de zorg voor het algemeen welzijn. Hij zal in ieder geval er zorg voor moeten dragen dat de natuurrechtelijke vrijheid van de mens gewaarborgd wordt, met name de vrijh[...] van geweten en godsdie[...] Omdat verder de staat z[...] moet dragen voor het w[...] zijn van allen, komt h[...] ook het recht toe op orde[...] organisatie, op gezag en w[...] geving, alsook op [...] invoeren van strafbepalin[...] om de uitvoering van de [...] te waarborgen.

Dit laat zien dat o[...] gezag en wetgeving we[...] waar de vrijheid van h[...] delen en bewegen kun[...] beperken, maar dat ze no[...] zijn juist om te bewerks[...] ligen dat er voor allen zo[...] mogelijk vrijheid is [...] zoveel gebondenheid [...] nodig is voor de vrijheid v[...] allen.

Uit deze drie onlosma[...] lijke basisbetekenissen, bas[...] aspecten van het begrip v[...] heid blijkt hoezeer de m[...] selijke vrijheid een compl[...] werkelijkheid is, een mo[...] lijke opgave, een broze [...] bedreigde waarde. Ik ach[...] boven uiteengezette w[...] meer filosofische benader[...] noodzakelijk om de wa[...] heid over de vrijheid [...] denkende wezens te ond[...] zoeken.

Het woord van God en d[...] vrijheid.

Het is onmogelijk om d[...] rijkdom van gedachten ov[...] vrijheid en bevrijding i[...] Gods openbaring uiteen [...] zetten. Naar het thema H[...] woord van God en de vr[...] heid maakt de kerninhou[...] van de heilsgeschiedenis ui[...] Wanneer Paulus ons voo[...] houdt dat we geroepen zij[...] tot vrijheid (Galaten 5,13[...] dan behoort dit tot de wezen[...] lijke inhoud van de heil[...] boodschap, door Paulus theo[...] logisch geduid als vrijhei[...] van zonde, van de dood e[...] de wet. Jezus zelf getui[...] van bevrijding wanneer h[...] zegt dat "Hij gezonden i[...] voor gevangenen hun vrijla[...] ting bekend te maken, o[...] verdrukten te laten gaan i[...] vrijheid (Lk 4,18)". Waar he[...] primair gaat om geestelijk[...] vrijheid.

IEDEREEN

Zijn bemoeienis betre[...] iedereen. Zowel de voorma[...] lige heidenen, die zich onde[...] worpen hadden gevoeld aa[...] het noodlot, als de joden di[...] niet wilden toegeven dat z[...] slaven waren geweest (Jo[...] 8,33); maar ook ons, huidig[...] mensen, die door zulk ee[...] verlangen naar vrijheid geken[...] merkt worden. Weliswaa[...] geeft de bijbel geen definiti[...] van vrijheid. Hij doet bete[...] hij wijst de weg naar vri[...] heid. Hij toont aan op welk[...] wijze God zijn volk bevrij[...] heeft en hoe dit geloof i[...] Christus de grondslag is va[...] de ware vrijheid.

Daar is allereerst de bevri[...] ding door God van het ui[...] verkoren volk uit de sla[...] vernij van Egypte. Uit Exo[...] dus 1-15 blijkt dat deze ee[...] ste verlossing een zegevie[...] rende bevrijding is gewees[...] Dan is er de tweede bevri[...] ding van het volk uit de[...] Babylonische gevangen[...] schap. Jes 40-55 laat ons zie[...] dat Gods barmhartighei[...] daarin als het ware no[...] sterker tot uitdrukking kom[...] dan in de eerste omdat de[...] ballingschap de straf wa[...] voor de zonden van he[...] volk. Wanneer het uitver[...] koren volk dan later onde[...] nieuwe beproevingen te[...] lijden krijgt, bidt het voort[...] durend tot God om hulp[...] Hem herinnerend aan de[...] eerste bevrijding, die ui[...] Egypte, als het zekere onder[...] pand en de voorafbeelding[...] van alle anderen. Groeiend[...] is de verwachting van de[...] definitieve bevrijding en ten[...] tijde van Jezus culmineert[...] dit bij velen van zijn volks[...] genoten in de verwachting[...] van de bevrijding van het[...] heilige land van vreemde[...] onderdrukking. Jezus wei[...] gert echter een politieke Mes[...] sias of vrijheidsheld te zijn. De vrijheid die Hem aller[...] eerst voor ogen staat is van[...] persoonlijke, van geestelijke[...] godsdienstige aard.

1. Vrij is de mens die zich[...] afkeert van de zonden. 'Alwie zonde doet, is slaaf[...] van de zonde, zegt Jezus en[...] de slaaf blijft niet voor[...]

vervolg op pag. 9

Sigourney Weaver in haar rol als Dian Fossey in de film 'Gorilla's in the mist'.

Onrust bedreigt gorilla's in Afrikaanse berggebieden

Op de grenzen van Rwanda, Oeganda en Zaire wonen in een reservaat in het Virungagebied nog 600 berggorilla's in hun eigen, natuurlijke omgeving. De toekomst van deze mensapen-familie is kritiek. De diersoort heeft grote moeite om zich te handhaven in het gebied, waar de laatste jaren telkens hevige gevechten oplaaien tussen rebellen en regeringslegers. De bescherming van de berggorilla's in het nationaal park in Rwanda werd in de afgelopen decennia vooral betaald uit de opbrengsten van het toerisme in het gebied. Door de onrust in de regio blijven toeristen echter weg, omdat het gebied te gevaarlijk is.

De berggorilla, die genetisch voor 98 procent aan de mens verwant is, werd pas in deze eeuw ontdekt. Missionarissen maakten aan het eind van de negentiende eeuw in brieven vanuit Afrika melding van half menselijke en half dierlijke wezens, die het gebied bevolkten. Pas in 1902 werd het fysieke bewijs van het bestaan van deze mensapensoort geleverd, toen de Duitser Von Beringe een skelet van een berggorilla naar Duitsland stuurde.

In de loop der jaren zijn diverse expedities in het Virunga-gebied op onderzoek gegaan. In 1925 werd het gebied, dat toen onder Belgisch protectoraat stond, door koning Albert uitgeroepen tot reservaat, om de berggorilla's te kunnen beschermen. Later werd het Albert Nationale Park uitgebreid tot de hele streek rond de Virunga-vulkanen.

Vanaf 1959 heeft de Amerikaanse bioloog George Schaller samen met zijn vrouw Kay het gedrag van de berggorilla's bestudeerd. Zij hielden zich een jaar lang bezig met de observatie van de dieren en legden de basis voor het uitgebreide onderzoek, dat dr Dian Fossey achttien jaar lang in het Virunga-gebied uitvoerde. Fossey schreef daarover haar – later verfilmde – boek 'Gorilla's in the mist'.

IMAX-FILM

Drie jaar geleden keerden de Schallers samen met een filmploeg terug naar het gebied, om het leven van de berggorilla vast te leggen. Die film, 'Mountain Gorilla', concentreert zich op één sociale groep, die gedurende alle seizoenen wordt gevolgd. De film geeft een beeld van het leven van de berggorilla's in het reservaat. Hun gebied is in de loop der jaren steeds kleiner geworden, omdat steeds meer stukken land door de mens wordt ontwikkeld voor de voedselvoorziening.

Het draaien van 'Mountain Gorilla' had in 1990 heel wat voeten in de aarde. De filmploeg onder leiding van regisseur Adrian Waren had vijftig dragers nodig om de zware Imax-apparatuur gedurende vier tot vijf uur per dag de berg op te sjouwen. Vanaf een hoogte van zo'n 1800 meter moest geklommen worden van 3600 tot 4000 meter hoog.

Hoewel de berggorilla's door de studies die in de loop der jaren naar hun gedrag waren uitgevoerd, wel enigszins aan mensen gewend waren, was toch de vraag hoe de groep op de aanwezigheid van de filmploeg zou reageren. De grootste zorg was of de gorilla's de dure Imax-camera tijdens het filmen wel heel zouden laten. Omdat ze het risico met de echte camera in eerste instantie niet durfden te nemen, besloten de filmers eerst een nepcamera te plaatsen, een doos met daarin een kleine motor die na het inschakelen klonk als een soort naaimachine. De enige reactie van de zijde van de gorilla's was dat de leider van de familie even over zijn schouder keek, om te zien waar dat geluid vandaan kwam.

Uiteindelijk bleken de gorilla's zich nauwelijks iets van de filmploeg aan te trekken. De meest jonge gorilla's probeerden vaak met de leden van de filmploeg te spelen, en enkele van de wat oudere jeugdigen vonden het een aardige bezigheid om de filmploeg stiekem van achteren te besluipen en dan plotseling een schop te geven.

ONRUST

Regisseur Warren had aanvankelijk vier reizen naar Rwanda gepland, om de gorilla-familie te kunnen filmen in alle vier de seizoenen. Tijdens de laatste twee expedities was de onrust in het gebied door de heersende burgeroorlog echter zo groot, dat er nauwelijks gewerkt kon worden. In januari 1991, toen de ploeg de laatste opnamen wilde maken, werd de leden van de filmploeg door het regeringsleger van Rwanda zelfs dringend geadviseerd het gebied te verlaten. Terwijl de geweerkogels en mortieren hun letterlijk om de oren vlogen, konden de filmers door Franse paratroopers uit de gevarenzone worden gebracht.

'Mountain Gorilla' is de eerste film, die is gemaakt in opdracht van Imax Natural History Film Unit (NHFU). De NHFU werd in 1989 door de Imax Corporation opgericht om natuurfilms te kunnen produceren die via het groot-formaatsysteem van Imax kunnen worden vertoond. Bij de produktie van die films wordt samengewerkt met de National Geographic Society, die al een jarenlange ervaring heeft met het maken van films en televisieprodukties. Op dit moment worden plannen uitgewerkt voor enkele volgende natuurfilms op Imax-formaat met als onderwerpen olifanten, panda's en de keizerpinguin.

Impressario Swifty Lazer was superster renverkoper

De flamboyante Amerikaanse impresario Irving 'Swifty' Lazar, de legendarische agent die Ernest Hemingway, Humphrey Bogart en Richard Nixon in zijn "stal" had, is donderdag overleden in zijn woning in Beverly Hills. Hij werd 86.

De doodsoorzaak was een nierziekte, verklaarde een vriendin van de familie vrijdag. De maar 1,60 meter lange Lazar kreeg zijn bijnaam, 'de snelle', begin jaren vijftig van Bogart nadat de agent had gewed dat hij op een dag voor de lunch vijf filmcontracten voor hem kon regelen, en won. Lazar, een dandy-achtige persoon en altijd voorzien van zijn bovenmatig grote bril, noemde zich zelf **prince of the pitch** om zijn blufferige verkooppraatjes waarmee hij recordsalarissen voor zijn klanten loskreeg.

Naast Hemingway, Bogart en Nixon, waren onder diegenen die hij vertegenwoordigde de schrijvers Noël Coward, Herman Wouk, Tennessee Williams, Art Buchwald en Bob Woodward, de componisten Ira Gershwin en Cole Porter, actrice Faye Dunaway, acteur/danseur Gene Kelly en regisseur John Huston. In de jaren zestig wist hij Truman Capote's *In cold blood* te verkopen voor 500.000 dollar en sleet hij de musical *Camelot* voor 1,4 miljoen dollar.

Lazar begon zijn loopbaan in de jaren 30 als advocaat maar besloot impressario te worden omdat die 10 procent kregen van contracten en juristen maar 1 procent.

Als ongekroonde prins van Hollywood gaf Lazar roemruchte feesten in Beverly Hills na de uitreiking van de Oscars. In 1975 verzocht de film academie hem van zijn partijtje af te zien omdat dit meer sterren trok dan de Oscar-ceremonie. Swifty weigerde.

Jack the Ripper

vervolg van pag. 5

cent acts tussen volwassen mannen strafbaar stelde (deze homoseksuelen-wet zou in Engeland tot 1967 gelden).

Walkowitz is een literair feministe en net als in haar eerdere werk (waaronder het beroemde *Prostitution and Victorian Society: Women, Class and the State* uit 1980) benadert ze in dit boek kwesties aangaande seksualiteit in het voetspoor van Foucault. Het gaat haar erom te laten zien hoe de diverse partijen over gebeurtenissen hun eigen mythen, redeneringen en verhalen construeerden. De gelijkstelling van seks aan mannelijkheid en geweld is een van die toenmalige verhalen; een verhaal dat, zoals Walkowitz betoogt, vrouwen veel kansen ontnam. Maar hoeveel fraais zo'n benadering ook oplevert, de bezwaren die er aan kleven vallen in City of Dreadful Delight meer dan ooit op. Zo resulteert de gedetailleerde beschrijving van alle betekenissen die mensen aan gebeurtenissen toekennen, niet zelden in een moeizame brij van citaten. Een ander punt is dat er geen weging plaatsvindt van die verschillende moderne mythen. Toch bieden sommige verhalen plausibeler verklaringen voor wat zich op het strijdtoneel der sociale relaties afspeelde dan andere.

Kardinaal Simonis over "Tot vrijheid geroepen"

vervolg van pag. 8

eeuwig in het huis. Wie eeuwig in het huis blijft is de Zoon. Als de Zoon vrij maakt, zult gij werkelijk vrij zijn (Joh 8,36?).

2. Vrij is voor Hem de mens die geheel en al op de wil van God en het heil van de naasten gericht staat.

3. Vrij is de mens die aldus in de waarheid staat, die 'in Christus' is, in Hem die zich als 'de waarheid' heeft geopenbaard (Joh 14,6).

4. Vrij is tenslotte de mens die gelooft in de Blijde Boodschap, dat wil zeggen in de Persoon van Christus als de "leraar van Gods wege, als de werkelijke Zoon Gods en de Mensenzoon'. Indien je trouw blijft aan mijn woord zijt ge waarlijk mijn leerlingen. Dan zult ge de waarheid kennen en de waarheid zal U volmaken (Joh 8, 31-32)".

NIEUWE DINGEN

Om nog even op Dondeijne terug te komen, hij wijst er op dat ook — filosofisch gesproken — waarheid en vrijheid innig met elkaar verbonden zijn. Het gaat hier om twee waarden die zonder elkaar niet kunnen bestaan. Het gaat hier om twee onafscheidbare, elkaar wederzijdse funderende wezenscomponenten voor ons bestaan als menselijk bestaan, dat wil zeggen als geestelijke ruimte en openheid. Want wat ons van het dode ding en het redeloze, onvrije dier onderscheidt, is, dat voor ons de wereld van natuur en cultuur, de grote mensengemeenschap waar we ons zijn en bestaansmysterie, dat ons schraagt, geen gesloten boeken zijn, maar sprekende realiteiten die ons zoveel en steeds weer nieuwe dingen te vertellen hebben. Dit laat ons dan ook toe met dit alles verstandig, oordeelkundig, zinvol om te gaan, met één woord: ons temidden van de wereld vrij te bewegen, vol eerbied, erkentelijkheid en welwillendheid voor alles wat is.

St Thomas zei het al: De menselijke ziel bevat en omvat als het ware alles. Nogmaals: waarheid en vrijheid zijn zo nauw met elkaar verbonden, dat beiden als het ware elkaar wederzijds funderen: geen vrijheid zonder waarheid maar ook geen waarheid zonder uiterlijke en innerlijke vrijheid. Dit woord van de Heer 'de waarheid zal U vrijmaken' drukt niet alleen het wezen van de christelijke boodschap uit, maar strekt ook tot algemeen menselijke wijsheid.

Geen waarachtige bevrijdende wijsheid die niet op waarheid is gefundeerd. Alleen de zorg om de waarheid kan aan een mens die innerlijke zelfstandigheid, verantwoordelijkheidszin en spankracht verlenen zonder welke de vrijheid onvermijdelijk tot willekeur, grilligheid, teugelloze hebzucht, genotzucht en eerzucht ontaardt. Wat men dan zelfstandigheid of persoonlijkheid noemt is er slechts een karikatuur van, namelijk: een teruggeplooidheid op zichzelf, gepaard aan totale geslotenheid voor de anderen, individualisme als het tegendeel van openheid en bevrijdende vrijheid.

Maar ook omgekeerd: geen waarheid zonder een klimaat van innerlijke en uiterlijke vrijheid. De waarheid is evenals de vrijheid een complexe werkelijkheid. Ze veronderstelt van de kant van de mens openheid en ontvankelijkheid als vorm van innerlijke vrijheid, maar die innerlijke vrijheid of openheid is zelf niet goed mogelijk zonder een klimaat van uiterlijke vrijheid. De geschiedenis, met name de recente, leert ons dat het een kortzichtige politiek is de overwinning van een gedachte te willen verzekeren door geweld, sociale dwang of hypnotiserende publiciteit. Een waarheid die tegen de vrijheid in opgedrongen wordt verliest aan betekenis en waarde, wanneer zij geen innerlijke instemming verkrijgt, wanneer ze alleen met de lippen wordt aanvaard en niet het hart omvormt en voedt.

TRAGIEK

Vrijheid en de weerbarstigheid van het menselijk hart; enige conclusies.

Het menselijke hart moet zich namelijk willen laten omvormen en -woelen. En daar ligt nu juist de tragiek van het kwaad: in de weerbarstigheid van het menselijk hart, in het feit dat de mens altijd weer geneigd is tot een van God onafhankelijke autonomie. Precies in deze autonome opstelling, in de zelfbeschikking die de grenzen van zijn schepselzijn loochent, ziet het Nieuwe Testament de onvrijheid van de mens.

De tragiek wordt nog vergroot door het feit dat wij mensen in onze verblinding deze onvrijheid niet zien. Hier ligt de tegenspraak in het menselijke bestaan: het streven naar vrijheid zonder het onderkennen van de meest wezenlijke vorm van onvrijheid. Het is een tegenspraak die slechts overwonnen kan worden door Gods genezende genade. De ware vrijheid daarom eist uiteindelijk niet een verovering van de mens maar een gave van God, ontvangen door de heilsnoodzakelijke bemiddeling van Christus. "De waarheid - dat is Christus - zal U vrijmaken". Daarom verkondigt Paulus een verloste vrijheid.

In dit perspectief moet ook de vrijheid binnen de kerk als christelijke geloofsgemeenschap begrepen worden. De vrijheid van de Christen overstijgt elke vorm van individualisme en is gericht op engagement en dienst. Vanuit deze visie is het niet de afgeslotenheid van het "ik" maar de ontmoeting met de anderen, die de plaats is waar de vrijheid gestalte aanneemt en zich verwerkelijkt. Het is in de gemeenschap van de gelovigen waarvan Christus de oorsprong is en waarin Hij door de "Geest van de Waarheid" aanwezig blijft, dat de vrijheid zowel haar vertrekpunt als haar eindbestemming heeft. Op deze wijze wordt de vrijheid geconfronteerd met de authentieke traditie van deze gemeenschap, uitgedrukt in leer en leven. Vanuit deze visie verschijnt het leergezag (magisterium) niet als een beperking maar als een ondersteuning van de christelijke vrijheid.

Het is een instantie om de trouw van de vrijheid te toetsen en te verifieren aan het verleden, dat ook heden en toekomst is. Het is een referentiepunt voor de ontplooiing van de vrijheid, niet buiten of boven maar binnen de waarheid, op een dynamische wijze gericht op verdieping, verrijking en vernieuwing.

Giorgio Campanini wijst erop dat men hier in een "spiritualiteit van de vrijheid, zowel ten aanzien van de reflectie als ten aanzien van actie, het uitgangspunt moet vinden. Fundamenteel criterium om nieuwe inzichten en nieuwe vormen van engagement te beoordelen is de aansporing van Paulus "beproef alle dingen en behoudt het goede'. Daarbij verschijnt het kerkelijk gezag niet als de antithese maar als het verificatie-moment van de vrijheid.

In dit verband nog een kort woord over de vrijheid in het geloof. Dit is als iedere vorm van vrijheid gave en opgave. Zij kent de spanning tussen leergezag inzake het geloof en persoonlijke interpretatie. Vrijheid in het geloof komt echter niet tot stand door een synthese van autoriteit en zelfbeschikking. Wat tot een dualisme kan uitgroeien van zelfbeschikking en het aanvaarden van een autoriteit buiten ons, wordt dáár overwonnen. Daar wordt ingezien dat Gods gezag de mogelijkheid om ons zelf in de juiste zin te bevestigen en te realiseren veilig stelt. Vrijheid in de christelijke zin ontstaat daar waar Gods Geest de mens interpelleert en hem vrijheid waarborgt: namelijk in een theonome autonomie van de mens.

NIEUWE WEGEN

Daar waar de fundamentele geloofswaarheden en dragende morele beginselen niet op het spel staan, ligt een breed veld van vernieuwing open. Naast het charisma van de trouw aan het verleden heeft de kerk immers ook nood aan nieuwe wegen. Trouw aan het verleden mag niet verworden tot archaïsme. En aandacht voor het nieuwe mag geen vlucht worden voor het woord van God, dat de norm blijft voor ons handelen. Zowel een fundamentalistische instelling als een onbezonnen hang naar het nieuwe en het modieuze maken de mens onvrij. Precies om dit te verhinderen bezit de kerk het charisma van het leerambt. En dit laatste mag niet gereduceerd worden tot een coördinerende functie in verband met het samenspel van de verschillende charismata in de kerk. Het heeft ook een inhoudelijke oordeelskracht. Daarin ligt zijn profetische opgave.

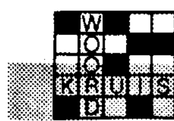
Geroepen tot vrijheid was de titel van mijn voordracht. Vrijheid blijkt gave en opgave te zijn, maar bovenal gave in Christus de waarheid die ons vrijmaakt. Alleen in de ontmoeting met Hem, de levende Heer, in woord en sacrament, alleen door ons voortdurend te voeden met de woorden en daden die Hij als historische Persoon gesproken en voltrokken heeft, alleen door voortdurend attent te zijn omdat Zijn Geest in, tot en door de kerk spreekt, alleen langs die weg kan de mens er toe komen te groeien in de vrijheid waartoe hij geschapen is. Alleen in de betrekking met anderen, met concrete mensen, met name in de christelijke gemeenschap, verwerkelijkt onze vrijheid zich als een ervaring metterdaad.

AANDACHT

Hoe veel er nog over te zeggen valt, duidelijk moge zijn dat er geen vrijheid is zonder verantwoordelijkheid. Terecht wordt de kerk, met name de paus, dan ook niet moe te pleiten voor een opvoeding tot vrijheid en verantwoordelijkheid. Omdat vrijheid voor alles openheid is, behelst deze opgave een 'vorming tot aandacht", tot de Ander en de anderen. Zonder deze noodzakelijke aandacht wordt de mens zich nooit goed bewust van het feit dat hij aangewezen is op anderen, op de Andere. De aandacht voor de Ander slaat een bres in zijn zelfvoldaanheid en zelfgenoegzaamheid. Door de aandacht voor de ander treedt men in gemeenschap met hem of haar. Daardoor kan men vrij worden; want de meest intensieve vrijheidservaring is de liefde. In de liefde wordt men zich immers bewust van het paradoxale feit dat men zolang men zijn middelpunt in zichzelf zoekt, nog niet in de eigenlijke zin zichzelf is. Slechts wanneer men buiten de eigen grenzen treedt door aandacht voor de ander, ontvangt men zijn ware "ik". Pas dan wordt men vrij.

Om te besluiten: "De waarheid, de Persoon van Christus, zal U vrij maken". Centraal in Jezus optreden staat de aankondiging van het Rijk Gods, van Gods actieve heerschappij in de harten van de mensen. Dit kunnen wijzelf niet tot stand brengen maar wij zijn geroepen om het als genade te ontvangen, om in navolging van Jezus op dit Rijk vooruit te grijpen. Deze roeping is gericht tot de mens als persoon, dit is als vrij wezen.

Met het oog op de beloofde voltooiing waarin God alles in allen zal zijn, worden wij geroepen mee te werken aan het tot stand brengen van een samenleving waarin meer echte vrijheid en zin voor verantwoordelijkheid heerst. Maar wij zullen, om met de Heilige Schrift te spreken, niet klaar komen met de steden van Israel voordat de Mensenzoon komt. Nooit echter zullen wij ons mogen neerleggen bij de dictatuur van een vrijheidsopvatting die ons opgedrongen wordt door de verborgen ideologie van de tomeloze zelfontplooiing of de slecht begrepen autonomie, die de begrenzingen van ons geschapen zijn loochent. Het laatste woord inzake vrijheid heeft God alleen: De waarheid zal U vrijmaken".

Geen sneeuw van betekenis

door Rene Van Nie

Slopend

Hubertus is een bourgondisch type. Door zijn gemiddelde lengte toont hij ronder dan in werkelijkheid. Mogelijk komt dat ook een beetje door zijn volle snor en pret-ogen in combinatie met een lange grijze haardos. Hij is rond de zestig en komt uit Maastricht. Daar werd hij geboren en zal hij ook sterven. Zo meldt hij me keer op keer als we samen van een goede maaltijd genieten. Net als ik is hij een liefhebber van het goede der aarde waarbij eten en wijn voorop staan. Onze vriendschap is volledig gebaseerd op een *Cervelle Sautée à la Niciose* (gebakken hersenen uit Nice), een *Ragout de Coquilles Saint-Jacques aux Truffes Fraiches* (ragout van St.Jacobs schelpen met verse truffels) en een *Ris de Veau aux Ecrevisses et aux Pois Gourmands* (kalfszwezerik met rivierkreeft en dunne boontjes).En als wijn de *Chateau Mouton Rothschild 1967* of een *Chateau La Tour* uit hetzelfde jaar met als besluit een *Chateau D'Quem* uit 1966.

Zo'n vijftien jaar geleden maakten we, hoe decadent, samen een tocht langs vele, in de Michelin gids geroemde en vol sterren getooide restaurants in Frankrijk met als hoogtepunt *Paul Bocuse* in Lyon. Drie weken lang de sterren van de hemel eten en drinken. 's Morgens, 's middags, 's avonds en tussen de maaltijden door alleen maar praten over de maaltijd, de wijn en schoonheid van de Franse keuken. Hoe het smaakte en zou gaan smaken in de volgende hemel.

En nu zaten we dan na heel veel jaren weer samen aan tafel. In een kil restaurant op het vliegveld van Curaçao. Want Hubertus was op doorreis naar Amsterdam na een wekenlang verblijf in het Caribische gebied. Voorgeschreven door zijn arts vanwege een hardnekkige bronchitis met zicht op een nieuwe longontsteking. Het laatste jaar was hij kwakkelend doorgetobd waar zijn werk als kundig journalist zwaar onder leed. Roken was hem verboden en een verblijf in een rokerig restaurant sterk afgeraden. Maar Hubertus trok zich niets van die voorschriften aan en rookte, dronk en at zoals hij dat gewend was. Kritisch als altijd had hij zijn bordje in het vliegveldrestaurant van zich weggeschoven, op een eerste hapje na onaangeraakt. Hij maakte daar geen woorden over vuil alsof hij van de kwaliteit niet anders verwacht had. We bestelden een biertje omdat daar weinig mee mis kon zijn en staken een sigaretje op. Ondertussen hoestte Hubertus hartgrondig.

"Weet je wat ik hier zo slopend vind?", zei Hubertus nadat hij was uitgeblaft. "Dat zijn die lopende bufetten. Echt vreselijk, onmenselijk en armoedig. Daarom noem ik ze dan ook 'Slopende Bufetten'. En dat verbrandde vlees wat ze barbeque noemen. Dat je zoiets doet op het strand kan ik een beetje begrijpen, maar voor thuis, in de hotels en restaurants heeft de wetenschap al jaren geleden gas en electriciteit uitgevonden waarop je netjes kan koken". Hij nam een slok, keek even op zijn horloge of hij nog genoeg tijd had voor zijn relaas, gaf een hoestje weg en vervolgde, "laatst was ik uitgenodigd bij een of ander jubileum van iemand op Aruba. Ze hadden een peperdure zaal gehuurd in een hotel. Maar zonder tafels of stoelen, dus staande receptie zal ik maar zeggen. Wat een leed. Stond je daar met je glas in de ene hand en een asbak in de andere. Je sigaretje moet tussen de lippen blijven want daar is geen plaats meer voor. En daar bovenop dan zo'n 'Slopend Buffet'. Hoeveel handen heb ik nodig om te kunnen eten en drinken? Daarbij moet ik dan ook nog heel armoedig eerst in de rij gaan staan voor zo'n zwak hapje. Mensonterend en tegen alle regels van goed fatsoen in".

Hubertus zuchtte diep wat hem een nieuwe hoestbui opleverde die hij wegslokte met wat water. "Vorige week nog. Ik logeerde in het beste en mooiste hotel op Curaçao, Lion's Dive. De scepter wordt daar gezwaaid door Jan en Nicole. Een puntgaaf Hollands stel. Zij is een beetje M.M.S, beetje parelketting, beetje hocky, beetje Gooi en verder een kanjer van een meid. En die twee hebben daar echt een kasteel van een hotelletje met het meest hartelijke en behulpzame personeel dat ik ooit heb meegemaakt. Hun restaurant is verpacht en die kok stooft daar een heel goed potje bij elkaar. Heel goed, zeker voor hier. Maar op een avond was die kok vrij en ja hoor, een 'Slopend Buffet'. Ik had gasten die net waren aangekomen dus doodmoe zodat we besloten dan maar wat van dat geschroeide vlees te gaan eten. Jonge jonge, hadden ze het vlees ook nog veel te vroeg op die gril gelegd zodat alles doordrenkt was van de spiritusblokjes waarmee ze die eierkolen aanmaken. Ik nam een hap en spuugde die handel meteen weer uit. En ik zweer je, ik durfde geen sigaret op te steken want dan was ik veranderd in een vuurspuwer. We hebben alles laten staan en dat leed kenbaar gemaakt aan een lieve serveerster die het ook niet kon helpen. Maar evenzogoed moest ik driemaal 30 pietermannen neerleggen voor dat vergif".

Hij trok een vies gezicht en nam een slok bier alsof hij de spiritus weer proefde. Uit de luidspreker kondigde een ruwe stem het vertrek van zijn vliegtuig aan. Hubertus maakte een soort van machteloos gebaar. "Nou jongen, daar gaan we dan weer. Terug de kou in maar eerst nog tien uur hangen in die doodskist". Ter bevestiging hoestte hij er even flink op los. Ondertussen rekende ik af waarna ik hem tot aan de vertrekhal bracht. Bij het afscheid omarmde hij me intens. "Tot ziens dan maar ouwe rukker". Hij maakte zich van me los en liep naar de Douane. Daar draaide hij zich nog een keer om, probeerde een glimlach en riep, "weet je nog die *Gaufres de grand-mère Bocuse* die avond in Lyon? Jij had *Beignets Soufflés à la Créole*". Ik knikte. Zijn ogen dwaalden van me af en hij keek in de verte, vijftien jaar terug en zag die zwoele Zuidfranse avond weer voor zich. Toen trok hij zichzelf uit de betovering en was terug op dat bleekverlichte vliegveld. Zijn gezicht zag er opeens heel oud uit. Tijdens de inspectie van zijn handbage brak hij in een angstaanjagende hoestbui uit. Kort daarop kon ik hem niet meer zien maar wel nog horen. Al hoestend op weg naar Maastricht. Waar hij zou sterven. Zoals hij me dat vaak tijdens een goede maaltijd had verzekerd.

Onder de Loupe

De terugkeer van Sokolov

= door Jules Welling =

In de eerste helft van de jaren tachtig werd de schaakwereld verrast door een gigantisch talent in de persoon van Andrej Sokolov uit Moskou. Hij werd op 19-jarige leeftijd jeugdwereldkampioen en stootte in één ruk door naar de absolute wereldtop. Sokolov, geboren in 1963, was een pupil van de beroemde trainer Vladimir Yurkov, die dit jaar een nieuw talent presenteerde: de 16-jarige Alexander Morozevich, die tijdens het laatste Interpolistoernooi in Tilburg furore maakte door de Nederlandse grootmeesters John van der Wiel en Loek van Wely en de winnaar van 1992, de Engelsman Michael Adams, uit te schakelen.

In 1984 werd Sokolov door de Wereldschaakbond (FIDE) tot internationaal grootmeester benoemd. Hij bevestigde zijn reputatie dat jaar door kampioen te worden van wat toen nog de Sovjet-Unie heette, een ongelooflijke prestatie voor een 21-jarige, zeker gezien het deelnemersveld met onder anderen zulke erkende grootmeesters als Vladimir Tukmakov, Alexander Beljavsky, Jaan Ehlvest, Alexander Tsjernin, Lev Psakhis, Valeri Salov en Yuri Balashov.

Het kandidatentoernooi in Montpellier (Frankrijk) in 1985 werd een nieuwe triomf, al moest hij daar de zege delen met zijn toenmalige landgenoten Raphael Vaganian (nu Armenië) en Arthur Yusupov (nu Duitsland). In 1986 volgde zijn eerste Kandidatenmatch tegen Vaganian, die hij overtuigend versloeg (+4, =4, -0). De tweede Kandidatenmatch, tegen Yusupov, was zo mogelijk nog spektaculairder. Sokolov kwam twee punten achter, maar toonde zijn geweldige wedstrijdmentaliteit. Uit de laatste vier partijen haalde hij 3,5 punt en dat was net genoeg voor de eindzege (+4, =7, −3). Daarmee plaatste hij zich voor de Superfinale tegen oud-wereldkampioen Anatoli Karpov uit Duitsland. Die Superfinale was nodig geworden, omdat Karpov dat jaar niet in de gelegenheid geweest was om aan het Kandidatentoernooi deel te nemen in verband met de revanche-match om het wereldkampioenschap tegen Gary Kasparov.

Die match tegen Karpov liep voor Sokolov – niet te verwarren met de Bosnische grootmeester Ivan Sokolov –uit op een traumatische ervaring. Karpov verpletterde hem en verwierf opnieuw het recht Kasparov te mogen uitdagen. De match in het Spaanse Linares had een dramatische uitwerking op Sokolov, iets wat in de schaakwereld meer voorkomt. Zo is de Deense grootmeester Bent Larsen nooit meer dezelfde geworden na zijn 0–6 nederlaag tegen de Amerikaan (en latere wereldkampioen) Bobby Fisher in Denver (VS), 1971. Sokolov, die geen enkele partij van Karpov had kunnen winnen en met $4^1/_2$–$7^1/_2$ verloor, ging daarna door een diep dal. Zijn trotse rating van 2645, nummer drie van de wereld, kelderde enorm.

In het World Cup-circuit van 1988-1989 was Sokolov geen schim meer van de oude Sokolov. In de eindrangschikking bezette hij een onopvallende plaats in de middenmoot (elfde). Daarna vlamde hij nog één keer en wel in het grote Open toernooi van zijn woonplaats Moskou 1990, dat hij op zijn naam schreef. Sindsdien dook zijn naam niet meer op in de voorste gelederen van de grote toernooien.

Begin december 1993 werd het Sonnevancktoernooi in Wijk aan Zee (Nederland) gehouden, een evenement van FIDE-categorie X. Dat koos Sokolov uit voor zijn come-back. Zijn rating was inmiddels gezakt tot 2525, de rating van een modale grootmeester. Ik had de gelegenheid hem daar te interviewen.

Sokolov vertelde, dat hij na zijn nederlaag goede en slechte dingen had meegemaakt. Als schaker had hij grote moeite gehad de klap van Karpov te verwerken. Bovendien bleken enkelen van zijn trainers (niet Yurkov) banden met de KGB te hebben. Het positieve was dat hij zijn vrouw leerde kennen en uiteindelijk toestemming kreeg om naar het Franse Belfort te verhuizen. Daar leeft het paar nu met zoontje Yuri (6) en dochtertje Olga (3). Hij heeft het er erg naar zijn zin en geniet er van het leven. Sokolov, dertig jaar inmiddels, heeft geleerd zijn successen te relativeren. Het schaken betekent niet meer alles voor hem. Zijn gezin staat nu voorop. Dat wil niet zeggen, dat hij zijn ambitie geheel verloren is. Integendeel, hij heeft de hoop op het wereldkampioenschap nog niet opgegeven, maar hij beseft dat de weg terug wel eens lang kon zijn.

Met een rating van 2525 staat Sokolov momenteel ongeveer op de honderdenvijftigste plaats van de wereldranglijst en wel heel ver weg van de 2780 van de nummer 1 op de lijst Anatoli Karpov (Kasporov en Short zijn van de lijst afgevoerd, toen ze verkozen hun match om de wereldtitel buiten de FIDE om te organiseren). Waar de man, die hem brak, Anatoli Karpov, zijn niveau heeft weten te handhaven, is Sokolov zeer diep weggezakt.

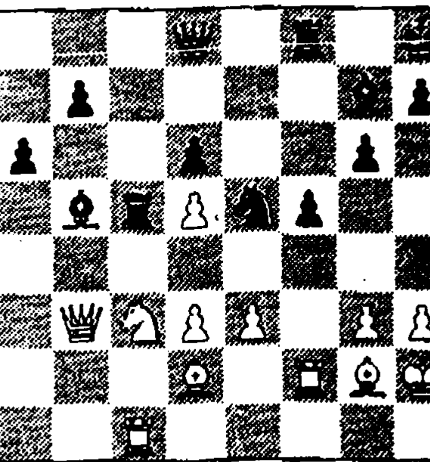
Zijn rentree in het Sonnevancktoernooi in Wijk aan Zee verliep aanvankelijk voorspoedig. Hij begon met 4 punten uit vijf partijen en met onder meer een prachtige overwinning op de in Amsterdam woonachtige Australische grootmeester Ian Roger, maar daarna ging het mis door twee achtereenvolgende nederlagen tegen respectievelijk de Australische meester Darryl Johansen en de ex-kampioen van Nederland Riny Kuijf, ook een meester. Uiteindelijk moest Sokolov genoegen nemen met een gedeelde derde plaats achter Rogers en de Poolse grootmeester Alexander Wojtkiewicz. Hij was er niet erg rouwig om, al zal hij zich er ongetwijfeld meer van voorgesteld hebben.

Hieronder volgen de hoogte- en dieptepunten van Sokolov tijdens het derde Sonnevancktoernooi in Wijk aan Zee.

Bosboom - Sokolov
1. e4 c5 2. Pf3 e6 3. d3 d5 4. Pbd2 Ld6 5. g3 Pe7 6. Lg2 Pbc6 7. 0-0 0-0 8. Te1 Lc7 9. a3 a5 10. C3 a4 11. exd5 exd5 12. d4 Lb6 13. dxc5 Lxc5 14. b4 axb3e. p. 15. Pxb3 Ld6 16. Pfd4 Pxd4 17. Dxd4 Dc7 18. a4 Le6 19. Dd3 Lf5 20. De3 Tfe8 21. Pd4 Ld7 22. La3 Lxa3 23. Txa3 Pf5 24. Dd2 Txe1+ 25. Dxe1 Dc5 26. Da1 Pxd4 27. cxd4 Da5 28. h4 h6 29. Dc3 bs 30. Dc5 Le6 31. f4 De1+ 32. Kh2 Tc8 33. DxB5 Tc1 34. Df1 Dxf1 35. Lxf1 Txf1 36. a5 Tf2+ 37. Kg1 Tc2 38. a6 Tc8 39. a7 Ta8 40. Kf2 Kf8
0-1

Sokolov - Rogers
1. e4 d5 2. exd5 Dxd5 3. Pc3 Da5 4. d4 Pf6 5. Pf3 c6 6. Lc4 Lg4 7. Dd3 Pbd7 8. Ld2 Df5 9. Pg5 e6 10. De3 h6 11. Pxf7 Kx7 12. f3
12... Lxf3 13. 0-0 Pb6 14. Lb3 Pbd5 15. Pxd5 exd5 16. Txf3 Dd7 17. c4 Le7 18. cxd5 cxd5 19. De5 Tad8 20. Tc1 Ld6 21. Dxd5+ kf8 22. g3
1-0

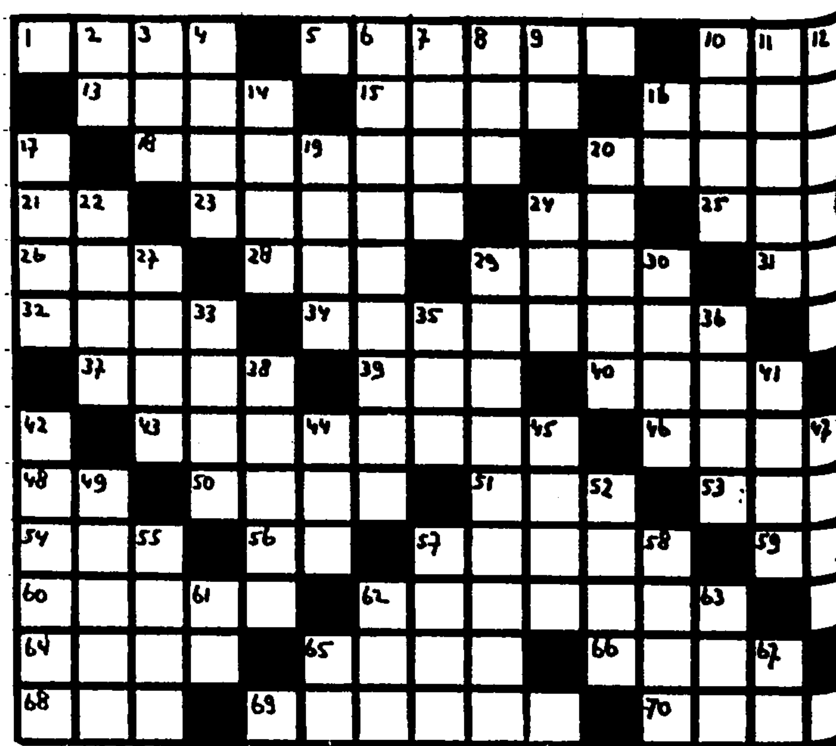
Johansen - Sokolov
1. c4 e5 2. Pc3 Pc6 3. g3 g6 4. Lg2 d6 5. d3 Lg7 6. Tb1 Ld7 7. b4 Dc8 8. e3 Pge7 9. h3 0-0 10. Pge 2 Kh8 11. b5 Pd8 12. a4 f5 13. f4 Le6 14. 0-0 Pf7 15. a5 Tb8 16. Pd5 Pxd5 17. cxd5 Ld7 18. Db3 a6 19. b6 cxb6 20. axb6 Lb5 21. Tf2 Dc5 22. Ld2 Tbc8 23. Tc1 Dxb6 24. Pc3 Tc5 25. Kh2 Db8 26. fxe5 Pxe5

27. d4 Txc3 28. Txc3 Pd7 29. Le1 Pf6 30. Tfc2 Pe4 31. Tc7 Pc5 32. T7xc5 dxc5 33. dxc5 Te8 34. Lc3 h5 35. h4 Kh7 36. Lxg7 Kxg7 37. c6 bxc6 38. dxc6 Dc7 39. Dc3+ Kh7 40. Td2 Te7 41. Ld5 Da7 42. e4 fxe4 43. Df6 Ld3 44. Tb2 Lb5 45. Td2 Ld3 46. Tb2 Lb5

Sokolov - Kuijf
1. e4 c5 2. Pc3 Pc6 3. f4 g6 4. Pf3 Lg7 5. Lb5 Pd4 6. Pxd4 cxd4 7. Pe2 Dbd6 8. La4 e6 9. c3 d3 10. Pg3 Pe7 11. Df3 Da6 12. Ld1 d5 13. a4 0-0 14. 0-0 h5 15 b3 Db6+ 16. Tf2 h4 17. Pf1 dxe4 18. Dxe4 Td8 19. Pe3 Pf5 20. Pc4 Dc7 21. La3 Ld7 22. Pe5

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. Zuivelprodukt; 5. Notie; 10. Beroep; 13. Slank; 15. Schilderstuk; 16. Meisjesnaam; 18. Soort leem; 20. Fraai; 21. Voorzetsel; 23. Plastiek; 24. Lidwoord; 25. Vogel; 26. Bijwoord; 28. In grove trekken; 29. Tooi; 31. Voorzetsel; 32. Geur; 34. Kenmerk; 37. Gewas; 39. Europeaan; 40. Kanaal; 43. Geestelijke; 46. Teken; 48. Bijwoord; 50. Javaans wapen; 51. Snauw; 53. Hert; 54. Dwaas; 56. Spil; 57. Kaartspel; 59. Briefaanhef; 60. Samengepakt; 62. Schoeisel; 64. Europeaan; 65. Lichaamsdeel; 66. Kunstveinzer; 68. Boom; 69. Rijschool; 70. Vrouwelijk dier.

VERTIKAAL: 2. Slede; 3. Voertuig; 4. Snavel; 6. Alpenplantje; 7. In orde; 8. Belemmering; 9. Persoonlijk voornaamwoord; 10. Zeedier; 11. Slordig; 12. Soort stof; 14. Reet; 16. Zuivelprodukt; 17. Europeaan; 19. Aardig; 20. Rij; 22. Grondsop; 24. Aanwijzend voornaamwoord; 27. Deel van een preekstoel; 29. Bedoeling; 30. Sprookjesfiguur; 33. Godshuis; 35. Precies; 36. Naar beneden; 38. Despoot; 41. Het inwendige van een viool; 42. Chinese tempel; 44. Vordering; 45. Koolsoort; 47. Dierenverblijf; 49. Bestek; 52. Kegelvormig; 55. Honderas; 57. Voertuig; 58. Verplaatsbare woning; 61. Voegwoord; 62. Vreemde munt; 63. Garde; 65. Uitroep; 67. Diergeluid.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

H.J. da Silva
Marsweg 20
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. Krab; 5. Oberon; 10. Tol; 13. Kalk; 15. Adam; 16. Dope; 18. Lerares; 20. Soort; 21. Eb; 23. Salon; 24. Ra; 25. Nis; 26. Lap; 28. Ton; 29. Land; 31. Te; 32. Drum; 34. Menigeen; 37. Slim; 39. Set; 40. Luik; 43. Pleister; 46. Kelk; 48. In; 50. Tree; 51. Ram; 53. Tor; 54. Sem; 56. Er; 57. Mager; 59. Ka; 60. Spoel; 62. Materie; 64. Epos; 65. Nero; 66. Kees; 68. Lei; 69. Loterij; 70. Trio.

VERTIKAAL: 2. R.K.; 3. Aal; 4. Bles; 6. Baronesse; 7. Eden; 8. Ras; 9. Om; 10. Toon; 11. Oprit; 12. Letsel; 14. Krat; 16. Do; 17. Held; 19. Alom; 20. Sanel; 22. Bars; 24. Rag; 27. Pulp; 29. Literator; 30. Deuk; 33. Milt; 35. Net; 36. Niet; 38. Merel; 41. Klok; 42. Wissel; 44. Ier; 45. Rage; 47. Krap; 49. Neppe; 52. Merk; 55. Mooi; 57. Mare; 58. Riet; 61. Es; 62. Met; 63. Eer; 65. NO; 67. Si.

Curaçao